

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
"WOM" w Częstochowie

KWARTALNIK NAUCZYCIELSKI

Rocznik: 2004, Miesiąc: 12

01: CHARAKTERYSTYKA ZACHOWAŃ DZIECI Z OBNIŻONĄ SPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM I UMIARKOWANYM ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU NAUCZANIA–WSKAZÓWKI METODYCZNE

Autor: *Maria Brewczyńska - nauczyciel religii w SP i Gimnazjum w Czarnym Lesie;*
Anna Żak- nauczyciel religii w Zespole Szkół w Ostrowach;

Aniela Figoń - nauczyciel religii w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie

02: Problemy wychowawcze z młodzieżą w aspekcie relacji z domem i szkołą.

Autor: *Maria Brewczyńska - nauczyciel religii w SP im Jana Kochanowskiego i Gimnazjum w Czarnym Lesie*

03: Internet jako medium XXI wieku

Autor: *Urszula Nowakowska - nauczycielka języka polskiego Gimnazjum w Miedźnie*

04: „Odkrywcy Zimowych Przygód”- projekt zimowiska

Autor: *Anita Mazik, Ewa Najda-Sikorska, Agnieszka Brodziak, Anna Matysiak - nauczyciele Zespołu Szkół we Wręczyca Wielkiej SP im. Adama Mickiewicza*

05: „Praca w bibliotece szkolnej- refleksje i doświadczenia zawodowe”.

Autor: *Anna Dul - nauczyciel bibliotekarz, SP w Olsztynie*

06: Zabawy i gry ruchowe w kształceniu zintegrowanym

Autor: *Małgorzata Ślęzak - nauczycielka kształcenia zintegrowanego ze SP w Olsztynie*

07: Rodzaje uzależnień i ich wpływ na zdrowie człowieka

Autor: *Renata Wypych, nauczycielka przyrody, SP – Zwierzyniec Pierwszy*

08: KONSPEKT DO ZAJĘĆ Z GIMNASTYKI KOREKCYJNEJ: KOREKCJA WAD POSTAWY.

Autor: *Joanna Łubczyk - MP nr 22 w Częstochowie*

09: SCENARIUSZ ZAJĘĆ INSTRUKTAŻOWYCH Z LOGOPEDII DO PRZEPROWADZENIA W GRUPIE DZIECI CZTEROLETNIICH:

„Języczek wędrowniczek i jesienni goście”.

Autor: *Patrycja Węgrzyńska - Logopeda Miejskiego Przedszkola Nr 36 w Częstochowie*

10: Scenariusz zajęć dla dzieci sześciolletnich „Pożegnanie jesieni”.

Autor: *Dorota Nowakowska - Wychowanie Przedszkolne, SP nr 30*

11: Z kart historii regionu i tradycji Szkoły Podstawowej im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

Autor: *Małgorzata Noga, SP im. WBK w Miedźnie, Nauczyciel Kształcenia Zintegrowanego*

12: PROGRAM EDUKACJI I WYPOCZYNKU

„ZIELONA SZKOŁA W ZAKOPANEM”

Autor: *Marta Mrozowicz Poch- nauczyciel-bibliotekarz w Zespole Szkół w Kamyku.*

13: Rola rodziców w początkowej fazie procesu nauczania języków obcych w szkole podstawowej.

Autor: *Justyna Cichoń — Dec, nauczycielka języka angielskiego,*

SP im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

14: Wykorzystanie wiadomości o procentach do analizowania zagadnień praktycznych.

Autor: *Małgorzata Powązka – nauczycielka matematyki, SP nr 26.*

15: PODSTAWOWE RÓRMY DYSKALKULII ROZWOJOWEJ:

Autor: *Małgorzata Powązka – nauczycielka matematyki, SP nr 26*

16: KONKURS INTERDYSCYPLINARNY NT. „HANS CHRISTIAN ANDERSEN PRZYJACIELEM MAŁYCH EUROPEJCZYKÓW” JAKO ELEMENT EDUKACJI EUROPEJSKIEJ UCZNIÓW KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO

Autor: *Grażyna Adamowska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego, SP nr 32 w Częstochowie*

mgr Jolanta Zienkiewicz-Fajer - nauczyciel kształcenia zintegrowanego, SP nr 32 w Częstochowie

17: RODZINA JAKO ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE

Autor: *Anna Żak - nauczyciel religii; Zespół Szkół – SP w Ostrowach*

18: ZNACZENIE ZAJĘĆ STAŁYCH W PRACY Z UCZNIAMI GŁĘBIEJ UPOŚLEDZONYMI UMYSŁOWO.

Autor: *Kot Krystyna - pedagog specjalny, Zespół Szkół Publicznych nr 3,*

Gimnazjum nr 3 im. C. K. Norwida, Myszków ul. Tadeusza Kościuszki 30

19: Samoocena dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim

Autor: *Grażyna Zaleska - Nauczyciel w klasach specjalnych;*

Zespół Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie

20: Ćwiczenia rewalidacyjne dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym

Autor: *Grażyna Zaleska - Nauczyciel w klasach specjalnych; Zespołu Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie*

21: TERAPIA WODNA JAKO JEDNA Z METOD KOMPENSOWANIA I KORYGOWANIA ZABURZEN WYNIKAJĄCYCH Z UPOŚLEDZENIA DZIECKA.

Autor: *Joanna Żochowska - nauczyciel w klasach specjalnych, Zespół Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie*

22: NAUKA PŁYWANIA- DLA UCZNIÓW UPOŚLEDZONYCH W STOPNIU LEKKIM I UMIARKOWANYM.

Autor: *Joanna Żochowska - nauczyciel w klasach specjalnych, Zespół Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie*

23: Bezpieczeństwo dzieci na drogach.

Autor: *Bożena Bejm, nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Gminnym Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Popowie*

24: Działalność Koła LOP w Szkole Podstawowej w Pankach integralną częścią procesu dydaktyczno – wychowawczego szkoły.

Autor: *Ewa Falfus – nauczyciel kształcenia zintegrowanego; Anna Augustynowicz – nauczyciel przyrody - Szkoła Podstawowa w Pankach; Opiekunowie Szkolnego Koła LOP*

25: „Wiwat Maj, Trzeci maj!.....”

Autor: *Aneta Wąsińska - nauczycielka przyrody ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Krzepicach*

26: Rozwijanie zainteresowań przyrodniczych u dzieci w wieku przedszkolnym

Autor: *Anna Macherzyńska - nauczyciel wychowania przedszkolnego Szkoły Podstawowej w Nieradzie*

27: Film i jego rola w nauczaniu humanistycznym.

Autor: *Joanna Gryl - nauczyciel języka polskiego; SP w Niegowie*

28: Współpraca rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych dzieci i młodzieży

Autor: *Genowefa Miłoś – nauczyciel; Szkoła Podstawowa im. K. Pułaskiego w Rędzinach Osiedlu*

29: Oddziaływanie telewizji na rozwój dziecka

Autor: *Elżbieta Wyroba, Jolanta Kulawik - nauczycielki kształcenia zintegrowanego; Szkoła Podstawowa nr 49 w Częstochowie*

30: „Statystyka w życiu codziennym” – konkurs matematyczny – informatyczny dla gimnazjalistów

Autor: *Małgorzata Pastuszka – nauczyciel matematyki; Sylwia Galle – nauczyciel informatyki;*

Iwona Wrocławska - nauczyciel matematyki

- gimnazjum w Kłobucku

31: Konspekt zajęć terapeutycznych dla dzieci w wieku przedszkolnym – usprawnianie narządów artykulacyjnych

Autor: *Agnieszka Kupczyńska – logopeda PPP-P w Kłobucku*

32: Postępowanie terapeutyczne w przypadku sygnatyizmu interdentalnego

Autor: *Agnieszka Kupczyńska – logopeda PPP-P w Kłobucku*

33: DOŚKONALENIE RELACJI UCZEN – NAUCZYCIEL – RODZIC

Autor: *Teresa Pakuła-Sosnowska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego SP w Gniazdowie*

34: PROFILAKTYKA WAD POSTAWY

Autor: *Katarzyna Krawczyk, Ewa Detko - nauczycielki przedmiotów zawodowych, Medyczne Studium Zawodowe w Częstochowie*

35: Przemoc domowa wobec dzieci.

Autor: *Bogumiła Cyndecka, nauczyciel SP nr 14 w Częstochowie*

36: „Kolorowe przedszkole”

Autor: *Elżbieta Ząbkowska – dyrektor; Przedszkole Gminne nr 2 w Kłobucku*

37: Historia szkolnictwa elementarnego w Truskolasach

Autor: *Ludmiła Pilecka, nauczyciel historii i języka polskiego, Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach*

38: DNI GRECKIE W NASZEJ SZKOLE

Autor: *Ewa Łosik - nauczyciel bibliotekarz; Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach, Szkoła Podstawowa*

39: Odpowiedzialni za wychowanie

Autor: *Barbara Kampczyk – nauczyciel Przedszkola „Pod Dębem” w Koszęcinie,*

Maria Grajcar – nauczyciel Przedszkola w Strzebinii

40: Międzyszkolny Konkurs „Twórczość dziecka w wierszu ekologicznym” jako forma kształtowania świadomości ekologicznej dzieci

Autor: *Urszula Kulaj-nauczyciel przyrody SP nr19 w Częstochowie*

Monika Bosiacka- wychowawca świetlicy SP nr19 w Częstochowie

41: SCENARIUSZ ZAJĘĆ MIĘDZYPRZEDMIOTOWYCH OPARTY NA LEKCJACH JĘZYKA ANGIELSKIEGO I PRZYRODY

Autor: *Justyna Cichoń–Dec – nauczycielka języka angielskiego, Marzena Bęben – nauczycielka przyrody*

SP im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

42: Dziedzictwo kulturowe w Regionie Częstochowskim

Autor: *Beata Orlikowska - nauczyciel historii, bibliotekarz*

w Zespole Szkół Gastronomicznych w Częstochowie

43: Projekt międzyprzedmiotowy: „Polska w Europie” pt.: „...bo to Polska właśnie” - założenia programowe, scenariusz przebiegu projektu dla uczniów klas IV – VI

szkoły podstawowej.

Autor: *Marzena Bęben – nauczycielka przyrody, Justyna Cichoń-Dec – nauczycielka języka angielskiego*

Karola Gmyrek – nauczycielka języka polskiego

SP im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

44: Humanizm i Reformacja

Autor: *Urszula Nowakowska, nauczycielka języka polskiego Gimnazjum w Miedźnie*

45: Schizofazja – definicja, objawy, terapia

Autor: *Urszula Nowakowska, nauczycielka języka polskiego Gimnazjum w Miedźnie*

46: Rola i znaczenie wycieczki w edukacji wczesnoszkolnej

Autor: *mgr Ewa Pinis, mgr Iwona Kasprzak - SP nr.49 w Częstochowie*

47: „ZAPOBIEGANIE WADOM POSTAWY U DZIECI W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM”

Autor: *mgr Iwona Kasprzak- nauczyciel nauczania zintegrowanego Szkoła Podstawowa nr 49 w Częstochowie, mgr Ewa Pinis- nauczyciel nauczania zintegrowanego Szkoła Podstawowa nr 49 w Częstochowie.*

01: CHARAKTERYSTYKA ZACHOWAŃ DZIECI Z OBNIŻONĄ SPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ W STOPNIU LEKKIM I UMIARKOWANYM ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU NAUCZANIA–WSKAZÓWKI METODYCZNE

Autor: *Maria Brewczyńska - nauczyciel religii w SP i Gimnazjum w Czarnym Lesie;*
Anna Zak- nauczyciel religii w Zespole Szkół w Ostrowach;
Aniela Figoń - nauczyciel religii w Zespole Szkół nr 3 w Częstochowie

Często spotykamy się z problemem obniżonej sprawności intelektualnej dziecka i mamy problemy ,w zdefiniowaniu czym ona jest i jak pracować z takim dzieckiem.. W poniższej pracy postaramy się odpowiedzieć na te pytania.

- I. Obniżona sprawność intelektualna dziecka nie jest chorobą lecz stanem obejmującym całą osobowość , również wszystkie procesy poznawcze dziecka. "Proces poznawczy należy rozumieć jako orientację w otoczeniu .Orientacja natomiast ujawnia się w działaniu ,a przede wszystkim w prawidłowym lub nieprawidłowym wykonaniu zadania. "
- II. Gdy bierzemy do ręki orzeczenie poradni dotyczące dziecka z obniżoną sprawnością intelektualną z reguły napotykamy określenia stwierdzające , iż wszystkie procesy poznawcze percepcji oraz motoryka są niższe w stosunku do przeciętnej. W przypadku ,gdy po przeprowadzeniu badań okaże się ,że poziom funkcjonowania procesów orientacyjno –poznawczych , intelektualnych i wykonawczych jest niższy od przeciętnej , a poziom dojrzałości społecznej oraz tempo nabywania wiadomości i umiejętności są niższe niż u większości rówieśników wychowujących się w podobnym środowisku ,wówczas mówimy o obniżonej sprawności intelektualnej dziecka w stopniu lekkim i umiarkowanym.
- III. U dzieci z obniżoną sprawnością intelektualną w stopniu lekkim i umiarkowanym obniżona jest spostrzegania. Dziecko spostrzega rzeczy konkretne , nie odróżnia cech ważnych , spostrzeżenia są niedokładne i przebiegają wolniej .Istnieją u nich zaburzenia we wszystkich typach pamięci :(bezpośredniej czyli krótkotrwałej , mechanicznej i logicznej .) Dzieci mają trudności w zapamiętywaniu , przechowywaniu i odtwarzaniu zapamiętanego materiału .Słabo jest u nich rozwinięte myślenie pojęciowo –słowne .Ich myślenie ma charakter konkretnoobrazowy. Dzieci mają również problemy z rozumieniem przyczynowo-skutkowym ,mowa ich jest uboga ,a tempo ich rozwoju zwolnione.
- IV. Emocje dzieci z obniżoną sprawnością intelektualną są sztywne oraz mało zróżnicowane .Występuje brak zdolności do rozumienia pojęć abstrakcyjnych , emocje są nieadekwatne , ponieważ dzieci nie posiadają zdolności odróżnienia spraw istotnych od błażych ,nie są też w stanie przewidzieć konsekwencji swojego działania .Ich sposób reagowania zależy od temperamentu.
- V. Praca z takimi dziećmi stawia przed nauczycielami zadanie stworzenia w klasie ciepłej ,serdecznej atmosfery , wyrabianie u dzieci chęci współdziałania . Przyjemne przeżycia ,jakich dziecko dozna ,będą miały ogromne znaczenie . Dzięki nim wytworzą się emocje i zainteresowania , co ma olbrzymią wartość dla wytworzenia się u dziecka motywacji do uczestnictwa w zajęciach.

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU NAUCZANIA DZIECI Z OBNIŻONĄ SPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ WSKAZÓWKI METODYCZNE

- I. Podczas pierwszego roku pobytu w szkole dziecko uczy się „bycia razem ” oraz pewnych form współżycia w grupie .Dziecko w szkole ,a w szczególności na katechezie musi być otoczone ciepłem i serdecznością .
- II. Sprawne wykonywanie niemal wszystkich czynności przez dzieci zależne jest od dobrze rozwiniętej koordynacji wzrokowo –ruchowej .Dziecko z zaburzoną lub słabo rozwiniętą koordynacją wzrokowo -ruchową może nie być w stanie ubrać się samodzielnie , najprostsze zadania wykonywać niezadarnie , może mieć trudności w posługiwaniu się nożyczkami , rysowaniu , naklejanii itp. Przy nawiązaniu pierwszych kontaktów i w późniejszym etapie nauczania należy pamiętać o muzyce. Zajęcia z wykorzystaniem muzyki pobudzają aktywność dziecka .Muzyka wyzwala radość , przenika bariery emocjonalne , intelektualne ,charakterologiczne i motoryczne.
- III. Obowiązkiem katechety jest przede wszystkim przybliżenie dziecku Boga i uczenie nawiązywania z Nim kontaktu osobowego . Jednak pierwszym zadaniem jest zburzyć w dziecku bariery : lęk , nieufność , zachwiane poczucie bezpieczeństwa. Od dziecka nie oczekujemy natychmiastowych efektów , pamiętamy o zasadzie „ małych kroków” , a tam ,gdzie to jest możliwe o stałej współpracy z rodziną.
 W pracy z dzieckiem o obniżonej sprawności intelektualnej należy pamiętać o znaczeniu środków audiowizualnych i w miarę możliwości je stosować .Filmy w których nakładają się jednocześnie muzyka ,ruch ,kolor ,treść słowa ,ma wręcz nieocenioną wartość. Dzięki filmowi wzbogacamy wyobraźnię dziecka , pobudzamy słuch , wzrok , działając na kilka zmysłów jednocześnie . Jest to oddziaływanie bardzo skuteczne i zgodne z zasadami oligofrenopedagogiki . Należy przy tym pamiętać ,że pokazujemy dziecku nie cały film tylko fragment ,dotyczący danego tematu. Należy również często wykorzystywać magnetofonowe nagrania piosenek , słuchowisk itp.
- IV. Dziecko nie należy zmuszać do udziału w zajęciach , a zachęcać je poprzez rekwiizyty , propozycję wykonania jakiegoś łatwego zadania ,starając się bardzo mocno i wyraźnie podkreślić słowem i gestem osiągnięcia dziecka , choćby minimalne. Jeśli mimo wszystko dziecko nie chce włączyć się w zajęcia , trzeba mu na to pozwolić , bowiem pomimo swojej pozornej bierności , nawet gdy nie bierze udziału w zajęciach , bacznie je obserwuje i zapamiętuje w miarę swoich możliwości .
- V. Podstawą wszelkiego uczenia się i nauczania są wzmocnienia (kary i nagrody).Wśród nich najmocniejsze jest poczucie bezpieczeństwa, ład ,sensu działania. Należy przestrzegać zasady , iż pod żadnym pozorem nie wolno stosować szantażu emocjonalnego , gdy dziecko zrobi coś ,czego nie chcemy .Nie wolno używać sformułowań typu :”Jesteś niegrzeczny , gniewam się na ciebie” itp. Jest to bodziec zakłócający poczucie bezpieczeństwa dziecka. Jednocześnie trzeba być bardzo konsekwentnym :np. , gdy dziecko płacze próbując coś wymusić ,zachowujemy spokój . Dziecko uświadamia sobie ,iż nawet nasyłonym płaczem niczego nie wymusi .Podobnie każde właściwe zachowanie ,które chcemy utrwalić kwitujemy wyraźną pochwałą , uśmiechem czy oceną .
- VI. Zadaniem katechety jest pomóc dziecku w tym ,aby na miarę swoich możliwości uczyło się funkcjonowania we wspólnocie .Przekazując treści nauczania istotną rzeczą jest , by nie przechodzić do nowych , bardziej złożonych treści i form , dopóki dziecko nie opanuje treści już wprowadzonych .Czas potrzebny do opanowania objętych programem treści należy traktować dość elastycznie tzn. można go skrócić lub wydłużyć w zależności od indywidualnych możliwości dziecka .
- VII. W przekazywaniu treści religijnych istnieje trudność ,ponieważ dziecko nie może tego o czym mówimy obejrzeć ,dotknąć tak ,jak ma to miejsce na innych zajęciach .Dlatego nieodzowną rzeczą jest stosowanie na lekcji religii właściwie dobranych i skonstruowanych pomocy dydaktycznych , którymi powinny być : duże rysunki do wypełniania kolorami ,uzupełnianki , składanki obrazkowe ,kasyety magnetofonowe z nagraniem muzyki ,piosenek ,słuchowisk religijnych ,przeźrocza ,filmy o treści religijnej.

Bibliografia:

- Halina Spionek ,”Zaburzenia rozwoju uczniów , a niepowodzenia szkolne” W-wa 1975
 Bolesław Hornowski, ”Badania nad rozwojem psychologicznym dzieci i młodzieży”,
 Ossolineum Wrocław 1998
 Janusz Kostrzeński ,Ignacy Wald, ” Podstawowe wiadomości o upośledzeniu umysłowym”,
 Pedagogika PWN W-wa 1998
 Bożena Janosz ,”Poradnik do nauki religii w szkole podstawowej i gimnazjum dla upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym”, Tarnów 2001

02: Problemy wychowawcze z młodzieżą w aspekcie relacji z domem i szkołą.

Autor: Maria Brewczyńska - nauczyciel religii w SP im Jana Kochanowskiego i Gimnazjum w Czarnym Lesie

W mojej kilkunastoletniej pracy pedagogicznej z młodzieżą spotykam się często

z problemami, jakie sprawia młody człowiek zarówno w domu, jak i w szkole. Wielu rodziców zadaje mi pytania: Jak radzić sobie w tym trudnym zarówno dla nich, jak i ich dzieci okresie? W powyższym referacie postaram się wyjaśnić przyczyny wychowawcze z młodzieżą w aspekcie relacji z domem i szkołą.

W trakcie badań nad rodzicami warszawskimi [M. Trawińska; Bariery małżeńskiego sukcesu, W-wa 1997] zadano pytanie: Do jakiego okresu rodzina powinna ingerować, stawiać wymagania młodym ludziom? Odpowiedzi wskazują na nadmierne aspiracje w zakresie projektowanej kontroli: 25% rodziców odpowiada, że zawsze, „całe życie” 30% wskazuje na granice wieku 16-24 lata, a 40%, na fakt usamodzielnienia się w wyniku zamążpójścia bądź podjęcia pracy. Posłuszeństwo i liczenie się z opinią rodziny, spełnianie jej wymagań jeśli tylko są słuszne, wymieniło około 60% badanych.

U młodzieży natomiast notuje się dążenie do niezależności i wolności. Sytuacja młodzieży w rodzinie jest bardzo zróżnicowana w zależności od wielu czynników, wśród których istotną rolę odgrywa pozycja (kolejność) wśród rodzeństwa.

Gdy dorastający jest dzieckiem najstarszym rodzice oczekują od niego samodzielności i drobnych rezygnacji na rzecz rodzeństwa. Gdy dorastający jest najmłodszym z dzieci, jego sytuacja jest zbliżona do sytuacji jedynaków. Szczególna jest też pozycja jedynej dziewczynki wśród braci i jedyne dziecko wśród dziewczyn. Zarówno rodzice jak i wychowawcy stykają się w tym czasie z kryzysem wychowawczym. Kryzys wychowawczy w okresie dojrzewania ma na ogół dwie warstwy; jedna z nich to warstwa pretekstów, takich jak np. zarzuty ze strony dzieci o niesprawiedliwe traktowanie przez rodziców, zarzuty o niewłaściwy styl rodziców i całej rodziny o konformizm albo materializm, albo też o zbyt słabe zaspokojenie przez rodziców potrzeb materialnych nastolatka. Tego typu pretekstów może być wiele, a jeśli ich wyszukiwanie jest odzwierciedlone przez rodziców, którzy równie łatwo mogą znaleźć kolejne preteksty do niezadowolenia to mamy do czynienia z narastającym lawinowo konfliktem domowym, który może czasem przybierać jaskrawe formy i być dla wszystkich nie do zniesienia. Pod warstwą pretekstów rozgrywa się na ogół coś ważniejszego, o czym ani nastolatki, ani rodzicom nie jest łatwo mówić. Nastolatek czuje że się zmienił, że zmieniło się jego podejście do życia, że pragnie być dorosły i dlatego

chce być traktowany inaczej niż do tej pory. Rodzice też czują, że jego życie się zmienia, że mają już prawie dorosłe dziecko, że sami stoją przed nową epoką w życiu, która wzbudza w nich wcale nie mniejsze wątpliwości, niż dorosłość w nastolatku. Wszystkie tematy – preteksty kryzysu wychowawczego w okresie dojrzewania mają charakter przejściowy i na ogół kończą się wraz ze specyficznym wiekiem w którym występują.

Problemem, który jest dla rodziców typowym źródłem stresu jest: [K. Pietruszewski; Jak pomóc nastolatkom, Kraków 1998]

1. problem zaniedbywania nauki szkolnej;
2. problem zbyt intensywnych kontaktów rówieśniczych oraz doboru towarzystwa;
3. problem zbyt późnych powrotów do domu oraz niedotrzymywania słowa wobec domowników;
4. problem wykonywania prac domowych;
5. problem gospodarowania przez nastolatka powierzonymi mu środkami finansowymi.

Znaczna większość kłopotów wychowawczych z nastolatkami w okresie dojrzewania to jakaś mniej lub bardziej nasilona kombinacja sporów związanych z wyżej wymienionymi problemami

Spory te przemijają często same, ich usunięciu sprzyja głębsze oparte na przyjaźni

i gotowości do dialogu porozumienia między rodzicami, a dziećmi. Dzieciom bardzo często

i przy różnych okazjach przypomina się o ich uprawnieniach, które są nawet wyjątkowo kodyfikowane np. w formie kodeksu ucznia. Z drugiej jednak strony osłabia to autorytet rodziców. Jest rzeczą słuszną, aby autorytet rodzica nie wynikał jedynie z przewagi wieku i nie opierał się na czysto formalnych wymaganiach stawianych dzieciom. Nie jest jednak dobrze, aby rodzice byli pozbawieni autorytetu.

Większość współczesnych rodziców obwinia się o brak czasu dla dzieci, o brak kompetencji psychologicznych i pedagogicznych i wielu innych jakich się od nich wymaga, ale w rzeczywistości większość rodziców spełnia dobrze swoje obowiązki wychowawcze,

a stąd wynika ich prawo do spełniania kontroli wychowawczej nawet nad dojrzałymi już dziećmi. Tak więc rodzice mają po prostu prawo i powinni wiedzieć, gdzie przebywa ich dziecko, czym się zajmuje, z kim przebywa i w jakim czasie i czy wywiązuje się z obowiązków domowych oraz z podjętych zobowiązań szkolnych. Rodzice mają prawo do dyskusowania tego z nastolatkami i do stawiania im rozsądnych wymagań, a taka kontrola nie ma nic wspólnego z naruszaniem praw dziecka. [K. Pietruszewski; Jak pomóc nastolatkom, Kraków 1998s.127] W pracy wychowawczej rodziców da się zauważyć błędy. Jednym z błędów popełnianych wobec dorastających dzieci jest ocenianie ich przez porównania. Porównują je nie tylko ze starszym rodzeństwem jeżeli takie jest, ale też z samymi sobą, pamiętając o tym co było dobre, a zapominając o tym co złe –

bo taka jest prawidłowość funkcjonowania pamięci. „Ja w twoim wieku „...mówią i chłopak

słysz jak ciężko było jego ojcu, jaki cierpiał niedostatek, a dziewczyna zmuszana jest do wysłuchiwania porównań z matką. Te słowa wypowiedziane w sytuacji wyrzutów czy nagany tracą wartość informacyjną, gdyż młody człowiek puszcza je mimo uszu, a jeszcze bardziej wartości wychowawczą. A szkoda, bo dorastający chętnie słuchają opowiadań rodziców o ich dzieciństwie i młodości, szczerze te opowiadania przeżywają i często nawet zazdroszą rodzicom ich barwnego, trudnego życia. Przy porównywaniu ze sobą rodzice nastolatków odwołują się nader chętnie do swego doświadczenia: „Ja tak byłem wychowywany i okazało się to skuteczne...” Nie podsuwamy młodzieży takich złośliwych uwag. Na ogół milczy ona taktownie w takich chwilach, jakkolwiek dobrze wie że rodzice odwołują się do swojego doświadczenia najczęściej wtedy, gdy brak im fachowej wiedzy

i wynikającej z niej argumentacji. Rodzice również nie powinni wypominać dzieciom, jak ciężko pracują, aby im zapewnić godziwe warunki życia. Obiektywnie rzecz biorąc jest to ich obowiązek prawny, który podjęli dobrowolnie, toteż na takie wypominanie młodzież często reaguje gniewnym stwierdzeniem „ja się na świat nie prosiłem”.

Częstym błędem popełnianym przez rodziców jest nadmierne drobniagowe krytykowanie młodzieży i naruszanie w ten sposób jej poczucia własnej godności [K. Obuchowski; Kody orientacji i struktura procesów emocjonalnych, W-wa 1970]. Nie podoba mi się twoje uczesanie... nieładnie trzymasz sztućce... nie garb się... Informacje te nawet ważne, ale zbyt często powtarzane, przestają mieć znaczenie. Rodzice powinni starać się nie krytykować ustawicznie wyglądu i zachowania dorastających dzieci, szczególnie w obecności innych osób, a zwłaszcza rówieśników

Niekonsekwentne postępowanie rodziców wprowadza dużo zamieszania i w tak już rozchwiane życie młodzieży. Pewnie że to często dorastający swoim nierównowagą postępowaniem przyczyniają się do tego, że rodzice są raz energiczni, kiedy indziej łagodnie ustępliwi, raz podejrzliwi, to znów bezgranicznie ufni.

Innym często występującym błędem jest podejmowanie kłótni, wchodzenie w utarczki słowne z własnym dzieckiem. Rodzice są tu niemal zawsze skazani na klęskę. Dorastający chłopiec czy dziewczyna są głośniejsi i bezwzględniejsi w argumentacji. Utarczy urastają do awantury, wtedy w poczuciu utraty swego autorytetu ojciec czy matka sięgają do gróźb, a nieraz do przewagi fizycznej. Wchodzą tym samym na drogę prowadzącą do utraty z dzieckiem psychicznego kontaktu, który tylko z trudem można odzyskać. Rodzice winni pamiętać, że nawet najbardziej prawdziwe uwagi czy najtrafniejsze psychologiczne wyjaśnienia stają się bezużyteczne, jeżeli są wypowiedziane w złości.

W okresie dojrzewania mamy również do czynienia z kryzysem szkolnym. Może on przybierać formę przejściowych, krótkotrwałych trudności w nauce jednego, albo kilku przedmiotów, ale może też spowodować większe kłopoty do porzucenia nauki w jednej lub

w kolejnych szkołach albo do całkowitego zaprzestania dalszego kształcenia.

Większość nastolatków spędza znaczną część swego czasu w szkole. Właśnie w szkole konfrontuje się po raz pierwszy z problemem bycia ocenianym, odnosi przy tej okazji sukcesy, albo porażki a poza tym przeżywa intensywny kontakt ze środowiskiem rówieśników.

Pierwszy problem nastolatka i jego rodziców to kwestia dostosowania ambicji związanych

z nauką szkolną do możliwości intelektualnych nastolatka. W tym przypadku często występuje sytuacja przerostu ambicji nad możliwościami, chociaż zdarzają się sytuacje odwrotne. Kryzys szkolny może także wynikać z nieprzewidywanych trudności wychowawczych, oporu nastolatka wobec nauki, czy też jego depresji. Szkoła jest w takim przypadku wrotnym obszarem na którym przesuwają się problemy nastolatka wynikające

z dojrzewania, konfliktów z rodzicami, rówieśnikami i ze samym sobą. W takim przypadku mamy raczej do czynienia z trudnościami w nauce, które pojawiają się dość nagle u ucznia radzącego sobie do tej pory z nauką bez większych kłopotów.

Niekiedy trudności szkolne wyprzedzają kryzys wychowawczy, a niekiedy dołączają się wówczas kiedy ten jest już widoczny. W każdym przypadku wymagają one współdziałania obojga rodziców ze sobą oraz współdziałania ze szkołą. [J. Bińczycka; Między przemocą a swobodą w wychowaniu, Kraków 1999] Zasada współdziałania obojga rodziców obowiązuje zarówno w przypadku kryzysu wychowawczego, jak i kryzysu szkolnego. Jest rzeczą oczywistą, że rodzice nie powinni wychowywać dziecka w przeciwnych kierunkach, lecz w sposób uzgodniony ze sobą i powinni kierować się uzgodnionym systemem wartości.

Zasada współdziałania przedstawia się następująco: [K. Pietruszewski; Jak pomóc nastolatkom, Kraków 1998]

1. rodzice wychowują dziecko w zgodzie ze sobą, kierując się uzgodnionym systemem wartości;
2. uzgodnienia pomiędzy nimi muszą zawsze prowadzić do konsensusu i dopiero ten jest przekazywany dziecku, jako wspólne zadanie rodziców, a zarazem zadanie każdego z nich z osobna;
3. uzgodnienia między rodzicami przebiegają pod nieobecność dziecka, które nie jest partnerem w przeprowadzaniu tych uzgodnień.

Rodzice muszą niekiedy sługa i moźolnie pracować nad osiągnięciem konsensusu w sprawach wychowawczych. Trudności sprawia brak czasu, zmęczenie, brak możliwości skoncentrowania się na sprawach domu, brak miejsca i klimatu w domu do przeprowadzenia intymnych dyskusji. Każda para rodziców powinna czynić wspólne refleksje, co w ich wykonaniu oznacza zasadę współdziałania obojga rodziców i jak ma być realizowana w praktyce. Dobrze jest jeśli rodzice mają własne zdanie na temat przyczyn kryzysu szkolnego u ich nastolatka i jeśli potrafią w jego imieniu występować wobec szkoły [H. Lintgen; Psychologia wychowawcza w szkole, W-wa 1963].

03: Internet jako medium XXI wieku

Autor: Urszula Nowakowska - nauczycielka języka polskiego Gimnazjum w Miedźnie

Celem artykułu jest przybliżenie istoty Internetu jako środka masowego przekazu, który prawdopodobnie zdominuje rozpowszechnianie informacji w XXI wieku oraz przedstawienie zagrożeń wynikających z tego zjawiska.

Dostęp do wiedzy to warunek niezbędny do właściwego i pełnego funkcjonowania człowieka w społeczeństwie. Aby żyć, pracować, poprawnie komunikować się z innymi musi on posługiwać się kodem powszechnie rozumianych pojęć i symboli. We współczesnym społeczeństwie rolę twórcy i propagatora tego ponadnarodowego języka pełnią media masowe. Są nimi instytucje i urzędnicy techniczne służące do szerokiego i szybkiego przekazywania informacji. Podstawowym podziałem mediów spotykanym w literaturze przedmiotu jest podział na:

- o Media drukowane (książki, prasa)
- o Media audiowizualne (radio, film, telewizja)
- o Media cyfrowe (płyty CD, DVD, Internet)

Podział ten pokazuje zmiany jakie zaszły w świecie środków masowego przekazu w przeciągu minionych dwóch stuleci. Wiek dziewiętnasty to rozwój prasy czyli mediów drukowanych. Wiek dwudziesty – dzięki wynalezieniu radia i filmu, a następnie telewizji – upłynął pod znakiem dźwięku i obrazu. Wiek dwudziesty pierwszy, za sprawą rozwoju techniki cyfrowej i komputerów, prawdopodobnie zdominowany zostanie przez Internet.

Medium przyszłości ?

Internet jest systemem łączącym komputery za pomocą technologii telekomunikacyjnych w globalną sieć. W roku 2004 mija czterdzieści lat od jej zaprojektowania i uruchomienia przez Paula Barana z Raud Corporation. Od tego czasu, rozpropagowana przez środowiska naukowe Stanów Zjednoczonych i Europy, Internet rozrósł się do systemu, w którym obecnie pracuje kilkanaście milionów komputerów na całym świecie. Kilka miliardów internatów każdego dnia poszukuje w nim informacji (za pomocą powszechnie dostępnych słowników, encyklopedii), dzieli się nią (fora dyskusyjne, poczta elektroniczna, komunikatory i czaty), a także zaspokaja potrzebę rozrywki (gry sieciowe). W tym sensie Internet stanowi pierwszą, ogólnosięciową sieć komunikacyjną, w której istnienie granic schodzi na plan dalszy. Zanika, zgodnie z prorocstwem Marshalla McLuhana, pojęcie centrum. Każda jednostka jest równoprawna i równorzędna.

Niezwykle ważną cechą własną Internetu jest jego interaktywność. Jest to zupełnie nowa jakość w stosunku do mediów tradycyjnych. Dzięki niej odbiorca informacji ma szansę zostać także jej twórcą. Wykracza to poza dziedzinę komunikowania się. Powoli obejmuje inne dziedziny ludzkiego życia. W internetowych sklepach wydaje się już miliardy dolarów. Stale wzrasta zainteresowanie operacjami finansowymi za pomocą sieci. W tym celu powstają elektroniczne giełdy. Dzięki Internetowi można korzystać z usług bankowych, edukacyjnych, lekarskich, a także z usług urzędów państwowych. Słychać głosy o zastąpieniu tradycyjnego telefonu przez podłączone do komputera słuchawki i mikrofon (technologia Voice over IP – głos ponad siecią, którą masowo wykorzystuje się obecnie dla obniżenia kosztów połączeń międzynarodowych). Podobne sądy wygłaszane są na temat radia i telewizji.

Także tu słuszność przyznać należy McLuhanowi, który uważał, że „przekazem” każdego przekaznika jest to, że zmienia skalę, tempo i wzorce życia ludzkiego. Internet jest takim „przekaznikiem” w tym sensie, że oddziałuje na ludzi na całym globie, niezależnie od ich miejsca zamieszkania, wykształcenia. Poza problemami współczesnego świata, prezentuje przeszłość i projektuje przyszłość. Przelamuje czynnik miejsca i czasu. Uczniowi oferuje możliwość odwiedzenia Damaszku w okresie wypraw krzyżowych, by po chwili przenieść go do współczesnego Paryża, gdzie może rozkoszować się zasobami Luwru.

W tym sensie Internet wypełnia zarówno funkcje charakterystyczne dla:

- o edukacji autotelicznej – dostarcza wiadomości z różnych dziedzin życia, potrafi zainteresować tematem, zaspokaja ciekawość poznawczą, kształtuje postawy moralne;
- o edukacji globalnej – prezentuje zagadnienia istotne dla całego naszego globu i wszystkich sfer ludzkiego życia w tym aktualne problemy cywilizacyjne;
- o kształcenia instrumentalnego – umożliwia prezentację przedstawionych wyżej zagadnień pogrupowanych w bloki tematyczne.

Zagrożenia

Wśród negatywnych konsekwencji rozwoju informatycznej sieci globalnej można wymienić:

- o dehumanizację stosunków międzyludzkich;
- o alienację;
- o chaos informacyjny;
- o barbaryzację treści;
- o gloryfikację doradźności, jednokrotności i nietrwałości.

Interesującą krytykę Internetu opisującą powyższe złe skutki informatyzacji przedstawił Stanisław Lem w „Bombie megabitowej”. Zwraca on uwagę, że łączom jest obojętne co transmitują. Mogą to być banały, śmieci i bzdury, ale także rzeczy moralnie nie do przyjęcia. Istnieje ponadto niebezpieczeństwo uzależnienia się od rzeczywistości wirtualnej oderwania się od fizycznego świata, eskapizmu. Tworzony przez komputery świat rozwija się szybciej niż rzeczywistość. Jeżeli punkt ciężkości z bezpośredniej komunikacji międzyludzkiej przesunie się na komunikację przez maszyny, może to wywołać nieodwracalne szkody dla więzi społecznej. W tym sensie komputeryzacja nie otwiera nam świata, lecz zamyka go coraz bardziej, izoluje nas. Lem nazywa to zjawisko „elektroniczną epoką jaskiniową”. Jego zdaniem, coraz częściej, także człowiek nie może sprostać rosnącym wymaganiom cywilizacyjnym. Doskonalsze i wydajniejsze systemy wymagają jeszcze doskonalszych użytkowników. Technika rozwija się szybciej niż zdolności przystosowawcze jednostki.

Warto zwrócić uwagę na jedno jeszcze możliwe zagrożenie. Rozbudowany system monitoringu może stać się narzędziem inwigilacji obywateli. Internetowy nadzór kawiarni, sklepów, zebrań zarządów, koncertów może upodabniać życie ludzkie do znanego z „Paragrafu 22” Orwella systemu kontroli totalnej. W tym sensie zagrożenie zaistnieniem „Wielkiego Brata” staje się bardziej realne niż kiedykolwiek wcześniej.

Podsumowując: Skutki rewolucji informatycznej zależą w decydującym stopniu od tego, czy jej narzędzi używa się w dobrym czy złym celu. Narzędzia same w sobie nie są zagrożeniem. Ich właściwe wykorzystanie zależy tylko od człowieka. Jeśli jego decyzja będzie zła, to można - jak Alvin Toffler, jedynie mieć nadzieję, że technika jeśli nawet stwarza problemy, to może dostarczyć odpowiednich środków do ich rozwiązania.

Bibliografia:

1. Adamowski J. Gołka B., Stasiak- Jazukiewicz E., Wybrane zagraniczne systemy informacji masowej, Warszawa 1996
2. Krzysztofek K, Nowe media: czy technika spłaca dług kulturze, Zeszyt Prasoznawcze 1989, Nr 4.
3. Lem S., Bomba Megabitowa, Warszawa 1999
4. McLuhan M., Wybór pism, Warszawa 1975
5. Olędzki J. Komunikowanie w świecie. Narzędzia, teorie, unormowania. Warszawa 1998
6. Toffler A., Trzecia Fala, Warszawa 1999

04: „Odkrywczy Zimowych Przygód”- projekt zimowiska

Autor: *Anita Mazik, Ewa Najda-Sikorska, Agnieszka Brodziak, Anna Matysiak*
 - nauczyciele Zespołu Szkół we Wręcycy Wielkiej SP im. Adama Mickiewicza

1.Wstęp

Przedstawiony projekt ma charakter wychowawczo- opiekuńczy i stanowi propozycję spędzenia czasu w okresie ferii zimowych dla dzieci z rodzin potrzebujących pomocy. Projekt miał na celu stworzenie możliwości spędzenia czasu wolnego od zajęć dydaktycznych w sposób bezpieczny, aktywny, twórczy i radosny, przy jednoczesnym zapewnieniu wyżywienia i warunków higieniczno- sanitarnych.

Codziennie sześciogodzinne zajęcia zapewniały atrakcyjny, urozmaicony wypoczynek, zintegrowały grupę i pozwoliły uczestnikom wykształcić i utrwalić nawyk prawidłowego radzenia sobie podczas wykonywania codziennych czynności. Twórcza aktywność wyzwoliła u dzieci wiarę we własne możliwości, rozbudziła wyobraźnię, zdolności plastyczne i aktorskie.

Autorki mają nadzieję, iż tego typu przedsięwzięcie wpływa pozytywnie na integrację , rozwój społeczny i intelektualny dzieci.

Projekt z pewnością stanowi ciekawą propozycję dla nauczycieli pragnących zorganizować zimowisko dla dzieci.

CEL GŁÓWNY PROJEKTU:

- zorganizowanie w sposób atrakcyjny czasu wolnego dzieciom z rodzin patologicznych, dostarczenie im chwil radości, zabawy i poczucia bezpieczeństwa.

CELE I ZAŁOŻENIA SZCZEGÓLWE:

- o przeciwdziałanie patologiom społecznym;
- o wskazywanie pozytywnych wzorców i postaw ważnych w codziennym życiu;
- o utrwalanie nawyków prawidłowego radzenia sobie podczas wykonywania codziennych czynności;
- o zwrócenie uwagi na kulturę osobistą i nawyki higieniczne dzieci;
- o atrakcyjny wypoczynek uczestników w sposób twórczy i ciekawy;
- o tworzenie atmosfery sprzyjającej ekspresji, inwencji i odkrywczości;
- o zachęcenie do podejmowania i realizowania własnych pomysłów
- o w sytuacjach otwartych i niepewnych;
- o rozwijanie podstawowych zdolności i umiejętności myślenia twórczego;
- o organizowanie wycieczek, marszów dla poznania piękna zimowego krajobrazu okolicy;
- o kształtowanie empatycznego współdziałania w grupie;
- o wzbogacenie wiedzy o środowisku , w którym żyjemy;
- o prowadzenie zajęć relaksacyjnych, ćwiczeń z wizualizacji, małych form teatralnych;
- o stworzenie dzieciom warunków sprzyjających zaspokojeniu ich potrzeby opieki i bezpieczeństwa.

Środki dydaktyczne:

Scenariusze zajęć, rekwizyty teatralne, kompas, materiały plastyczne, gry komputerowe, programy multimedialne, sprzęt sportowy, środki czystości, nagrody, upominki, dyplomy.

Metody techniki i formy:

Praca grupowa, zabawy dydaktyczne, drama, gry logiczne, małe formy teatralne.

Miejsce realizacji:

Zespół Szkół we Wręcycy Wielkiej i okolice, kino w Częstochowie, basen w Kłobucku.

„Odkrywczy Zimowych Przygód”

(grupa młodszą i grupa starszą)

PLAN DNIA:

9.00- wspólne śniadanie

9.30- poranny zestaw informacji- powitanie dnia, apel, Krąg Rady

10.00- zajęcia programowe (wycieczki, harce na śniegu, zabawy i gry sportowe)

12.30- przygotowania do obiadu

12.45- obiad

13.00- odpoczynek poobiedni, zajęcia własne (gry stolikowe, tenis stołowy)

13.30- zajęcia programowe (warsztaty, zajęcia komputerowe, zajęcia w terenie, gry i zabawy)

15.00- podwieczorek, rozesłanie

UCZESTNICY: dzieci w wieku 7-12 lat, uczniowie SP (25- 30 osób)

Czas trwania projektu: 16.II- 22.II.2004

PRZEWIDZIANE KOSZTY:

- o posiłek- 1500 zł (stawka żywieniowa: śniadanie- 2 zł; obiad- 4zł;
- o podwieczorek- 1zł)
- o wyjazd na basen- 300zł
- o wyjazd do kina- 400zł
- o materiały plastyczne- 100zł
- o sprzęt sportowy- 200zł
- o środki czystości- 200zł
- o materiały pomocnicze (kompasy, mapy, ksero itp.)- 250zł
- o nagrody, upominki, dyplomy- 550zł

RAZEM: kwota 3500zł

SPOSÓB REKRUTACJI UCZESTNIKÓW ZIMOWISKA:

po wcześniejszych konsultacjach z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz z wychowawcami klas, została określona lista dzieci potrzebujących pomocy- dzieci te otrzymały tzw. „listy z niespodzianką”- zaproszenia do udziału w niesamowitej zimowej przygodzie, bardzo ciekawie zorganizowanym zimowisku. Rodzice dzieci, którzy odpowiedzieli twierdząco na zaproszenie są zobowiązani wypełnić kartę zgłoszenia dziecka na zimowisko. Wśród uczestników są utworzone dwie grupy wiekowe: grupa młodszą i grupa starszą, co ułatwia wykonywanie zadań o różnym stopniu trudności.

Program zimowiska

DATA	ZAJĘCIA PROGRAMOWE	ODPOWIEDZIALNY
16.02.2004r.	<ul style="list-style-type: none"> o Zapoznanie się ze sobą i z bazą- pierwszy Krąg Rady- poznanie z regulaminami obowiązującymi na zimowisku. o Wyjazd do kina w Częstochowie. o Tor przeszkód w terenie lub na hali sportowej „ Polowanie na foki”. o Spotkanie z właścicielem psa rasy Haski.. 	nauczyciel nauczania zintegrowanego, nauczyciel przyrody, nauczyciel języka polskiego , nauczyciel katecheta
18.02.2004r.	<ul style="list-style-type: none"> o „ Anaruk chłopiec z Grenlandii”- małe formy teatralne z Królową Śniegu. Zajęcia komputerowe- „Epoka lodowcowa”, gry i programy multimedialne. Lepienie w śniegu- warsztaty plastyczne.	nauczyciel języka polskiego, wychowawca świetlicy, nauczyciel informatyki
19.02.2004r.	<ul style="list-style-type: none"> o Budowanie stacji badawczej i wioski Eskimosów. o Majsterka- wykonanie urządzeń badawczych (wiatromierz, opadomierz, zegar słoneczny) o Wykonanie doświadczeń ze śniegiem. 	nauczyciel przyrody, nauczyciel nauczania zintegrowanego
20.02.2004r.	<ul style="list-style-type: none"> o Wyjazd na basen do Kłobucka. o Zajęcia informatyczne- malowanie na ekranie. o Kominek – „Przygód wielkich opowiadanie”, zajęcia relaksacyjne, wizualizacja, „ Podróż na zaczarowanym dywanie”. 	pedagog szkolny, nauczyciel wychowania fizycznego, nauczyciel nauczania zintegrowanego, nauczyciel informatyki
21.02.2004r.	<ul style="list-style-type: none"> o „W poszukiwaniu drogi na Biegun Północny”- zdobywamy szczyt własnych możliwości, marsz na orientację, ćwiczenia z mapą. o Ognisko „Próby śniegu i ognia”. 	nauczyciel przyrody , pedagog szkolny, nauczyciel wychowania fizycznego i muzyki
22.02.2004r.	<ul style="list-style-type: none"> o Warsztaty taneczno- teatralne, „Bał w Krainie Królowej Śniegu”. o Rozdanie dyplomów, nagród i paczek uczestnikom zimowiska, pożegnanie. 	wszyscy nauczyciele opiekujący się grupą

Efekt końcowy:

Uroczysty bal kostiumowy z wystawieniem bajki „Królowa Śniegu”; radosne podsumowanie pracy na zimowisku, zorganizowanie wystawy fotograficznej.

Zakończenie projektu ocena i ewaluacja:

Przedstawiony projekt zimowiska został zrealizowany w lutym 2004r. w Szkole Podstawowej we Wręczycy Wielkiej. W zimowisku dzieci uczestniczyły z wielkim entuzjazmem, miały tutaj bowiem możliwość wykazania się swoimi- często ukrytymi lub niedostrzeganymi na tle zespołów klasowych - talentami. Atmosfera zabawy, szeroki wachlarz różnorodnych zajęć oraz poczucie bezpieczeństwa i akceptacji sprawiły, że nasi uczestnicy udzielali następujących odpowiedzi na pytanie: „ Jak oceniasz zimowisko?”:

Sylwia, 9 lat: „Na zimowisku było po prostu świetnie. W domu na pewno nudziłabym się, a tutaj mogłam się świetnie bawić, obejrzeć piękny film w kinie, pojechać na basen. Chciałabym, aby w przyszłym roku też było takie zimowisko...”

Piotrek, 7 lat: „Tu jest bardzo dobre jedzonko i można grać na hali sportowej, i na komputerze... Nasze panie dbają o nas i mieliśmy nawet ognisko. Na zimowisku jest super”.
Uśmiechnięte twarze dzieci i radość. Wszyscy uczestnicy zimowiska wraz z Królową Śniegu i swoimi opiekunami.

My wiemy, że zależy to od radnych gminy Wręczycy Wielka, mamy jednak nadzieję, że znajdą środki na tego typu imprezę. Nauczyciele- entuzjaści uczestniczący w projekcie, chcą poświęcić swój czas dla dzieci również w ferie zimowe w 2005 roku.

Przeprowadzona ewaluacja nasunęła wniosek, że tego rodzaju zajęcia są potrzebne i powinny być organizowane cyklicznie na stałe wpisując się w harmonogram pracy wychowawczej szkoły.

Bibliografia:

E. Olinkiewicz, E. Respel, Warsztaty edukacji twórczej, Wyd. Europa 2001, Warszawa

M. Machulska, Stop- klatka i pięć poziomów świadomości, Drama 1992,

A. Germeyan, Zabawa na każdy dzień, Wyd. Jedność 1998, Kielce

B. Broszkiewicz, J. Jarek, Warsztaty Edukacji Teatralnej, Wyd. Europa 2003, Wrocław

J. Chawa, A. Witczak, Moje podróże, Maternus Media, Kraków 2001

J. Canfield, M. Hansen, Balsam dla duszy, Wyd. Rebis 1997, Poznań

05: „Praca w bibliotece szkolnej- refleksje i doświadczenia zawodowe”.Autor: *Anna Dul - nauczyciel bibliotekarz, SP w Olsztynie*

Przeglądając edukacyjne strony internetowe znalazłam propozycję skierowaną do nauczycieli bibliotekarzy zatrudnionych w niewielkich szkołach (1 etat), aby podzieliли się swoimi doświadczeniami z pracy zawodowej. Od kilku już lat pracuję w takiej właśnie szkole- Szkole Podstawowej w Olsztynie. Pragnę podzielić się z państwem paroma spostrzeżeniami i wynikami, jakie osiągnęłam w swojej pracy.

Kiedy zawiatałam w progę Szkoły Podstawowej w Olsztynie, biblioteka mieściła się na pierwszym piętrze w niewielkim pomieszczeniu na końcu korytarza. Uczniowie z ciekawością przychodzili zobaczyć „nową panią z biblioteki”. Nie wszyscy jednak wypożyczali książki. Kiedy pytałam dlaczego, odpowiadali bardzo różnie. Często pojawiali się jednak stwierdzenie „tu nie ma nic ciekawego”. Byłam zdziwiona. Zapoznając się ze zbiorami biblioteki, zwróciłam uwagę, że większość książek jest obłożona w szary, często już podniszczony papier. Zaczęłam zdejmować te okładki. I nagle dzieci zaczęły dostrzegać, że są jednak ciekawe książki w bibliotece. Szare okładki zamieniałam na przeźroczyste. Fundusze na zakup folii uzyskiwałam organizując loterię fantową. To był mój pierwszy krok do tworzenia biblioteki przyjaznej, otwartej i kolorowej.

Praca w niewielkiej szkole wiąże się z możliwością dobrego poznania większości dzieci. Jest to również bardzo duża pomoc w pracy nauczyciela bibliotekarza. Indywidualne kontakty z czytelnikami są jedną z wielu form propagowania czytelnictwa. Znając dzieci można lepiej, zgodnie z ich potrzebami i możliwościami zaproponować odpowiednią lekturę.

Od początku mojej pracy starałam się skupić wokół biblioteki grupę przyjaznych jej dzieci. „Kółko biblioteczne” zawsze wspierało realizację wszystkich moich pomysłów. Praca w bibliotece szkolnej to dla niektórych uczniów sposób na spędzenie wolnego czasu. Biblioteka jest miejscem gdzie można spotkać przyjaciół, porozmawiać, rozwijać zainteresowania. Bardzo ważnym elementem pracy bibliotekarza szkolnego jest jego działalność dydaktyczna. Realizując tematykę ścieżki- edukacja czytelnicza i medialna dostrzegłam potrzebę skoordynowania zadań wynikających z jej założeń teoretycznych. Opracowałam dwa szkolne programy realizacji ścieżki. „Edukacja czytelnicza i medialna w klasach IV-VI Szkoły Podstawowej w Olsztynie” oraz „W świecie książek i mediów” dla klas I-III. Zostały one zaopiniowane i zatwierdzone przez Radę Pedagogiczną, włączono je do szkolnego zestawu programów. W swoim zarysie formalnym programy opierają się na rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego i na programach nauczania realizowanych w szkole. Program dla klas IV-VI składa się z trzech części odpowiadających poziomom klas. Każda z nich zawiera: treści z podstawy programowej, szczegółowe cele kształcenia i wychowania, treści nauczania, zakres pojęciowy, procedury osiągania celów, osiągnięcia ucznia, oraz przedmiot, na którym treści są realizowane.

Podstawowym założeniem programu jest odejście od encyklopedycznego przekazu wiadomości i zwrócenie uwagi na integrację wiedzy i umiejętności oraz ich praktycznego wykorzystania w życiu codziennym.

Program umożliwia realizację następujących celów:

1. Przygotowanie uczniów do samokształcenia poprzez samodzielne korzystanie z różnych źródeł informacji i ich wyszukiwanie.
2. Kształcenie umiejętności odbioru informacji (w tym medialnej).
3. Przygotowanie do świadomego i krytycznego uczestnictwa w odbiorze mediów.
4. Kształcenie postawy szacunku dla dziedzictwa kulturowego.

Program dla klas I-III opracowała wspólnie z koleżanką Małgorzatą Ślęzak nauczycielką nauczania zintegrowanego. Celem ogólnym programu jest: wspomaganie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju ucznia. Kształtowanie umiejętności zdobywania wiedzy, sięgania do różnorodnych źródeł informacji i technologii informacji w tym korzystania z biblioteki.

Program został podzielony na części odpowiadające poziomom klas. W obrębie każdej klasy treści i cele programu grupują się wokół trzech bloków tematycznych:

1. Kształtowanie nawyków czytania i korzystania z biblioteki
2. Inspirowanie uczniów do rozwijania zainteresowań (w tym czytelniczych) i samodzielnej twórczości.
3. Kształtowanie nawyków prawidłowego korzystania z różnych mediów i ich świadomego odbioru.

Program ułożony jest w tabeli zawierającej: szczegółowe cele kształcenia i wychowania, treści nauczania, treści nauczania, procedury osiągania celów oraz osiągnięcia ucznia. Dodatkowym elementem programu są konkursy czytelnicze klasowe i między-klasowe. Zajęcia odbywać się będą o w bibliotece szkolnej, w trakcie zajęć lekcyjnych jako zintegrowana część edukacji początkowej oraz podczas konkursów czytelniczych, imprez szkolnych i wycieczek.

W trakcie realizacji programów uczniowie przygotowują się do korzystania ze zbiorów i narzędzi informacji współczesnej biblioteki, w której oprócz tradycyjnych zbiorów gromadzi się nagrania dźwiękowe, filmowe, programy komputerowe, dyski medialne. Edukacja medialna obejmuje przygotowanie młodego człowieka do uczestnictwa w procesach komunikowania społecznego. Media stały się ważnym źródłem wzorów zachowań i mają ogromny wpływ na kształtowanie się postaw. W odbiorze informacji ważne jest rozumienie języka mediów, kodów, poprawnego odbioru tekstów kultury, właściwe przygotowanie na oddziaływanie przekazów medialnych. Drugi kierunek komunikowania to rola nadawcy: sprawne posługiwanie się różnorodnymi mediami, narzędziami pracy i twórczości.

Staram się, aby działalność biblioteki była zauważalna i doceniana w szkole. Uczestniczę w organizacji wielu imprez i uroczystości szkolnych, współpracuję z nauczycielami, przygotowuję konkursy i imprezy czytelnicze. Ważnym dniem w życiu biblioteki jest coroczne, uroczyste pasowanie na czytelnika uczniów klas pierwszych. Kiedy w roku szkolnym 2002/2003 szkoła ubiegała się o zaszczytne miano „Szkoły z klasą”, biblioteka była miejscem koordynacji wszystkich działań podejmowanych przez uczniów i nauczycieli.

Staram się uczestniczyć w akcjach organizowanych i propagowanych przez środowisko bibliotekarskie. W ubiegłym roku szkolnym obchodziliśmy pierwszy raz w naszej szkole –

27 października, Międzynarodowy Dzień Bibliotek Szkolnych. Tego dnia biblioteka miała swoje święto, częstowaliśmy cukierkami, aktywny biblioteczny przygotował gazetkę ścienną. Dla uczniów klas I-III zorganizowałam konkurs plastyczny na „projekt okładki mojej ulubionej książki”. Dzieci starsze mogły się wykazać wiedzą czytelniczą w afiszowym konkursie „Parada postaci literackich”. Działania, jakie podejmowaliśmy tego dnia zapialliśmy na internetowej stronie serwisu bibliotecznego Polskiego Portalu Edukacyjnego Interklasa.

W maju zorganizowałam, jak w wielu bibliotekach w Polsce, „Tydzień z książką”- cykl imprez propagujących książkę i czytelnictwo. Uczniowie bawili się na „Majówce z książką”.

Spotkanie rozpoczęło się inscenizacją pt. *„Lubię książki”*. W drugiej części dwie drużyny złożone z przedstawicieli wszystkich klas walczyły o laur zwycięstwa i dyplom Super-Czytelnika. Dzieci rywalizowały ze sobą w kilku konkurencjach. Musiały się wykazać znajomością wierszy, baśni, legend, popularnych lektur a jednocześnie umiejętnością pracy w zespole. W trakcie turnieju uczniowie wszystkich klas przygotowali krótki przerywniki. Były to wiersze piosenki, ruchowe gry oraz hasła promujące książkę i czytelnictwo. Ostatnim punktem majówki była inauguracja w szkole akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. Pani dyrektor przeczytała wszystkim fragment „Plastusiowego pamiętnika” swojej ulubionej książki z dzieciństwa. W trakcie „Tygodnia z książką” odbyły się w szkole jeszcze dwa konkursy. Afiszowy konkurs czytelniczy „Szczęśliwy świat Muminków” oraz konkurs na wykonane przy pomocy techniki komputerowej Logo Biblioteki. Został również opracowany „Kanon książek Szkoły Podstawowej w Olsztynie”, czyli pozycji, które warto przeczytać i polecić innym.

Przygotowując różnorodne formy propagowania czytelnictwa, doskonaląc swój warsztat pracy często korzystam z prawdziwej skarbnicy wiedzy, jaką jest czasopismo „Biblioteka w szkole”.

Praca nauczyciela bibliotekarza w niewielkiej placówce edukacyjnej nie wydaje mi się w żaden sposób gorsza czy trudniejsza. Biblioteka, w której pracuję stale zmienia się i rozwija. Staram się, aby była ona ważnym i docenianym miejscem w szkole. Jakość w naszej pracy tworzymy sami. Wszystkich bibliotekarzy zainteresowanych współpracą i wymianą doświadczeń proszę o kontakt. Mój adres internetowy dulanna@wp.pl.

06: Zabawy i gry ruchowe w kształceniu zintegrowanym

Autor: Małgorzata Słężak - nauczycielka kształcenia zintegrowanego ze SP w Olsztynie

Jednym z głównych celów ZHP jest „stwarzanie warunków do wszechstronnego intelektualnego, społecznego, duchowego i fizycznego rozwoju człowieka”(Statut ZHP). Rozwój intelektualny to inaczej narastająca zdolność stosowania różnych procesów myślowych w celu rozwiązywania problemów. Dla tego rozwoju ważne są takie zdolności, jak: obserwacja, interpretacja (rozumienie), zapamiętywanie, łączenie zjawisk, zestawienie informacji, znajdowanie rozwiązań. Dzieci poszerzają swoją wiedzę o świecie i zasób swych doświadczeń, rozwijają sferę emocjonalną, uczą się współzycia w grupie dzięki zabawom. Dzieci uwielbiają się bawić, ale lubią też grać.

Gra jak podaje Wincenty Okoń- jest odmianą zabawy, polegającą na respektowaniu ustalonych reguł i na osiągnięciu ściśle określonego wyniku, uczy zarówno wygrywania, jak i przegrywania. Każda gra jest zabawą, ale nie każda zabawa jest grą. Proponując uczniom grę, musimy być świadomi, co chcemy za jej pomocą rozwijać, kształcić, doskonalić, jaki jest cel gry, do czego się ona przyczynia. Nie traktujemy gry jedynie jako sposobu wypełniania dzieciom wolnego czasu. Również przekazując dzieciom reguły gry, należy upewnić się, czy uczniowie rozumieją je dokładnie. Warto zadbać o jasny, zrozumiały język.

Zarówno gry, jak i codzienne życie są sprawdzianem naszej odporności emocjonalnej. Dzieci podczas gry przekonują się, że nie wszystko zależy od ich woli. Do wygrania potrzebna jest także szczypta szczęścia. W związku z tym, że grę można łatwo powtórzyć, należy uczyć dzieci traktowania porażki z nadzieją, że następnym razem może być o wiele lepiej.

Jako nauczyciel nauczania zintegrowanego oraz drużynowa gromady ruchowej proponuję gry ruchowe wspierające rozwój intelektualny dziecka, które wykorzystują na zajęciach.

Dirygent

Dzieci siedzą w kręgu, jedna osoba wychodzi za drzwi, spośród pozostałych dzieci wybiera się dirygenta. Jego zadaniem jest wykonywanie ruchów, które inne dzieci powtarzają po nim (a dokładniej - starają się wykonywać w tym samym tempie co on). Tymi ruchami może być klaskanie, drapanie się po głowie, klepanie po nogach. Gdy dirygent rozpocznie swoją pracę, może wrócić osoba, która wyszła. Jej zadaniem jest wskazanie, kto jest dirygentem.

Piosenki ze zwierzętami

Dzielimy klasę na dwa zespoły. Zadaniem każdego zespołu będzie zaśpiewanie fragmentu piosenki, w którym występuje jakieś zwierzę, np. „stary niedźwiedź mocno śpi”, „władz kotek na płotek”, „tę pszczołkę, którą tu widzicie”. Zespoły śpiewają swoje fragmenty na zmianę, nie wolno się powtarzać. Przegrywa ten zespół, który w ciągu 15 sekund nie zaśpiewa kolejnej piosenki, (wystarczy, gdy jedna osoba zaśpiewa z zespołu).

Poszedł Marek na jarmarek...

Dzieci siedzą w kręgu, zaczyna dziecko, które wypowiada następujące zdanie: „Poszedł Marek na jarmarek, kupił sobie...” i dodaje jakiś przedmiot, np. wiadro. Następne dziecko powtarza zdanie „Poszedł Marek na jarmarek, kupił sobie wiadro i...” tu podaje nazwę danej rzeczy, kolejne dziecko powtarza wszystko od początku i podaje kolejny zakup.

Co to?

Klasa podzielona jest na zespoły. Na środku klasy leżą przedmioty, odpowiednie do omawianej lekcji np. po wycieczce na pocztę leżą znaczki, koperty, papier listowy, pieczęć, czapka listonosza, kartki pocztowe... Przedmiotów nie powinno być zbyt dużo: od 10 do 15. Wszystkie dzieci przyglądają się tym przedmiotom przez 3-4 minuty. Nauczyciel zakrywa je kocem, a zadaniem dzieci jest zapisanie co tam było. Wygrywa zespół, który bezbłędnie zapamięta wszystkie przedmioty.

Utwórz nowe słowa

Każda grupa dostaje kartkę z napisanym długim słowem, np. pietruszka. Jej zadaniem jest utworzenie jak największej liczby słów z wykorzystaniem liter z podanego wyrazu i tak z wyrazu pietruszki można utworzyć: kret, rap, kat.

Znajdź słowo, które wiąże

Dzieci dostają następujące polecenie: „Znajdźcie słowo, które wiąże dwa inne słowa”, np. czółg i motocykl (rozwiązanie - gąsienica), drzewo i król (korona), rycerz i drzwi (zamek), drzewo i ciastko (pączek). Dzieci mogą same wymyślać takie zagadki.

Znajdź, co nie pasuje

Każda grupa dostaje kartkę z napisanymi wyrazami. Musi odnaleźć te, które nie mają podobnego znaczenia. Wygrywa ta grupa, która pierwsza i bezbłędnie wykona zadanie. Oto przykładowe zestawy do bloku tematycznego „Podróżujemy...”

Zestaw I: parowóz, lokomotywa, wagon, wózek bagażowy, (nie pasuje wózek bagażowy, ponieważ nie jeździ po szynach).

Zestaw II: dróżnik, maszynista, konduktor, sprzedawca, zawiadowca stacji, (nie pasuje sprzedawca, bo ten zawód nie musi być związany z koleją).

Zestaw III: bagaż, bilet, pociąg, szyna, wagon, semafor, peron, tor, parowóz, (nie pasuje wyraz szyna, ponieważ jest rodzaju żeńskiego).

Naklej dobrą cenę

Grę można wykorzystać na lekcjach matematyki przy rozwiązywaniu zadań.

Nauczyciel opowiada historię: podczas przeciągu w sklepie z zabawkami z jednej półki spadły wszystkie ceny, nie wiadomo, ile kosztuje miś, lalka, piłka, skakanka i klocek lego. Dzieci mają karteczki z cenami: 5zł, 10zł, 15zł, 20zł, 50zł. Dobiercie odpowiednie ceny, wiedząc, że skakanka jest najtańsza, piłka kosztuje dwa razy tyle co skakanka, a dwa razy mniej niż miś, klocek lego kosztują tyle co w sumie skakanka, piłka, miś i lalka (dzieci otrzymują wyraźny opis tego zadania).

Pedagodzy nie od dziś wiedzą bowiem, że w trakcie gier można między innymi:

- o rozwijać myślenie, mowę i pamięć uczniów;
- o kształtować ich umiejętności komunikacyjne, interpersonalne;
- o wyrabiać refleks i szybką orientację w tym, co jest aktualnie ważne dla osiągnięcia celu;
- o rozwijać spostrzegawczość wzrokową (niekiedy też słuchową);
- o uczyć panowania nad sobą (również w tych sytuacjach, kiedy nie wszystko układa się po myśli grającego).

Zamiast podsumowania, lista dobrych rad dotyczących gier:

Pozwólmy dzieciom grać (i sami włączajmy się do zabawy)!

Nie zrażajmy się hałasem!

Hałas często wiąże się z aktywnością!

Aktywność to twórczość!

Twórczość to radość!

Radość to gra!

Gra to rozwój!

Rozwój to doskonalenie!

Doskonalenie to myślenie! A myślenie ma przyszłość!

Bibliografia:

1. Okoń W. „Słownik Pedagogiczny” W-wa 1992.
2. Wilczek M. „Zapraszamy do zabawy” W-wa 1999.
3. Gry ćwiczące umysł „Ruchowe wieści”1998 nr3
4. Gry dydaktyczne w kształceniu zintegrowanym „Życie szkoły” 2003 nr3

07: Rodzaje uzależnień i ich wpływ na zdrowie człowieka

Autor: *Renata Wypych, nauczycielka przyrody, SP – Zwierzyniec Pierwszy*

Poniższy artykuł ma na celu przede wszystkim zapoznanie z występującymi uzależnieniami oraz ich wpływem na zdrowie organizmu ludzkiego. Być może nie każdy z nas zdaje sobie sprawę, jak ważne jest nasze zdrowie i jak powinniśmy o nie dbać. Wszelkiego rodzaju uzależnienia, które czyhają na człowieka w codziennym życiu, prowadzą tylko do jednego celu, którym zazwyczaj jest śmierć. Musimy jednak pamiętać, że osoba uzależniona zaraża również całą rodzinę. Starajmy się zatem temu zapobiegać!

Uzależnienie – zaburzenie zdrowia, stan psychicznego lub fizycznego w zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego (najczęściej leku), przejawiający się okresowym lub stałym przyjemnością tej substancji w oczekiwaniu na efekty jej działania lub dla uniknięcia przykrych objawów jej braku. Motywem skłaniającym do rozpoczęcia przyjmowania środków uzależniających jest ich działanie, do których należą:

- **działanie rozluźniające** (uspokajające, nasenne, przeciwbólowe, przeciwlękowe),
- **działanie stymulujące** (aktywizujące, dopingujące, poprawiające samopoczucie, podwyższające intensywność przeżywania, zmniejszające łaknienie),
- **działanie halucynogenne** (zmieniające intensywność spostrzegania i myślenia lub zniekształcające je, zmieniające stan świadomości).

Rozwój uzależnienia jest zależny od wielu czynników:

- o od specyficznych właściwości substancji uzależniającej,
- o fizjologicznych właściwości organizmu,
- o cech osobowości sprzyjających działaniu substancji uzależniającej,
- o czynników środowiskowych ułatwiających kontakt z takimi substancjami,
- o słabość więzi rodzinnych,
- o brak perspektyw życiowych,
- o presja grup subkulturowych,
- o pochopne zastosowanie leku.

Tradycyjne, dawno znane uzależnienia miały zasięg ograniczony geograficznie do rejonów, gdzie zyskiwały pewne usankcjonowanie kulturowe oraz gdzie istniały pewne normy społ. kontroli (np. haszysz na Bliskim Wschodzie, peyotl w Ameryce Pd., alkohol w Europie). Szerokie rozpowszechnienie uzależnień nietypowych kulturowo i regionalnie w ostatnim półwieczu stało się wielkim problemem społ., prawnym i med., w wielu krajach. W Polsce gł. Środkiem uzależniającym jest alkohol etylowy, inne uzależnienia do lat 70 miały charakter wyjątkowy i ograniczony do pewnych grup zaw. I następstw jatrogennych, później nastąpił gwałtowny wzrost uzależnień, nieco ustabilizowany w latach 80. najczęściej przyjmowanymi środkami uzależniającymi na świecie są: alkohol, opium, morfina, heroina, leki przeciwbólowe i inne rozpuszczalniki organiczne. Podstawowe niebezpieczeństwa w uzależnieniu wiążą się z ryzykiem ostrego zatrucia przy przedawkowaniu, groźnymi objawami abstynencyjnymi, wystąpieniem nieoczekiwanych skutków użycia oraz skutkami postępującej degradacji osobowości i nieprzystosowania społecznego. Leczenia jest bardzo trudne i długotrwałe. Wymaga ono wytrwałości zarówno ze strony uzależnionych jak i leczących. Liczne programy leczniczo-rehabilitacyjne są dostosowane do typu i fazy rozwoju uzależnienia, zwykle obejmują następujące okresy:

- o detoksykacji (eliminowanie objawów odtrucia i abstynencyjnych),
- o reorientacji (budowanie motywacji do leczenia),
- o rehabilitacji (uczenie się nowych wzorców życia bez środków uzależniających). W Polsce szacuje się około 30 tysięcy osób wymagających leczenia i rehabilitacji.

Alkoholizm, nałóg alkoholowy – jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych na świecie nałogów, który jest wynikiem nadużywania napojów alkoholowych, w którym substancją uzależniającą jest alkohol etylowy. Przyczyny alkoholizmu mogą mieć charakter: fizjologiczny, psychologiczny i społeczny. Napoje alkoholowe towarzyszyły człowiekowi od zarania cywilizacji. Nie wiadomo kto i gdzie pierwszy wprowadził je do użytku, najprawdopodobniej poznano je przypadkiem. Ze względu na działanie alkoholu na organizm ludzki możemy wyróżnić kilka motywów sięgania po alkohol:

-działanie euforyzujące, rozluźniające i rozchamowujące.

Rozwój uzależnienia postępuje z różną szybkością, wpływa na to wiele indywidualnych i społecznych czynników ryzyka. Są to m.in. predyspozycje genetyczne, sytuacja rodzinna i zawodowa, dostępność do alkoholu, cechy osobowości. Na zagrożenie wskazują m.in. czynne szukanie okazji do picia, ukrywanie go, lekceważenie krytyki i ostrzeżeń, wzrost tolerancji na alkohol, koncentracja na sprawach związanych z alkoholem. Powstania alkoholizmu dowodzą: utrata kontroli nad piciem, występowanie objawów abstynencyjnych (tzw. klinowania), głód alkoholowy, utrwalone stereotypy picia. Osoba uzależniona pije stale lub z niedługimi przerwami, tworzy przy tym zwykłe cały system mechanizmów psychol. Zaprzeczających istnieniu choroby (np. bagatelizowanie, oskarżanie innych).

Przewlekłe zatrucie powodują występowanie licznych zaburzeń somatycznych, są to m.in.:

- o uszkodzenie wątroby – stłuszczenie i stany zapalne wątroby, uszkodzenie poziomu regulacji cukru we krwi,
- o uszkodzenie trzustki,
- o uszkodzenie serca – arytmie, nadciśnienie, niewydolność krążenia, uszkodzenie mięśnia sercowego oraz przeszkody w dojrzewaniu czerwonych krwinek niezbędnych do odżywiania organizmu tlenem,
- o uszkodzenie mózgu – uszkodzenie naczyń krwionośnych prowadzące do wylewów; niszczenie komórek nerwowych w korze mózgowej prowadzące do obniżenia sprawności umysłowej i zaburzeń psychicznych,
- o uszkodzenie przewodu pokarmowego – nieżyty przełyku, owrzdolenie żołądka i dwunastnicy; stany zapalne trzustki, uszkodzenia wchłaniania pokarmu w jelitach,
- o psychoz alkoholowych,
- o ryzyko szkodliwych skutków dla potomstwa.

Ponadto alkohol powoduje uszkodzenia zdolności obronnych wobec chorób, zwiększa podatność na inne choroby; obniża potencję męską lub uszkodzenia płodu. Stopniowo narasta degradacja osobowości oraz nieprzystosowanie społ.. Alkoholizm ma często znaczenie kryminalne. Podstawową trudność w leczeniu stanowi brak motywacji do jego podjęcia u większości uzależnionych. Lekarze udzielający pomocy, mogą kierować się kilkoma podstawowymi kryteriami ułatwiającymi rozpoznanie potencjalnie uzależnionych pacjentów. **Wskaźniki ułatwiające rozpoznanie uzależnionego pacjenta:**

- o **wygląd** – osoby te charakteryzują się specyficznym obrzmieniem twarzy, rozszerzeniem naczyń krwionośnych, przekrwionymi spojówkami, często drżeniem rąk lub całego ciała,
- o **zachowanie** – podczas rozmowy osoba pijąca ryzykownie często reaguje nerwowo i z irytacją na rozmowy o alkoholu,
- o **wywiad lekarski** – ujawnienie podstawowych chorób wynikających z nadużywania alkoholu. Niepokojące może być dla lekarza nadmierne dopominanie się pacjenta o recepty na leki uspokajające, nasenne i przeciwbólowe,
- o **badania lekarskie** – bezpośrednio badania, które pozwolą wykryć podstawowe choroby spowodowane nadużyciem alkoholu,
- o **testy diagnostyczne**, które ułatwiają rozpoznanie uzależnienia od alkoholu; najbardziej rozpowszechnione testy to: CAGE, MAST, AUDIT, Baltimorski. Leczenie alkoholizmu jest procesem długotrwałym, obejmującym następujące fazy terapii:
- o **faza oceny** – służy zbieraniu danych przez terapeutę w celu rozpoznania dotychczasowego wzoru picia osoby uzależnionej, jej aktualnej sytuacji życiowej i zdrowotnej, możliwości wsparcia, jakie może uzyskać w środowisku rodzinnym i zawodowym. Jest to także etap, na którym pomagają się pacjentowi dokonać konfrontacji z rzeczywistymi skutkami jego picia, przyjmować informacje zwrotne na temat zachowania i przyjętych przez niego „uzależnionych” sposobów radzenia sobie w życiu. Ważnym elementem powodenia działań terapeutycznych jest współpraca z rodziną alkoholika.
- o **intensywna terapia wstępna** – po okresie „otrucia” organizmu od działania alkoholu i ustąpienia najbardziej dokuczliwych objawów zespołu abstynencyjnego, rozpoczyna się zasadniczą część terapii prowadzoną w warunkach szpitalnych lub w ośrodkach terapii uzależnień.

Każda z powyższych faz nie ma wyraźnych granic, charakteryzuje się specyficznymi cechami.

Proces wychodzenia z alkoholizmu jest bardzo trudny, powolny i żmudny, a to sprawia, że wiele spośród leczących się nie jest w stanie sprostać wymogom terapii. Jedni rezygnują z niej, pogrążając się w chorobie, inni przerywają ją po pewnym czasie kierując się złudnym przekonaniem, że poradzi sobie z problemem. Zdarza się, że niektórym wystarczy przejść kilka etapów zdrowienia, aby „stać na nogi” i kontynuować proces leczenia w pojedynkę. Zwykle jednak taka decyzja kończy się wystąpieniem nawrotu choroby alkoholowej. Aby uniknąć takich zagrożeń, każda osoba uzależniona powinna regularnie kontaktować się ze swoim terapeutą.

Problemy alkoholowe – termin ten został wprowadzony przez Światową Organizację Zdrowia na określenie alkoholizmu w szerszym ujęciu, rozumianego jako całokształt patologii społ. związanej z piciem i nadużywaniem napojów alkoholowych. Następnym nadużywaniu alkoholu są zakłócenia w środowisku rodzinnym, społecznym i zawodowym alkoholika. Problemy alkoholowe są przedmiotem zainteresowania polityki społ. i indywidualizowanej pracy socjalnej. Przeciwdziałanie alkoholizmowi odbywa się za pomocą:

- o działalności informacyjno-wychowawczej,
- o prewencyjno-profilaktycznej,
- o leczniczo-rehabilitacyjnej,
- o karnych i reglamentacyjnej.

Charakterystyczną cechą obecnych czasów jest nasilenie alkoholizmu wśród młodzieży, kobiet, a nawet dzieci oraz duża dostępność napojów alkoholowych. W ostatnich latach zauważone jest coraz częściej preferowanie, szczególnie przez młodzież, piwa oraz tzw. „drinków”. Nadal jednak dominuje picie dużych ilości tych alkoholi jednorazowo, w krótkim okresie czasu. Na skutki nie trzeba długo czekać.

Osoby uzależnione mogą podjąć leczenie odwykowe dobrowolnie lub być do niego zmuszone postanowieniem sądu; może ono odbywać się w formie niestacjonarnej (w poradniach przeciwalkoholowych) i stacjonarnej (w szpitalach). Bardzo ważną jest psychoterapia, a zwłaszcza oddziaływanie samopomocowe (grupy alkoholików anonimowych – AA, grupy dla rodzin alkoholików – AL.-Anon oraz dla dzieci alkoholików – Ala-teen, także kluby abstynenta). Przeciwdziałaniu alkoholizmowi służą także środki karne stosowane wobec osób, które spożywając lub podając alkohol naruszają przepisy, a także wobec tych, którzy wbrew szczególnemu obowiązkowi nadzoru dopuszczają się sprzedaży, podawaniu lub spożywaniu alkoholu w miejscach zakazanych.

Narkomania – nałóg, uzależnienie spowodowane krótszymi lub dłuższym zażywaniem leków, głównie przeciwbólowych środków narkotycznych, albo innych środków odurzających. Narkomania jest zwykle wynikiem wielokrotnego zażycia środka uzależniającego, jedynie wyjątkowo, np. przy zażyciu kokainy czy heroiny, rozwija się po jednorazowej dawce. Jest to powszechnie stosowany termin na określenie grupy uzależnień spowodowanych używaniem pewnych grup środków odurzających działających na ośrodkowy układ nerwowy. Niebezpieczeństwo wystąpienia narkomanii, jej przebieg i następstwa są zależne od wywołującego środka; niekiedy nazwą tą określa się też różnego typu lekozależność. Narkomania w krótkim czasie prowadzi do poważnych zmian psychicznych pod postacią obniżenia uczuciowości wyższej, degradacji społecznej, zaburzeń krytycznymu, ostabienia woli, kłamliwości. Często staje się przyczyną wejścia na drogę przestępczą. Źródło nałogu tkwi w przyjemnościach dostarczanych przez dane przedmioty, w potrzebie ucieczki w inny świat przed cierpieniem fizycznym lub zagrożeniem. Walka z tym nałogiem, jak z każdym innym, jest bardzo trudna i wymaga dużego poświęcenia zarówno ze strony chorego jak również ze strony osób blisko z nim spokrewnionych. Na podstawie wnikliwej diagnozy konieczne jest postępowanie terapeutyczne, np. zmiana środowiska, stosowanie leków, psychoterapia. Znaczną rolę w zapobieganiu narkomanii upatruje się w działalności organizacji społecznych. Leczenie osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem jest w zasadzie dobrowolne, niekiedy może być przymusowe. Wszelkie świadczenia lecznicze dla tych osób oraz świadczenia rehabilitacyjne i readaptacyjne ze strony służby zdrowia są bezpłatne. Metody leczenia są zazwyczaj nieskuteczne. Bardzo często zmiany psychiczne i uzależnienie jest nieodwracalne. Medyczne metody leczenia nie przynoszą większych skutków. Nieco lepsze wyniki dają niekonwencjonalne metody terapii polegające na długotrwałym odosobnieniu. Produkcja narkotyków, fałszowanie recept, kradzież leków w szpitalach i aptekach, popełnianie przestępstw w celu uzyskania środków na narkotyki są nieodłączną stroną uzależnienia. Śmiertelność u narkomanów jest bardzo wysoka (najczęściej w wyniku przedawkowania), a niezależnie od tego dodatkowym czynnikiem jest obecnie AIDS. Dlatego wprowadzono ogólny zakaz handlu narkotykami, czyli nielegalny obrót środkami odurzającymi. Zwalczaniu produkcji narkotyków oraz

handlu i ich rozpowszechnianiu dotyczyły konwencje: w 1912 w Hadze, w 1925, 1931 i 1936 w Genewie, a po II wojnie świat. tzw. nowojorska jednolita konwencja o środkach odurzających, uchwalona przez ONZ w 1961r.(jej członkami jest 80 państw, w tym również Polska).

Nikotynizm – nazwa ta wzięta jest od nazwiska francuskiego lekarza, który zalecał uprawę tytoniu i stosowania go w leczeniu migreny. Nikotynizm – to palenie lub żucie tytoniu, także zażywanie tabaki, prowadzące do uzależnienia. Problem ten stanowi jeden z najszkodliwszych dla zdrowia czynników. W dymie tytoniowym, oprócz nikotyny, znajduje się wiele szkodliwych substancji: dwutlenek węgla, związki pirydynowe, kreoizolowe. Nikotynizm prowadzi do trwałych zmian narządów i układów, wywołując rozmaite dolegliwości: nieżyt dróg oddechowych i pokarmowych, podwyższenie ciśnienia krwi, bóle głowy, osłabienie pamięci i wzroku, zapalenie nerwów wzrokowych, niepokój sercowy, bóle dławicowe; stwierdzono związek nikotynizmu z rakiem oskrzeli, płuc, warg. U kobiet ciężarnych nikotynizm jest przyczyną wzrostu liczby poronień i porodów przedwczesnych. Nikotynista ujawnia wiele cech zaburzenia emocjonalnego z wyraźnymi objawami nerwicy- napięcie emocjonalne, lęk oraz bezsenność. Palacze są bardziej impulsywni i ekstrawertyjni, są mniej aprobowani społecznie niż ludzie niepalący. W wyniku długotrwałego intensywnego palenia występuje uzależnienie fizyczne i psychiczne, a także, co warto podkreślić, społeczne. Głód nikotynowy może przejawiać się po wielu miesiącach i latach abstynencji. Nagłe odstawienie palenia u wielu palaczy wywołało objawy chorobowe zespołu abstynenckiego (drażliwość, lęk, trudności koncentracji, bóle niepokój, bezsenność, objawy gastryczne). W kuracji odwykowej stosuje się zastrzyki domięśniowe lub płukanie ust roztworem azotanu srebra. Obie te metody mają wywołać wstręt do palenia. Jednak żadna z nich nie jest w pełni skuteczna. Większość palaczy pragnie ograniczyć lub rzucić palenie, ale im się to nie udaje. Jak wynika z doświadczeń palących, całkowite rzucenie palenia jest jednak jeszcze stałe w naszym kraju zbyt tolerowanym i bardzo szkodliwym zjawiskiem. Dotyczy to w szczególności dzieci, młodzieży i kobiet. Palenie tytoniu jest tak dawnym zwyczajem społecznym, jak stare są dzieje ludzkie, a nałóg palenia jest obecnie tak powszechny, że bardziej dziwnym wydaje się ktoś nie palący niż palacz. W historii jednak nie zawsze było to tak powszechne zjawisko, jak obecnie. Współczesny monopol tytoniowy wraz z dobrze opłacalną produkcją, handlem i dobrze rozwiniętą reklamą dociera do każdego człowieka i jako jedną z używek proponuje tytoń w różnych postaciach: papieros, fajka, cygara, cygaretki, tabak, tabaka, tytoń, nikotynizowana guma do żucia. Obecnie na całym świecie przeprowadzane są szerokie kampanie antynikotynowe, których celem jest uświadomienie społeczeństwu szkodliwości palenia oraz profilaktyka i zwalczanie nałogu tytoniowego. Palenie tytoniu jest bardzo groźnym zjawiskiem społecznym szkodzącym zdrowiu i życiu milionom ludzi.

Bibliografia:

1. J. Kinney, G. Leaton: „Zrozumieć alkohol”, Warszawa, PARPA, 1996
2. Remedium: „Profilaktyka zdrowego stylu życia”, nr 2, 2004 r.
3. Marc Kusintz, „Encyklopedia wiedzy o uzależnieniach”, Profi, 1994
4. Stephen A. Maisto, Narkotyki, zażywanie i nadużywanie, KARAN, Warszawa 2000r.
5. Problemy alkoholizmu, Warszawa 2000 r.
6. S. Brown, „Leczenie alkoholików. Rozwojowy model powrotu do zdrowia, Warszawa 1980r.;
7. „Alkohol oraz związane z nim problemy społeczne i zdrowotne, Warszawa 1986r.

08: KONSPEKT DO ZAJĘĆ Z GIMNASTYKI KOREKCYJNEJ: KOREKCJA WAD POSTAWY.Autor: *Joanna Łubczyk - MP nr 22 w Częstochowie***ZADANIE GŁÓWNE:** Rozluźnianie mięśni krótkich kręgosłupa.**WADA:** Skolioza I°, postawy skoliotyczne.**WIEK:** 7 – 9 lat**PŁEĆ:** grupa koedukacyjna**LICZBA ĆWICZĄCYCH:** 10**CZAS:** 45'**MIEJSCE:** salka korekcyjna**PRZYBORY I PRZYRZĄDY:** drabinki,**PROWADZĄCA:** Joanna Łubczyk

TOKLEKCJI		CEL ĆWICZEŃ		OPIS ĆWICZEŃ, UWAGI DOTYCZĄCE WYKONANIA ĆWICZENIA	DOZOWANIE	UWAGI ORGANIZACYJNO- METODYCZNE
Część wstępna Zorganizowanie grupy, korekcja, autokorekcja.	Zdyscyplinowanie grupy. Pobudzenie układu nerwowego, zaangażowanie receptorów wzroku i czucia głębokiego.	1. Zbiórka, powitanie. P.w. szereg, postawa skorygowana. Ćw: kolejno podejście do lustra, skorygowanie całego ciała.	1'			
Zabawa „Berek” z odczarowaniem.	Pobudzenie układu krążeniowo – oddechowego.	2. Berek z odczarowaniem w ślizgu na kocykach: Ćwiczący w siadzie klęcznym na kocykach wykonują ślizgi po sali starając się uciec przed berkiem. Dotknięte przez berka dzieci siadają siadają na kocykach w siadzie równoważnym z wyprostowanymi nogami. Odczarować mogą niezberkowane dzieci, które usiądą naprzeciwko również w siadzie równoważnym i dotkną swoimi stopami stóp zaczarowanego. Odczarowujące dziecko nie wolno zberkować.	2' - 3'	Prowadzący zwraca uwagę na symetryczność ślizgów.		
Ćwiczenie oddechowe	Kształtowanie piersiowego toru oddechowego.	3. P.w. leżenie na boku, wolne ramię wzdłuż tułowia. Ćw: wdech z równoczesnym uniesieniem ramienia w górę wydech i powolne opuszczenie ramienia.	Powtórzyć 10 raz			
Część główna	Rozciąganie mm RR i obręczy barkowej.	1. P.w. Siad z nogami ugiętymi, ramiona w górze. Ćw: obszerne krążenia rękoma w tył.	3 serie po 20 krążeń	Ćwiczenie w parach Współwiczający powinien utrzymać prawidłową postawę		
Ćw. NN	Rozciąganie mm zginaczy biodra	2. P.w. Klęk podparty na przedramionach. Ćw: przełożenie zgiętej prawej nogi za lewą – powrót, przełożenie zgiętej lewej nogi za prawą – powrót.	wytrzymać powtórzyć 10 razy			
Ćw. elongacyjne	Czynne wydłużenie kręgosłupa w osi długiej	3. P.w. Siad klęczny tyłem do drabinki, pochwyt RR za pierwszy szczebel Ćw: przejście do opadu z przysunięciem RR do bioder i wyciągnięciem szyi.	1'			
Ćw. RR i mm piersiowych	Rozciąganie mm piersiowych, elongacja kręgosłupa	4. P.w. Leżenie przodem na kocyku. Ręce wyprostowane, wyciągnięte w przód, w dłoniach łaski. Współwiczający stoi przed kolegą tyłem do niego, trzymając w dłoniach drugie końce łasek. Ćw: współwiczający idzie do przodu ciągnąc za sobą kolegę. Ćwiczący rozluźnia mięśnie barków i grzbietu.	2'			
Ćw. RR i NN	Wzmacnianie mm pośladkowych i kulszowo – goleniowych; wzmacnianie mm prostownika grzbietu i karku.	5. P.w. Leżenie przodem na stole, tułów poza stołem uniesiony do poziomu. NN przypięte pasem do stołu. RR wyprostowane wyciągnięte w przód. Ćw: utrzymanie tułowia w poziomie.	3 serie po 10 razy			
Ćw. oddechowe	Kształtowanie piersiowego toru oddechowego, rozluźnianie mm obręczy barkowej.	6. P. w. Siad skrzyżny, RR na udach ze zwróceniem uwagi na proste plecy Ćw.: wdech z uniesieniem klatki piersiowej, wydech z opuszczeniem klatki piersiowej.	6 powtórzeń	Ruch RR nad podłożem; wolne tempo, akcentować wdech i wydech, stosować walek pod brzuch przy lordozie lędźwiowej pogłębionej		
Ćw. elongacyjne kręgosłupa	Rozluźnienie mm krótkich kręgosłupa, czynne wydłużanie kręgosłupa.	7. P.w. Ukłon japoński Ćw: symetryczny „marsz” rękoma w przód (wytrzymać do 10 – ciu), - pływanie „żabką” , - symetryczny „marsz” rękoma w przód (wytrzymać do 10 – ciu).				
Ćw. mm grzbietu	Wzmacnianie mm powierzchnowych grzbietu, prostownika grzbietu.	8. P.w. Leżenie przodem, RR złożone pod czołem, NN złączone Ćw: 1 – 3 wyprost RR w przód, 4 – 5 kłaśnięcie w dłonie, 6 – 8 powrót RR do p.w..	1'			
Ćw. mm brzucha	Wzmacnianie mm skośnych brzucha.	9. P.w. Leżenie tyłem, RR wyprostowane leżą za głową, NN ugięte Ćw: - skrętoskłon tułowia z dotknięciem prawą ręką do lewego kolana, - powrót do pozycji wyjściowej, - skrętoskłon z dotknięciem lewą ręką do prawego kolana, - powrót do p.w..	1'			
Ćw. oddechowe	Kształtowanie przeponowego toru oddechowego.	10. P.w. Leżenie tyłem, RR wzdłuż tułowia, NN zgięte, stopy na podłodze Ćw: przeniesienie RR bokiem w górę – uwypuklenie brzucha, Powrót do p.w. – wydech.	2'			
Ćw. elongacyjne kręgosłupa	Rozluźnianie mm krótkich kręgosłupa, kształtowanie prawidłowej postawy ciała.	11. P.w. Stanie na ławeczce, RR wzdłuż tułowia, na głowie woreczek Ćw: przejście po ławeczce, RR w bok.	2 razy			

Ćw. mm grzbietu	Rozciąganie mm grzbietu, wzmocnienie mm brzucha	12. P.w. Leżenie tyłem, RR wyciągnięte w przód Ćw: - uniesienie głowy i dotknięcie dłońmi kolan , - powrót do p.w., - to samo z wytrzymaniem do 10 –ciu, - powrót do p.w..		
Ćw. mm NN i pośladków	Wzmocnienie mm pośladkowych	13. P.w. Leżenie na plecach z nogami ugiętymi, stopy oparte o podłogę, RR skrzyżowane na karku Ćw: - wznos bioder w górę, - wyciągnięcie brzucha, napięcie pośladków, - wytrzymać do 10 –ciu, - powrót do p.w..		
Ćw. równoważne	Wzmocnienie mm brzucha i wzmocnienie mm NN	14. P.w. Siad ugięty podparty, broda przy mostku Ćw: próba siadu równoważnego, „powrót do p.w..	1'	
Elongacja kręgosłupa	Rozluźnianie mm krótkich kręgosłupa	15. P.w. Leżenie tyłem, kolana zgięte przyciągnięte do klatki piersiowej Ćw: „kołyska” w przód, w tył.	2'	
Ćw. oddechowe	Kształtowanie mieszanego toru oddechowego	16. P.w. Siad skrzyżny, na dłoni piórko Ćw: wdech i bardzo silny wydech w kierunku piórka.	2'	
Ćw. mm brzucha sterowane dołem	Wzmocnienie mm brzucha sterowane dołem	17. P.w. Siad prosty podparty Ćw: - odstawienie prawej nogi prostej w bok (nogi lekko uniesiono nad podłogą), - powrót do p.w., - to samo lewą nogą, - powrót do p.w..	3'	
Ćw. Elongacyjne	Ćw. elongacyjne	18. P.w. Stanie przodem przy drabince, RR na wysokości barków Ćw: wspięcie na palce z „wydłużeniem” kręgosłupa w górę.	2'	
Część końcowa Ćw. uspokajające	Uspokojenie organizmu, kształtowanie nawyku prawidłowej postawy ciała	1.P.w. Siad prosty podparty Ćw: Przestawienie prawej nogi zgiętej za lewe kolano, Powrót do p.w., To samo lewą nogą, Powrót do p.w..	2'	
Ćw .korekcji	Wdrażanie do nauki prawidłowego wykonywania ćwiczeń	2.Siad prosty, RR wzdłuż tułowia Ćw: prawa noga wyprostowana, lewa noga zgięta – stopa dotyka podszw do uda prawej nogi, skłon tułowia w przód – wytrzymać do 10 –ciu, lewa noga wyprostowana, prawa zgięta – stopa dotyka podszw do uda nogi lewej, skłon tułowia w przód – wytrzymać do 10 –ciu.	1'	
Ćw. oddechowe	Wzmocnienie mm oddechowych	3.P.w. Siad skrzyżny, RR na kolanach Ćw: Odchylenie głowy w tył – wdech, Skłon głowy w przód – wydech.	6 razy	
Moment organizacyjny – porządkowy	Zorganizowanie grupy	4.P.w. Ćwiczący ustawieni w szeregu. Pożegnania.		

09: SCENARIUSZ ZAJĘĆ INSTRUKTAŻOWYCH Z LOGOPEDII DO PRZEPROWADZENIA W GRUPIE DZIECI CZTEROLETNIICH: „Języczek wędrowniczek i jesienni goście”.

Autor: *Patrycja Węgrzyńska - Logopeda Miejskiego Przedszkola Nr 36 w Częstochowie*

Przedstawiony scenariusz zajęć pragnę skierować do nauczycieli oraz logopedów, na co dzień usprawniających mowę dzieci w wieku przedszkolnym.

Od dawna wiadomo, iż najlepsze efekty przynosi nauka poprzez zabawę.

Niniejszy scenariusz pomoże w urozmaiceniu monottonnych nieraz ćwiczeń logopedycznych.

Przedstawione tu zabawy można realizować indywidualnie lub w większej i mniejszej grupie dzieci.

TEMAT: „Języczek wędrowniczek i jesienni goście”.

CZAS: 45 minut

CEL GŁÓWNY: Usprawnianie działania aparatu artykulacyjnego i oddechowego.

CELE OPERACYJNE:

Dzieci:

- wykonują prezentowane ruchy artykulacyjne języka
- naśladują odgłosy
- potrafią prawidłowo oddychać
- potrafią odegrać krótkie scenki za pomocą gestów i słów.

METODY:

- „ burza mózgów”
- pokaz
- wzrokowo-słuchowe
- rysunkowe
- motoryczno- kinestetyczne

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- twarze pajacyków
- imitacja języka wykonana z brzołtu
- ilustracja domu
- chmurki i gwiazdki na nitce- dmuchawki
- piórka na patyczku – dmuchawki
- ilustracje przedstawiające: różne zegary, pukanie do drzwi

Rozmowa wprowadzająca

Pytanie kierowane do dzieci:

- jaką porę roku żegnamy a jaką będziemy witać? / żegnamy lato a witamy jesień/

- co warto zrobić po długim lecie by przygotować się do jesieni? / posprzątać/.

Cześć właściciu

I. ĆWICZENIA ARTYKULACYJNE JĘZYKA I ĆWICZENIA ODDECHOWE

1. Zabawa „ Zdmuchujemy kurze”.

Zanim języczek wędrowniczek rozpoczął sprzątanie przygotował sobie specjalny przyrząd do usuwania brudu. Zaraz pokaże Wam jak się nim posługiwać.

/ logopeda podchodzi do każdego dziecka wcześniej demonstrując sposób dmuchania na patyk z piórkami – dzieci naśladują tę czynność: kilka krótkich dmuchnięć oraz wybuchowe ppp /.

2. „ Języczek wędrowniczek robi jesienne porządki”

Pokazujemy ilustracje domu i z pomocą dzieci ustalamy kolejność sprzątan.

Pewnego dnia języczek wędrowniczek postanowił posprzątać dom, gdyż dostał wiadomość, że na powitanie jesieni przyjadą do niego goście. Wyjrzał przez okno, aby sprawdzić, czy pogoda będzie mu sprzyjać / wysuwamy język i kierujemy do nosa /. Najpierw umył dokładnie ściany / przesuwamy język po wewnętrznej stronie policzków /.

Później przetaił również sufit / język przesuwamy się po podniebieniu /. Następnie postanowił umyć okna. Umył futryny / oblizujemy językiem kilka razy górną wargę / i policzył ile jest okien / liczymy językiem górne zęby /.

Rozpoczął mycie okien od zewnątrz / oblizujemy językiem górne zęby od zewnątrz a później od wewnątrz / oblizujemy językiem górne zęby po stronie wewnętrznej /.

Na koniec zasłonił środkowe okna / przykrywamy językiem górne jedyńki / i schował się w srodek / przekładamy język za górne jedyńki na wałek działowy /.

Wreszcie przyszła kolej na schody w przedsiionku / język przesuwamy się w stronę dolnej wargi od jednego do drugiego kącika ust /.

Na koniec wytrzepeł dywany / wyciągamy język, pochylamy głowę w dół i energicznie nią potrząsamy /. W ten sposób cały dom został posprzątan.

II. ĆWICZENIA SŁUCHU FONEMATYCZNEGO

Na powitanie gości języczek wędrowniczek chciał upiec ciasto, a wcześniej postanowił nakręcić wszystkie zegary jakie miał w domu.

1. Zabawa: „ Języczek wędrowniczek nakręca zegary”.

Logopeda pokazuje dzieciom obrazek z trzema różnymi zegarami. Wybrane dzieci wychodzą na srodek koła i gestem oraz słowami naśladują wybrany zegar.

Pozostałe dzieci powtarzają odgłosy zegarów: *bim- bam, tik- tak, ku-ku.*

2. Zabawa: „ Języczek wędrowniczek piecze ciasto”.

Co jest potrzebne, aby upiec ciasto? / dzieci wymieniają różne produkty/.

Siadamy „ po turecku”, bierzemy miskę na kolana i rozpoczynamy pieczenie ciasta.

Najpierw wsypujemy mąkę / pach, pach, pach /, dodajemy jajka / stuk, stuk, stuk – pac / oraz cukier, który jest w górnej szafce – ręka idzie do góry i język idzie za górne zęby / szu, szu, szu /. Wymieszamy wszystko mikserem – każde dziecko włącza swój mikser / np. brr, wrr, drr, żżż, www /.

Następnie ubijamy pianę z białek /klap, klap, klap / i wlewamy ją do reszty ciasta

/ chlup, chlup /. Na wierzchu układamy rodzyńki i truskawki / cyk, cyk, cap, cap /.

Otwieramy piekarnik / iii- cienko /, wsuwamy ciasto / szur, szur / i zamykamy piekarnik / klap, klap /.

Tymczasem do języczka wędrowniczka jechali pociągiem goście.

3. Zabawa „ Jadą goście” / ćwiczenie wspomagające artykulację głoski sz /.

Dzieci ustawiają się w czteroosobowe wagoniki. Na znak dany tekturowym językiem / „ język idzie do góry” / dzieci naśladują układ języka i ruszają do przodu mówiąc: *sz,sz,sz,sz* coraz szybciej.

Następnie próbują powtórzyć w wolnym tempie zdanie: „ Ruszyła maszyna po szynach”.

Na koniec wagoniki wypuszczają parę – przeciągła artykulacja głoski: *szszszszsz.*

Kiedy mieli przyjechać goście, zapadł już wieczór. Aby oświetlić drogę, języczek Wędrowniczek postanowił podmuchać w chmurki i odślonić gwiazdki.

Dzieci dmuchają na zawieszane na nitkach chmurki i gwiazdki.

Wtem rozległo się pukanie do drzwi.

Jak myślicie, kto to był?

4. Zabawa: „ Przyjechali goście”.

Logopeda wybiera dwoje dzieci. Jedno- zajączek – podchodzi do drzwi i naśladuje odgłos

pukania / puk, puk puk/, drugie – pisklątko – naśladuje odgłos dzwonka / dzyń, dzyń lub drr, drr /.

Pozostałe dzieci podzielone na dwie grupy naśladują zajączka lub pisklątko.

Ponieważ było już późno, goście przywitani się i postanowili udać się na spoczynek.

Wcześniej jednak opowiedzieli sobie historię, która bardzo ich rozśmieszyła

III. ĆWICZENIE ODDECHOWE

Dzieci kładą się trójkami lub czwórkami na plecach w następujący sposób:

Pierwsze dziecko kładzie się na plecach, drugie kładzie głowę na brzuchu poprzedniego dziecka, a następnie również kładzie głowę na brzuchu drugiego.

Gdy dzieci są przygotowane, prowokujemy je do śmiechu opowiadając zabawną historyjkę. Polecenie brzmi: „ śmiejemy się tak, aby podskakiwały główki na brzuskach”.

/ zwracamy uwagę na pracę mięśni przepony /.

Śmiech:

- ha ha ha

- ho ho ho

- he he he

- hu hu hu

- hi hi hi

IV. ZAKOŃCZENIE

Na koniec wszyscy zamknęli oczy i usnęli.

/ dzieci spokojnie oddychają wdychając powietrze nosem, a wydychając ustami /.

PODSUMOWANIE

Powyższy scenariusz dotyczył następujących ćwiczeń logopedycznych:

1. Ćwiczenia artykulacyjne
2. Ćwiczenia słuchu fonematycznego
3. Ćwiczenia oddechowe

BIBLIOGRAFIA:

1/ Bartkowska T., Rozwój mowy dziecka przedszkolnego jako wynik oddziaływań wychowawczych rodziny i przedszkola, Warszawa 1968.

10: Scenariusz zajęć dla dzieci sześciolletnich „Pożegnanie jesieni”.

Autor: *Dorota Nowakowska - Wychowanie Przedszkolne, SP nr 30*
w Częstochowie

Jesień to barwna i piękna pora roku. Ze względu na swoją różnorodność bardzo lubiana przez dzieci. Wykorzystując ich zainteresowania, ciekawość świata, dociekliwość przeprowadziłam zajęcia, w trakcie których dzieci wykazały się wiedzą i umiejętnościami o jesieni.

Różnorodność tematyki (jesień w sadzie, lesie, parku, ogrodzie, polu), metody (rozmowa, zabawy dydaktyczne, gra dydaktyczna) i formy przyczyniły się do dużego zaangażowania i aktywności dzieci. Przeprowadzone zajęcia dały mi dużo satysfakcji, pozwoliły ocenić stopień opanowania wiedzy przez dzieci, ich indywidualne możliwości oraz współdziałanie w grupie. Myślę, że w ten sposób rozbudziłam u dzieci jeszcze większe zainteresowanie środowiskiem naturalnym, jego poszanowaniem i ochroną.

Temat dnia: Pożegnanie jesieni.

Cele ogólne:

- utrwalenie wiadomości związanych z jesienią (charakterystyczne cechy pogodowe, dary jesieni, przygotowanie ludzi i zwierząt do zimy),
- uświadomienie na piękno jesiennej aury.

Cele operacyjne:

- zna i wymienia charakterystyczne cechy jesiennej pogody,
- zna, wymienia i klasyfikuje „jesienne dary”,
- przelicza elementy, posługuje się liczebnikami głównymi,
- śpiewa piosenki i treść pokazuje ruchem,
- czynnie i chętnie uczestniczy w zabawie z rówieśnikami.

Metody: rozmowa, zabawa dydaktyczna, ćwiczenia praktyczne, gra dydaktyczna.

Formy: indywidualna, zbiorowa.

Środki dydaktyczne: wiersz „Na straganie” J. Brzechwy, płyta z nagraniem piosenek, grzechotki, warzywa, owoce, kart pracy, chodniczek z zadaniami (wąż), kostki do gry.

Przebieg zajęć

1. Wprowadzenie do tematu w oparciu o piosenkę „Jesień – jesieniuha”. Dzieci siedzą na krzeselkach w kręgu i słuchają piosenki.

2. Rozmowa z dziećmi o jesiennej pogodzie (wiatry, opady, zachmurzenie).

Dzieci indywidualnie wypowiadają się na temat składników pogody i demonstrują ruchem jesienne zjawiska przyrodnicze (siła wiatru, burza, ulewa itp.).

3. Rozmowa o przygotowaniach ludzi i zwierząt do zimy.

Nauczyciel pytaniami ukierunkowuje rozmowę:

- Co ludzie i zwierzęta robią jesienią?
- W jaki sposób zwierzęta przygotowują się do przyścia zimy?
- Co w tym okresie robią niektóre ptaki?

4. Śpiewanie piosenki „Zbieramy grzyby” – inscenizowanie ruchem.

5. Zabawa dydaktyczna „Robimy zakupy” – segregowanie „towarów”.

W koszu znajdują się wszystkie „dary jesieni”. Zadaniem dzieci jest posegregowanie ich wg następujących kategorii:

- jadalne tylko przez ludzi,
- jadalne tylko przez zwierzęta,
- jadalne przez ludzi i zwierzęta.

6. Indywidualna recytacja wiersza J. Brzechwy „Na straganie”.

7. „Kupowanie przez dzieci towarów” – zabawa dydaktyczna „Robimy zakupy”. Posegregowane „dary jesieni” owoce i warzywa są towarem, który dzieci będą kupowały.

Pieniądże stanowią kasztany. Każdy z towarów ma określoną cenę np. marchewka, pietruszka – 1 kasztan, jabłko, gruszka – 2 kasztany itp. Każde dziecko otrzymuje 10 kasztanów i „robi zakupy” tylko jeden raz. „Płacąc „głośno liczy, ile ma „zapłacić”. Po wykonaniu zadania dzieci siadają do stolików i ustalają ile wydały „pieniążków” i ile im zostało.

8. Uzupełnianie kart pracy – wg propozycji nauczyciela.

9. Śpiew piosenki „Kapusta” – taniec przy piosence.

10. Podsumowanie wiadomości – zabawa „Wąż”.

Na dywanie ułożony jest „wąż” z kolorowych kartek (barwy jesieni). Na każdej kartce umieszczone jest zadanie do wykonania (zagadka, zaśpiewanie piosenki, odgadnięcie rebusów, wyklaskiwanie rytmów itp.). Dzieci indywidualnie rzucają kostką, odliczają głośno liczbę wyrzuconych kropek i tyle samo pól na węży. Następnie odkrywają kartkę z zadaniem i wykonują je.

11. Śpiew piosenki „Ptaki” połączona z grą na instrumentach perkusyjnych.

12. Podsumowanie zaangażowania i aktywności dzieci.

W trakcie zajęć dzieci były bardzo aktywne, z dużym zaangażowaniem uczestniczyły w zajęciach. Wiele radości sprawiło im „robienie zakupów” i zabawa w „Węża”. Piosenki, które dzieci śpiewały szczególnie uatrakcyjniły zajęcia, ponieważ przyczyniły się do wprowadzenia pogodnego i wesołego nastroju, a jednocześnie obniżyły napięcie, zmęczoność i ospałość.

Literatura:

Jan Brzechwa - „Brzechwa dzieciom”.

Płyta CD – „wesoła Szkoła” – WSIP

11: Z kart historii regionu i tradycji Szkoły Podstawowej im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

Autor: *Małgorzata Noga, SP im. WBK w Miedźnie, Nauczyciel Kształcenia Zintegrowanego*

Celem artykułu jest przybliżenie historii regionu Miedźna z okresu II wojny światowej, zachęcenie do odwiedzania miejsc pamięci narodowej na naszym terenie, a także Izby Pamięci i Tradycji w szkołach podstawowych Miedźna

i Mokrej.

W dniu 29 sierpnia 2004r. odbyła się kolejna piękna patriotyczna uroczystość związana z wybuchem II wojny światowej. To na polach wsi Mokra I, II, III, 65 lat temu doszło do jednej z pierwszych bitew kawalerii konnej z niemieckimi dywizjonami pancernymi. Bitwa pod Mokra była bitwą zwycięską. Żołnierze Wołyńskiej Brygady Kawalerii stawiali czoła przeważającej sile wroga

i w sposób zdecydowany zagroźli marsz IV Dywizji Pancernej.

Polana wsi Mokra I,II,III jest otoczona z trzech stron lasem. Najdogodniejszą drogą dla wojska była więc ta od strony Wilkowiecka. Na tę polanę rozkazem dowódcy Armii Łódź gen. Rómmla została skierowana WBK. Brygada miała bronić odcinka 20 km od Kłobucka po Działoszyn i nawiązać łączność z 30 Dywizją Piechoty Armii Łódź i 7 Dywizją Piechoty.

W dniu 31 sierpnia 1939r. brygada zajmuje pozycje obronne na wyznaczonych stanowiskach bojowych. W dniu 1wrzesnia tegoż roku pierwsze czołgi i samochody niemieckie pojawiają się na linii obrony Wołyńniaków około godziny 7.30 od strony Wilkowiecka. Pierwszy atak przyjmują na siebie 21 Pułk Ułanów Nadwiślańskich i 19 Pułk Ułanów Wołyńskich w rejonie Kamieńszczyzny oraz 84 Batalion w rejonie Brody Malina. Po krótkiej walce Niemcy wycofują się do Wilkowiecka, skąd prowadzą atak artyleryjski. Lotnictwo bombarduje pozycje Wołyńniaków. Około godziny 10-tej rusza zmasowane natarcie czołgów, za którymi podąża piechota. Zostaje przełamana pierwsza linia obrony i Niemcy wdzierają się na polanę, gdzie spotykają zdecydowany opór 2 Dywizjonu Artylerii Konnej. To doprowadza do kolejnego wycofania sił wroga. Około godziny 13-tej uderza drugie natarcie niemieckie. Kolumna czołgów w liczbie 100 maszyn rusza dwoma falami. Przełamawszy pierwszą linię obrony 21 Pułku Ułanów czołgi przypuścili atak na pozycje

2 Dywizjonu Artylerii Konnej, 12 Pułku Ułanów oraz 2 Pułku Strzelców Konnych. Na przedpolu licznie trafione czołgi dymią, wozy pancerne palą się od polskich pocisków. W momencie, kiedy czołgi zbliżają się na odległość

100-200 m., dowódca WBK powołuje do walki patrolujący na torach kolejowych Pociąg Pancerny „Śmiały” pod dowództwem kapitana Malinowskiego.

Po otwarciu ognia w oddziałach nieprzyjaciela powstało zamieszanie.

Na polanie pozostaje kilkadziesiąt dymiących czołgów, pozostałe wycofują się ponownie w stronę Wilkowiecka. Tego nie spodziewali się Niemcy. Żołnierze WBK odetchnęli. Przerwa w walce wykorzystana jest na przegrupowanie polskich wojsk. Około godziny 15-tej Niemcy przygotowują trzecie natarcie poprzedzone ostrzałem artylerii. Czołgi kierują się na polanę Mokra, a dalej

pod wiadukt kolejowy z zamiarem przejścia do Miedźna.

Pozostałe działa Dywizjonu Artylerii Konnej otwierają ogień. Czołgi prą jednak naprzód idąc w kierunku wiaduktu na pozycje 12 Pułku Ułanów, który przyjmuje na siebie w trzecim natarciu całosć uderzenia nieprzyjaciela. Grzmią pozostałe armaty DAK-u, zięją ogniem działa przeciwpancerne, karabiny maszynowe i rusznice 12 Pułku Ułanów. Znow piekło walki – ani chwili wytchnienia, straszliwy upał, kurz i dym.

W decydującym i tragicznym momencie dowódca WBK rzuca do walki

21 Dywizjon Pancerny. W oddziałach niemieckich powstaje zamieszanie, czołgi wycofują się. W zmasowanym ogniu polskiej obrony załamuje się trzecie

i ostatnie natarcie nieprzyjaciela. Na rozkaz dowódcy WBK pułkownika dyplomowanego Juliana Filipowicza oddziały wycofują się w kierunku Ostrów, aby nie dopuścić do okrążenia brygady oraz by w następnych dniach prowadzić zorganizowaną walkę obronną. Następnego dnia, walki toczą się w rejonie Ostrów. Prochy poległych żołnierzy spoczywają na wielu cmentarzach. Największa mogiła zbiorowa znajduje się na cmentarzu w Miedźnie.

Bitwa pod Mokrą, jaką stoczyła WBK w dniu 1 września 1939r. przeszła do historii II wojny światowej jako jeden z czołowych przykładów bohaterstwa i bezgranicznego poświęcenia żołnierza polskiego, kunsztu dowódcy, który zdołał pokonać wielokrotnie silniejszego wroga.

Z inicjatywy majora St. Pokornego, oficera ogniowego III baterii 2 DAK-u

oraz porucznika H.Skrzypczaka, dowódcy III plutonu IV Szwadronu z 12 Pułku Ułanów Podolskich, po dwuletnich przygotowaniach, 4 września 1982 roku w czasie uroczystości na placu szkolnym „Kurator Oświaty i Wychowania wręczył dyrektorowi akt nadania naszej szkole imienia Wołyńskiej Brygady Kawalerii. Po raz pierwszy odśpiewana została „Pieśń Szkoły”, która do dziś obecna jest

na apelach i uroczystościach szkolnych. Słowa i melodię pieśni ułożył nauczyciel muzyki pan Witold Mazurek.

Lata następne to okres corocznych zjazdów i uroczystości związanych

z kolejnymi rocznicami bitwy pod Mokrą oraz święta patrona szkoły. W 1989r. w 50. rocznicę bitwy odbyła się uroczystość przekazania sztandaru szkole ufundowanego przez Komitet Rodzicielski, na którym znalazły się proporce wszystkich jednostek wchodzących w skład WBK. Dokonano również otwarcia zorganizowanej Izby Pamięci i Tradycji Regionu. Zgromadzone eksponaty

oraz pamiątki związane z brygadą przypominają odwiedzającym historię WBK

i tradycje regionu Miedźna. Eksponaty są systematycznie wzbogacane,

dokumentowane, a także wykorzystywane w czasie zajęć z uczniami.

Na początku lat 90. na życzenie kombatantów powstaje Regionalne Towarzystwo Społeczno – Kulturalne, w skład którego wchodzi Klub Pamięci WBK. W dalszym ciągu organizowane są zjazdy kombatantów, którzy uczestniczą w uroczystościach rozpoczęcia roku szkolnego, spotykając się z uczniami szkoły i relacjonując wydarzenia września, w których brali udział.

Uroczystości wrześniowe mają charakter o zasięgu krajowym. Biorą w nich udział przedstawiciele najwyższych organów państwowych.

61 rocznicę bitwy pod Mokrą zaszczyca swoja obecnością prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski, 63 rocznicę uświetnił premier Rządu Leszek Miller, tegoroczną – Minister Obrony Narodowej

Jerzy Szmajdziński.

W roku 1945 ekshumowano zwłoki żołnierzy z pól Mokrej i Miedźna i złożono we wspólnej mogile na cmentarzu parafialnym w Miedźnie, która stała się miejscem, gdzie każdego roku w dniu 1 września odbywają się uroczystości patriotyczne z udziałem uczniów naszej szkoły, nauczycieli, duchowieństwa, władz gminy. Z chwilą pochowania żołnierzy na cmentarzu młodzież naszej szkoły objęła patronat nad mogiłą. To tu kształtują się postawy patriotyczne

u młodego pokolenia, a apele poległych są głębokim przeżyciem dla wszystkich.

Dzień Wszystkich Świętych świadczy o tym, że postawy te kształtowane od lat owocują światłami na mogile, która w tym dniu jest wielką pochodnią.

Jednym z elementów edukacji regionalnej jest Bieg Pokoju na trasie: Pomnik

w Mokrej – Cmentarz w Miedźnie, w którym uczestniczą uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum. W 2004 roku odbyła już XVII edycja tegoż biegu.

Po tegorocznej uroczystości obchodów wrześniowych narzuca się smutna refleksja, że przyjeżdża coraz mniej kombatantów. Taka jest niestety kolej rzeczy. Większość, jak mówił śp. por. Henryk Skrzypczak „Odeszła na wieczną wartę”.

Na nas – nauczycielach i wychowawcach ze szkół w Miedźnie oraz Mokrej spoczywa obowiązek przekazywania uczniom wiedzy o WBK oraz pielęgnowania z pokolenia na pokolenie pamięci o patriotyzmie, poświęceniu

i oddaniu dla spraw Polski tamtych obrońców Ojczyzny.

Bibliografia:

* Stanisław Piotrkowski „ W żołnierskim siodle”, LSW Warszawa 1982r.

* Andrzej Wilczkowski „Anatomia boju”, Wydawnictwo Łódzkie 1992r.

* Materiały zgromadzone w Izbie Pamięci i Tradycji w Miedźnie

12: PROGRAM EDUKACJI I WYPOCZYNKU „ZIELONA SZKOŁA W ZAKOPANEM”

Autor: *Marta Mrozowicz Poch- nauczyciel-bibliotekarz w Zespole Szkół w Kamyku.*

Wstęp:

W literaturze trudno doszukać się precyzyjnego wyjaśnienia terminu „zielona szkoła”. Materiały źródłowe nie podają też dokładnej genezy tej formy zajęć. Konotacja słowa „zielona” w odniesieniu do wyrazu „szkoła” wskazuje na realizację programu dydaktyczno-wychowawczego w bezpośrednim kontakcie z przyrodą. Szkołę wymyślono po to, by młodych ludzi nauczyć żyć i działać w społeczeństwie i środowisku. Edukacja ekologiczna nie może koncentrować się na wiedzy abstrakcyjnej czy encyklopedycznej. W procesie kształcenia i wychowania nauczyciel niejednokrotnie odwołuje się do indywidualnego doświadczenia ucznia. Szkoła musi sprostać nowym zadaniom a jednym z nich jest organizowanie sytuacji umożliwiających działalność badacza w bezpośrednim kontakcie z przyrodą. W realizacji tego zadania mogą pomóc „zielone szkoły”. Czas pracy uczniów w „zielonej szkole” nie jest ograniczony, dzięki temu łatwiej w sposób naturalny regulować czy wręcz uwzględnić zróżnicowane tempo pracy poszczególnych uczniów oraz istnieje większa możliwość wykorzystania w szerszym zakresie metod wspierania edukacji.

Program zajęć „ Zielonej Szkoły”

Program opracowany został dla „Zielonej Szkoły” zorganizowanej w Zakopanem w terminie : 10.05. – 14.05.2004r. dla uczniów klas: III.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są w terenie, aby przez bezpośrednią obserwację ułatwić uczniom zrozumienie zjawisk występujących w otaczającym świecie. Będąc w Zakopanem, mamy możliwość wskazać elementy krajobrazu górskiego, rośliny i zwierzęta chronione, poznać zwyczaje tamtego regionu. Możemy również praktycznie posługiwać się mapą

(np. szlaków górskich, czy planem miasta).

Cel główny programu:

- Zdobycie wiadomości i umiejętności poprzez doświadczenie i obserwacje.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- Zna położenie Tatr na mapie Polski;
- Rozpoznaje cechy krajobrazu górskiego;
- Pozna przyrodę w aktywnym działaniu z elementami zabawy i przeżywania;
- Dokonuje odkryć praw przyrody;
- Dostrzega potrzebę kontaktu z przyrodą;
- Rozumie konieczność ochrony przyrody;
- Respektuje umowy, zasady, normy, zwyczaje ustalone w grupie;
- Potrafi współdziałać w grupie;
- Zna i stosuje poznane zasady bezpieczeństwa w różnych sytuacjach;
- Potrafi zadbać o higienę osobistą i zdrowie.

W ramach przygotowania uczniów do wyjazdu zorganizowano zajęcia na których zapoznano wszystkich z Regulaminem Uczestnika Zielonej Szkoły.

Cele wychowawcze	Zadania	Formy realizacji	
1. Wyrabianie nawyków ostrożności i bezpieczeństwa w różnych sytuacjach.	1. Kształtowanie umiejętności unikania sytuacji doprowadzających do urazów i wypadków. 2. Kształtowanie odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych: podczas korzystania ze środków lokomocji, poruszania się po drogach oraz na terenie ośrodka wypoczynkowego.	1. Zapoznanie z regulaminem uczestnika Zielonej Szkoły. 2. Pogadanka na temat przyczyn i skutków nieostrożnego zachowania się. 3. Pogadanka na temat zachowania się w górach, lesie, na ulicy, w czasie burzy itp. 4. Zapoznanie z rozkładem budynku oraz ze sposobem bezpiecznego poruszania się po nim i korzystania z urządzeń sanitarnych. 5. Sygnalizowanie wychowawcy o sytuacjach zagrożenia. 6. Zaznajomienie się z adresem i lokalizacją ośrodka wypoczynkowego.	
2. Promowanie zdrowego i higienicznego stylu życia.	1. Zapewnienie warunków pełnego i racjonalnego wypoczynku. 2. Wyrabianie nawyków higieny osobistej. 3. Dbalność o stan higieniczno-sanitarny ośrodka jak również i swojego otoczenia. 4. Troska o wyżywienie i kulturę posiłków. 5. Ukazywanie roli ruchu i czynnego wypoczynku w zachowaniu zdrowia.	1. Ustalenie regulaminu dnia- szczególne zwrócenie uwagi na czas przeznaczony na posiłki i sen. 2. Nadzorowanie mycia się i ubierania uczestników. 3. Dobór odpowiedniego ubioru do warunków atmosferycznych. 4. Pogadanka na temat wpływu czynników zewnętrznych na stan zdrowia. 5. Powołanie sekcji higieniczno-porządkowej. 6. Konkurs czystości- ustalenie dyżurów i kryteriów oceniania porządku w pokojach. 7. Zapoznanie z regulaminem przeciwpożarowym.	8. Przeprowadzenie zajęć i pokaz udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. 9. Opieka w czasie spożywania posiłków- zwracanie uwagi na kulturalne zachowanie się przy stole, przy ognisku, podczas biwaku. 10. Pogadanka na temat zdrowego sposobu odżywiania się, odpowiedniego doboru posiłków do warunków na wycieczce. 11. Gry i zabawy na świeżym powietrzu, marsze, wędrowki piesze, biegi. 12. Wycieczki piesze i autokarowe. 13. Prowadzenie ćwiczeń porannych. 14. Organizowanie zawodów sportowych.
3. Kształtowanie prawidłowej postawy w grupie rówieśniczej i w rodzinie – tworzenie miłego klimatu.	1. Wyrabianie umiejętności współdziałania w grupie. 2. Kształtowanie pożądanych społecznie zasad i norm zachowania się i kultury bycia.	1. Wybór samorządu grupowego. 2. Zorganizowanie sekcji porządkowej w obiekcie. 3. Współdziałanie w planowaniu i organizacji zajęć.	

	<p>3.Kształtowanie pozytywnych cech osobowości: odpowiedzialności, samodzielności, zaradności życiowej, zdyscyplinowania,</p>	<p>4.Organizowanie ognisk i dyskotek , zabaw i rozgrywek sportowych, gier stolikowych.</p> <p>5.Adresowanie kartek i listów do rodziny.</p> <p>6.Kontakt telefoniczny z rodziną.</p> <p>7.Zajęcia dotyczące postawy asertywnej.</p> <p>8.Opieka nad sprzętem sportowym.</p>
<p>4. Rozwijanie zainteresowań turystyczno-krajoznawczych</p>	<p>1.Poznanie bliższej i dalszej okolicy.</p> <p>2.Zapoznanie z charakterystycznymi cechami krajobrazu i klimatu (roślinność, zwierzęta, ukształtowanie terenu).</p> <p>3.Świadomość potrzeby ochrony przyrody.</p> <p>4.Poznanie zawodów i zajęć charakterystycznych dla ludności tego regionu.</p> <p>5.Poznanie kultury regionu.</p>	<p>1.Wycieczki bliższe i dalsze; spacery po Krupówkach.</p> <p>2.Wejście na skocznię.</p> <p>3.Wejście na Gubałówkę i przejście na Butorowy Wierch, zjazd kolejką krzesełkową.</p> <p>4.Wycieczka autokarowa w Pieniny (rejs statkiem po zalewie Niedzickim, zwiedzanie zamku w Niedzicy, wędrowka szlakiem turystycznym na Trzy Korony).</p> <p>5.Wycieczka autokarowa do Morskiego Oka (przejazd bryczką).</p> <p>6.Wycieczka do Doliny Chochołowskiej.</p> <p>7.Zwiedzanie Muzeum Tatrzańskiego, starego cmentarza.</p> <p>8.Spacer po Kalwarii Zebrzydowskiej i Wadowicach (w drodze do Zakopanego).</p> <p>9.Zwiedzanie Bazyliki w Łagiewnikach.</p> <p>10.Czytanie gawęd i legend regionalnych.</p> <p>11.Konkurs wiedzy ekologicznej "Co wiemy o Tatrach"</p> <p>12.Konkurs plastyczny „ Pejzaż górski ”.</p> <p>13.Praca z mapą Polski. Określenie kierunków na mapie. Pokaz oraz wyszukiwanie na mapie Karpat, Pienin i Tatr oraz zwiedzanych miejscowości.</p> <p>14.Rozmowy z miejscową ludnością dotyczące codziennego życia w górach, obserwacja życia ludzi.</p> <p>15.Rozmowy z miejscową ludnością dotyczące codziennego życia w górach, obserwacja życia ludzi.</p> <p>16.Słuchanie muzyki góralskiej.</p> <p>17.Rozwiązywanie oraz układanie zadań tekstowych o treści dotyczącej gór z wykorzystaniem czterech działań pisemnych w zakresie tysiąca.</p>

13: Rola rodziców w początkowej fazie procesu nauczania języków obcych w szkole podstawowej.

Autor: Justyna Cichoń — Dec, nauczycielka języka angielskiego,
SP im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

Publikacja ta adresowana jest do rodziców uczniów oraz do nauczycieli języków obcych pracujących w szkole podstawowej.

Coraz więcej dzieci rozpoczyna naukę języka obcego w przedszkolu, czy w pierwszej klasie szkoły podstawowej. Dzieje się tak między innymi dlatego, iż coraz większa jest troska rodziców związana z przyszłym — łatwiejszym — startem życiowym i karierą zawodową ich pociech. Zdaniem jednego z autorytetów w dziedzinie nauczania języka angielskiego — profesor Hanny Komorowskiej — wczesny start jest wychowawczo wskazany, a językowo skuteczny.

Przeprowadzone badania lingwistów i psychologów jednoznacznie wykazują iż wczesne rozpoczęcie nauki języka ma bardzo wiele zalet. m. in.:

1. Zwiększa się czas nauki języka obcego;
2. Nauka języka obcego poszerza horyzonty, zmienia postawy, sprzyja otwarciu na poznawanie nowego języka, a wraz z nim innej kultury, innego stylu życia i sposobu myślenia.
3. Im młodsze jest dziecko, tym bardziej spontaniczne i dzięki temu dużo naturalniej przyswaja drugi język;
4. Dzieci mają doskonałą umiejętność imitacji.
5. Uczniowie młodszych klas szkoły podstawowej łatwiej się komunikują, ponieważ nie wstydzą się mówić w obcym języku.
6. Młodszy wiek szkolny to etap szczególnej wrażliwości na bodźce akustyczne, która w połączeniu z dużą plastycznością organów mowy sprawia, że dzieci osiągają doskonałe rezultaty w zakresie rozpoznawania i artykulacji dźwięków.
7. Dzieci, które wcześniej rozpoczęły naukę języka obcego mają szansę na opanowanie go w stopniu zbliżonym do rodzimych użytkowników języka tzw. „native speakers”. W pierwszym okresie nauki języka często możemy zaobserwować rozczarowanie rodziców spowodowane brakiem wyraźnych, widocznych i słyszalnych postępów dziecka. Przyczyn takiego stanu rzeczy może być wiele. Głównym problemem jest wciąż mały udział rodziców w procesie kształcenia, a co się z tym bezpośrednio wiąże, traktowanie nauki języka przez zabawę jako czegoś niepoważnego czy nawet stratę czasu. Dlatego, moim zdaniem, istotne jest włączenie rodziców w proces uczenia się dziecka, jasne sformułowanie celów, metod nauczania i sposobów oceniania oraz poinformowanie o nich rodziców na początku roku szkolnego. Bardzo istotny wydaje się również częsty kontakt z nauczycielem języka obcego — czy to osobisty czy też poprzez systematyczne przekazywanie informacji o postępach dziecka w zeszycie przedmiotowym. Nauczyciel we współpracy z rodzicami powinien stworzyć wspólny system motywowania dziecka, powinien wyjaśnić zalety wczesnego nauczania języka jednocześnie rodzice powinni zdawać sobie sprawę z faktu iż nauka języka to długi proces, a pierwsze lata nauki języka obcego polegają głównie na rozwijaniu umiejętności receptywnych dziecka oraz uwalnianiu na język. Jest to etap, podczas którego dzieci uczą się słuchać w języku obcym, rozumieć polecenia nauczyciela jak również poznają nowe kraje i zwyczaje ludzi w nich mieszkających. Te wszystkie składniki wpływają na kształtowanie postaw szacunku, tolerancji i otwartości dla innych kultur. Nauka mówienia wymaga nieco więcej czasu.

Celem nauki języka obcego na pierwszym etapie kształcenia jest zapewnienie dzieciom dobrego startu, poprzez dobór właściwych metod nauczania, zaangażowanie emocjonalne dzieci w sam proces nauczania, motywowanie do nauki języka i zachęcanie do komunikacji z innymi w języku obcym.

W społeczeństwie funkcjonuje stereotyp, że dzieci uczą się szybko i łatwo. Uczą się rzeczywiście szybko, ale równie szybko zapominają, więc potrzebują wielokrotnych powtórzeń. Rodzice chcieliby, aby dziecko już po pierwszych lekcjach języka potrafiło powiedzieć coś „po angielsku”, chcą widzieć szybkie efekty nauki, często zupełnie zapominając o wpływie nauki języka obcego na rozwój dziecka. Te, często nierealne oczekiwania rodziców powodują poddawanie krytyce metod nauczania języka i materiałów dydaktycznych wykorzystywanych w nauczaniu języka. Bardzo mało mówi im się o eliminacji pojęcia niepowodzenia w procesie nauki języka obcego, o prawie dziecka do ciszy i do błędów. Na czym polegają te zasady? Dziecko słucha nowych wyrazów, struktur w znanym kontekście, bierze aktywny udział w zajęciach muzycznych — ruchowych, a następnie samo podejmuje decyzję o wypowiedzeniu pierwszych słów czy nawet całych zdań w języku obcym. Nie może być karane czy karczone za brak aktywności słownej ani poprawiane w przypadku błędnych wypowiedzi służących komunikacji. Rodzice powinni zdawać sobie również sprawę z faktu iż dzieci dopiero uczą się „jak się uczyć” i bardzo łagodnie wprowadzane są w świat odpowiedzialnej strategii uczenia się języka obcego. Na poziomie wczesnoszkolnym trudno mówić o nauce języka angielskiego w tradycyjnym znaczeniu tego słowa. Jest to raczej uwrażliwienie dzieci na nowy język, na inne realia kulturowe. Poprzez ten proces kształcimy u dzieci postawę otwartości, „akceptacji i tolerancji.

Aby zdobywanie wiedzy i umiejętności, zwłaszcza językowych, przez dzieci było efektywne, konieczna wydaje się ścisła współpraca rodziców ze szkołą i szkoły z rodzicami. Rodzice — jak już wspominałam są przekonani o konieczności nauki języka obcego, zwłaszcza języka angielskiego. To stanowić może doskonały punkt wyjścia do budowania relacji nauczyciel — rodzic. Najważniejsza wydaje mi się stała współpraca i częste kontakty z rodzicami, a zwłaszcza zachęcenie rodziców do czynnego udziału w procesie nauczania języka ich dzieci. Powinni oni aktywnie uczestniczyć w „lekcjach otwartych”, nie tylko oglądać swoje dziecko podczas pracy w klasie, ale razem z nim brać udział w wybranych ćwiczeniach, uczestniczyć w zabawach muzycznych, bawić się czy powtarzać wyrażenia i zwroty, a także mieć możliwość stałego dostępu do prac i ćwiczeń wykonywanych przez dzieci na lekcji.

Rodzice są coraz bardziej wymagający i ich postawy zmuszają nauczyciela do rozwijania swoich kompetencji zawodowych. Dlatego bardzo istotne wydaje się stałe doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie metodyki nauczania języków obcych jak i w zakresie rozwoju dziecka, poprzez udział w kursach, seminariach, warsztatach czy studiach podyplomowych pogłębiających kompetencje nauczycieli. Znajomość psychologii rozwojowej jest niezbędna do prawidłowego procesu uczenia się i nauczania. Szeroka wiedza dotycząca możliwości poznawczych, emocjonalnych jak i społecznych dziecka jest niezbędna w procesie nauczania języka obcego.

Podsumowując należy stwierdzić, że rodzice powinni odgrywać dużą rolę w nauce języka obcego swoich dzieci, zwłaszcza podczas pierwszego i drugiego etapu kształcenia. Mają prawo do rzetelnej informacji na temat celów nauczania. Powinni zostać również poinformowani o metodach pracy nauczyciela języka oraz o możliwych trudnościach czy problemach.

Z reguły boimy się tego czego nie jesteśmy w stanie zrozumieć. Rodzice często nie są nauczycielami, nie wiedzą jak uczyć i boją się szkoły kojarząc ją i metodami uczenia i dyscyplinowania, którym sami byli poddawani w dzieciństwie. Należy jednak zaznaczyć iż równie często — zwłaszcza ostatnio - rodzice z rozrewnieniem wspominają dawne metody

nauczania i ich efekty. Co należy w takiej sytuacji zrobić? Zachować zdrowy rozsądek, starać się tłumaczyć zmiany i nowe metody nauczania tak jasno jak to tylko możliwe i popierać tłumaczenia przykładami dotyczącymi ich dzieci. Należy również zachęcać do czynnego udziału w zajęciach. Jeśli rodzice stają w środku klasy, a tuż obok bawi się ich dziecko postrzegając naukę języka inaczej niż obserwując z boku czy z perspektywy własnego domu.

Na koniec propozycja krótkiego planu pogadanki dla rodziców na temat: „Jak pomóc dziecku w nauce języka angielskiego?”

„JAK POMÓC DZIECKU W NAUCE JĘZYKA ANGIELSKIEGO?”.

POGADANKA DLA RODZICÓW.

1. Pytać co dziecko robiło na lekcji — wykazywać zainteresowanie pracą dziecka.
2. Przeglądać zeszyt, ćwiczenia.
3. Kupować dziecku gazetki do nauki języka angielskiego z kasetami i kontrolować czy słucha, powtarza.
4. Przegrać kasetę od nauczyciela (do podręcznika), lub kupić i słuchać w domu przerabianych lekcji.
5. Nagrywać wypowiedzi - wiersze, czytanki, piosenki - dziecka na kasetę. Odtwarzać, poprawiać błędy.
6. Zachęcać dziecko aby pracowało systematycznie podczas zajęć i przeglądało zeszyt w domu.
7. Pomóc dziecku w założeniu słowniczka nowych wyrazów i zwrotów, w którym dziecko zapisuje wymowę poznanych na lekcji wyrazów. Rodzice są wtedy na bieżąco zorientowani jakie zwroty poznają dzieci na zajęciach z języka angielskiego, a jednocześnie mogą udzielić dziecku pomocy w razie potrzeby.
8. Przypominać dziecku aby pisało sobie uproszczoną wymowę na zajęciach.
9. Pytać dziecko w domu ze słówek —jeśli ma zapisaną wymowę.
10. Poprosić nauczyciela aby raz w miesiącu podał listę przerobionych słówek wraz z wymową. Dzieci biorą ją, utrwalają daną partię słownictwa.
11. Jeśli dziecko ma dostęp do komputera, zapewnić programy do nauki języka angielskiego najczęściej są to programy multimedialne, tzw. „mówiące”, co bardzo pomaga w rozwijaniu prawidłowego modelu wymowy.. Należą do nich m. in. „Angielski i niemiecki w pigułce”, „Lingua Land”, „ E-teacher”, „Langmaster”, „Reflex English” i wiele innych powszechnie dostępnych na rynku.
12. Utrzymywać stały kontakt z nauczycielem języka obcego.

Bibliografia:

1. H. Komorowska: „Metodyka nauczania języków obcych” wyd. „Fraszka Edukacyjna” — Warszawa 2001.
2. T. Siek -Piskozub: „Gry i zabawy w nauczaniu języków obcych”. Warszawa WSIP 1994.
3. A. Wieczorek, E. Skiba: „Program nauczania języka angielskiego dla klas I — III szkoły podstawowej” Wydawnictwo Szkolne PWN — Warszawa 1999.
4. M.E.P. Seligman: „Optymistyczne dziecko” wyd. „Media Rodzina of Poznań”, 1997.
5. M. Pamula: „Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym” — wyd. „Fraszka Edukacyjna” — Warszawa 2003.

14: Wykorzystanie wiadomości o procentach do analizowania zagadnień praktycznych.Autor: *Małgorzata Powązka – nauczycielka matematyki, SP nr 26.*

Pisząc ten scenariusz chciałam przybliżyć uczniom pojęcia ekonomiczne i statystyczne na lekcjach matematyki. Podczas rozmowy z dziećmi dowiedziałam się, że nie uczestniczą oni w planowaniu budżetu rodzinnego ani nie są zorientowani w oszczędnościach i kredytach swoich rodziców.

Postanowiłam zatem pokazać im, że matematyka, a w tym wypadku procenty mają zastosowanie w statystyce i ekonomii, a więc w życiu codziennym.

Najpierw na lekcjach w klasie zapoznałam ze sporządzaniem ankiet, przybliżyłam pojęcia ekonomiczne i opowiedziałam o bankowości.

Z takim wstępnym przygotowaniem poleciłam im przeprowadzić ankietę wśród społeczności naszej szkoły na temat: „Co w szkole liczy się najbardziej?” i zebrać dane w postaci procentów na diagramie. Poleciłam im również przeprowadzić rozeznanie odnośnie banków w Częstochowie dotyczące ofert na oprocentowanie oszczędności i kredytów. Na wykonanie tych zadań uczniowie mieli tydzień czasu.

Scenariusz lekcji matematyki w kl. VI

Hasło programowe: obniżka, podwyżka, zysk i strata

Cel ogólny: Zapoznanie uczniów z funkcjonowaniem banków, mechanizmem kształtowania się kursu obligacji na giełdzie papierów wartościowych oraz obliczanie obniżki ceny towaru w zależności od podaży i popytu na ten towar.

Cele operacyjne: Uczeń wie / rozumie:

- jak sporządzić ankietę
- jak narysować diagram
- jak korzystać ze źródeł informacji
- rozumie pojęcia: kapitał, bank, akcja, lokata, odsetki

Uczeń potrafi:

- posługiwać się kalkulatorem
- przeprowadzić analizę ankietę
- przedstawić dane na diagramie słupkowym, kołowym, prostokątnym, kwadratowym
- korzystać z pomocy komputera
- odczytać dane z tabeli
- wybrać korzystniejszą ofertę banku, sklepu, firmy

Postawy:

- umie pracować w zespole
- zna potrzebę istnienia banków

Pomoce dydaktyczne:

- ankiety sporządzone przez uczniów
- notatki z encyklopedii, Internetu, wydruki bankowe
- karty pracy

Metody:

- interpretacje danych statystycznych – ankietą
- praca w grupach, różnicowanie wymagań
- dyskusja dydaktyczna – wymiana zdań, poglądów uczniów na dany temat (potrzeba istnienia banku, giełdy)

Faza wprowadzająca

I. Wyjaśnienie pojęcia statystyka, czym się zajmuje i do czego służy. Co to jest ankietą. Jak ma zastosowanie w życiu. Jak sporządzić ankietę. Jak wykorzystać procenty i diagramy przy opracowaniu ankiety.

II. Co to jest ekonomia (z greckiego oikos – dom, nomos – prawo) nauka badająca społeczny proces gospodarowania. Ekonomia jest podzielona na różnorodne szkoły i kierunki. Obiektem ekonomicznym jest gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, regiony oraz gospodarka światowa.

III. Bankowość – system ekonomiczny powiązań i zależności między różnego rodzaju instytucjami bankowymi. Najważniejszym bankiem jest bank centralny. Oprócz tego mamy banki uniwersalne i specjalistyczne takie jak: kasy oszczędnościowe i spółdzielczość kredytowa.

Faza realizacyjna

I. Zapoznanie uczniów z tematem lekcji

II. Prezentacje wybranych ankiet i omówienie ich przez autorów. Tytuł ankiety „Co w szkole liczy się najbardziej?”

III. Przekazanie przez ucznia Oskara Wincewicza wiadomości dotyczących wybranych banków w Częstochowie odnośnie propozycji oprocentowania kredytów i oszczędności.

IV. Wyjaśnienie przez zgłaszających się uczniów pojęć: bank, akcja, kapitał, lokata, odsetki.

Bank - przedsiębiorstwo zajmujące się pośrednictwem finansowym polegającym na gromadzeniu depozytów i udzielaniu kredytów. Banki świadczą również inne usługi finansowe i ubezpieczeniowe. Dochodami banków są wpływy z odsetek od udzielanych kredytów oraz opłaty i prowizje pobierane od klientów za świadczone usługi.

Akcja - papier wartościowy, dokument stwierdzający udział jego właściciela w kapitale spółki akcyjnej. Akcje są zbywalne, a obrót nimi odbywa się na giełdzie. Cena akcji – kurs akcji. Akcje mogą być na okaziciela lub imienne.

Kapitał - oznacza sumę zainwestowanych środków. W ujęciu księgowym oznacza źródło finansowania majątku podmiotu gospodarczego w postaci kapitału własnego (funduszu własnego) i kapitału obcego (kredyty, zobowiązania).

Lokata - umieszczenie kapitału w instytucji finansowo – handlowej, nabycie przedmiotu, nieruchomości w celu zabezpieczenia kapitału lub osiągnięcia zysków.

Odsetki - (procent) wynagrodzenie (zapłata) za korzystanie z wypożyczonych środków pieniężnych w ciągu pewnego czasu.

V. Podział klasy na 4 osobowe grupy i objaśnienie zadań jakie będą wykonywać (grupy są zróżnicowane pod względem wymagań).

VI. Uczniowie otrzymują pierwsze zadanie do wykonania polegające na rozstrzygnięciu za pomocą obliczeń, która oferta banku jest korzystniejsza. Po krótkim czasie przedstawiciele grup prezentują rozwiązania.

VII. Zadanie drugie polega na obliczeniu cen akcji po zmianie notowań. Każda grupa prezentuje swoje rozwiązanie.

VIII. W zadaniu trzecim uczniowie muszą rozstrzygnąć, w którym sklepie bardziej opłaca się kupić kurtkę po sezonowej obniżce cen.

Faza podsumowująca.

W podsumowaniu uczniowie odpowiadają na pytania:

który bank proponuje najkorzystniejszą ofertę, ten z zadania czy może jakiś częstochowski?

czy banki są potrzebne i w jaki sposób mają wpływ na rozwój ekonomii?

czy przydatna jest statystyka, czego nas uczy i o czym informuje?

Do domu uczniowie otrzymują karty pracy.

Wnioski:

Lekcje, na których uczeń uświadamia sobie po co uczy się matematyki i jak ją wykorzystać w życiu są lekcjami lubianymi przez dzieci. W swobodnej atmosferze mają możliwość wykazania się, podzielenia własnymi spostrzeżeniami i uwagami zaobserwowanymi we własnym środowisku i najbliższym otoczeniu. W trakcie zajęć wg przedstawionego scenariusza dzieci powtórzyły, utrwaliły i rozszerzyły zdobyte wcześniej wiadomości o: procentach, pojęciach ekonomicznych i statystycznych.

Karty pracy

1) Pan Karol wpłacił w banku A 3000 zł na 9-miesięczną lokatę. Pan Adam wpłacił taką samą kwotę w banku B na trzy kolejne lokaty, przy czym odsetki po upływie kwartału wpłacał na następną lokatę. Który z panów, po 9-miesięcznym okresie oszczędzania, podjął z banku większą kwotę i o ile złotych?

Oferta banku A	Oferta banku B
Lokata 9-miesięczna	Lokata kwartalna
19% odsetek w stos. rocznym	18% odsetek w stos. rocznym

2) 3 lipca 1998 roku odnotowano na giełdzie największe zmiany cen akcji następujących firm:

Firma	Aktualna cena (3 VII)	Zmiana w stosunku do poprzedniego notowania (4 VII)
ESPEBEPE	3,85 Zł	10,0% ^
ŻYWIEC	460,00 Zł	9,5% ^
ŁUKBUT	12,40 Zł	8,8% ^
UNIWERSAL	3,00 Zł	-7,7% v
KOMPAP	24,10 Zł	-9,7% v
KOPEX	73,50 Zł	-9,8% v

Oblicz, o ile złotych wzrosły lub spadły ceny akcji każdej z firm.

3) Sklep PEDANT oferuje 10%, a sklep JUNIOR 15% sezonową obniżkę cen. Kurtka w PEDANCIE kosztuje 980 zł, a taka sama w JUNIORZE 1020 zł. W którym sklepie bardziej

opłaca się kupić kurtkę?

Bibliografia:

Renata Uliasz, Barbara Kamińska., *Matematyka w praktyce – czyli : „Po co ja się tego uczyć?”* Wielka Encyklopedia PWN.

Informator – sprawdzian klasa VI szkoły podstawowej 2002.

15: PODSTAWOWE RORMY DYSKALKULII ROZWOJOWEJ:

Autor: Małgorzata Powązka – nauczycielka matematyki, SP nr 26

Celem mojego artykułu jest uświadomienie nauczycielom rangi problemu dotyczącego kłopotów w uczeniu się matematyki dzieci w wieku szkolnym.

Co to jest dyskalkulia? Jak sobie z nią radzić?

Problem dyskalkulii jest nowym problemem, wiąże się on bezpośrednio z problemem dysleksji.

Dysleksja jest to niepełnosprawność objawiająca się trudnościami w uczeniu się czytania i pisania, mimo zastosowania zwykłych metod nauczania, u dzieci o co najmniej normalnej inteligencji ogólnej i sprzyjających warunkach socjalno – kulturowych. Upośledzenie to utrudnia nabywanie sprawności w czytaniu i tworzeniu tekstów, które inni uczniowie opanowują stosunkowo gładko i bez kłopotów. Objawy dysleksji występują u około 10% uczniów. Dysleksja pięć razy częściej dotyczy chłopców niż dziewcząt.

Dzieci dyslektyczne mają często poważne trudności, nie tylko z pisaniem i czytaniem, lecz również ze zwykłą arytmetyką i algebrą. Takie objawy to dyskalkulia – jedna z odmian dysleksji rozwojowej, dotycząca trudności w opanowaniu rachunków symbolicznych i liczbowych (trudności z opanowaniem tabliczki mnożenia, poprawnym zapisywaniem liczb i działań arytmetycznych np.: przedstawianie kolejności cyfr; zapisywanie ich zwierciadlanie lub od prawej do lewej, mylenie znaku nierówności, trudności z geometrią).

Dyskalkulia jest związana z zaburzeniami współpracy pomiędzy obu półkulami mózgowymi, które są bezpośrednio autonomicznie – fizjologicznym podłożem dojrzwania zdolności matematycznych zgodnie z wiekiem. Zaburzenia te są wynikiem mikrourazów mózgu, które zazwyczaj powstają podczas porodu, w okresie okołoporodowym lub w wyniku przebytych chorób np. zapalenia opon mózgowych.

Symptomy trudności w uczeniu się matematyki powinny być zauważone w okresie przedszkolnym. Są to głównie objawy dysharmonii rozwoju psycho – ruchowego, a więc opóźnienia rozwoju niektórych funkcji poznawczych i ruchowych. Objawy tych trudności są następujące: słaba koordynacja wzrokowo – ruchowa u dzieci w wieku 3 – 5 lat, trudności w budowaniu z klocków, w rysowaniu; dzieci rysują niechętnie i prymitywnie, nie umieją narysować koła (3-latk), kwadratu (4 – latki), trójkąta (5 – latki). W klasie zerowej występują opóźnienia orientacji w schemacie całego ciała i przestrzeni; dziecko ma trudności ze wskazywaniem na sobie części ciała, przy określaniu ich terminami prawe – lewe (np. prawa i lewa noga, ręka); nie umie rysować rombu, odtworzyć złożonej figury geometrycznej. W wieku szkolnym u dzieci z dyskalkulią nadal utrzymuje się opóźnienie rozwoju orientacji w schemacie ciała i przestrzeni: trudności w odróżnianiu prawej i lewej ręki, strony, z określeniem położenia przedmiotu względem siebie; trudności z zapamiętywaniem tabliczki mnożenia, nazw miesięcy, danych, liczb wielocyfrowych. Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki, to dzieci, które nie potrafią sprostać wymaganiom, by opanować podstawowe wiadomości i umiejętności matematyczne. W każdej klasie szkolnej możemy spodziewać się 2 – 3 dyslektyków, przeważnie chłopców z których jeden może być uzdolniony matematycznie, a jeden wręcz przeciwnie. Każdy z uczniów dyslektycznych ma nieco inny sposób na radzenie sobie z tekstami i zadaniami. W klasie I gimnazjum możemy mieć uczniów (zwykle chłopców) z niechęcią do matematyki, do klasówek i testów.

dyskalkulia werbalna – przejawia się zaburzeniem umiejętności słownego wyrażania pojęć i zależności matematycznych, takich jak oznaczenie ilości i kolejności przedmiotów, nazywanie cyfr i liczebników, symboli działań i dokonań matematycznych, np.: brak zdolności utożsamiania określonej ilości z odpowiadającą jej liczbą, chociaż uczeń jest zdolny przeczytać i napisać daną liczbę, czy policzyć ilość przedmiotów.

dyskalkulia praktyczna – wiąże się z zaburzeniami matematycznych manipulacji konkretnymi czy narysowanymi przedmiotami (liczenie przedmiotów oraz porównywanie wielkości czy ilości). Uczeń nie jest w stanie ułożyć patyczków czy kostek wg ich wielkości, nawet nie jest w stanie wskazać, który z dwóch patyczków jest grubszy, cieńszy czy tego samego wymiaru.

dyskalkulia leksykalna – związana jest z nieumiejętnością czytania symboli matematycznych np.: cyfr, liczb, znaków działań. W lżejszych przypadkach uczeń nie umie czytać liczb wielocyfrowych, ułamków, kwadratów i pierwiastków, itd.

dyskalkulia graficzna – jest to niezdolność zapisywania symboli matematycznych występujących często z dyagrafią i dysleksją liter. Uczeń nie jest w stanie napisać dyktowanych mu liczb, zapisać ich nazw, a nawet ich skopiować (np.: 1284 pisze jako 1000, 200, 80, czy 4.)

dyskalkulia ideognostyczna – to przede wszystkim niezdolność zrozumienia pojęć i zależności matematycznych oraz wykonania obliczeń w pamięci. Często uczeń jest w stanie odczytać i przepisywać liczby, ale nie rozumie co przeczytał czy napisał, np.: umie zapisać znak 9, ale nie wie, że 9 to samo co 10 – 1, albo 3 · 3.

dyskalkulia operacyjna – to bezpośrednio zaburzenie umiejętności wykonywania operacji matematycznych. Typowym przykładem jest zamienianie operacji, np. wykonanie dodawania zamiast mnożenia, odejmowania zamiast dzielenia. Ten typ dyskalkulii jest najtrudniejszy do rozpoznania, ponieważ wymaga ciągłego obserwowania czynności wykonywanych przez osobę badaną.

JAK POSTĘPOWAĆ Z DYSLEKTYKAMI I DYSKALKULIĄ NA LEKCJACH MATEMATYKI ?

Specyficzne trudności w arytmetyce i matematyce, czyli dyskalkulia, są rozpoznawane rzadko, a jeszcze rzadziej podejmowane są kroki pomagające uczniom przezwyciężyć takie trudności (nawet po ich rozpoznaniu), w sposób umożliwiający dalszy rozwój i zapobiegający urazom.

Często powstają głębokie urazy, potęgowane przez niewłaściwe metody postępowania ze strony szkoły np.:

- przyjęcie zbyt wysokiego poziomu abstrakcji w nauczaniu
- zbyt wielkie wymagania formalne
- tempo nauczania zbyt szybkie

Wskazówki postępowania z takimi uczniami:

- nie traktuj ucznia jak chorego, kalekiego, niezdolnego, złego lub leniwego
- nie karz, nie wysmiewaj w nadziei, że zmobilizujesz go do pracy
- nie ludź się, że „sam z tego wyrośnie”, „weźmie się w garść”, lub że ktoś go z tego „wyleczy”
- nie ograniczaj uczniowi zajęć pozalekcyjnych, aby miał więcej czasu na naukę, ale i nie zwalnij go z systematycznych ćwiczeń i pracy nad sobą
- staraj się zrozumieć swojego ucznia, jego potrzeby, możliwości i ograniczenia, aby zapobiec pogłębianiu się jego trudności szkolnych i wystąpieniu wtórnych zaburzeń nerwicowych
- zaobserwuj podczas lekcji, co najskuteczniej pomaga uczniowi
- opracuj program indywidualnych wymagań wobec ucznia dostosowany do jego możliwości i wkładu pracy. Oceniaj go na podstawie odpowiedzi ustnych i treści prac pisemnych
- nagradzaj za wysiłek i pracę, a nie za jej efekty
- okazuj cierpliwość przy ciągłym powtarzaniu tych samych partii materiału
- pozwól pracować więcej z kalkulatorem np. niech samodzielnie wymyśla przykłady, oblicza i następnie je sprawdza
- pozwól korzystać z tabliczki mnożenia w razie potrzeby

Ogólna zasada postępowania jest taka, że trzeba budować na tym, co uczeń potrafi i robi dobrze. Szukać uczniowi takiego pola działań, nawet poza matematyką, żeby miał sukces i rozwijał do siebie zaufanie. Z drugiej strony trzeba, żeby umiał dobrze oceniać swoje możliwości. Przy słabej pamięci krótko lub długoterminowej przydatne może być rozwijanie metod ułatwiających zapamiętywanie i przypominanie sobie przyswajanych wiadomości i faktów na zasadzie mechanicznych skojarzeń. Pożyteczne jest też redukowanie nadmiaru słów.

Wieloletnia praca dzieci nad pokonywaniem przeszkód w uczeniu się, przy wsparciu ze strony dorosłych ma korzystny wpływ na ich rozwój. Nielatwe życie w szkole powoduje, że już dorośli dyslektycy, dysgraficy, dysortograficy i dyskalkulicy dobrze rozwiązują inne zadania, pokonują trudności życiowe, są osobami wrażliwymi, ludźmi o wysokiej dojrzałości emocjonalnej i społecznej.

Wiele osób z dysleksją rozwojową prezentuje ponad przeciętne uzdolnienia artystyczne i plastyczne, np. Auguste Rodin, Pablo Picasso, a także wysokie zdolności aktorskie, np. angielska aktorka Susan Hampshire. W zakresie nauk ścisłych – Tomasz Edison i Albert Einstein. Wśród polityków dyslektykami byli prezydenci USA – George Washington i Winston Churchill. Jednak najbardziej zadziwiające jest połączenie talentu literackiego i dysortografii, a taką postacią jest duński pisarz, poeta i bajkopisarz Hans Christian Andersen.

LITERATURA:

1. M. Bogdanowicz – Dekalog dla nauczycieli dzieci dyslektycznych
2. E. Gruszczyk – Kolczyńska – Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki.
3. Z. Bartkowski – Uczeń dysmatematyczny.

16: KONKURS INTERDYSCYPLINARNY NT. „HANS CHRISTIAN ANDERSEN PRZYJACIELEM MAŁYCH EUROPEJCZYKÓW” JAKO ELEMENT EDUKACJI EUROPEJSKIEJ UCZNIÓW KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO

Autor: Grażyna Adamowska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego, SP nr 32 w Częstochowie
mgr Jolanta Zienkiewicz-Fajer - nauczyciel kształcenia zintegrowanego, SP nr 32 w Częstochowie

Proponowany przez nas konkurs skierowany jest do uczniów klas trzecich kształcenia zintegrowanego.

Zaplanowany został w formie jednoetapowej z przygotowaniem.

Zainteresowani ofertą konkursu uczniowie otrzymali w fazie przygotowań wykaz baśni do treści, których odnosily się zadania konkursowe, zakres wymagań dotyczących życiorysu baśniopisarza oraz kraju, z którego się wywodził.

Różnorodność form zadań konkursowych pozwoliła uczestnikom wykazać się wieloma umiejętnościami: rozumienia czytanego tekstu, logicznego myślenia, wyszukiwania informacji z różnych źródeł, liczenia, a przede wszystkim wiedzą z podstawowej tematyki konkursu.

Nasza propozycja przyjęła formę indywidualnej rywalizacji międzyszkolnej i spotkała się z dużym zainteresowaniem ze strony nauczycieli i uczniów wielu częstochowskich szkół podstawowych.

Pozytywne wrażenia uczestników konkursu, ich satysfakcja ze sprostania zadaniom konkursowym zmotywowała nas do kontynuowania tej formy pracy z uczniami.

Opracowany zostanie cykl konkursów interdyscyplinarnych obejmujących swym zakresem europejską literaturę dziecięcą, znajomość wiedzy o twórcach tej literatury i krajach, w których żyli i tworzyli swoje dzieła.

Znajomość literatury w szerokim kontekście, odwołującym się do źródeł jej powstania, pozwala pełniej kształtować u dzieci świadomości przynależności do wspólnoty europejskiej kultury.

1. Pokoloruj duńską flagę.

(przykłady czterech flag - należy dokonać wyboru właściwej i dobrać właściwe kolory do jej pomalowania)

2. Podkreśl właściwą odpowiedź:

Stolicą Danii jest:

- a) Sztokholm
- b) Kopenhaga
- c) Odense

3. Wymień nazwy 3 atrakcji turystycznych Danii:

4. Napisz nazwę wyspy na której położona jest rodzinna miejscowość H. Ch. Andersena

.....

5. Oblicz ile lat upłynęło od daty śmierci H. Ch. Andersena i uzupełnij zdanie.

Od daty śmierci pisarza upłynęło lat.

6. Uzupełnij cytat:

„Ty żyjesz, chociaż martwe masz powieki,

bo w sercach”

7. Rozwiąż logogryf i wpisz rozwiązanie:

Rozwiązanie:

8. Napisz, która z postaci baśni wypowiada następujące słowa:

„- O, bardzo źle, całą noc oka nie mogłam zmrzyć! Nie wiadomo, co tam było w łóżku. Musiałam leżeć na czymś twardym, bo mam całe ciało brązowe i niebieskie od sińców. To straszne!”
..... „- Nie jest wprawdzie ładne, ale ma dobre serduszek i umie świetnie pływać tak samo jak inne, a może nawet trochę lepiej.”

„- Patrzcie, przecież on jest nagły!.....”

9. Podkreśl prawidłową odpowiedź:

> Co zobaczyła dziewczynka kiedy zapaliła trzecią zapalniczkę?

- a) ciepły piec
- b) piękną choinkę
- c) nakryty stół

> Ile lat musiała ukończyć Syrena, aby mogła wynurzyć się z wody i zobaczyć świat?

5 lat 10 lat 15 lat 20 lat

> Jaką cenę wyznaczył Świniopas za garnek z dzwoneczkami, który wygrywał melodię:

„Ach kochany Augustynie, wszystko minie, minie, minie” ?

- a) 100 złotych dukatów
- b) 100 całusów
- c) 10 pocałunków

> Jakie słowo układał Kay z kawałków lodu?

- a) MĄDROŚĆ
- b) WOLNOŚĆ
- c) WIECZNOŚĆ
- d) MIŁOŚĆ

> Co otrzymała Calineczka w prezencie ślubnym, gdy wychodziła za króla elfów?

- a) złote pantofelki
- b) pierścionek z brylantem
- c) skrzydła muchy
- d) płaszcz z płatków stokrotki

10. Podaj tytuły baśni z których pochodzą podane fragmenty tekstu.

„Pewnego dnia przyszło tam dwu oszustów, podali się za tkaczy i powiedzieli, że potrafią tkąć najpiękniejsze materie, jakie sobie tylko można wymarzyć. Nie tylko barwy i wzór miały być niezwykle piękne, ale także szaty uszyte z tej tkaniny miały cudowną własność: były niewidzialne dla każdego, kto nie nadawał się do swojego urzędu albo też był zupełnie głupi.”

.....

„Jakże czuł się szczęśliwy po tych wszystkich cierpieniach i przeciwnościach losu, dopiero teraz potrafił ocenić swoje szczęście. A duże łabędzie pływały naokoło niego i gładziły go dziobami.”

.....

11. Podaj nazwę bohatera, którego dotyczy podany fragment tekstu:

„Delikatnymi rękami brała wstępne pokrzywy. Palily jak ogień, wielkie pęcherze pokryły jej ręce i ramiona, ale zносиła wszystko chętnie, aby tylko wyzwolić braci. Każdą pokrzywę deptała bosymi nogami i plotła zielone włókna.”

„Dokąd płynę ? – myślał żołnierz – Tak, na pewno to przez tego diabełka! Ach, gdyby tu przy mnie w łodzi była ta panienka z zamku, nic bym sobie nie robił z tych ciemności, nawet dwa razy większych.”

12. Na podane pytania napisz odpowiedzi w formie zdań.

* Jaką cudowną moc miały kalosze, które wróżka miała wręczać ludziom?

.....

* Jakie dary przesłał książę pięknej księżniczce w baśni pt. „Świniopas”?

.....

* Dla którego z braci Eliza nie skończyła koszuli?

.....

* W jakim kraju rozgrywa się wydarzenia w baśni pt. „Słowik”?

.....

* Gdzie syn kupca, bohater baśni pt. „Latający kufer” ukrywał swój niezwykły pojazd?

.....

* Jakie ptaki pomogły Gerdzie w poszukiwaniu Kaya?

.....

* W jakiej rodzinie przyszło na świat brzydkie kaczątko?

.....

13. Dokończ lub uzupełnij zdanie.

* Stary Chińczyk z porcelany jest bohaterem baśni pt. „.....”

* W zamian za ludzką postać Syrena oddała czarownicy

* Biedną dziewczynkę, która nie sprzedała ani jednej zapalniczki, zabrała do nieba

* Księżniczka poczuła ziarno grochu przez materacy i pierzyn.

14. Uporządkuj w kolejności.

Osoby, które przeżywały przygody w kaloszach szczęścia to:

nocny stróż

radca Knap

student

młody praktykant – lekarz

pisarz

15. Podkreśl w tekście jak najwięcej ukrytych tytułów baśni, których autorem jest

H. Ch. Andersen.

Świniopas pożyczył sobie siedmiomilowe buty, aby odnaleźć śpiącą królową. Towarzyszyli mu braciszek i siostrzyczka, których bardzo kochał. Szli przez las. Spotkali tam Waligórę i Wyrwidęba, którzy wymawiali zaklęcie: ??? stoliczku, nakryj się". Gdy na stole pojawiły się smaczkowite potrawy, wszyscy zasiedli do śniadania. Nad ich głowami śpiewał sówik i latały dzikie łabędzie, a na polance wokół małej syreny hasał kot w butach. Widzieli też dziewczynkę, która miała czerwony kapturek na głowie i koszyk z jędzeniem dla babci. Po śniadaniu wyruszyli do pałacu królowej śniegu. Drogę wskazywała im Calineczka, a brzydkie kaczątko zaprowadziło ich do komnaty, w której spała Śnieżka na puchowych poduszkach niczym księżniczka na ziarnku grochu. Obok kominka, w którym dziewczynka z zapalkami rozpałała ogień, krzątał się Kopciuszek. Wróżki pomogły obudzić królową i wszyscy wyruszyli w drogę powrotną, opowiadając sobie historię, której bohaterami byli pasterka i kominiarczyk.

Wszyscy uczestnicy konkursu zostali zaproszenie na uroczyste ogłoszenie wyników konkursu oraz wręczenie nagród, dyplomów i podziękowań, które odbyło się podczas obchodów Dnia Europejskiego w naszej szkole.

Bibliografia:

1. Baśnie H. Ch. Andersena, Warszawa Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia” 1974

2. Podróż za 1euro. Wszystko o zjednoczonej Europie dla uczniów szkoły podstawowej, M. Mroczkowska Warszawa „Arte”, 2003

3. Podróż po krajach Unii Europejskiej, L. Olchowi-Adamowska, B. Stettel-Stefańska, T. Ławecki, „Świat Książki”, Warszawa, 2004

17: RODZINA JAKO ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE

Autor: Anna Żak - nauczyciel religii; Zespół Szkół – SP w Ostrowach

Tematem niniejszej publikacji będzie ukazanie rodziny jako środowiska wychowawczego, w którym dokonują się podstawowe i najważniejsze procesy wychowawcze oraz wzajemne oddziaływania rodziców i dzieci, które odgrywają bardzo ważną rolę w życiu człowieka.

Życie współczesnej rodziny zdeterminowane jest w znacznym stopniu szybkimi przemianami, jakie zachodzą zwłaszcza w krajach intensywnie rozwijających się, do których należy też Polska.

Wywierają one wpływ bezpośredni i pośredni na organizowanie procesu wychowania w rodzinie. Obserwuje się znaczne zmiany w strukturze rodziny. Ulega zmniejszeniu liczba dzieci, dominuje rodzina dwupokoleniowa, rejestruje się wzrost liczby rodzin rozbitych, samotnych matek itp.

Rodzina stanowi naturalne środowisko wychowawcze dzieci i młodzieży. Podobnie jak środowisko lokalne i grupy rówieśnicze tworzy wspólnotę, w której uczestnictwo jest trwałe lub obejmuje dłuższy okres życia, oparte jest na czynnikach naturalnych, takich jak urodzenie, zamieszkanie w określonym terytorium, spontaniczne potrzeby wieku młodzieńczego itp. Zbiorowości społeczne określane mianem wychowawczych środowisk naturalnych podlegają ewolucji, podobnie jak szersze zbiorowości społeczne.

Dla prawidłowego rozwoju i wychowania istotną rolę odgrywa zaspokojenie potrzeb psychicznych dziecka, a szczególnie potrzeb emocjonalnych. By dziecko mogło prawidłowo rozwijać się, musi mieć zaspokojone potrzeby bezpieczeństwa, miłości, przynależności, wsparcia. Czynniki te umożliwiają bowiem uczenie się społecznych zachowań, są ściśle związane z rozwojem umysłowym, wpływają na motywację do działania. Wzorców zachowań dostarczają tu rodzice i członkowie rodziny w toku pełnienia czynności opiekuńczych, gospodarczych, towarzyskich, kulturowych, wzajemnego współżycia i współdziałania.

Różnorodność pełnionych przez rodzinę funkcji, ich jakość, decyduje o charakterze wychowania w rodzinie i wywołuje określone skutki wychowawcze nie mniej ważne od refleksyjnych oddziaływań wychowawczych rodziców, które polegają na pouczaniu, przekazywaniu poglądów i przekonań, kształtowaniu cech instrumentalnych, nawyków, przyzwyczajęń. Istotną rolę pełnią tu wzory codziennego życia, konkretne zachowania członków rodziny, nieświadomie wypowiedzane opinie, komentarze, które mogą stać się zaczątkiem formowania poglądów dziecka na sprawy moralne, polityczne, światopoglądowe itp. Rodzina jest, zatem środowiskiem decydującym o tym, w jakiej formie dokona się późniejsze wejście człowieka w społeczeństwo. Wiadomo z drugiej strony, że sposób i formy owego wejścia w życie społeczne uzależnione są od tego, w jakim stopniu człowiek jako dziecko poznaje i przyjmuje za swoje wartości społeczne, tradycje, obyczaje przyjęte w tym społeczeństwie, w jakim stopniu nauczy się stosować do uznanych w społeczeństwie wzorów postępowania i działania.

Rodzina stanowiąc swojego rodzaju odbicie szerszego społeczeństwa także z punktu widzenia rządzenia się w codziennym życiu owymi wartościami i modelami społecznymi, staje się dla człowieka pomostem łączącym go ze społeczeństwem i pozwalającym mu na bezkonfliktowe włączenie się w życie społeczne przez uzgadnianie dążeń jednostkowych, osobistych ze społecznymi.

Podsumowując, należy raz jeszcze podkreślić, że aby wychowanie było skuteczne, muszą być spełnione następujące warunki:

- obecność rodziców - przy czym ważna jest nie tylko ilość czasu wspólnie spędzonego, lecz także jego jakość, wspólne zabawy, wycieczki, wspólna praca, czułość, rozmowy. Czas wspólnie spędzony służy rozwojowi, zacieśnia więzy, jest szansą wzajemnego poznania i rozumienia się.
- przykład - dziecko wiele przejmie od rodziców poprzez naśladownictwo, bez słów. Obserwując zachowania rodziców, przyswajają pewne zachowania i rozumie pojęcia, tworzy obrazy, wyobrażenia miłości, odpowiedzialności, szacunku. Naśladuje zachowania, które tworzą wyobrażenie o postawach i zachowaniach prawidłowych dla kobiety i mężczyzny.
- słowo - wzmacnia doświadczenie sytuacji, werbalizuje uczucia, myśli, gesty, coś tłumaczy. Ważny jest ton głosu, sposób, w jaki zwracamy się do siebie. Spełniając powyższe warunki możemy liczyć, że działania wychowawcze rodziny osiągną pożądane efekty.

Bibliografia:

1. Adamski F., Znaczenie wychowania w rodzinie dla rozwoju dziecka, w : Miłość – Małżeństwo – Rodzina, Praca zbiorowa, WAM, Kraków 1978.
2. Wroczyński R., Pedagogika społeczna, PWN, Warszawa 1976.
3. Znaniecki F., Socjologia wychowania, t. I, Warszawa 1973.

18: ZNACZENIE ZAJĘĆ STAŁYCH W PRACY Z UCZNIAMI GŁĘBIJIEJ UPOŚLEDZONYMI UMYSŁOWO.

Autor: Kot Krystyna - pedagog specjalny, Zespół Szkół Publicznych nr 3, Gimnazjum nr 3 im. C. K. Norwida, Myszków ul. Tadeusza Kościuszki 30

W artykule tym pragnę podzielić się z państwem moimi doświadczeniami w pracy z młodzieżą głębiej upośledzoną umysłowo. Będzie on dotyczył zajęć stałych oraz ich znaczenia w pracy dydaktyczno - wychowawczej. Sądzę, że artykuł ten przyczyni się do pogłębienia wiedzy szczególnie młodym oligofrenopedagogom, którzy zdecydowali pracować z dziećmi lub młodzieżą specjalnej troski.

Zespół klasowy z którym obecnie pracuję stanowią uczniowie o zróżnicowanym stopniu upośledzenia. Czworo uczniów jest upośledzonych w stopniu umiarkowanym, pięcioro w stopniu znacznym, jedno dziecko jest na pograniczu umiarkowanego i znacznego niedorozwoju umysłowego.

Upośledzeniom tym towarzyszą liczne schorzenia; wada wzroku, wymowy, autyzm, zespół Downa, epilepsja, porażenie mózgowe.

Wszyscy uczniowie cierpią na zaburzenia sfery emocjonalnej. W większości są to dzieci z nadpobudliwością psychoruchową, których emocje i zachowania trzeba stopniowo wyciszać, bądź z zahamowaniem emocjonalnym, których trzeba pobudzać do działania. Stany emocjonalne są również bardzo zróżnicowane, od nadmiernej gadatliwości, agresję słowną, ruchową, głośny śmiech, płacz, krzyk lub zupełną bierność.

Zarówno pod względem umysłowym, manualnym, czy ruchowym każdy z uczniów posiada własne, indywidualne możliwości.

Pragnę nadmienić, że praca z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo jest niewymierna i nauczyciel uczący musi zdawać sobie sprawę z tego, że czeka go więcej porażek niż sukcesów dydaktycznych. Nie powinno to mieć wpływu na jakość pracy nauczyciela a jedynie zdomingować go do poszukiwania nowych sposobów i metod pracy z tymi dziećmi. Daje także wiele radosnych momentów szczególnie wtedy, gdy zawiązuje się emocjonalna więź na linii nauczyciel – uczeń. Obdarzają go wtedy wielkim zaufaniem i jest dla nich najważniejszy. Wychowawcza rola jest wówczas niezwykle ważna. Nauczyciel – wychowawca jest ich przyjacielem, opiekunem, powiernikiem i doradcą. Współpraca z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo jest wówczas przyjemnością a nie przykrym obowiązkiem.

Każdy dzień pracy z nimi rozpoczynam od zajęć wstępnych, realizowanych każdego dnia w ciągu roku szkolnego. Dzień ucznia powinny wypełniać;

- zajęcia stałe z zakresu autoorientacji, orientacji i samoobsługi zaplanowane na cały rok szkolny
- zajęcia wstępne - zabawy, obserwacje przyrodnicze, ćwiczenia logopedyczne,
- tematyczne zajęcia w ciągu dnia - ośrodki pracy,
- zajęcia rytmiczno - ruchowe

Niezwykle ważną rolę w pracy z uczniami głębiej upośledzonymi umysłowo odgrywają zajęcia stałe.

Ogólny schemat każdego dnia pracy w grupie przedstawia się następująco;

- Zajęcia rewalidacyjne
- Zajęcia wstępne cz.I
- Śniadanie
- Zajęcia wstępne cz.II
- Blok skorelowanych zajęć tematycznych przeplatanych zajęciami rewalidacji grupowej i indywidualnej
- Obiad
- Zajęcia rewalidacyjne

ZAJĘCIA STAŁE, REALIZOWANE KAŻDEGO DNIA W CIĄGU ROKU SZKOLNEGO OBEJMUJĄ:

1.Ćwiczenia autoorientacji i orientacji przestrzennej.

-Sprawdzanie obecności przez osłuchiwanie się dzieci z brzmieniem imion i nazwisk, następnie wymawianie imion własnych i imion innych dzieci, próby wymawiania łatwiejszych nazwisk, sygnalizowanie obecności powstaniem z miejsca i słowem „jestem „ lub „obecny –obecna „

-Rozpoznawanie własnej fotografii i zdjęć kolegów na tablicy obecności –oznaczanie etykietami przy swojej fotografii.

-Kształtowanie pojęć - ja, on, ona, oni, jest, nie ma, i innych –nauka nawiązywania kontaktu z dzieckiem i dziecka z otoczeniem, rozwijanie funkcji percepcyjno - motorycznych poprzez zabawy, usprawnianie manualne.

-Odróżnianie swego „znacznka” z imieniem i nazwiskiem na ławce, w kąciku czystości, w szatni.

-Rozróżnianie spośród innych etykiet, etykiety z nazwą dnia dzisiejszego i dnia minionego, w miarę możliwości kolejnych dni tygodnia, miesięcy, pór roku, kształtowanie pojęć „dzisiaj –wczoraj - jutro”.

-Poruszanie się na terenie budynku szkolnego - orientacja w położeniu pomieszczeń (łazienka, jadalnia, szatnia).

-Ustalenie stanu pogody i oznaczenie na kalendarzu pogody.

2.Samoobsługa.

-Wkładanie i zdejmowanie wierzchniej odzieży w sytuacjach naturalnych.- wyjścia i powroty z wycieczek, spacerów itp.

-Wkładanie i zdejmowanie obuwia -zapinanie na sprzączki, rzepy, wiązanie

na kokardkę (w miarę możliwości), zakładanie swetrów, kurtek, czapek, rękawiczek (w zależności od pory roku), zapinanie, rozpinanie, zdejmowanie, układanie, ustawianie obuwia parami.

-Mycie rąk oraz innych części ciała z użyciem mydła, wycieranie ręcznikiem.

-Odkręcanie i zakręcanie kranów w łazience, spuszczenie wody.

-Posługiwanie się suchą i mokrą ściereczką przy sprzątanu (wycieranie tablicy, swojego stolika, ławki).

-Nauka sporządzania prostych napojów np. herbaty (pod kontrolą nauczyciela), odstawianie kubków na tacę, samodzielne mycie, wycieranie.

-Wspólne przygotowanie i spożywanie śniadania (nakrywanie do stołu, prace porządkowe).

-Pełnienie jednodniowych dyżurów przy dwóch, trzech czynnościach np.

sprawdzanie czystości, rozdawanie pomocy dydaktycznych.

-Porządkowanie miejsca pobytu (zamiatanie, odkurzenie, ścieranie kurzu, układanie pomocy dydaktycznych).

-Prace pielęgnacyjne związane z utrzymaniem w czystości akwarium z żółwiami i rybkami - mycie akwarium, czyszczenie i szorowanie kamieni i roślin, wylewanie i nalewanie wody.

-Codzienny obowiązek karmienia rybek i żółwi (kolejno każdy uczeń).

-Zakup pokarmu (przeciętnie raz w miesiącu wycieczka do sklepu akwarystycznego) za uskładane pieniądze w klasowej skarbnice.

-Indywidualne witanie i żegnanie się z nauczycielem i kolegami, pozdrawianie innych pracowników szkoły.

Myślą przewodnią zajęć wstępnych w pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo jest zasada utrwalania bowiem, aby się czegoś nauczyły, muszą daną czynność wielokrotnie powtarzać. Pamiętając o znacznych różnicach w rozwoju i możliwościach umysłowych i psycho- fizycznych poszczególnych dzieci, należy w pracy dydaktyczno - wychowawczej skupić się na działaniach, które nie mieszczą się w ogólnie przyjętych kategoriach myślenia o zadaniach szkoły tj. uczenie samoobsługi wyrabianie zaradności życiowej, kształtowanie wielu sprawności, umiejętności, nawyków, rozwijanie mowy i pojęć, podczas gdy czytanie, pisanie i liczenie pozostają na dalszym planie. Praca z tymi dziećmi ma charakter rewalidacyjny i wiele wysiłków trzeba poczynić, aby spostrzec i docenić te postępy na jakie stać dziecko.

Każda nowo wyuczona czynność daje dziecku wiele radości a nauczycielowi satysfakcję z dobrze pełnionej roli nauczyciela w dosłownym tego słowa znaczeniu.

Bibliografia

Doroszevska J. –Pedagogika specjalna. Ossolineum Wrocław 1981.

Polkowska I. Praca rewalidacyjna z dziećmi upośledzonymi umysłowo w szkole życia. Warszawa WsiP 1998.

Szkoła Specjalna 2/3 -2000

Materiały z konferencji przedmiotowo – metodycznej SOD Częstochowa.

19: Samoocena dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim

Autor: *Grażyna Zaleska - Nauczyciel w klasach specjalnych;
Zespół Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie*

Artykuł napisałam na podstawie 20-letniego doświadczenia w pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo. Obserwuje ich zachowania w różnych sytuacjach w szkole i w domu. Zwróciłam uwagę, że sprawą istotną dla wszystkich dzieci, również niepełnosprawnych intelektualnych jest posiadanie właściwego pojęcia o sobie samym oraz stabilnej i adekwatnej samooceny. Pozytywna ocena warunkuje sprawne funkcjonowanie, zadowolenie z życia, poczucie szczęścia i zapewnia wewnętrzny spokój. Negatywna samoocena zmniejsza aktywność i ekspansywność dziecka, sprzyja niewykorzystywaniu jego możliwości i unikaniu trudniejszych zadań, często wywołuje poczucie winy, rozdrażnienie, zaburzenia vegetatywne, stałe uczucie zmęczenia i rozczarowania oraz lęk przed krytyką i odrzuceniem. Dzieci niepełnosprawne intelektualnie nie są wyłączone z ogólnego prawa rozwoju i podobnie jak pełnosprawne podlegają działaniu wielu czynników, które warunkują ich funkcjonowanie. Niestety, często patologiczne warunki życia i wychowania tych dzieci oraz niezadowolająca jakość kontaktów interpersonalnych mogą spowodować drobne nieprawidłowości lub poważne deficyty na poziomie podstawowych mechanizmów emocjonalno-motywacyjnych. Mogą zatem występować u tych dzieci trudności w tworzeniu się względnie trwałego systemu poglądów o sobie samym. W różnym stopniu utrudniony jest więc proces gromadzenia wiedzy, wyobrażeń i pojęć dziecka o sobie, a także kształtowany na tej bazie jego uczuciowy stosunek do samego siebie związany z samooceną. Zagadnienie kształtowania pojęcia o sobie samym, a więc też samooceny u dzieci i młodzieży było przedmiotem badań kilku polskich autorów. Celem było określenie rodzaju samooceny, która dominuje u tych osób. Wyniki badań wykazały, że u absolwentów szkoły specjalnej najczęściej występuje samoocena nieadekwatna i niestabilna. Wśród badanych odnotowano wypowiedzi świadczące o niezgodności ich realnych możliwości z planami życiowymi. Można sądzić, że wynika to z ograniczonego samokrytycyzmu na bazie którego jako kompensata za docinki pełnosprawnych kolegów kształtuje się ich przesadnie optymistyczna ocena samych siebie. Osłabiony krytycyzm i duża sugestywność może stwarzać niebezpieczeństwo znajdując swój wyraz w tym, że nawet drobny, przypadkowy sukces staje się przyczyną nieuzasadnionego wzrostu samooceny i aspiracji, co w efekcie powoduje dalsze utrwalanie nieadekwatnej zawyżonej samooceny tych dzieci. Może to stanowić wewnętrzną przeszkodę w budzeniu i rozwijaniu mechanizmów samodoskonalenia, może utrudniać rozumienie oczekiwań i wymagań otoczenia. Wskazane byłoby pomóc tym dzieciom w kształtowaniu prawidłowej, adekwatnej samooceny zarówno w rodzinie jak i w szkole. Zabiegi rodziców jak i nauczycieli powinny zmierzać do ukazania mocnych stron niepełnosprawnego dziecka i tym samym zwiększenia jego atrakcyjności w kontaktach z pełnosprawnymi. Zróżnicowanie najbliższego otoczenia dziecka, umiejętny dobór kolegów, którzy w codziennych czynnościach będą nie tylko uzupełniać braki dziecka, ale i doceniać jego pozytywne strony powinno ułatwić mu obiektywną i adekwatną ocenę siebie. Także aktywne uczestnictwo dziecka niepełnosprawnego w organizowaniu bogatego, różnorodnego rodzinnego i szkolnego życia sprzyjać będzie kształtowaniu jego krytycznego i racjonalnego stosunku do samego siebie i otoczenia.

Podsumowując artykuł można stwierdzić:

1. Wśród uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim często występuje zawyżona lub zaniżona samoocena
2. powodem nieadekwatnej samooceny jest ograniczony samokrytycyzm i duża sugestywność, a także często występujące patologiczne warunki życia i wychowania
3. Aby pomóc tym dzieciom należy ujednoczyć oddziaływanie domu rodzinnego i szkoły w kierunku ukazywania mocnych stron niepełnosprawnego dziecka oraz uaktywnianie go w szkole i w domu

BIBLIOGRAFIA:

1. M. Kościełska, Oblicza upośledzenia, PWN, Warszawa 1995
2. J. Carr, Pomoc dziecku upośledzonemu, PZWL, Warszawa 1984.
3. M. Chotkowska, Dziecko niepełnosprawne w rodzinie, UMCS, Lublin 1995.

20: Ćwiczenia rewalidacyjne dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanymAutor: *Grażyna Zaleska - Nauczyciel w klasach specjalnych; Zespołu Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie*

Od kilku lat prowadzę zajęcia rewalidacji indywidualnej z grupą uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym, którzy opanowali umiejętność czytania, pisania i liczenia. Opracowałam dla nich oddzielny program rewalidacyjny, którego celem jest optymalne usprawnienie funkcji psychicznych i fizycznych, łagodzenie napięć i pobudzanie do działania. Zajęcia rewalidacji indywidualnej odbywają się w zespołach, które grupują uczniów z podobnymi zaburzeniami. Podczas zajęć realizowane są indywidualne plany rewalidacji. Dobór ćwiczeń oraz metody ich prowadzenia zależą od rodzaju i złożoności zaburzeń.

CELE EDUKACYJNE:

- rozwijanie i doskonalenie zmysłów,
- rozwijanie percepcji wzrokowej,
- rozwijanie percepcji słuchowej,
- rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- rozwijanie koordynacji słuchowo-ruchowej,
- rozwijanie sprawności manualnej i motorycznej,
- rozwijanie i doskonalenie mowy,
- rozwijanie procesów myślenia.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW:

Przez procedury osiągnięcia złożonych celów rozumiemy sposób wykorzystania dostępnych metod, form i środków dydaktycznych. W przypadku ucznia o wielorakiej niepełnosprawności nie można wskazać takich procedur, które miałyby ogólne zastosowanie. Należy stosować ciekawe i atrakcyjne metody pracy oraz odpowiednio dobrane środki dydaktyczne i urządzenia techniczne zachęcające ucznia upośledzonego w stopniu umiarkowanym do aktywności i dające mu radość z odnoszonych sukcesów.

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU:

Rewalidacja indywidualna stanowi integralną część integracji osób upośledzonych umysłowo. Jest blokiem zajęć wspomagających rozwój dziecka. Założenia programowe można osiągnąć przez kompensowanie i korygowanie odchyleń. Przy realizacji programu należy potraktować każde dziecko indywidualnie pamiętając, że:

1. Rewalidacja musi uwzględniać indywidualizm jednostki
2. Nasze działania powinny służyć rozwojowi osobowości dziecka
3. Nauczane treści muszą być przydatne dla ucznia.

W czasie ćwiczeń należy przestrzegać zasad higieny psychicznej, uważnie stopniować wysiłek uczniów, nie dopuszczając do znużenia i zmęczenia. Zajęcia powinny być kontynuowane do czasu złagodzenia bądź wyeliminowania zaburzeń utrudniających rozwój i uczenie się.

PROPONOWANE ZESTAWY ĆWICZEŃ**ĆWICZENIA PERCEPCJI WZROKOWEJ**

- oglądanie i analizowanie treści obrazków,
- dobieranie jednakowych obrazków,
- dobieranie jednakowych kolorów,
- dobieranie jednakowych figur, kształtów,
- dobieranie przedmiotów, które pasują do całości,
- układanie całości z części,
- dorysowywanie brakujących części,
- ćwiczenia w labiryntach.

ĆWICZENIA PERCEPCJI SŁUCHOWEJ

- różnicowanie dźwięków na instrumentach muzycznych,
- rozpoznawanie różnych odgłosów,
- wskazywanie źródła dźwięku,
- słuchanie melodii z płyt,
- słuchanie opowiadań z płyt.

ĆWICZENIA SŁUCHOWO-RUCHOWE

- śpiewanie odpowiednio dobranych piosenek,
- w rytm melodii uderzanie palcami, dłońią, ręką lub obiema o woreczki z piaskiem,
- przebieganie palcami od dużego do małego i odwrotnie,
- uderzanie palcami kilka woreczków (jak na klawiszach).

ĆWICZENIA WZROKOWO-RUCHOWE

- wydzieranie z papieru i kolorowych gazet,
- wycinanie,
- układanie,
- modelowanie.

ĆWICZENIA KOORDYNACJI WZROKOWO-SŁUCHOWEJ

- rozpoznawanie kształtu liter,
- tworzenie z liter sylab,
- tworzenie z liter i sylab wyrazów,
- podpisywanie obrazków,
- rozcinanie wyrazów na litery – składanie wyrazu,
- układanie.

ĆWICZENIA UWAGI, PAMIĘCI

- wprowadzenie gier stolikowych wymagających dłuższej uwagi,
- zabawy zbiorowe z elementami współzawodnictwa,
- oglądanie filmów i ich wyjaśnianie,
- uczenie się krótkich wierszy, wielokrotne ich powtarzanie w celu utrwalenia,
- relacje dzieci z przeczytanych tekstów,
- rozmowy na różne tematy,
- analizowanie zjawisk,
- szukanie związków przyczynowych.

ROZWIJANIE PROCESÓW MYŚLENIA

- porównywanie rzeczy i zjawisk – ukazywanie cech istotnych,
- obserwacja najbliższego otoczenia: wyjaśnianie przyczyn zjawisk występujących w nim,
- analizowanie postępów w nauce i w zachowaniu,
- ukazywanie wartości dodatnich i ujemnych u bohaterów czytanych opowiadań,
- motywowanie sądów wartościowych.

ROZWIJANIE I DOSKONALENIE MOWY

- nazywanie rzeczy z najbliższego otoczenia,
- wiązanie wyrazów z konkretnymi w celu wyrabiania właściwych wyobrażeń,
- przyzwyczajanie do poprawnego budowania zdań,
- samodzielne czytanie łatwych wierszy i opowiadań,
- rozmowy na dany temat,
- nakłanianie do wypowiedzi o zaobserwowanych zjawiskach i przeżyciach.

BIBLIOGRAFIA:

1. J. Carr, Pomoc dziecku upośledzonemu, PZWL, Warszawa, 1984
2. I. Polkowska, Praca rewalidacyjna z dziećmi upośledzonymi umysłowo w szkole życia, WSiP, Warszawa, 1986
3. E. Minczakiewicz, Wychowanie i nauczanie dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym, WSP, Kraków, 1986
4. K. Zabłocki, Wprowadzenie do rewalidacji, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, 1996.

21: TERAPIA WODNA JAKO JEDNA Z METOD KOMPENSOWANIA I KORYGOWANIA ZABURZEŃ WYNIKAJĄCYCH Z UPOŚLEDZENIA DZIECKA.

Autor: *Joanna Żochowska - nauczyciel w klasach specjalnych, Zespół Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie*

Artykuł został napisany na podstawie kilkuletnich doświadczeń prowadzenia zajęć nauki pływania dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym. W oparciu o bazę jaką dysponuje szkoła tj. możliwość korzystania z basenu, postanowiłam napisać program własny i na jego podstawie udowodnić że terapia wodna może stanowić kolejną metodę kompensowania i korygowania zaburzeń a co za tym idzie przekroczenie kolejnej bariery dla dziecka upośledzonego umysłowo.

Umiejętność pływania była sztuką docenianą już u ludów pierwotnych jako środek zwiększający skuteczność łowiectwa. W starożytnej Grecji uprawiano pływanie w trosce o harmonijny rozwój swojego ciała. W okresie średniowiecza, a więc w czasie rozwoju filozofii chrześcijańskiej, przeciwstawiano się doskonaleniu ciała co nie mogło sprzyjać rozwojowi pływania. Twierdzenie, że „czyste ciało to grzeszna dusza” dość skutecznie zahamowało jego dalszy rozwój.

Przełom nastąpił dopiero w szesnastym wieku, kiedy to pod wpływem filozofii Wschodu zaczęto ponownie interesować się życiem doczesnym człowieka a tym samym zwrócono uwagę na umiejętność pływania.

Pierwsze informacje dotyczące sposobów nauczania pływania można znaleźć w książce zatytułowanej „Pływak” wydanej w 1537 r. w Niemczech. Uczono w sposób indywidualny na wodzie płytkiej, wykorzystując przedmioty podtrzymujące, takie jak pęcherze zwierzęce, pęki sitowia. Pływano wtedy żabką na piersiach i na grzbiecie oraz na boku. Stosowano również skoki do wody oraz nurkowanie.

Podstawowym celem terapii wodnej w odniesieniu do uczniów upośledzonych umysłowo jest kompensowanie i korygowanie zaburzeń poprzez wzmacnianie zdrowia, wyrabianie nawyku ruchu, oraz przedstawienie uczniom jednej z wielu możliwości czynnego spędzania wolnego czasu.

Bardzo ważnym uwarunkowaniem prowadzenia tych zajęć jest odpowiednia baza (basen z brodzikiem, ratownik przyrzady pomocnicze), stan zdrowia, poziom sprawności fizycznej i aktualny rozwój psychomotoryczny uczniów.

Na podstawie swoich kilkuletnich obserwacji w czasie, których uczniowie o różnym stopniu upośledzenia umysłowego w czasie lekcji wychowania fizycznego ćwiczyli w wodzie mogę stwierdzić że, z większością dzieci upośledzonych w stopniu lekkim (bez jakichś specjalnych dodatkowych schorzeń) można śmiało prowadzić zajęcia, których zwieńczeniem jest zdobycie przez nich umiejętności pływackich na podobnym poziomie, co ich zdrowi rówieśnicy.

Ten proces jednak musi przebiegać wolniej, opierać się na większej ilości form zabawowych i być bardziej zindywidualizowany. Wymaga on od nauczyciela prowadzącego większego zaangażowania i uwagi.

Zajęcia w wodzie z dziećmi głębiej upośledzonymi to rodzaj terapii, większość dzieci lubi te zajęcia. Muszą być one prowadzone w sposób bardzo zindywidualizowany, nauczyciel zawsze musi być w pobliżu, dzieci muszą czuć się bezpiecznie. Należy bardzo delikatnie przełamywać strach przed wodą, który powoduje naturalną barierę w dalszej terapii. Początkowe zajęcia to delikatne brodzenie w wodzie do kolan, trzymając się za ręce z nauczycielem, w parach a następnie samodzielnie. Kolejny etap to chłapanie wodą na kolegów w czasie kiedy wszyscy stoją w kole. Dalsze etapy zależą już od indywidualnych możliwości dzieci. Może się zdarzyć tak, że niektóre nie poruszają się w czasie tych zajęć dalej, ale ich odprężony, zadowolony wyraz twarzy pokaże nam, że terapia wodna może również przynosić wiele pozytywnych przeżyć w ich trudnym życiu.

BIBLIOGRAFIA

Balcerek M., Rozwój wychowania i kształcenia dzieci upośledzonych umysłowo, WsiP, Warszawa 1981.

Wyczęsany J., Pedagogika upośledzonych umysłowo, Oficyna Wydawnicza „Impuls” Kraków 2002.

Karpiński R., Nauczanie pływania, Katowice 1994.

22: NAUKA PŁYWANIA- DLA UCZNIÓW UPOŚLEDZONYCH W STOPNIU LEKKIM I UMIARKOWANYM.

Autor: Joanna Żochowska - nauczyciel w klasach specjalnych, Zespół Szkół Publicznych nr 3 w Myszkowie

Podstawowym celem wychowania fizycznego doniesieniu do uczniów upośledzonych umysłowo w szkole specjalnej jest obok wzmocnienia zdrowia, wyrabianie nawyku ruchu- przygotowanie szeroko rozumianej reakcji ruchowej, do czynnego spędzania przez nich wolnego czasu. Bardzo ważnym uwarunkowaniem prowadzenia zajęć wychowania fizycznego jest baza, stan zdrowia, poziom sprawności fizycznej i aktualny rozwój psychomotoryczny uczniów.

CELE EDUKACYJNE:

- Zainteresowanie uczniów tego rodzaju aktywnością fizyczną oraz swoimi możliwościami w tej dziedzinie.
- Kształtowanie umiejętności ruchowych niezbędnych do nauczenia się pływania.
- Utrwalanie modelu zdrowego trybu życia dla utrzymania kondycji, możliwości czynnego wypoczynku, podnoszenia sprawności fizycznej oraz hartowania organizmu.
- Nabywanie umiejętności sportowej rywalizacji, współdziałanie w zespole, poczucia odpowiedzialności za zdrowie swoje i współwzajemnych, oraz przestrzeganie norm i zasad obowiązujących w czasie zajęć na basenie jako obiekcie użyteczności publicznej.
- Umiejętność przygotowania organizmu do wysiłku.
- Integracja ze zdrowymi rówieśnikami.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW:

- współpraca nauczyciela z lekarzem i pielęgniarką szkolną.
- Dokładne zapoznanie się z wynikami badań ukazujących stan zdrowia ucznia.
- Prowadzenie ćwiczeń w wodzie umożliwiających koordynację i korygowanie wad postawy.
- Doskonalenie umiejętności pływackich podczas zabawy w czasie zajęć na basenie.
- Współdziałanie uczniów z nauczycielem podczas zajęć, pomoc słabszym ruchowo, odpowiedzialność za bezpieczeństwo innych uczniów biorących udział w zajęciach.
- Wdrażanie do samodyscypliny, pokonywanie własnego lęku, zmęczenie, zniechęcenia, zdenerwowania.

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU:

Na podstawie swoich kilkuletnich doświadczeń prowadzenia zajęć nauki pływania dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym uważam że, prawidłową realizację tego rodzaju zajęć można osiągnąć przez:

- stosowanie właściwych metod pracy z dziećmi upośledzonymi w stopniu lekkim i umiarkowanym.
- Odpowiedni dobór ćwiczeń oparty na naturalnych formach ruchu dostosowanych do możliwości psychofizycznych uczniów.
- Wykorzystanie różnych form zabaw jako ćwiczeń ułatwiających naukę pływania.
- Stosowanie szeroko pojętej indywidualizacji zajęć.
- Przekazanie odpowiedniego zakresu wiadomości potrzebnych do udziału w zajęciach nauki pływania na basenie oraz wiedzy ułatwiającej uczniom integrację ze społeczeństwem.

W oparciu o bazę jaką dysponuje szkoła to jest możliwość korzystania z basenu, postanowiłam opracować program nauki pływania dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim i umiarkowanym. Realizacja jego odbywała by się na 2 godzinach lekcyjnych tygodniowo obok programy wychowania fizycznego dopuszczonego do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej i wpisane do wykazu programów nauczania na poziomie III etapu kształcenia, który realizują na jednej godzinie tygodniowo.

TEMATY:

1. Wstępne oswajanie z wodą.
2. Nauka podstawowych elementów.
3. Ćwiczenia wypornościowe.
4. Leżenie na piersiach i na grzbiecie.
5. Poślizg na piersiach . (zajęcia wstępne)
6. Poślizg na grzbiecie.(zajęcia wstępne)
7. Poślizg na piersiach.
8. Poślizg na grzbiecie.
9. Kraulowe ruchy nóg na piersiach.
10. Kraulowe ruchy nóg na grzbiecie.
11. Kraulowe ruchy nóg na piersiach i ruchy ramion na grzbiecie.
12. Kraulowe ruchy nóg na grzbiecie, ruchy ramion na piersiach.
13. Kraulowe ruchy ramion na grzbiecie.
14. Kraulowe ruchy ramion na piersiach.
15. Koordynacja pracy ramion i nóg (kraul na grzbiecie)
16. Koordynacja ruchów ramion i nóg (kraul na piersiach)
17. Pływanie kraulem na grzbiecie.
18. Pływanie kraulem na plecach.
19. Doskonalenie poznanych elementów.

TREŚCI NAUCZANIA:

- zapoznanie z zasadami korzystania z basenu i szatni.
- Podstawowe czynności ruchowe w środowisku wodnym.
- Zamaczanie głowy i twarzy
- Zanurzanie głowy pod wodę
- Otwieranie oczu pod wodą
- Nauka wydechu do wody
- Korek(próba leżenia na wodzie)
- Skoki na nogi do wody płytkiej z siadu, spady, zeskok z przysiadu
- Leżenie na piersiach z przyborem
- Leżenie na piersiach bez przyboru
- Otwieranie oczu pod wodą
- Poślizg z odbicia od dna basenu z przyborem
- Poślizg z odbiciem od dna basenu bez przyboru
- Nauka wydechu do wody
- Spady do wody
- Leżenie na grzbiecie
- Poślizg z odbiciem od dna basenu z deską i bez deski
- Spady do wody z pozycji leżącej
- Poślizg z odbiciem od ściany basenu z deską i bez deski
- Nurkowanie
- Skoki do wody w dal na nogi
- Wyciąganie przyborów z dna basenu
- Skoki na nogi w dal odbicie od dna – poślizg
- Nauka ruchów nóg na lądzie , przy brzegu basenu ,z współwzajemnym, w miejscu i czasie poślizgu
- Nauka wydechu
- Skoki na nogi do głębokiej wody z przyborem
- Nauka ruchów rąk i nóg do kraula
- Nauka ruchów rąk i nóg do kraula i grzbietu z przyrządami i bez
- Naprzemiennie ruchy ramion z deską, przytrzymywanie dłoni przy biodrach
- Naprzemienna praca ramion z deską i bez deski
- Skoki do wody i samodzielne przepłynięcie przy pomocy nóg do ściany basenu
- Skoki do wody ze słupka
- Łączenie ruchów ramion i nóg z deską na grzbiecie (dokładanka)
- Nurkowanie w dal (penetracja dna w linii prostej)
- Próba przepłynięcia kraulem na piersiach kilku metrów
- Wślizg pod wodę

- Zejście na dno basenu
- Wślizg do wody z siadu
- Pływanie rękami nogami do kraula na grzbiecie (próby ciągłej pracy rąk)
- Doskonalenie poznanych elementów nurkowania, pływania na plecach i przodem.

ZABAWY:

Zwiadowcy, marsz w wodzie, motorówki i żaglówki, pociąg baraszkujące niedźwiadki, deszcz, odważni wojownicy, szalone koło, helikopter, berek kuczany, ryby w sieci, pociąg w tunelu, wodospad, telewizor, kalkulator, poławiacz pereł, rozpylacz, piłka w kole, gotująca się woda, wesole foki, pluskający się tosoś zatapiałne miny korek, meduza, sprężynki, pływaki, wrzucane kłody, kłoc drewna, karuzela, liczenie palców, wodowanie, skok do dziupli, zjeżdżalnia, badacze dna, slalom podwodny, bomba, łańcuch, fontanna, wiatraki, wyścig w tunelu, szczupaki i rybki, katapuła, klaskanie, szybowiec, przepychanka. (opisy każdej z zabaw znajdują się w książce Ryszarda Karpińskiego pt. "Nauczanie pływania")

BIBLIOGRAFIA:

Karpiński R., NAUCZANIE PŁYWANIA KATOWICE 1994

Wyczesany J., PEDAGOGIKA UPOŚLEDZONYCH UMYSŁOWO OFICyna WYDAWNICZA Impuls KRAKÓW 2002

Baturo L., ROLA PRZYBORÓW POMOCNICZYCH W MNAUCE PŁYWANIA WYCHOWANIE FIZYCZNE I HIGIENA SZKOLNA, 1964

23: Bezpieczeństwo dzieci na drogach.

Autor: *Bożena Bejm, nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Gminnym Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Popowie*

Wzmocniony i wciąż wzmagający się ruch kołowy na drogach wymaga od wszystkich użytkowników zachowania szczególnej ostrożności, od której zależy zdrowie i życie ludzkie.

Stale wzrastającej liczbie pojazdów mechanicznych, poruszających się po naszych drogach, towarzyszy ciągły wzrost liczby wypadków drogowych. Przyczyny tego zjawiska tkwią m.in. w nieznajomości i nieprzestrzeganiu przepisów ruchu drogowego.

Szkola jest zobowiązana do wyposażenia uczniów w wiadomości, umiejętności i nawyki niezbędne do bezpiecznego zachowania się na drogach w charakterze przechodnia. Temu celowi służą ćwiczenia rozwijające wyobraźnię przestrzenną, kształtujące ostrożność dziecka w sytuacjach trudnych i wdrażające je do przestrzegania przepisów bezpieczeństwa. Zadaniem nauczyciela kształcenia zintegrowanego jest między innymi ukazywanie uczniom skutków niewłaściwego zachowania się na jezdni w celu kształtowania wrażliwości na zagrożenia oraz umiejętności jego przewidywania. Opanowanie zasad ruchu drogowego to nie tylko poznanie znaków drogowych i wybranych zasad kodeksu drogowego. To także opanowanie umiejętności zachowania się w sytuacjach zagrożenia. W szkołach zagadnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego realizowane są w zakresie wychowania komunikacyjnego w toku zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych. Uczniowie powinni zdobyć wiadomości z zakresu przepisów i praktyczne umiejętności stosowania zasad bezpieczeństwa ruchu, a w szczególności z zakresu:

- o obowiązków pieszego użytkownika dróg: reagowania na znaki i sygnały stosowane w ruchu drogowym, przestrzegania zasad poruszania się pieszych,
- o znajomości wybranych znaków drogowych, sygnalizacji świetlnej,
- o zasad bezpiecznego zachowania się w terenie, na wycieczkach i w czasie zabaw ze zwróceniem uwagi na zakaz organizowania zabaw przy drogach,
- o umiejętności bezpiecznego i kulturalnego korzystania ze środków lokomocji.

Nauczanie zasad ruchu drogowego ma charakter poznawczy. Uczniowie powinni poznać wybrane zagadnienia z zakresu ruchu drogowego oraz wykonać ćwiczenia praktyczne kształtujące umiejętności i nawyki właściwego zachowania się na drogach publicznych. Zwracać uwagę należy na kształtowanie postawy emocjonalnej wobec sytuacji zagrożenia. Niezbędne jest skoordynowanie trzech elementów: spostrzegania, rozumienia i działania podczas nawyków bezpiecznego zachowania się na jezdni.

Realizacja programu nauczania z zakresu wychowania komunikacyjnego powinna w klasie I doprowadzić do:

- o poznania najkrótszej, najbezpieczniejszej drogi z domu do szkoły i ze szkoły do domu oraz szczególnie niebezpiecznych miejsc,
- o opanowania umiejętności prawidłowego i bezpiecznego poruszania się po chodniku i jezdni,
- o orientowanie się w groźącym im niebezpieczeństwie w czasie przechodzenia przez jezdnię, tory tramwajowe, kolejowe i skrzyżowanie,
- o wyrobienie nawyku organizowania zabaw w miejscach bezpiecznych z dala od dróg.

W wyniku realizacji w klasie II treści związanych z bezpieczeństwem ruchu dzieci powinny:

- o w oparciu o zdobyte wiadomości utrwalac znajomość pięciu zasad przechodzenia przez jezdnię,
- o doceniać znaczenie poszczególnych znaków drogowych,
- o zwracać uwagę na wszystkie sytuacje związane z poprawnym i niewłaściwym zachowaniem się na drodze w czasie wycieczek, spacerów, lekcji lub innych okazji.

W wyniku realizacji problematyki zasad ruchu drogowego w klasie III należy w dzieciach:

- o ukształtować nawyk prawidłowego poruszania się po drodze w mieście i na wsi,
- o „zaszczepić” zasady poruszania się rowerem.

Edukacja drogowa w klasach I-III powinna przyczynić się do zaznajomienia dzieci z elementarnymi zasadami właściwego zachowania się na jezdni, w mieście i na wsi. Należy ukształtować w dzieciach przekonanie o ważności omawianych zasad, reguł – przepisów oraz o konieczności stałego ich przestrzegania.

Skutecznym i wypróbowanym środkiem dydaktyczno-wychowawczym jest film oświatowy, który zapewni trwałość przyswojonej wiedzy. Film pozwala łączyć treści poznawcze i intelektualne z przeżyciami emocjonalnymi.

Innym środkiem dydaktyczno-wychowawczym jest przygotowanie i przedstawienie przez samych uczniów inscenizacji na temat zachowania bezpieczeństwa na drodze.

A oto proponowany scenariusz montażu o bezpieczeństwie dziecka na drodze pt. „Bezpieczni na drodze” w wykonaniu uczniów klasy II dla pozostałych uczniów klas 0 –III.

Cele inscenizacji:

- o uświadomienie uczniom konieczności przestrzegania zasad ruchu drogowego,
- o kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zdrowie i życie własne i innych,
- o zdobywanie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa,
- o rozwijanie umiejętności uczenia się poprzez obserwację i zabawę,
- o kształtowanie umiejętności współodpowiedzialności.

Miejsce przedstawienia: sala gimnastyczna

Środki i materiały dydaktyczne: białe linie jako wyznaczenie jezdni, pasy – przejście dla pieszych, sygnalizator świetlny, znaki drogowe, duże samochody ze styropianu, książeczki o ruchu drogowym, rower.

PRZEBIEG:

Narrator (uczeń klasy starszej): - Bezpieczeństwo to bardzo ważna sprawa. Zebrałiśmy się tutaj, by uświadomić sobie, jak ważne jest zachowanie bezpieczeństwa na drodze. Często słyszymy, jak rodzice mówią do nas: Uważaj na drodze! Rozglądaj się na jezdni! Bądź ostrożny! Rodzice mają rację, bo wypadki na drogach to często spotykane zjawisko, to przyczyna wielu nieszczęść i tragedii. Jezdnia to miejsce szczególnie niebezpieczne. Musimy być bardzo czujni, gdy przechodzimy przez jezdnię lub idziemy jej poboczem. Ale czy zawsze zachowujemy ostrożność? Posłuchajcie rad kolegów w scenie pod tytułem : „O ruchu drogowym dla pieszych”.

Dziecko 1:

- Słuchaj młody przyjacielu i uważnie weź do serca to, co teraz ci powiemy, kiedy zbliżasz się do przejścia.

Dziecko 2:

- Zawsze zmysty wyteż swoje, kiedy zbliżasz się do przejścia, wtedy na pewno unikniesz nawet drobnego nieszczęścia. Najpierw odwróć głowę w lewo, by upewnić się czy można, potem w prawo – nic nie jedzie – przechodzimy – lecz ostrożnie.

Dziecko 3:

- Gdy jest świetlne skrzyżowanie, na zielonym świetle przechodź, gdy czerwone światło widzisz, nigdy na jezdnię nie wchodź. Bo kto tego nie przestrzega, to są potem przykre skutki, - pogotowie - gips na nodze, czy człek duży, czy malutki.

Dziecko 4:

- Michał biegł za swoją piłką, nie rozglądał się wokół. Tracił go samochód mały, (z boku staje Michał z założonymi bandażami) Potłukł rękę, nogę, czoło.

Dziecko 5:

- Patryk, gdy kolegów zoczył, biegł na oślep, nie popatrzył, ani w prawo, ani w lewo.

Widzicie, jakie są skutki tego?

(wchodzi Patryk z zabandażowaną całą głową – zostawione otwory na oczy)

Oto Patryk, nasz kolega, teraz go przedstawić trzeba.

Któżby się domyślił tego, że to klasowy kolega?

Dziecko 6:

- Kasia bardzo się spieszyła do ogródka naprzeciwko, lecz ulica była bliżej, teraz Kasię boli wszystko. (Kasia wchodzi kulejąc)

Dziecko 7:

- Kamil gnał na desko-rolce, wszędzie chciał podążać w pędzie, lecz nie myślał wcale o tym, że nieszczęście z tego będzie. (wnoszą Kamila siedzącego na krześle)

Teraz Kamil stęka, jęczy, przez samochód potrącony.

Przysiągł, że będzie uważał przy przejściu na drugą stronę.

Dziecko 8:

- Szymon wszystko wie najlepiej, zawsze chwali się tym bardzo. Lecz niestety, nie wie o tym, jakie jest do przejścia światło.

(wchodzi Szymon ze spuszczone głową, zawstydzony)

Oto skutki są niewielkie, bo kierowca wykręcając wpadł na słup i rozbił auto, lecz Szymona omijając.

Dziecko 1:

- Myśl więc dobrze przyjacielu, gdy przechodzisz przez ulicę, Samochody – nie zabawki, tu gra toczy się o życie.

Dzieci (razem):

- Chcielibyśmy, żeby wszystkie dzieci te wypadki omijały,

Żeby wzięły tę książeczkę i choć trochę poczytały.

(Podnoszą do góry książeczki „O ruchu drogowym dla pieszych” lub inne związane z tematem)

Uczniowie śpiewają piosenkę „Skrzyżowanie” (Iwona Skibińska –Czechowicz „Piosenki w nauczaniu zintegrowanym”, Harmonia, Gdańsk 2003)

Narrator:

- Pośpiech, to jedna z przyczyn wielu wypadków na drogach. Spieszą się piesi i spieszą się kierowcy. Ale czy warto? Łukasz będzie bohaterem kolejnej scenki. Zwróćcie uwagę, jak należy przechodzić przez jezdnię i co oznaczają zmieniające się światła.

Chórek: *(Pokazując rękami Znak Drogowy)* – Powolutku idzie Łukasz kupić sobie zeszyt. Przejdzie tędy, bo tu właśnie jest przejście dla pieszych. *(Łukasz powoli zbliża się do jezdni).*

Znak:

- Jestem tutaj, lecz zaczekaj, niech przejadą samochody! *(Samochody warcząc przejeżdżają po jezdni).* Teraz w lewo spójrz i w prawo – przejdź przez jezdnię. Tylko proszę, przechodź tędy trochę prędejm!

Łukasz patrzy w lewo, w połowie jezdni - w prawo, przechodzi na drugą stronę.

Chórek:

- Idzie Łukasz powolutku poprzez miasto. *(Łukasz idzie powoli chodnikiem).*

Sygnal:

(Pokazuje czerwone koło. Łukasz staje). – Stop! Zaczekaj! Pali się czerwone światło!

(Pokazuje zielone koło) Teraz zielone światło zapale.

Łukasz:

- Mogę powoli iść sobie dalej. *(Przechodzi na drugą stronę jezdni. Staje, puka się palcem w czoło)* - Och! Zostawiłem w domu pieniądze! Trzeba zawracać, tylko czy zdążę? Muszę dziś jeszcze kupić ten zeszyt, a jest już szósta, trzeba się spieszyć! *(biegnie).*

Chórek:

- Biegnie Łukasz, biegnie przez miasto!

(Sygnal pokazuje zielone światło)

Łukasz:

- Co za szczęście, zielone światło! *(Przechodzi prawidłowo przez jezdnię).*

Łukasz znika, wraca z portmonetką, pędzi jeszcze prędejm niż przedtem, zamierza przejść przez jezdnię, zatrzymuje się, patrzy na palące się czerwone światło.

Znak drogowy:

- Trudno Łukasz, poczekać musisz, właśnie jadą dwa autobusy.

Łukasz:

(Staje, przejeżdżają samochody. Potem chłopiec dochodzi do sygnalu, pokazuje czerwone światło.) – Zmień szybko kolor drogi sygnale! *(Sygnal pokazuje zielone światło)*

- Dziękuję bardzo, mogę iść dalej!

Chórek:

- Łukasz zeszyt i gumkę kupił, przeszedł znowu pod sygnalami. Już dochodzi do swego domu, już jest blisko, tuż koło bramy. Lecz niedługo się Łukasz cieszył.

Łukasz przechodzi przez jezdnię bez przeszkód, znika i wraca.

Łukasz:

- Zostawiłem na ladzie zeszyt! *(Pędzi z powrotem, zatrzymują go sygnaly, przejeżdżające samochody, Łukasz czeka na zielone światło, prawidłowo przechodzi przez jezdnię, kłania się, otrzymuje brawa).>*

Dzieci śpiewają piosenkę pt. „Będę kierowcą” (Muzyka w szkole, kaseta 1 i 2).

Narrator:

- Czy macie swoje rowery? *(dzieci mogą odpowiedzieć).* A czy wiecie, że do kierowania rowerem w ruchu drogowym uprawnieni są tylko dorośli i osoby, które ukończyły 10 lat i posiadają kartę rowerową? (...) Tak więc dzieci w wieku do 10 lat mogą jeździć na rowerze tylko pod opieką osób dorosłych. Trzeba pamiętać także, aby przejeżdżać rowerem na drugą stronę jezdni w miejscach bezpiecznych. Jeśli boisz się przejść na drugą stronę, poproś starszego kolegę lub osobę dorosłą, by ci pomogła.

Na salę wjeżdża na rowerze starszy kolega ubrany w strój sportowy, na głowie ma kask ochronny, a na lewym ramieniu opaskę odbłaskową. Zatrzymuje się przed dziećmi, stawia rower na stopce.

Rowerzysta:

- Cześć! Serwus! Uwielbiam jeździć na rowerze. W mojej rodzinie każdy ma rower i często wyjeżdżamy na wspólne wycieczki. Mój rower jest sprawny i bezpieczny, bo jest wyposażony we wszystkie niezbędne elementy. Spójrzcie! Ma lampę ze światłem białym skierowaną do przodu *(pokazuje lampę).* Ma sygnal dźwiękowy *(dzwoni).* Jest lampa ze światłem czerwonym i czerwone światło odbłaskowe skierowane do tyłu *(pokazuje).* Są też światła odbłaskowe umocowane na kołach. Ma sprawne hamulce, więc poruszam się na nim bez obaw. Pamiętam, by jeździć bezpiecznie przestrzegając przepisów drogowych.

Kask na głowę *(pokazuje),* a co w głowie? Przepisy drogowe i gotowe! *(przejeżdża się prawidłowo wyznaczoną ulicą).*

Chórek śpiewa piosenkę „Jadą rowery” *(Muzyka w szkole, kaseta 1 i 2).*

Na scenę wchodzi trzech uczniów z założonymi plecakami i znaczkami odbłaskowymi.

Uczeń 1:

- Drogą koleżanko i kolego miły. Jeśli idziesz drogą, to widoczny bądź. Przypnij do plecaka znaczek odbłaskowy, niech cię widzą wszyscy, co w pojazdach mkną. *(pokazuje znaczek).*

Uczeń 2:

- Lewą stroną szosy poruszaj się pewnie. Tak jest najbezpieczniej, proszę, uwierz mi. Prawą stroną chodzisz po chodniku w mieście, a na wiejskiej szosy lewej trzymaj się. *(idzie lewą stroną jezdni).*

Uczeń 3:

- Zawsze bądź uważny, zawsze bądź ostrożny. To nie takie trudne, to jest prosty plan. Jeśli będziesz kroczył lewą stroną szosy, nic cię nie zaskoczy, przekonasz się sam.

Narrator:

- Mamy nadzieję, że przedstawione tutaj scenki przybliżyły wam bardzo ważną sprawę bezpiecznego poruszania się po drogach. Pamiętajcie, by chodzić lewą stroną jezdni. Lewa strona jest zawsze po stronie lewej ręki. Podnieście do góry lewą rękę *(dzieci podnoszą rękę).* Dziękuję. Pamiętajcie, że najbezpieczniej jest przechodzić na pasach, w miejscach oznaczonych znakiem „Przejście dla pieszych” *(pokazuje przejście i znak).* Kto z was chciałby pokazać kolegom, jak prawidłowo należy przejść przez jezdnię? *(wybiera chętne dzieci, które kolejno prawidłowo przechodzą przez jezdnię. W nagrodę dzieci mogą otrzymać znaczki odbłaskowe).*

Jeśli będziecie przestrzegać zasad bezpieczeństwa, unikniecie wypadków.

Dziękujemy wszystkim za uwagę i życzymy Bezpiecznej Drogi.

Bibliografia:

1. Emilia i Jan Frątczak „Edukacja komunikacyjno-drogowa”, Wychowanie Komunikacyjne, kwiecień 2004.
2. Bronisław Szafarczyk „Uczestniczenie w ruchu drogowym – umiejętnością społeczną”, Wychowanie Komunikacyjne, styczeń 1999.
3. „Bądź ostrożny na drodze” Nauczanie Początkowe nr 6, 1989/90.
4. Kodeks rowerzysty – Ja, rower i przepisy, Wydawnictwo Bogart, Kielce 1990.

24: Działalność Koła LOP w Szkole Podstawowej w Pankach integralną częścią procesu dydaktyczno – wychowawczego szkoły.

Autor: *Ewa Falfus – nauczyciel kształcenia zintegrowanego; Anna Augustynowicz – nauczyciel przyrody - Szkoła Podstawowa w Pankach; Opiekunowie Szkolnego Koła LOP*

„ Myśląc ekologicznie nie tylko chronimy przyrodę.
Czujemy się jej częścią !”

Szkolne Koło Ligi Ochrony Przyrody, będąc jedną z form pracy pozalekcyjnej szkoły, skupia uczniów zainteresowanych przyrodą i jej ochroną. Młodzi przyrodnicy podejmują różnorodne działania na rzecz przyrody, środowiska i pogłębiania swojej wiedzy.

Swoje działania rozpoczynamy już we wrześniu poprzez udział uczniów

w zbiórce kasztanów i żołędzi na karmę dla zwierząt leśnych. Zajęcie to oprócz niewątpliwych walorów zdrowotnych i zabawowych związanych z przebywaniem na świeżym powietrzu przyczynia się także do wykształcenia w dzieciach wrażliwości na problemy związane z ochroną przyrody.

We wrześniu członkowie koła biorą też udział w akcji „Sprzątanie Świata”. Młodszy uczniowie porządkują teren wokół szkoły, a starsi najbardziej zanieczyszczone zakątki naszej miejscowości.

Już po raz drugi wzięliśmy udział w akcji „Pola Nadziei” organizowanej przez Stowarzyszenie Opieki Hospicyjnej Ziemi Częstochowskiej. Zakupiliśmy cebulki żonkili i posadziliśmy je w ogrodzie szkolnym, a pieniądze przekazaliśmy na rzecz hospicjum. Prowadziliśmy prace pielęgnacyjne na grządkach z żonkilami oraz systematyczną dokumentację fotograficzną, a wiosną wykonaliśmy album, który wziął udział w konkursie „Najpiękniejszy żonkilowy ogród”.(otrzymaliśmy wyróżnienie)

Co roku uczestniczymy w programie „Święto Drzewa” organizowanym przez

„Klub Gaja” w Bielsku Białej. W szkole odbywają się lekcje tematycznie związane z lasem, organizujemy wystawę przedmiotów drewnianych.

Nadleśnictwo w Herbach przekazuje nam sadzonki drzew – dąb, jodła świerk, buk, sosna, klon, które sadzimy w wyznaczonym przez leśniczego miejscu.

Uczniowie sumiennie pracują przez kilka godzin, z radością oglądają efekty swojej pracy,

a na koniec odpoczywają przy ognisku jedząc pyszne kielbaski.

Już od października trwa przygotowanie karmników i karmy dla skrzydlatych przyjaciół. Zima to okres szczególnej troski o przetrwanie ptaków, dlatego dużym zainteresowaniem

w naszej szkole cieszy się akcja „Dokarmiamy ptaki zimą” zorganizowana przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Uczniowie regularnie dokarmiają ptaki, wypełniają karty obserwacji, wykonują zdjęcia, na podstawie których opracowujemy wspólne sprawozdanie z akcji.

Młodzi przyrodnicy włączyli się w akcję obserwacji bociana białego „Ratujmy Bociany” organizowaną przez PTPP „ pro Natura”. Prowadzone były obserwacje gniazd, żerowisk. Odbywały się wycieczki piesze i rajdy rowerowe szlakiem bocianich gniazd. Za aktywny udział w Programie Edukacyjnym „Bocian” otrzymaliśmy dyplom.

Dużą popularnością w szkole cieszy się akcja zbierania aluminiowych puszek

po napojach, w którą zaangażowane są całe rodziny. Zakupu puszek dokonuje firma

KOBA- Organizacja Odzysku S.A z Dąbrowy Górniczej.

Każdego roku przeprowadzamy również zbiórkę makulatury.

Już po raz drugi zorganizowaliśmy w naszej szkole Gminny Konkurs Piosenki Ekologicznej „Zielona Nutka”. Sponsorem tego konkursu jest Urząd Gminy w Pankach.

Tradycją stał się Gminny Konkurs na Szopkę Betlejemską, który sponsorują właściciele firm z naszego terenu.

Organizujemy również konkursy szkolne:

- o konkursy fotograficzne „Przyroda naszej gminy w obiektywie”, „Mój czworonożny przyjaciel”
- o konkursy plastyczne „Przyroda mój przyjaciel”, „Bocian w polskim krajobrazie”
- o konkursy na bukiet jesienny, karmnik, stroik świąteczny.....

Uczniowie biorą udział w konkursach pozaszkolnych:

- o Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Tęcza”
- o Ogólnopolski Konkurs Twórczości Plastycznej „Krajobraz Polski.....”
- o Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Mądrość natury”
- o Powiatowy Konkurs Plastyczny „W ogrodzie zoologicznym”
- o Konkurs „Mój las”

Aby poprawić sposób zdrowego odżywiania się w szkole i w domu organizujemy

w formie projektu „Tydzień dla zdrowia”. Podsumowaniem są wystawy, prezentacje, albumy, plakaty, gazetki i spotkanie z pielęgniarką.

Z okazji Dni Ochrony Przyrody i Dnia Ziemi uczniowie przygotowują inscenizacje, przedstawienia i bajki o tematyce ekologicznej. Organizujemy również pokazy mody ekologicznej. Obchody tych świąt uatrakcyjniają spotkania z leśnikiem.

Ważnym zadaniem koła jest wyzwalanie samodzielności i inicjatyw uczniów, wdrażanie do samodzielnego wyszukiwania i gromadzenia literatury.

Ta samodzielna praca owocuje w redagowaniu szkolnych gazetek ekologicznych:

- o „Ekoduszek” (kl I- III)
- o „Młody Ekolog” (kl IV –VI)

Pracę pozalekcyjną uatrakcyjniamy poprzez organizowanie wycieczek do najciekawszych zakątków bliższej i dalszej okolicy. Zajęcia w terenie pozwalają lepiej poznać najbliższe otoczenie, aktywizują ucznia, wyrabiają emocjonalny stosunek do przyrody, zwiększają poczucie własnego zdrowia. Uczniowie prowadzą obserwacje, doświadczenia, zbierają okazy, wykonują zdjęcia. Powstają w ten sposób ciekawe albumy, dzienniki obserwacji, zielniki.

Wszystkie działania koła dokumentujemy w kronice SK LOP.

W roku szkolnym 2003/2004 nasze koło zajęło III miejsce w konkursie „Najlepiej działające koło LOP”.

Zachęcamy wszystkich wrażliwych na potrzeby środowiska do udziału w takich właśnie akcjach. Przez prace na rzecz ekologii dzieci uczą się kochać i rozumieć przyrodę, czują się ważne i są z siebie dumne. Program Ligi Ochrony Przyrody powinien być wpisany

w działalność dydaktyczno- wychowawczą i tradycję każdej szkoły.

25: „Wiwat Maj, Trzeci maj!.....”

Autor: *Aneta Wąsińska - nauczycielka przyrody ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Krzepicach*

Scenariusz ten opracowałam pod wpływem potrzeby przygotowania akademii z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Spotkałam się z trudnościami znalezienia gotowego scenariusza, który nadawałby się do wystawienia dzieciom szkoły podstawowej, a równocześnie przybliżałby powagę i historyczne znaczenie tego święta.

Jako dekorację proponuję powiesić w tle duże ilustracje Zamku Królewskiego oraz Kolumny Króla Zygmunta. Potrzebne też będzie godło Polski, tron dla króla i namiastka mieszkania marszałka Stanisława Małachowskiego. Postacie powinny być ubrane w stroje przypominającą ówczesną epokę.

NARRATOR:

*„Otwieram księgę prawdy, księgę oświecenia,
Księgę szczęścia i martwej ojczyzny wskrzeszenia.”*

Wiek XVIII był to wiek upadku Rzeczypospolitej. Wyraźny zmierzch państwa polskiego rozpoczął się już od momentu zakończenia wielkiej wojny północnej. W końcu tego stulecia Rzeczpospolita traciła nie tylko swą mocarstwową pozycję, ale również suwerenność państwową. Doszło do rozkładu władzy centralnej, do osłabienia Sejmu, a przez to do niemożności skutecznego działania reprezentacji narodowej.

Elekcja z roku 1764 była pierwszą, o której przesądziły wojska carskie. Królem Polski został Stanisław Antoni Poniatowski, który na sejmie koronacyjnym przybrał imię Stanisław August. Na początku jego panowania otwarto mennicę, ujednolicono system miar i wag, przeprowadzono rewaloryzację kursu monet, próbowano przeprowadzić reformę wojska, przeprowadzono ilustrację majatków, co miało doprowadzić do zwiększenia dochodów skarbu. Została także otwarta Szkoła Rycerska, jako wzór dla przemian w oświacie. Korpus Kadetów natomiast miał kształcić kadre wojskową i świadomą potrzebę kraju i elitę obywatelską. Cała ta sytuacja niepokoiła carycę Katarzynę, która wprowadzając na tron polski swojego kandydata nie spodziewała się, że może on mieć tak reformatorskie poglądy. Nie było jej na rękę wzmocnienie Rzeczypospolitej. Katarzyna II jak i Fryderyk II potrzebowali pretekstu do wkroczenia do Polski, aby zapobiec dalszym reformom. Rosji udało się to na czym jej najbardziej zależało, a mianowicie wyodrębnienie podstawowych zasad ustroju Polski, jako niezmiennych praw kardynalnych: liberum veto, wolna elekcja, prawo wypowiedzienia posłuszeństwa królowi, wyłączne prawo szlachty do piastowania urzędów, władza szlachty nad chłopami.

Wstrząsem dla opinii publicznej stał się jednak dopiero I rozbiór Polski, który pozbawił ją jednej trzeciej dotychczasowych terytoriów i ludności. Spowodowało to u znacznej części świadomych politycznie obywateli przełom. Utworzono Komisję Edukacji Narodowej, a przede wszystkim od lat osiemdziesiątych XVIII w. Rzeczpospolita żyła w oczekiwaniu wielkich przemian wewnętrznych. Elita rządząca podejmowała starania na rzecz oświecenia i unowocześnienia społeczeństwa. Powstawały nowe plany, projekty i koncepcje reform, wzrosła także siła oddziaływania idei Oświecenia i wzmogły się nastroje patriotyczne.

Konsekwencją tych wszystkich działań stało się zebranie 6 października 1788 r. sejmu zwanego później Wielkim lub Czteroletnim. W 1789 r. sejm powołał deputację, powierzając jej zadania przygotowania projektu konstytucji. Uchwalenie konstytucji miało cechy zamachu stanu. Patriotci postanowili przyspieszyć uchwalenie projektu, zanim zostaną podjęte przeciwdziałania. Sprzyjał temu fakt, że Wielkanoc 1791 r. wypadała późno, bo 24 kwietnia. Większość posłów udała się do domów. Zanim gońcy wysłani z Warszawy zdolali ściągnąć posłów, sprzyśnięci pospiesznie wnieśli projekt pod głosowanie nie bacząc na to, że powinien on być wydrukowany i dany posłom do analizy, później zaś dyskutowany w Izbie i poprawiony.

W dniu 3 maja 1791 r. król pierwszy złożył przysięgę na konstytucję, a za nim poszli inni.

Konstytucja 3 Maja oficjalnie zwana była ustawą rządową. Czyniła z Rzeczypospolitej konstytucyjną monarchię stanową. Ustawę otwierał uroczysty wstęp, w którym podkreślano powagę chwili, historyczne zadania, jakie konstytucja ma do spełnienia i skierowania wszystkich wysiłków dla ocalenia ojczyzny.

Konstytucja zrodziła się z potrzeb zacofanego kraju, ale także pod wpływem myśli filozofów i pisarzy politycznych zachodu. Jej wielkość polega na sensie politycznym jej genezy i okoliczności powstania oraz na wysiłku niepodległościowym Sejmowi Wielkiemu.

NARRATOR:

Jest ciemny, deszczowy wieczór kwietniowy 1791 r. Do mieszkania marszałka Stanisława Małachowskiego zbliża się ciemna postać. Potem druga i trzecia. Ukradkiem schodzą się dziwni goście. To najświetniejsi polscy patrioci: bracia Stanisław i Ignacy Potoccy, Hugo Kołłątaj, Józef Wybicki, Jan Ursyn Niemcewicz, Scypio Piattoli, Stanisław Staszic. Nad czymś cicho radzą, coś piszą, tworzą.... Posłuchajcie sami.

HUGO KOŁŁĄTAJ:

*„Przebraliśmy dom swój....” Bracia.
„Moskał czołgami wjechał w grzyby miasta
Nowa prowincja w imperium już wrasta
Niosąc w daninie węgiel, tłuszcz i zboże.”*

IGNACY POTOCKI:

*„Czegóż płaczesz?.....
- Masz teraz lepsze w klatce niż w polu wygody.”*

JULIAN URSYN NIEMCEWICZ:

*„trudno z pętlą na ustach
Obrazy tworzyć roześmiane...
Ciężko zatańczyć choć głośno grają...
Nie schodzić z prostej
Nie myśleć wiele
Nie szarpać się
Nie uciekać
jest jedno wyjście – polubić pętlę
Ale to KONIEC CZŁOWIEKA.*

NARRATOR:

Światli polscy patrioci przestrzegają przed całkowitym upadkiem kraju.

SCYPIO PIATOLLI:

*„Bo kiedy rzeczy w tym zostaną stanie
Będziecie w domach własnych mieć wygnanie
Kapłan dla zbioru, pan został dla zwady,
Król dla pozorów, żołnierz dla parady.”*

JÓZEF WYBICKI:

*„Polsko! Lecz ciebie błyskotkami ludzą;
Pawiem narodów byłaś i papugą,
A teraz jesteś służebnicą cudzą.
Sępa ci wyjada nie serce – lecz mózgi.”*

STANISŁAW MAŁACHOWSKI:

*„Święta miłości Kochanej Ojczyzny,
Czują Cię tylko umysły pocziwie!
Dla ciebie zjadł smakują trucizny,
Dla ciebie więzy, pęta nie zelżywe.*

*Kształcisz kalectwo przez chwalebne bliźny,
Gnieździsz w umyśle rozkoszy prawdziwe,
Byle cię można wspomóc, byle wspierać,
Nie żał żyć w nędzy, nie żał i umierać.”*

NARRATOR:

W trudnych dla Polski czasach Sejmu Czteroletniego Stronnictwo Patriotyczne podejmuje ostatnią z prób ratowania zagrożonej Ojczyzny.

STANISŁAW STASZIC:

*„Opadnie z oczu przesądów pomroka,
Ucichnąc muszą wstydną namiętności.
Pod hasłem sprawiedliwości
Serca i siły w jedną łącząc sforę,
Czyni rozum, cnota gore.
Ożywion duchem Mądrości
Bliźni bliźniego poznaje,
W związkach braterskiej miłości
Ręka się ręce podaje
I naród wstaje.”*

NARRATOR:

Ucichli. Teraz coś piszą. Co oni tworzą?

STANISŁAW POTOCKI:

(wstaje i krzyczy)

Jest! Napisana. Oto Konstytucja! Idźmy z nią do króla.

(wchodzi król)

NARRATOR:

Oto Król; wielbiecie! praw człowieka i równości obywatelskiej, wielki reformator. Stanisław August Poniatowski!

KRÓL :

Coście mi przynieśli?

HUGO KOŁŁĄTAJ:

Projekt Konstytucji. (wręcza królowi dokument) Wprowadza ona podział władzy na ustawodawczą sprawowaną przez Sejm i wykonawczą w postaci Straży Praw, z odpowiedzialnymi przed Sejmem ministrami oraz władzą sądowniczą. Znosi liberum veto i wolną elekcję, poprawia dołę chłopów, potwierdza prawa mieszczan, likwiduje podział Rzeczypospolitej na Koronę i Litwę, wprowadzając wspólny rząd, skarb i wojsko.

KRÓL:

Brawo! Na to czekaliśmy, Idźmy do ludu. Ja sam pierwszy przed ludem złożę przysięgę. (wychodzą przez Plac zamkowy do Katedry)

SZLACHCIC:

„Cała stolica od rana

Huczy jak rzeka wezbrana.

Nagle milknie ciżba zbita,

Marszałek ustawę czyta.

Poprzez ludu gwarne mrowie

Ciągną na Zamek posłowie.

Wielka ma zawitać zmiana:

Wolność, równość wszystkim dana.

Ciągną ni to roje pszczele;

A burmistrz Dekert na czele.

Wszyscy zjednoczą się w pracy:

Szlachta, mieszczenie, wieśniacy.

We wielkiej sali zamkowej

Gromkie okrzyki, przemowy.

Wszyscy zasiądą pospołu

Jakby do jednego stołu.

Wchodzi król. W radosnej wrzawie

Zebranych wita łaskawie.

Lecz wszyscy też w równej mierze

Pol sce służyć winni szczerze.

Ku tronowi z wolna kroczy,

Wzruszeniem błyszczą mu oczy.

Kto za tym, niech głos swój poda.

Jeden okrzyk: -

MIESZCZANIE:

„...Zgoda! Zgoda!

Niech żyje sejm, król kochany,

Niech żyją wszystkie stany!

Byle razem, ramię w ramię,

A wszystko zło się przełamie.

Zapamiętajże narodzie:

W waśni zguba, siła w zgodzie.”

KRÓL:

(klęka wraz z nim obywatele)

W imię Boga w Trójcy Jedynej, Stanisław August z Bożej Łaski i woli narodu król Polski (...) dla dobra powszechnego, dla ugruntowania wolności, dla ocalenia Ojczyzny naszej i jej granic niniejszą konstytucją uchwalony i tę całkowicie za świętą, za niewzruszoną deklarujemy.

NARRATOR:

(podkład muzyczny „Polonez 3 Maja”)

„Brzmi Polonez 3 Maja – Skoczne dźwięki

Radością oddychają, radością słuch poją.

Dziewki chcą tańczyć, chłopcy w miejscu nie dostoją –

Lecz starców myśli z dźwiękiem w przeszłość się uniosły,

W owe lata szczęśliwe, gdy senat i posły

Po dniu Trzeciego Maja w ratuszowej Sali

Zgodzonego z narodem króla fetowali,

Gdy przy tańcu śpiewano:

WSZYSCY OBYWATELE:

Wiwat król kochany! Wiwat Sejm, wiwat Naród,

wiwat wszystkie Stany!

HUGO KOŁŁĄTAJ:

„Ojczyzna nasza już ocalona. Swobody nasze zabezpieczone. Jesteśmy odtąd narodem wolnym i niepodległym. Opadły pęta niewoli i nierządu.”

MIESZCZANIN:

„... Oto cud się w Polsce stawa
Niespożyta siła prawa:
Społem wszystkie idą stany,
Szlachta, kmiemie i mieszczańcy.

Naród z Królem, Król z Narodem,
A zaś Wolność kroczy przodem.
Dzień trzeciego maja wita
Chwałą Twą Rzeczpospolitą.”

SZLACHCIANKA:

„Zgoda Sejmu to sprawiła, że nam wolność przywróciła
Wiwat! Krzycicie wszystkie stany – niechaj żyje król kochany!
Wiwat! Krzycicie wszystkie stany – niechaj żyje król kochany!
Taka jest narodu wola, za swych braci i za króla
Obywatel każdy wszędzie życie swojełożyć będzie!
Obywatel każdy wszędzie życie swojełożyć będzie!
Wiwat Sejm i naród cały! Dziś nam nieba żywot dały,”

MIESZCZANIE:

„Wiwat! Krzycicie wszystkie stany – niech nam żyje król kochany!
Wiwat! Krzycicie wszystkie stany – niech nam żyje król kochany!”

MIESZCZANKA:

„Dziś, Polsko, Twoje imieniny,
Twojego święta dzień.
Nie szczędzą kwiatów Ci, rośliny,
ni ptaki – swoich pień,
więc pozwól, aby jak do matki
- boś Matką wszystkich nas –
przybiegły do Ciebie Twoje dziatki
i rzekły oto wraz:”

DZIECI:

(wbiegają z kwiatami, składają je przed godłem, kłękają)
„Kochamy Ciebie, kraju miły,
nad życie i nad świat,
bośmy się tutaj urodziły
wśród Twoich miast i chat,
bo Twoja mowa – naszą mową,
Twa wiara – naszą jest:
Tyś dała nam Twe dźwięczne słowo
i święty Boży chrzest.

Twa czarna ziemia przysypała
praojców naszych grób;
Tyś nas tuliła, odziewała
od głowy aż do stóp.
Tyś hołubiła i karmiła,
Ty światło dajesz nam
i każdy wróg, Ojczyzno miła,
ucieka spod Twych bram.

Kochamy pola Twe i łąki,
brzeg morski, szczyty gór.
Więc dzisiaj dzwonić jak skowronki
w ptaszęcy, zgodny chór,
że Cię kochamy, nie oddamy
nikomu, kraju nasz,
a gdy dorosniemy, u Twej bramy
my zaciągniemy straż!”

(wszyscy aktorzy wychodzą na środek, król stoi po środku i śpiewają piosenkę „Witaj majowa Jutrzenko”).

BIBLIOGRAFIA:

1. Józef Wybicki – *Szlachcic mieszczańcy*
2. Czesław Miłosz – *W praojcach swoich pogrzebani*
3. Ignacy Krasicki – *Ptaszki w klatce, Świat zepsuty, Hymn*
4. Elżbieta Jach – *Trudno*
5. Adam Naruszewicz – *Na powrót senatorów*
6. Adam Mickiewicz – *Pan Tadeusz*
7. *Witaj majowa jutrzeńko* – antologia wierszy dla dzieci
8. M. Borucki – *Historia Polski do 1997 r.*, Warszawa 1998.
9. A. Czaja – *Lata wielkich nadziei*, Warszawa 1992.
10. Z. Zielińska – *Ostatnie lata Pierwszej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1986.
11. J. Łojek – *Konstytucja 3 Maja*, wyd. II, Lublin 1981.

26: Rozwijanie zainteresowań przyrodniczych u dzieci w wieku przedszkolnym

Autor: Anna Macherzyńska - nauczyciel wychowania przedszkolnego Szkoły Podstawowej w Nieradzie

Artykuł adresuję do nauczycieli wychowania przedszkolnego i kształcenia zintegrowanego. Opisuje swoje doświadczenia związane z wprowadzeniem edukacji ekologicznej od najmłodszych lat. Proponuję w jaki sposób uwrażliwić młodego człowieka na przyrodę. Podejmuję działania będące wskazówkami dla dziecka „Jak żyć w zgodzie z przyrodą”. Zabawy, spacery, pogadanki, dialog, zajęcia w plenerze, wycieczki – to jedne z metod aktywnych, które proponuje w tym artykule. Mogę z pełną odpowiedzialnością stwierdzić, że te działania przyniosły w moich oddziałach zamienne efekty np.: dzieci reagują w czasie wycieczek na zanieczyszczony las.

Od lat niepokojąco wzrasta liczba czynników mogących unicestwić ludzkość, zmusza to wszystkich do zmian dotychczasowego sposobu myślenia i zachowania. Życie bez kontaktu z przyrodą jest niemożliwe, wszystko co jest nam potrzebne do życia czerpiemy ze środowiska.

W związku z tym od najwcześniejszych lat życia trzeba kształtować sposób myślenia i zachowania człowieka. Wiek przedszkolny jest najlepszym okresem do wprowadzania elementów edukacji ekologicznej. To właśnie w tym okresie powinniśmy uczyć dzieci szacunku do otaczającej przyrody. Trzeba także wdrażać je do poprawnych zachowań w kontakcie z przyrodą, ochrony jej, segregowania śmieci, wykorzystywania odpadów.

W zakres edukacji ekologicznej wchodzi wszelkiego rodzaju działania mające na celu między innymi:

- Uświadomienie, że życie bez kontaktu z przyrodą jest niemożliwe. Wszystko, co jest potrzebne człowiekowi do życia, czerpie on ze środowiska;
- Pogłębienie wiadomości na temat roślin i zwierząt żyjących na ziemi;
- Uświadomienie, że każda istota żywa ma prawo do godnego życia;
- Kształtowanie podstawowych zasad ochrony przyrody;
- Rozwijanie aktywnych form wypoczynku na łonie natury;
- Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego;

Dzieci mogą być pełnoprawnymi partnerami dorosłych w walce o ochronę środowiska. Są one bowiem baczni obserwatorami tego wszystkiego, co dzieje się wokół nich. Należy dać im tylko szansę, a wyrosnie z nich pokolenie, które będzie umiejętnie korzystało z darów ziemi i rozwijającej się cywilizacji.

Dzieci nie mają jeszcze wykształconych przyzwyczajeń, dlatego stosując odpowiednie formy i metody pracy można skutecznie kształtować ich postawę, zgodnie z etyką ekologiczną. Wychodząc z tego założenia w naszych oddziałach przedszkolnych rozpoczęto edukację ekologiczną dzieci realizując zadania z programu własnego „Eko – przedszkolak” opracowanego przez nauczycieli pracujących w tych oddziałach – mgr Annę Macherzyńską i Teresę Pała. Chciałabym, aby poprzez realizację tego programu dzieci:

- Miały świadomość ekologiczną: nie niszczyły przyrody i nie pozwalały innym niszczyć;
- Umiały obserwować zjawiska przyrody, charakteryzować zmiany zachodzące w przyrodzie w różnych porach roku;
- Umiały charakteryzować typowe zajęcia ludzi w miejscu zamieszkania;
- Chętnie przebywały w naturalnym środowisku i potrafiły się nim cieszyć;
- Dbaly o swoje zdrowie, higienę własną i otoczenia;
- Znały wybrane rośliny i zwierzęta, potrafiły scharakteryzować warunki ich życia;
- Dostrzegały konieczność ochrony naturalnego środowiska przyrodniczego;
- Rozważnie i bezpiecznie zachowywały się na wycieczkach i spacerach;
- Wiedziały, co to jest ekosystem;
- Brały udział w pracach na rzecz ochrony przyrody;

Przekonałam się niejednokrotnie, że bezpośredni kontakt z przyrodą najlepiej rozwija u dziecka odpowiedzialność i gotowość do działania na rzecz środowiska. Nasze przedszkole znajduje się na wsi. Jest to świetna okazja, aby rozbudzać w dzieciach zainteresowania przyrodnicze, staram się wpajać dzieciom szacunek do przyrody, uwrażliwiać na jej piękno i uświadamiać konieczność trosk o środowisko naturalne. Staram się stosować takie metody i formy pracy, aby dzieci same dochodziły do przekonania, że każdy z nas jest częścią przyrody, a wszystko, co jej zagraża bezpośrednio lub pośrednio, stanowi także zagrożenie dla człowieka.

Naszym ulubionym terenem zajęć i zabaw jest las w pobliżu szkoły. Wszystkie dzieci mają okazję do bezpośredniego kontaktu z materiałem przyrodniczym, bawią się nim, liczą, układają, konstruują. Każda pora roku jest dla dzieci okazją do zbierania nowych doświadczeń, wrażeń. Jesień dostarcza przepięknych barw, to czas kiedy w kąci przyrody gromadzimy skarby : szyszki, kasztany, żołędzie. Gdy następuje jesieńna plucha, miło wspominały nasze wcześniejsze wycieczki. Zimą szukamy ptasich i zwierzęcych śladów na śniegu, dokarmiamy ptaki, obserwujemy śniegowe płatki, zachwycamy się lodowymi sopłami i rysunkami na szybie namalowanymi przez mróz. Wiosna to ulubiona pora roku dzieci. Mogą zobaczyć, jak przyroda budzi się do życia. Słuchają ptasich koncertów, podziwiają piękno kwitnących sadów. Często wychodzimy na łąkę, gdzie dzieci dowiadują się, że niektóre owady są pożyteczne, a rośliny chronione. Mamy również możliwość obserwacji pracy ludzi w polu i w ogrodzie. Dzieci poznają przyrodę wszystkimi zmysłami i reagują na nią w sposób bezpośredni, czynny, radując się życiem. Nie poetyzują one swoich wrażeń, rzadko wypowiadają się na temat piękna, koloru, kształtu, dźwięku. Swoją zachwyty wyrażają - uśmiechem, podskokiem, okrzykiem, tańcem, śpiewem a nawet płaczem.

Dziecko zdobywając doświadczenia w otaczającym świecie, napotyka wiele problemów, z którymi nie zawsze radzi sobie samodzielnie. Szukając odpowiedzi na pytania przedszkolak dostrzega pewne zależności występujące w przyrodzie, np. „Dlaczego śnieg topnieje?”. W ten sposób tworzą się podstawy do wyjaśniania przyczynowości zjawisk. Wyjaśnianie przyczyn, szukanie skutków, zależności prowadzi do intensywnego rozwoju myślenia przyczynowo skutkowego. Z myśleniem ściśle związany jest rozwój mowy. Świat przyrody jest doskonałym materiałem do rozwoju tych funkcji. Poznając nowe zjawiska, zwierzęta, rośliny, oznaczenia czynności i właściwości dziecko poznaje nowe słowa. Wzbogaca się zasób jego słownictwa, zdolność i jasność wyrażania swoich myśli, formułowania spostrzeżeń.

Wychowanie przez przyrodę zawiera ważne aspekty moralne. Opiekując się zwierzętami, roślinami, dbając na miarę swoich sił o środowisko, dzieci uczą się cierpliwości, wytrwałości, poczucia odpowiedzialności i koleżeństwa. Obcuując z przyrodą, dziecko przywiązuje się do niej w sposób naturalny. Poza tym, tylko ludzie dbający o świat flory fauny są zdolni rozumieć i dbać o świat ludzki. Są w stanie doceniać i szanować pracę, bo przecież środowisko to również wytwory człowieka

Bezpośredni kontakt dziecka z przyrodą jest najważniejszy, ale zadaniem nauczyciela jest uzupełnić te relacje słownym podawaniem informacji o przyrodzie przez opowiadanie, wygłaszanie wierszy, czytanie tekstów, śpiewanie piosenek i przeprowadzanie zabaw naśladowczych, których treścią są zjawiska i procesy przyrodnicze, a zwłaszcza zachowanie się i tryb życia zwierząt.

Obcowanie z przyrodą to rodzaj terapii, o czym dziś wiele się mówi i pisze walczą o czystość środowiska. Gdy umiłowanie przyrody wpojmy dzieciom w wieku przedszkolnym, towarzyszyć ono im będzie w latach szkolnych i dorosłych. W przyrodzie będą poszukiwać odpoczynku po pracy, odprężenia, spokoju. Dlatego od nas nauczycieli i rodziców zależy, jakie zaszczerpiemy u dzieci postawy do środowiska przyrodniczego, by jako ludzie dorośli mogli dokonywać jego rekultywacji, aby przyroda stała się „wiernym przyjacielem” każdego z nas. Sukces edukacyjny dziecka - to trafnie dobrane metody pracy nauczyciela, który staje się strażnikiem reakcji dziecka na otaczający świat oraz baza dydaktyczna będąca podstawą do działań przedszkola.

Bibliografia

1. Kącik przyrody w wychowaniu przedszkolnym, E.J. Frątczakowie, WSP, Warszawa 1991;
2. Ekologia w przedszkolu, G.Kutyłowska, Warszawa 1997;
3. Poznawanie otoczenia przyrodniczego, w: Metodyka wychowania przedszkolnego, H.Zdżitowiecka, PZWS, Warszawa 1972;
4. Program edukacji ekologicznej dla dzieci w wieku od 4 – 6 lat z oddziałów przedszkolnych przy Szkole Podstawowej w Nieradzie opracowany przez mgr Annę Macherzyńską i Teresę Pała;

27: Film i jego rola w nauczaniu humanistycznym.

Autor: Joanna Gryl - nauczyciel języka polskiego; SP w Niegowie

Często przy omawianiu lektur szkolnych spotykam się z tym, że uczniowie zamiast czytania lektury oglądają film. Czy można na to pozwolić? Kiedy film spełnia swoje funkcje? Jakie środki audiowizualne wykorzystujemy na lekcjach i czemu one służą? Na te min. pytania postaram się odpowiedzieć w poniższym artykule.

Od niepamiętnych czasów w nauczaniu humanistycznym stosowane były środki audiowizualne. W ostatnich latach, wraz z rozwojem nauki i techniki, nastąpił również rozwój tych środków. We współczesnej szkole mają zastosowanie przede wszystkim środki

wzrokowo – słuchowe. Wzrokowe obejmują zarówno obrazy na tablicach, jak i obrazy na ekranie - przezrocza, filmy video, kino, płyty CD. Środki słuchowe - to radio, magnetofon, rzadziej adapter.

Wszystkie środki spełniają bardzo ważne funkcje dydaktyczne:

- o dostarczają materiału ilustracyjnego przy słownym opracowywaniu treści,
- o uzupełniają źródła wiadomości,
- o służą do utrwalania wiadomości i umiejętności uczniów,
- o wpływają na rozwój intelektualny młodych ludzi,
- o uczą krytycznego myślenia.

Praca na lekcji z wykorzystaniem środków audiowizualnych zazwyczaj obejmuje trzy zasady postępowania:

1. przygotowanie uczniów do odbioru
2. wysłuchanie audycji lub obejrzenie filmu
3. omówienie audycji lub filmu, opracowanie wybranych zagadnień prezentowanych przez te środki, przeprowadzenie różnego rodzaju zajęć i ćwiczeń związanych z tematem oraz zgodnych z obowiązującym programem nauczania.

Najbardziej rozpowszechnionym w dzisiejszej szkole środkiem audiowizualnym jest niewątpliwie film. Przemawia on do uczuć i wyobraźni uczniów bardziej niż wiedza teoretyczna. W młodym wieku budzi się intelektualne i świadome zainteresowanie różnymi rodzajami i gatunkami filmowymi. Trzeba pamiętać o tym, że w odbiorze filmu chodzi nie tylko o odnalezienie jego znaczenia i sensu, ale przede wszystkim o problemy wychowawcze, jakie z nich wynikają. Nauczyciel powinien tak pokierować pracą i myśleniem uczniów, aby omawiając dany film odkryć jego powiązania z innymi zjawiskami życia społecznego i kulturowego. W ten sposób kontakt uczniów z filmem może obejmować całość ich życia umysłowego. Każdy bowiem wartościowy film zajmuje się relacjami człowiek – świat. Może być więc uznany za źródło wiedzy i przeżyć. Nie możemy jednak dopuścić do takiej sytuacji, aby uczniowie zamiast czytania lektury oglądali jego adaptacje filmowe. Film różni się bowiem w mniejszym czy większym stopniu od tego, co zawiera książka, a poza tym film i literatura to dwie różne sztuki, posługujące się różnymi środkami wyrazu. Najpierw powinniśmy przeczytać książkę, a dopiero po jej omówieniu obejrzeć film. Wtedy porównujemy je, dyskutujemy, oceniamy. Film skłania nas do myślenia i sporów. Jest uzupełnieniem tego, co zawiera książka i przynosi nam nie tylko wiele przyjemności ale i korzyści. Dzięki czynności myślenia uczniowie : odkrywają, rozumują, oceniają i wyciągają wnioski.

Filmowe poznanie zależy również od uczuć oraz wyobraźni odbiorców i zawsze ma charakter indywidualny. „Dzięki wiedzy indywidualnej może młodzież kojarzyć wszelkie zjawiska sztuki filmowej, wiązać je z osobistymi a nawet społecznymi doświadczeniami” (J. Wojnar: Wiedza i rozumienie [w:] Sztuka i dorastanie dziecka, red. M. Tyszkowa, Warszawa 1981).

Podsumowując dotychczasowe rozważania o filmie możemy wyodrębnić kilka jego zasadniczych funkcji:

- o pełni istotną rolę w procesie poznania świata i ludzi,
- o rozszerza zakres i treść informacji o świecie,
- o przemawia do uczuć i wyobraźni,
- o uczy krytycznego myślenia,
- o zaspakaja potrzeby estetyczne odbiorcy.

Film, zawierając treści poznawcze, wychowawcze i emocjonalne, sprzyja potrzebie identyfikacji z określonym zespołem wartości: dobra, prawdy i piękna. „Przeżycie filmowe, pozostawiając ślad mniej lub bardziej wyraźny: pozytywny lub negatywny, doświadcza odbiorcę, angażuje, może zmienić go wewnątrz” (J. Plisiecki, O wartościach poznawczych filmu). Aby wybory młodych odbiorców były trafne – czyli odpowiednie do ich wieku i rozwoju – konieczna jest praca nauczyciela – polonisty, której celem będzie ukierunkowanie kontaktu ucznia z dziełem filmowym, uświadomienie mu wartości przeżyć estetycznych oraz wyposażenie go w pewną wiedzę teoretyczną dotyczącą filmu.

Tak więc głównym celem edukacji filmowej w szkole podstawowej jest przygotowanie młodzieży do świadomego i krytycznego wyboru filmów i programów telewizyjnych. A my – nauczyciele, obok rodziców spełniamy w tym względzie szczególną rolę.

Bibliografia:

- Hopfinger M., Kultura współczesna – audiowizualność, Warszawa 1985.
 Kozielecki J., Rozwiązywanie problemów, Warszawa 1969.
 Marzec A., Rzęsikowski S., Teatr, film, radio i telewizja w nauczaniu języka polskiego, Kraków 1982.
 Peters J., Edukacja filmowa, Warszawa 1985.
 Sztuka i dorastanie dziecka, pod red. M. Tyszkowej, Warszawa 1981.
 Wojnar I., Teoria wychowania estetycznego. Zarys problematyki, Warszawa 1980.

28: Współpraca rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych dzieci i młodzieży

Autor: Genowefa Migoń – nauczyciel; Szkoła Podstawowa im. K. Pułaskiego w Rędzinach Osiedlu

Poniższy artykuł dotyczy jedynie obszernego zagadnienia wychowania dzieci i młodzieży oraz jakże dziś aktualnych problemów wychowawczych. Nie sposób na czterech stronach maszynopisu poruszyć choćby niektóre problemy, z jakimi na co dzień borykają się nauczyciele i rodzice, dlatego pokrótce omówiłam najczęstszy wg mnie problem przemocy i agresji wśród uczniów naszych szkół. Staralam się podkreślić szczególną rolę współpracy nauczyciel - rodzic na drodze świadomych, celowych i zaplanowanych działań wychowawczych.

Wychowanie jest dziedziną działalności ludzkiej uprawianą od niepamiętnych czasów. Nietawo w niej o sukcesy. Każda sytuacja wychowawcza, a takich napotyka wiele, może mieć inne oblicze. Rodzice i nauczyciele napotykają na specyficzne problemy. W natoku spraw i problemów nietrudno pogrążyć. Każdy, kto chce odnieść sukcesy wychowawcze, musi mieć wiele odporności na przejściowe problemy i niepowodzenia, czasem także porażki. Warto uświadomić sobie, że nie ma wychowawców nieomylnych. Mieliśmy i mamy mistrzów w tej dziedzinie. Niektórzy z nich, tak jak Maria Grzegorzewska czy Janusz Korczak, pozostaną powszechnie znani i cenieni, inni utrwalają swe zasługi jedynie w pamięci uczniów-wychowanków. Niemają jest dobrych wychowawców, profesjonalnie i rzetelnie podchodzących do swojej pracy. Ale, niestety zdarzają się i tacy, których problemy wychowawcze przerastają.

Warto zdać sobie sprawę, że złożony proces wychowania to także modelowanie postaw społecznie pożądaných, ułatwiających jednocześnie funkcjonowanie w rolach społecznych. Dla ucznia wychowawca w szkole, podobnie jak rodzic w domu (nawet jeśli sobie tego w pełni nie uświadamia), bywa często wzorem do naśladowania.

Coraz częściej, my nauczyciele, spotykamy się z różnymi problemami wychowawczymi, których sami nie jesteśmy w stanie rozwiązać. Coraz częściej przychodzą do nas rodzice, prosząc o poradę w tej sprawie. Jak sobie radzić w podobnych sytuacjach?

Z rodzicami uczniów konieczna jest nauczycielska współpraca dla dobra ich dzieci, dla dobrego kształcenia i wychowania. Niestety większość rodziców zachowuje bierną postawę wobec współpracy ze szkołą, a wielu przychodzi do szkoły z niechęcią i lękiem.

Od dawna wśród szerokiego kręgu społeczeństwa pokutuje pogląd, że to szkoła przede wszystkim wychowuje, a winą za problemy z młodzieżą obarcza się głównie nauczycieli. Czy pogląd ten jest jednak słuszny?

Niewątpliwie rola szkolnego wychowawcy w procesie wychowania dzieci i młodzieży jest znacząca. Powtarzając za prof. Kawulą, „Wychowanie to kierowanie rozwojem człowieka w różnych fazach. Nauczyciel w szkole uczy i wychowuje ucznia, któremu udziela pomocy, wzmacnia siły w nim tkwiące.” Jednak bez współpracy z rodzicami uczniów proces wychowania w szkole nie jest możliwy. Należałoby sobie życzyć, aby nauczyciel dla ucznia był autorytetem, osobą, do której uczeń chętnie się przywiązuje. Uczniom i nauczycielom potrzebna jest atmosfera spokoju i systematycznej, zaplanowanej pracy.

Nie mniejszą rolę w wychowaniu i kształceniu odgrywają rodzice. Nauczyciele powinni pomóc rodzicom do zrozumienia i zachęcić ich do włączenia się w życie szkoły. Nie jest to sprawą łatwą. Nie ma chyba zbyt wielu pedagogów, którzy mogą przyznać, że ich praca spotyka się z pełnym zrozumieniem i akceptacją wszystkich rodziców. To rodzice są głównymi i najważniejszymi wychowawcami dziecka. Każdej szkole powinno zależeć, aby rodzice konstruktywnie włączyli się w jej życie. Zatem nauczyciele muszą chcieć i umieć nawiązać dobre kontakty z rodzicami swoich uczniów. Można śmiało powtórzyć za Ireną Pubczewską (autorką artykułu *Współpraca nauczycieli z rodzicami*), że „(...) dobre wzajemne relacje będą wtedy, gdy działania nauczycieli będą przejrzyste, czytelne dla rodziców, gdy nauczyciele często będą zapraszać rodziców do szkoły, do udziału w różnych imprezach, gdy pomogą zrozumieć rodzicom, co i dlaczego w szkole się dzieje, jakie kompetencje mają nauczyciele, co powinien dać szkole, czyli swojemu dziecku, rodzic, jak ma wspierać swoje dziecko w szkolnym bytowaniu”, a wreszcie, gdy rodzice uświadomią sobie, że nauczyciel jest ich partnerem w procesie wychowywania dziecka.

Najczęstszym problemem, z którym borykają się rodzice i wychowawcy, jest przemoc i agresja, zwłaszcza w okresie dorastania.

Przemoc i agresja określane są jako zachowanie człowieka, którego celem jest wyrządzenie szkody, wywołanie cierpienia, ograniczenie wolności, narzucenie władzy. Przemoc i agresja przeniknęły do życia codziennego: rodziny, szkoły, telewizji... Przemoc, jak twierdzi Jolanta Lipińska, pojawia się najczęściej w okresie dorastania dzieci. O ile akty agresji w małych dzieci mają charakter spontaniczny, mimowolny, wynikający często z ciekawości, to akty okrucieństwa u dorastającej młodzieży mają przeważnie charakter intencjonalny i przebiegają ze świadomością postępowania i konsekwencji swych czynów.

Często okrucieństwo jest traktowane jako możliwość dobrej zabawy, doznawania potrzeby poczucia przyjemności. Czasem agresja jest powiązana z potrzebą dominacji, podkreślenia swojej ważności w grupie, chęcią zaimponowania innym. Nierzadko przemoc to akt zemsty powiązanej z nienawiścią, u źródła której leży poniżenie, poczucie swojej krzywdy i niesprawiedliwości. Poza tym może być patologicznym sposobem rozwiązywania konfliktów oraz usuwania stanów napięcia oraz frustracji.

Aby móc skutecznie walczyć z szerzącą się agresją trzeba uświadomić sobie, jakie są jej przyczyny, objawy, a także co my nauczyciele i rodzice możemy zrobić, aby jej przeciwdziałać.

Wyodrębnić można kilka typowych objawów agresji: zaczepki słowne, krytykowanie, przeklinanie (często połączone z chęcią zaimponowania rówieśnikom, ukazania swojej ważności i silnej pozycji w grupie), wyzywanie, kpina oraz reakcje destrukcyjne-niszczące własności, odsuwanie kolegi od możliwości uczestniczenia w zajęciach grupy, agresja fizyczna (bezpośrednia lub pośrednia, spontaniczna, podejmowana z premedytacją).

Z przeprowadzonych na terenie mojej placówki badań i wywiadów z nauczycielami innych szkół podstawowych i gimnazjów wynika, że zjawisko agresji istnieje i nasila się proporcjonalnie do wieku uczniów.

Wśród najczęściej wymienianych przez dzieci typów agresji pojawiają się zaczepki słowne i złośliwe popychanie. Wielu spośród pytaných uczniów przyznaje, że jest świadkiem agresji, ale niewielu powiada o niej rodzicom czy nauczycielom. Wśród nauczycieli często pojawia się pytanie, czy przemoc jest zjawiskiem powszechnym w szkole. W ponad 90% przypadków przemoc stosują chłopczy. Ofiarami przemocy są różni uczniowie: często to tzw. „kozy ofiarne” (stale ci sami uczniowie) - osoby w jakikolwiek sposób odmienne np. otyłe, kalekie, mniej zdolne czy po prostu inaczej ubrane.

Myślę, że głównych przyczyn należy upatrywać w transformacji wartości cenionych przez dzieci i młodzież. J. Mariański wskazuje, że ukształtował się nowy typ osobowości współczesnej młodzieży. Idealem staje się samorealizacja, rozumiana jako postępowanie zgodne ze swoimi możliwościami i potrzebami. Odrzuca się w związku z tym wszelką dyscyplinującą ideologię. Centralną wartością dla współczesnego człowieka jest osoba (rozumiana indywidualnie). Dlatego też preferuje się takie wartości jak: szczerść, miłość, zadowolenie, bezpieczeństwo, swobodę działania i decydowania, krótko mówiąc orientację na siebie.

Badania psychologów i socjologów dowodzą, że przyczyn przemocy jest wiele. Zaliczyć można do nich agresję w rodzinie, naśladowanie wzorów i zachowań propagowanych w mediach, „agresywne” gry komputerowe, programy telewizyjne nie przeznaczone do odbioru przez dzieci (dziecko nie rozumie pewnych sytuacji, nie potrafi ich wyjaśnić, przez co często odbiera je niezgodnie z intencją autora).

Kwestia podjęcia przeciwdziałań jest trudna i złożona, ale wymaga szybkich rozwiązań. Brak reakcji to przyzwolenie na przemoc, na rozwijanie się zachowań agresywnych. Jeżeli będziemy bierni wobec takich sytuacji, to przemoc i agresja będą częstsze, a ich formy zapewne bardziej okrutne. W/w zjawiska staną się po prostu normalnością.

1. Poglądy na wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Świadome kierowanie zaplanowanym procesem wychowawczym.
3. Istotna rola nauczycieli i rodziców w procesie wychowania uczniów.
4. Celowość aktywizowania rodziców do współpracy ze szkołą.
5. Warunki dobrej współpracy nauczyciel - rodzic.
6. Geneza najczęstszego procesu wychowawczego - przemocy i agresji.
7. Rodzaje i formy agresji.
8. Próba określenia przyczyn przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży.

BIBLIOGRAFIA:

1. Brzana M., *Rodzice-sojusznicy czy kula u nogi*, w: "Edukacja i Dialog" nr 8, 1995.S.47-51.
2. Kawula S., *Kierunki strategii wychowania we współczesnej szkole*, w: „Wychowanie na co dzień” nr 7-8, 1996, s. 12-15.
3. Lipińska J., *Przemoc i agresja w społeczności uczniów w okresie dorastania*, w: „Nowa Szkoła” nr 1, 2000, s. 35-38.
4. Mariański J., *Młodzież między tradycją a ponowoczesnością. Wartości moralne w świadomości*. Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1995.
5. Szymański J.M., *Młodzież wobec wartości*, Warszawa 1998.
6. Pubczewska I., *Współpraca nauczycieli z rodzicami*, w: "Nowa Szkoła" nr 2, 200, S.14-16.

30: „Statystyka w życiu codziennym” – konkurs matematyczno – informatyczny dla gimnazjalistów

Autor: *Małgorzata Pastuszka – nauczyciel matematyki; Sylwia Galle – nauczyciel informatyki; Iwona Wrocławska - nauczyciel matematyki - gimnazjum w Kłobucku*

„Po co uczyć statystyki? Jak jej uczyć?” – to pytania, które zadaje sobie nie jeden nauczyciel matematyki, czy informatyki pracujący w gimnazjum. Statystyka, to dziedzina bardzo ważna, ale dopiero od niedawna pojawiła się w programach szkolnych w Polsce. Wobec tego nauczyciele matematyki i informatyki stoją przed bardzo trudnym zadaniem, ale nie niemożliwym do zrealizowania.

Najważniejsze, by uczniowie zdobyli umiejętność rozumienia danych statystycznych. Ze statystyką spotykamy się między innymi w telewizji oraz w prasie. Jeśli dane statystyczne potrafimy dobrze interpretować, nasza wiedza staje się pełniejsza, a my lepiej rozumiemy omawiane zjawiska bądź wydarzenia. Zatem, jak nauczymy naszych gimnazjalistów statystyki, tak będą w przyszłości interpretować zestawienia w tabelach, na diagramach czy na wykresach, co więcej, będą umieli bądź nie, posługiwać się tymi danymi, przetwarzać je i wykorzystywać je w praktyce.

Okazuje się, że statystyki można nauczyć się bez skomplikowanych pojęć i technik rachunkowych. W poniższym artykule przedstawiamy jeden z pomysłów na nauczanie statystyki.

PROJEKT MATEMATYCZNO – INFORMATYCZNY DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM W KŁOBUCKU

„STATYSTYKA W ŻYCIU CODZIENNYM”

– prezentacja multimedialna

CELE PROJEKTU:

- cel ogólny:
 - stworzenie prezentacji multimedialnej w programie Power Point p.t. „ Statystyka w życiu codziennym”
- cele szczegółowe:
 - wyrabianie wśród uczniów umiejętności zbierania i opracowywania informacji;
 - kształcenie wzajemnej współpracy i odpowiedzialności grupowej, sztuki negocjacji i poprawnej argumentacji (nie wszystkie pomysły muszą się podobać innym członkom grupy);
 - uczenie samodzielnego, logicznego myślenia, wybiórczego podejścia do nauki;
 - uczenie gromadzenia wiedzy i materiałów z różnych dziedzin życia oraz trafnego wybierania potrzebnych informacji;
 - kształcenie umiejętności posługiwania się programem „ Power Point”;
 - kształcenie umiejętności odczytywania danych, ich poprawnej analizy oraz umiejętności przedstawiania wyników w postaci wykresów, tabel i diagramów.

I. Pomysł na projekt i spotkanie zainteresowanych

W fazie wstępnej konkursu w szkole pojawiły się plakaty informujące o konkursie. Uczniowie w określonym terminie mogli zgłaszać się indywidualnie bądź grupowo (2 – 3 osoby) do wspólnej zabawy w zbieranie i przetwarzanie informacji. Następnym krokiem było spotkanie, na którym ustalono między innymi:

- * typ projektu
- * terminy konsultacji indywidualnych
- * temat projektu i jego cele
- * zadania do wykonania
- * kryteria oceny projektu
- * termin realizacji

II. Planowanie projektu

1. Faza wstępna

Praca metodą projektu daje uczniom możliwość wykazania się samodzielnością, umiejętnością pracy w grupie, korzystania z różnych źródeł informacji. Cenną zaletą projektu jest to, że ujawnia umiejętności i talenty uczniów nie objawiające się w trakcie normalnego procesu uczenia się. Podnosi to samoocenę ucznia (szczególnie mniej zdolnego), prowadzi do zmiany na lepsze jego stosunku do szkoły i poprawy jego wyników w nauczaniu. Praca metodą projektu przy opracowywaniu danych statystycznych pozwala w dużym stopniu wykształcić te umiejętności, które są przedmiotem badania na egzaminie gimnazjalnym; chodzi tutaj o odczytywanie danych, wybór tych istotnych, ich poprawną analizę, umiejętności przedstawiania wyników w postaci tabel, wykresów i diagramów.

2. Faza realizacji

- uczniowie wybierają temat (spośród wielu tematów proponowanych przez organizatorów konkursu), bądź wykazują się własną inwencją;
- indywidualnie bądź grupowo przystępują do zaplanowania kolejnych działań t.j. wybór grupy, która będzie poddana badaniu, sposób przeprowadzenia badania, zbierania i porządkowania danych, przedstawiania wyników za pomocą różnego rodzaju wykresów i diagramów, stworzenie prezentacji multimedialnej
- prezentacja projektu.

III. Ocena projektu

Jury w składzie:

- dyrektor szkoły
- nauczyciel matematyki
- nauczyciel plastyki
- pracownik biblioteki
- dwie uczennice

dokonało oceny prac zgodnie z kryteriami zawartymi w instrukcji.

IV. Faza końcowa

Ogłoszenie wyników i rozdanie dyplomów

Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem, wzięło w nim udział 28 gimnazjalistów. Tematyka prac była bardzo różnorodna, poczynając od prezentacji o Unii Europejskiej, poprzez tematy dotyczące sposobu spędzania czasu wolnego, a kończąc na liczeniu różnych gatunków ptaków w określonych porach dnia i opracowaniu tegoż zjawiska za pomocą danych statystycznych.

Ktoś może zadać pytanie: Czy czas poświęcony na przygotowanie tych wszystkich prezentacji nie był zmarnowany? Czy nie prościej byłoby na lekcji matematyki bądź informatyki nauczyć uczniów sporządzania i interpretowania diagramów, wykresów, liczenia średniej, mediany i.t.p? Ależ oczywiście, że nie. By się o tym przekonać, polecamy te formy pracy wszystkim tym nauczycielom, którzy pragną zainteresować statystyką swoich uczniów.

Poniżej przedstawiamy slajdy z jednej z nagrodzonych prac.

Bibliografia:

- M. Braun, Po co uczyć statystyki? „ Matematyka w szkole” nr 6/2000
 U. Kaprusiak, Metoda projektu cz. I „ Matematyka w szkole” nr 17/2002
 A. Zakrzewska – Giełera, Metoda projektu cz. II „ Matematyka w szkole” nr 17/2002

31: Konspekt zajęć terapeutycznych dla dzieci w wieku przedszkolnym – usprawnianie narządów artykulacyjnych

Autor: *Agnieszka Kupczyńska – logopeda PPP-P w Kłobucku*

Pełny rozwój to przede wszystkim zagwarantowanie wartości najważniejszych a wśród nich pełnia kontaktu emocjonalnego i werbalnego z otoczeniem.

Wykształcenie zdolności mowy jest możliwe we wczesnym okresie życia dziecka, po 4 roku życia partie mózgu odpowiadające za rozwój mowy osiągają swoją dojrzałość. Nie może być już kształtowanie a co najwyżej korygowanie mowy. Czynność nadawania mowy uzależniona jest od prawidłowego funkcjonowania trzech narządów: oddechowego, fonacyjnego i artykulacyjnego. Sprawność aparatu artykulacyjnego we wczesnym okresie życia dziecka zapewniają mu czynności fizjologiczne: ssanie, żucie. W późniejszych okresach życia trening jest kontynuowany przez samą czynność mówienia. Gdy czynność ta jest zaniziona należy włączyć gimnastykę – ćwiczenia artykulacyjne, które podniosłyby poziom i poszerzyły zakres sprawności aparatu mowy. Ograniczona sprawność języka – jego słaba ruchomość, brak pionizacji jest często przyczyną niewłaściwej artykulacji głosek a tym samym wad wymowy sygmatyzmu, rotacyzmu, lambdacyzmu. Realizacja znaczących głosek w języku polskim – l, r, sz, rz, cz, dż - uzależniona jest od właściwego ułożenia języka i warg. Głoski te pojawiają się l w trzecim roku życia, r w czwartym roku życia, sz, rz, cz, dż w czwartym - piątym roku życia, a ich prawidłową artykulację warunkuje prawidłowa kinestezja i pionizacja języka. Prawidłową kinestezję i sprawność ruchową można wyćwiczyć.

Poniżej przedstawiam konspekt przeznaczony dla dzieci w wieku przedszkolnym, u których stwierdzono zaburzoną artykulację przy realizacji głoski | L |. Przyczyną wyżej wymienionego zaburzenia jest brak pionizacji języka.

Temat zajęć: Pionizacja języka – wywołanie głoski | L | w izolacji

Cele ogólne :

- o usprawnianie języka

Cele operacyjne:

- o dzieci opanowały ruchy językiem
- o dzieci potrafią unosić język do górnych siekaczy – pionizacja języka
- o dzieci potrafią wypowiedzieć głoskę | L | w izolacji
- o dzieci potrafią nazywać przedmioty na obrazkach z wykorzystaniem głoski | L | w nagłosie, śródgłosie, wygłosie

Metody i techniki: zabawa, praca w grupie, demonstracja, metody bezpośredniego ćwiczenia zaburzonych funkcji

Formy pracy: indywidualne, zespołowe

Pomoce dydaktyczne: szpatułki, kolorowe watki, obrazki do kolorowania, obrazki do nazywania, zabawki

Przebieg zajęć:

1. Przywitanie grupy – nawiązanie kontaktu z dziećmi.
2. Ćwiczenia oddechowe: głębokie wdechy i wydechy (polecamy dzieciom nabierać powietrze nosem i wypuszczać delikatnie buzią, aby wprawić w ruch zawieszony na nitkach kolorowe watki).
3. Ćwiczenia „czucia” narządów mowy – nazywanie poszczególnych narządów artykulacyjnych oraz poznanie ich możliwości ruchowych. Polecamy dzieciom wykonywać różnego rodzaju ruchy językiem (wysunąć język z jamy ustnej do przodu bez opierania o dolną wargę a następnie cofnąć w głąb jamy ustnej – usta szeroko otwarte, skierować czubek języka w kąciaki ust, oblizać językiem górną i dolną wargę – usta szeroko otwarte, „policzyć” zęby górne i dolne przy szeroko otwartych ustach).
4. Zabawa z głosem – proponujemy dzieciom zabawę w kotka – zadwolony i syty kot mruczy (mmm) – przedłużanie pojedynczej głoski; proponujemy zabawę w płaczącego misia – miś nie może zasnąć i płacze (uuu) – uwrażliwiamy dziecko na prawidłowe ułożenie ust jak przy całuskach.
5. Ćwiczenia unoszenia języka z pozycji poziomej do podniebienia za górnymi zębami – pionizacja języka. Polecamy dzieciom unieść język do górnych ząbków i oblizać je (ruchy boczne języka); polecamy dziecku wykonać ruchy językiem do miejsca dotkniętego szpatułką za górnymi zębami (uczulanie miejsca artykulacji).
6. Zabawy rozluźniające aparat artykulacyjny zgadywanki – naśladowanie głosów zwierząt. Proponujemy zabawę w naśladowanie odgłosów zwierząt – możemy wykorzystać ilustracje lub zabawkę.
7. Wywoływanie głoski l w izolacji, próba powtarzania w logatomach – nagłos. Próbuje wypowiedzieć głoskę l, z prawidłowo ułożonym językiem i zachęcamy do powtarzania sylaby la, la, la.
8. Wymawianie prostych wyrazów np.: lato, las, lampa, lody – wykorzystujemy desygnaty przedmiotów z głoską l w nagłosie.
9. Kolorowanie obrazków i nazywanie desygnatów.
10. Zabawa ruchowa w kole, pożegnanie.

Gimnastyka narządów artykulacyjnych może wystarczyć do zlikwidowania prostych wad wymowy. Przydaje się ona też wszystkim dzieciom u których nie stwierdzono odchylenia aby usprawnić ich narząd artykulacyjny. Wymowa dzieci będzie czystsza i bardziej wyrazista.

Bibliografia:

Demeł G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola. Warszawa 1994

Kaczmarek L., Nasze dziecko uczy się mowy. Wyd. Lubelskie 1977

Nartowska H., Małe dziecko chce się bawić. Warszawa 1996

Rociński B., Opieka logopedyczna od początku. Gdańsk 1993

Styczek I., Logopedia. Warszawa 1979

32: Postępowanie terapeutyczne w przypadku sygmatyzmu interdentalnego

Autor: Agnieszka Kupczyńska – logopeda PPP-P w Kłobucku

Wady wymowy oceniamy najczęściej słuchowo, nieprawidłowości artykulacyjne zwracają naszą uwagę, drażni nas niewłaściwe brzmienia głosek, substytucje, zniekształcenia. Bardzo często do słuchowego odbioru mowy konieczne jest również użycie kryterium wzrokowego. Dotyczy to przede wszystkim realizacji głosek przedniojęzykowo zębowych, które bardzo często w odbiorze słuchowym są realizowane poprawnie a przy wykorzystaniu kryterium wzrokowego zauważamy nieprawidłowości w ułożeniu artykulatorów. To niewłaściwe ułożenie narządów artykulacyjnych przede wszystkim języka jest widoczne między innymi w seplenieniu międzyzębowym (interdentalne ułożenie języka). Pojawia się ono, gdy dziecko zaczyna wymawiać głoski s, z, c, dz, około 3-4 roku życia. Dziecko wymawia te głoski z językiem wsuniętym między zęby. Wada ta nie ustępuje samoistnie, stąd tak wiele nie leczonych osób dorosłych cierpi na nią.

Poniżej przedstawię kolejność postępowania korekcyjnego z dzieckiem, u którego zdiagnozowano seplenienie międzyzębowe głosek dentalizowanych szeregu syczącego (s, z, c, dz).

- Na początku terapii należy ustalić przyczyny zaburzeń artykulacyjnych tzn. niewłaściwej pracy języka. Należy wykluczyć niewłaściwe polykanie – polykanie niemowlęce, w trakcie którego język ułożony jest poziomo a czubek języka w trakcie polykania znajduje się między zębami lub w przypadku ich braku między wałkami dziąsłowymi. Proces polykania odbywa się przy oddalonych szczękach. Przetrwale polykanie niemowlęce jest spowodowane przedłużającym się spożywaniem przez dziecko pokarmów płynnych podawanych przez smoczek oraz długotrwałą obecnością w jamie ustnej smoczka gryzaczka. Jeżeli zdiagnozujemy u dziecka polykanie typu niemowlęcego, nasze ćwiczenia rozpoczniemy od nauki polykania, które będzie miało na celu wypracowanie prawidłowego polykania. W trakcie polykania typu dorosłego czubek języka przyjmuje pozycję pionową, znajduje się w okolicy przyzębnej podniebienia, proces polykania odbywa się przy zębach zwartych. W celu uzyskania prawidłowej czynności polykania stosuje się ćwiczenia unoszenia języka, polykania śliny oraz polykania płynów.
- Jeżeli dziecko prezentuje polykanie właściwe nasze dalsze postępowanie terapeutyczne będzie miało na celu ocenę warunków zgryzowych dziecka bowiem tzw. zgryz otwarty może warunkować układanie języka między łukami zębowymi. Zgryz otwarty to patologiczne ustawienie zębów górnych i dolnych względem siebie, zęby dolnej szczęki nie schodzą się z zębami szczęki górnej w odcinku środkowym i /lub bocznym.
- Kolejny krok to ocena oddychania. Oceniamy czy dziecko prezentuje prawidłowy sposób oddychania (wdech nosem, wydech ustami), czy nie oddycha z ustami rozchylonymi. Jeżeli dziecko oddycha z buzią rozchyloną, należy poznać tego przyczynę. Oddychanie z rozchylonymi ustami może wystąpić u dziecka ze stwierdzonym przerostem migdałka gardłowego tzw. trzeciego migdałka, u dziecka ze skrzywioną przegrodą nosową. Problemy te eliminują zabiegi laryngologiczne.
- Kolejnym etapem postępowania terapeutycznego są ćwiczenia przygotowawcze mające na celu ustalenie właściwej pozycji języka za dolnymi zębami przy realizacji głosek s, z, c, dz. Należy wprowadzić następujące ćwiczenia języka – język szeroki, język wąski. Polecamy dziecku ułożyć język za dolnymi zębami, cofnąć język w głąb jamy ustnej. Demonstrujemy również właściwe ułożenie warg przy realizacji głoski s – rozchylenie warg jak przy uśmiechu – wargi płaskie przylegają do zębów – zęby widoczne. W uzyskaniu prawidłowej pozycji języka może być pomocne zastosowanie następującego ćwiczenia: wykorzystujemy nitkę, na której wiążemy supełek, nitkę z supełkiem przekładamy przez dolne jedynki supełkiem od wewnętrznej strony zębów przy wałku dziąsłowym. Dziecko przy realizacji głoski s dotyka czubkiem języka supełka nitki, ząbki rozsunięte, wargi rozchylone. W trakcie tego ćwiczenia można zaproponować dziecku zabawę w węża (wąż wydaje dźwięk sss... – naśladujemy dźwięk wydawany przez węża). Jeżeli dziecko opanowało wyżej wymienioną głoskę, próbujemy wprowadzić wymowę sylab sssa, sso, sssu, ssse, sssy. Opanowanie sylab umożliwi nam przejście do kolejnych etapów terapii. Nie spieszymy się i nie pomijamy kolejności ćwiczeń. Głoska s musi być dobrze utrwalona gdyż jest ona podstawą całego szeregu s, z, c, dz. Głoskę s ćwiczymy w różnych pozycjach w wyrazie zaczynając od nagłosu w prostych wyrazach, początkowo polecamy przedłużać dźwięk np.: ssok, ssala, ssanki itp. Następnie głoska s w śródgłosie lasska, massła, kosska itp., głoska s w wygłosie lass, noss, włos. Kolejny etap to utrwalanie głoski s w wyrażeniach np.: słodki sok, kostka masła. Następnie utrwalamy głoskę s w zdaniach i tekstach w opowiadaniu obrazków. Zautomatyzowana wymowa głoski s umożliwi nam przejście do nauki wymowy głoski z.
- Polecamy dziecku ułożyć artykulatory tak jak przy wymowie głoski s i proponujemy zabawę np.: w bzyk osy (wymowa dźwięku z z z – można dołączyć metodę czuciową, kontrola dotyku i czucia skórnej dłoni lub palców – dziecko przykładą dłoń do krtani i wyczuwa drgania wiązań głosowych. Jeżeli głoska z jest opanowana utrwalamy wywołany dźwięk z w sylabach zza, zzo, zzu zze, zzy. Następnie utrwalamy głoskę w różnych pozycjach w wyrazie – nagłos, śródgłos, wygłos. Kolejno w wyrazach, zdaniach, opowiadaniu tekstów.
- Kolejny etap to głoska c. Jeżeli głoski są już prawidłowo realizowane zwykle głoska c pojawia się samoistnie. Gdyby jednak były trudności z wywołaniem głoski polecamy dziecku wymawiać początkowo t w połączeniu z dźwiękiem s (tsss), następnie powoli skracamy wymowę s i wycofujemy się z dźwięku t. Jeżeli dziecko opanowało prawidłową wymowę dźwięku c w izolacji postępujemy analogicznie jak przy w/w głoskach. Utrwalamy wywołany dźwięk na materiale wyrazowym i obrazkowym.
- Wywołanie głoski dz jest analogiczne jak z głoską z, do prawidłowej wymowy dźwięku c dołącza się wibracje strun głosowych.

Wyżej przedstawione postępowanie terapeutyczne zlikwiduje problem międzyzębowej wymowy głosek dentalizowanych s, z, c, dz. Wada ta bardzo często jest pomijana w ocenie wymowy dziecka przez rodziców i nauczycieli, gdyż w ocenie wymowy dziecka wykorzystują jedynie odbiór słuchowy dźwięków, pomijając kanał wzrokowy.

Bibliografia:

- Demel G., Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola. Warszawa 1994
 Gałkowski T., Jastrzębowska G. (red.), Logopedia. Pytania i odpowiedzi. Opole 1999
 Grabis S., Logopedyczna klasyfikacja zaburzeń mowy. „Audiofonologia” 1994, t. 4
 Jastrzębowska G., Podstawy teorii i diagnozy logopedycznej. Opole 1998
 Kaczmarek L., Nasze dziecko uczy się mowy. Wyd. Lubelskie 1977
 Rocławski B., Opieka logopedyczna od poczęcia. Gdańsk 1993
 Skorek E.M., Oblicza wad wymowy. Warszawa 2001
 Styczek I., Logopedia. Warszawa 1979

33: DOSKONALENIE RELACJI UCZEN – NAUCZYCIEL – RODZIC

Autor: *Teresa Pakuła-Sosnowska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego SP w Gniazdowie*

Zmieniają się aktualnie i różnicują nasze zadania, zmieniają się również oczekiwania rodziców i uczniów względem nauczycieli. Modele nauczania i wychowania ulegają stałym przeobrażeniom. Prawie każdy nauczyciel wcześniej czy później zostaje wychowawcą klasy. Funkcja ta przysparza wielu dodatkowych obowiązków, zadań i czynności. Praca wychowawcza jest trudna i niewymierna. Nie toleruje metody prób i błędów. Dlatego tak ważne jest stworzenie właściwych relacji między nauczycielem, rodzicem a uczniem.

RELACJE NAUCZYCIEL – RODZIC

Ustalenie zasady :

„O naszych dzieciach decydujemy wspólnie” jest podstawą wzajemnego zaufania .

- Jeśli zajdzie taka potrzeba zaprosz na spotkanie z rodzicami nauczyciela przedmiotu, z którym rodzice chcieliby porozmawiać, bo niepokoją ich. oceny, czy metody pracy z uczniem.
- Jeśli są wśród rodziców tacy, którzy z racji wykonywanego zawodu czy posiadanego wykształcenia mogą służyć swoją wiedzą - poprosz ich o udział w zebraniu, czy lekcji wychowawczej.
- Mobilizuj rodziców do wymiany własnych doświadczeń wychowawczych, do wspólnego zastanawiania się nad tym co w procesie wychowania jest ważne:
 - jak nagradzać, a jak karać,
 - jak rozmawiać na tematy trudne,
 - jak obserwować własne dziecko
 - jak optymalnie organizować jego zajęcia codzienne itp.
- Jeśli zamierzasz zaprosić na spotkanie z rodzicami lub uczniami swej klasy eksperta, to ustal z nimi problematykę tego spotkania.
- Problemy związane z konkretnymi uczniami omawiaj na konsultacjach indywidualnych z rodzicami. Unikaj na zebraniu ogólnym dzielenia uczniów na dobrych i złych
- Zbyt częste powtarzanie, że klasa jest "słaba", czy "trudna" nie jest właściwe. Tak naprawdę nie ma takich klas, są tylko lepsze lub gorsze metody pracy wychowawczej. Od pracy wychowawczej jako od podstawy inspirującej zależy czy klasa jest łatwa czy trudna wychowawczo.
- Kontakty indywidualne z rodzicami winny być wyraźnie określone jeśli chodzi o czas i miejsce. Dobrze jeśli rodzice znają taki dzień tygodnia i godzinę, kiedy mogą swobodnie porozmawiać z wychowawcą. Kontakt w pośpiechu, w czasie trwania lekcji lub na korytarzu jest mało efektywny.
- W kontakcie indywidualnym z rodzicem staraj się nie stawiać go w roli "karczonego ucznia". Jeśli istnieje jakiś problem w rodzicu należy szukać sprzymierzeńca w jego rozwiązaniu. Nawet jeśli jesteś przekonany, że winni są rodzice - zacznij od zaproponowania współpracy, a nie otwartej krytyki. Pamiętaj o starej prawdzie "każda agresja również ta werbalna w postaci ostrej krytyki, wcześniej czy później wywoła reakcję zwrotną, również w postaci agresji lub jawnej niechęci, czy unikania".
- Jeśli istnieje problem z którymś z Twoich wychowanków, zastanów się jak w związku z tą sytuacją kształtują się relacje między Tobą, uczniem — i rodzicami. Za rozwiązanie optymalne można uznać sytuację, w której wychowawca, rodzice i uczeń przyjmują postawy zbieżne. Wspólnie starają się problem rozwiązać.
- Kontakt indywidualny z rodzicami może być również pośredni, w formie korespondencji pisemnej. Taką formą kontaktu są również uwagi wpisywane do dzienniczek uczniowskich.
 - unikaj ich wpisywania pod wpływem silnych emocji. Odczekaj, aż minie stan Twojego
 - wzburzenia a wtedy precyzyjnie określisz swoje uwagi pod adresem ucznia.

DOSKONALENIE RELACJI NAUCZYCIEL – UCZEŃ

1. unikaj wymuszania posłuchu
2. nie narzucaj niczego
3. nie korzystaj z przewagi, jaką daje autorytet

Natomiast:

1. licz się z poczuciem wartości i godności osób wychowywanych
2. z ich potrzebami psychicznymi (np. uznanie, szacunek, samorealizacja, bezpieczeństwo)
3. zostawiaj margines swobody wyboru, możliwość współdecydowania.

Stworzenie takich warunków funkcjonowania nauczyciela i ucznia wymaga spełnienia

kilku wymogów:

Nauczyciel:

W stosunku do siebie	W stosunku do ucznia konieczna jest :
musi znać siebie (mocne i słabe strony) i radzić sobie z samym sobą (rozwiązywać własne problemy, oddzielać sprawy osobiste od zawodowych), * rozpoznawać własne emocje i uczyć się panować nad nimi, * mieć świadomość swego ciała (głos, gesty, spojrzenia "znaczące" itp. * opanować umiejętności techniczne dotyczące np. rozwiązywania konfliktów, kształtowania pozytywnego myślenia.	- akceptacja, - unikanie sytuacji dominowania w kontakcie z dzieckiem - zapewnienie dobrego porozumiewania się, - zachęcanie do współpracy - uczenie rozwiązywania konfliktów, - rozwijanie uświadomionych motywów działania - wyrażanie zrozumienia.

Kilka metod i technik, które mogą być pomocne w pracy :

- oddziel to, co jest trudnością pozorną (Twój subiektywizm !) od tego, co jest problemem rzeczywistym,
- oceniając postawy i zachowania uczniów częściej stawiaj pytanie "dlaczego tak" a nie "jak" (np. nie jak on się zachowuje, ale dlaczego tak postępuje),
- nie krytykuj postępowania, ale naucz innych sposobów radzenia sobie z problemem.

Spróbuj wprowadzić:

Bezpośrednią gratyfikację ucznia

- sygnalizujesz uczniowi zadowolenie z powodu poczynionych postępów. Wyrażasz uznanie natychmiast, po wykonaniu zadania, w sytuacji zaangażowania, aktywności ucznia, który był do tej pory bierny, itp.

Zalety : poprawia samoocenę, zachęca do pracy, gratyfikuje, tworzy pozytywną motywację. Nie stosuj za często, ogranicz w czasie, aby nie obniżyć wartości tej metody .

Technikę Szybkiej interwencji :

- natychmiastowe reagowanie na niewłaściwe zachowanie ucznia (tzw. przeszkadzanie) za pomocą wcześniej ustalonych z klasą gestów umówionych słów lub dźwięków

Korzyści: uświadamia czujność nauczyciela, nie rozprasza uwagi reszty uczniów, może mobilizować

do poprawnego funkcjonowania itp.

Zawieranie kontraktu z uczniem.

Cel: jeśli uczeń popada w konflikt z grupą, jednostką, jeśli ma niepowodzenia w nauce wynikające np. z niewłaściwej organizacji czasu i pracy, przejawia niezdyscyplinowanie wynikające z braku motywacji ustal zobowiązania ucznia zmierzające do poprawy sytuacji.

Propozycje działań powinny być efektem przemyśleń, decyzji oraz świadomości ucznia. Spisanie kontraktu powinno wynikać ze wspólnych uzgodnień nauczyciela i ucznia. Należy uwzględnić rodzaj gratyfikacji dla wychowanka .

Uczeń powinien być świadomy motywów działania, uznać je, zaangażować własną wolę.

Kontrakt daje szansę pozytywnego rozwiązania pod warunkiem, że to właśnie uczeń chce zmiany na lepsze.

RELACJE RODZIC – UCZEŃ

Ustal reguły i dopilnuj by były przestrzegane :

Dzieci uwielbiają wszelkie zasady, wbrew pozorom lubią żyć w uporządkowanym świecie. Zauważ, że gdy zaczynają w coś grać, najpierw ustalają reguły gry. A zatem nie ma wątpliwości, że ustalenie reguł postępowania w domu ułatwi życie całej rodzinie, skończą się problemy z dyscypliną.

Kiedy dziecko po przyśściu ze szkoły zasiada przed telewizorem, powiedz:

„Najpierw lekcje. Tak się umówiliśmy”.

Jeśli faktycznie była taka umowa, dziecko prawdopodobnie zasiądzie do lekcji bez większych protestów, ale jeśli w twojej rodzinie zasady jeszcze nie zostały ustalone, skorzystaj z naszych wskazówek:

- Zastanów się, czy zasada, którą chcesz wprowadzić, jest realna, możliwa do wyegzekwowania. Jeśli ma to być zasada dotycząca całej rodziny, pomyśl z góry, czy wszyscy członkowie rodziny mogą się do niej dostosować. Pamiętaj, że na samym początku natkniesz się na protesty.
- Zacznij od pojedynczej zasady. Porozmawiaj o tym z dzieckiem, poinformuj, że

wprowadzasz w życie daną regułę. Uzasadnij, dlaczego jest to takie ważne. Nie ulegaj emocjom, mów spokojnym głosem.

- Bądź twardy. Jeśli dziecko nie przestrzega reguły, wyciągnij konsekwencje. Możesz wyłączyć telewizor lub odesłać swą pociechę do jej pokoju, by posiedziała w ciszy.
- Nie dyskutuj. Zasada to zasada. Musi minąć trochę czasu, zanim dziecko się do niej przyzwyczai, ale w którymś momencie z pewnością zacznie się do niej stosować

Karz rozsądnie

Kiedy musisz ukarać dziecko, pamiętaj o poniższych radach:

- Nie pozwól, by twój gniew wymknął ci się spod kontroli! Weź parę głębokich oddechów i policz do dziesięciu. Powiedz dziecku, że potrzebujesz trochę czasu, by się uspokoić.
- Pamiętaj, że wiele dzieci zachowuje się źle, by zwrócić na siebie uwagę. Sam musisz sobie odpowiedzieć na pytanie, czy aby nie byłeś ostatnio zbyt zajęty... Może twoja pociecha potrzebuje po prostu przytulenia i buziaka lub chwili rozmowy?
- Bądź realistą. Jeżeli twoje dziecko zbyt często rozczarowuje cię swoim zachowaniem, być może za dużo od niego oczekujesz. Zdobądź więcej wiedzy na temat tego, czego wymagać od dziecka w danym wieku.
- Miej świadomość swojego własnego nastroju. Jeżeli masz zły dzień albo coś cię stresuje, najprawdopodobniej nie jest to najlepszy moment, by na przykład pomagać dziecku w odrabianiu pracy domowej.
- Nie stosuj kar cielesnych. Poszukaj innych sposobów na ukaranie dziecka. Ta jest najgorsza i najmniej skuteczna!

Ucz wierzyć we własne siły :

Jeśli dziecko będzie miało o sobie wysokie mniemanie, łatwiej mu będzie uwierzyć we własne siły nawet w obliczu niepowodzeń. Jednym z najlepszych sposobów budowania pozytywnej samooceny twojego dziecka jest utwierdzenie go, że naprawdę wiele potrafi. Przekonanie to pomoże mu zbierać siły przed nowymi wyzwaniami losu.

- Podkreślaj jego osiągnięcia. Dzieci codziennie się rozwijają, czy chodzi o jazdę na rowerze, czy też matematykę. Zauważaj to i doceniaj.
- Pomagaj. Czasami twoje dziecko czuje, że cały świat jest przeciwko niemu. Pokłóciło się z najlepszym kolegą, upuściło model samolotu, który się połamał. Uświadom mu, że inne rzeczy mu się udają.
- Nie poganiaj. Dzieci, jak kwiaty, mają własne tempo rozkwitania. Jeśli twoje dziecko okazuje zainteresowanie jakąś czynnością, pozwól mu się nią zajmować tak długo, jak zechce. Wyrobienie pewnych umiejętności wymaga czasu, ale mogą się one bardzo przyczynić do pozytywnej samooceny twojej pociechy

Ucz dziecko życzliwości :

Wszyscy chcemy, by nasze dzieci wyrosły na dobrych ludzi. Jednym z najlepszych sposobów jest uczenie ich pomagania innym.

W tym miesiącu spróbujcie zrobić razem coś, co sprawi, że świat stanie się troszkę lepszy. Zrób zbórkę odzieży dla bezdomnych albo zabawek dla miejscowego szpitala. Pracując razem z dzieckiem, dajesz mu coś, co będzie mogło później wspominać - i uczysz go dobroci.

BIBLIOGRAFIA :

M. ŁOBOCKI – Współdziałanie nauczycieli i rodziców w procesie wychowania .Warszawa 1985

M. ŁOBOCKI – W poszukiwaniu skutecznych form wychowania . Warszawa WSIP 1980

J. RADZIEWICZ – Wychowawca i jego klasa . Warszawa NAW 1986

M. BABIUCH – Jak współpracować z rodzicami „trudnych” uczniów ? Warszawa WSIP 2003

R. ROGALL – Aby być sobą . Warszawa Logos 1991

Gazeta „ Rodzice i szkoła – wspólnie można więcej” Nr. 6 i 7 2004

34: PROFILAKTYKA WAD POSTAWY

Autor: Katarzyna Krawczyk, Ewa Detko - nauczycielki przedmiotów zawodowych, Medyczne Studium Zawodowe w Częstochowie

Artykuł adresowany jest do rodziców, nauczycieli i wychowawców. Zamiarem autorów było przybliżenie problematyki profilaktyki wad postawy u dzieci. W punktach zostały przedstawione praktyczne uwagi dotyczące takiego sposobu opieki nad dziećmi, który wyeliminuje czynniki i sytuacje szkodliwe dla prawidłowego kształtowania postawy dziecka.

Niepodważalnym faktem jest to, że lepiej i taniej jest zapobiegać schorzeniom niż je później leczyć. Ta zasada dotyczy także wad postawy, które obecnie tak często są diagnozowane u dzieci. Postawa ciała jest nawykiem ruchowym kształtującym się na określonym podłożu neurofizjologicznym, kostno-stawowo-więzadłowym, mięśniowym i środowiskowym [6]. O tym czy nasza postawa jest prawidłowa decyduje szereg czynników. Szczególne znaczenie mają czynniki morfologiczne, czyli budowa anatomiczna oraz ustawienie miednicy, kręgosłupa, klatki piersiowej i kończyn dolnych. Utrzymanie prawidłowej postawy ciała nie byłoby jednak możliwe bez udziału czynników fizjologicznych, czyli właściwego funkcjonowania układu nerwowego, kostno-stawowo-więzadłowego oraz mięśniowego. Trzecią grupę czynników decydujących o postawie człowieka stanowią czynniki środowiskowe: warunki bytowe, tryb życia, nawyki, codzienna aktywność ruchowa. Ogólnie postawa prawidłowa charakteryzuje się następującymi cechami:

1. prostym ustawieniem głowy,
2. fizjologicznymi wygięciami kręgosłupa w płaszczyźnie strzałkowej oraz prostym kręgosłupem w płaszczyźnie czołowej,
3. dobrze wysklepioną klatką piersiową; przednia ściana klatki piersiowej jest częścią ciała najdalej wysuniętą ku przodowi,
4. dobrze podpartą miednicą na głowach kości udowych,

5. prostymi kończynami dolnymi i prawidłowo wysklepionymi stopami [2]. To, że postawa jest pewnym nawykiem ruchowym zależnym także od czynników zewnętrznych, stwarza możliwość świadomego oddziaływania na dziecko oraz jego środowisko w celu zapewnienia mu prawidłowego rozwoju oraz wyeliminowania tych czynników, które mogłyby w przyszłości przyczynić się do powstania wady postawy. Za te działania powinni być odpowiedzialni wszyscy, którzy uczestniczą w opiece i wychowaniu dziecka. Profilaktykę wad postawy rodzice powinni zacząć wdrażać od pierwszych dni życia.

PRAKTYCZNE UWAGI NA TEMAT PROFILAKTYKI WAD POSTAWY U DZIECI

1. Nie przeszkadzaj naturze

Od momentu narodzin dziecko przechodzi pewne stałe etapy rozwoju osobniczego. Nabywa coraz to nowe umiejętności ruchowe, przyjmuje spionizowaną postawę. Zmienia się jego budowa, proporcje ciała i postawa. Zmianom tym nie należy przeszkadzać ani też nie należy ich przyspieszać. W pierwszych miesiącach życia dziecko przebywa cały czas w pozycji leżącej. Niech leży jak chce. Nie należy wymuszać pozycji. Szczególnie nie powinno się układać dziecka na brzuchu, gdy samodzielnie jeszcze nie trzyma głowy w górze. Umiejętność tą dziecko nabywa ok. 3-4 miesiąca życia. Układanie dziecka na brzuchu we wczesnym okresie niemowlęcym jest również niewskazane, z uwagi na występujący w tej pozycji wyprost w stawach biodrowych / ryzyko dysplazji stawów biodrowych /. Nawet, gdy nosimy dziecko powinniśmy zadbać o szerokie ułożenie kończyn dolnych. Nie należy nosić dziecka dociskając jego pośladki do własnego tułowia. Najlepiej je nosić okramiem na biodrach.

Okolo 5 miesiąca życia dziecko zaczyna siadać podtrzymywane. Samodzielnie siada między 7-9 miesiącem życia. Pamiętać należy jednak, że siedzenie jest najbardziej przeciążeniem pozycją dla kręgosłupa. Nie wolno wymuszać wcześniejszego przyjmowania tej pozycji. Nie należy prowokować dziecka do przyjmowania tej pozycji nawet, gdy samodzielnie już siada. Wręcz zaleca się opróżnić moment siadania u dzieci, u których podejrzewa się ryzyko wystąpienia skoliozy lub kręczu szyi.

Ten sam postulat nie przyspieszania dotyczy również stawania i chodzenia. Dziecko ucząc się lokomocji powinno przejść wszystkie etapy tj. pełzanie, raczkowanie, czworakowanie. Są to formy ćwiczeń, które kształtują układ kostno-stawowy, wzmacniają mięśnie, tak, aby sprostać przyjęciu postawy pionowej ok. 9 mies. życia. Pomoce w postaci nosidełek wymuszających pozycję siedzącą u dziecka, które jeszcze nie potrafi siedzieć, czy chodziki dla dzieci nieprzyjmujących samodzielnie pionowej postawy są jak najbardziej niewskazane.

2. Nie krępować swobody ruchów dziecka

Tę zasadę należy przestrzegać na każdym etapie życia dziecka. Ruch jest czynnikiem kształtującym prawidłową budowę mięśni, kości i stawów. To dzięki zdobywanym przez dziecko coraz to nowym umiejętnościom ruchowym kształtują się krzywizny kręgosłupa, kształt kończyn dolnych i wysklepienie stóp. Często rodzice zupełnie nieświadomie ograniczają aktywność ruchową dziecka. Nie należy krępować nóg noworodka przez poduszki, zbyt ciężką koldrę, czy też ciasne beciki. Fizjologiczną pozycją kończyn dolnych w pierwszych miesiącach życia dziecka jest ustawienie stawów biodrowych w zgięciu i odwiedzeniu. Należy pozwalać niemowlęciu na taki sposób trzymania nóg, nawet zapewnić ten sposób ułożenia kończyn przez szerokie pieluchowanie i w żaden sposób nie należy ograniczać swobody jego ruchów. Swoboda ruchów dziecka nie powinna być też ograniczana przez zbyt ciasne obuwie /ryzyko zniekształcenia stóp/ lub krępujący ruchy ubiór.

3. Sen

Dziecku należy zapewnić odpowiednią ilość snu na dobę oraz właściwe warunki do snania. Łóżeczko niemowląt powinno być tak ustawione, aby dostęp do niego był ze wszystkich stron. Również zabawki powieszona w łóżeczku należy umieszczać po obu stronach. Te zalecenia mają na celu profilaktykę kręczu szyi, wady spowodowanej najczęściej jednostronnym przykurcem mięśni mostkowo-obojęczkowo-sutkowego i górnej części mięśnia czworobocznego. Podchodzenie do dziecka z obu stron łóżeczka, karmienie go raz z jednej, raz z drugiej strony, będzie wpływać na równomierną pracę mięśni po obu stronach kręgosłupa.

Dla młodszych dzieci sen powinien wynosić minimum 10-11 godzin na dobę. Materac powinien być stosunkowo twardy, najlepiej wykonany z naturalnych surowców. Poduszka najlepiej, gdy będzie mała o grubości takiej, aby wypełnić przestrzeń pomiędzy barkiem a uchem w leżeniu na boku. Nie należy okrywać dziecka ciężkim kocem lub koldrą, gdyż krępuje to ruchy kończyn.

4. Odżywianie

Odżywianie powinno być pełnowartościowe, zgodne z wszelkimi zasadami racjonalnego żywienia. Nie należy jednak dzieci przekarmiać. Nie wolno dopuścić do nadwagi. Nadmierna masa ciała, przy słabym jeszcze układzie kostno-stawowym i mięśniowym, jest czynnikiem pogłębiającym wadę postawy. W przypadku nadwagi należałoby wdrożyć dietę odchudzającą i zachęcić do aktywności ruchowej.

5. Nauka

Dziecko trafia do szkoły już w wieku 6 lat. Nauka w szkole odbywa się w warunkach kilkugodzinnej siedzenia w ławce. Ważne jest dostosowanie wysokości ławek do wzrostu dziecka. Ławki powinny rosnąć wraz z dzieckiem. W szkole trudno jest ten postulat zrealizować. Do nauki w domu najlepiej zakupić krzesło z regulowaną wysokością i kątem nachylenia oparcia. Krzesło powinno mieć taką wysokość, żeby nogi oparte były o podłogę bądź stopień pod biurkiem. Oparcie krzesła najlepiej żeby było wyprofilowane tak, aby podpierać był kręgosłup lędźwiowy. Im większa część kręgosłupa podparta, tym lepiej. Biurko powinno mieć taką wysokość, żeby dziecko nie musiało pochylać się nad nim. Nieznacznie pochylona może być głowa, a odległość oczu od książki lub końca długopisu winna wynosić ok. 30-35cm. Ważne jest również właściwe oświetlenie - dla dzieci praworecznych z lewej strony. Pozycja przy odrabianiu lekcji powinna być stale skorygowana. Najlepiej często zmieniać pozycję. Można odrabiać też lekcje w sładzie na podudziach lub w klęku podpartym z oparciem przedramion o biurko. Czytać można w leżeniu przodem. Leżenie przodem jest pozycją wskazaną dla kręgosłupa. Można ją również stosować przy innych czynnościach, takich jak np. oglądanie telewizji, czy słuchanie muzyki, szczególnie po długotrwałym siedzeniu w szkole czy przedszkolu.

W czasie nauki nie można zapomnieć o przerwach na gimnastykę. Dwie -trzy minuty ćwiczeń w przerwie w odrabianiu lekcji zapobiegają znużeniu, pobudzają czynność serca i płuc, poprawiają krążenie w przeciążonych pracą statyczną mięśniach. W szkole obowiązkowo dzieci, szczególnie te młodsze, powinny uczestniczyć w ćwiczeniach śród- i międzylekcyjnych oraz oczywiście w lekcjach wychowania fizycznego.

O prawidłową postawę dziecka powinniśmy dbać również w drodze do szkoły. Droga ta w warunkach miejskich wynosi ok.10- 20 min w jedną stronę. W warunkach wiejskich często jeszcze więcej. Najważniejsze jest, aby w czasie tej drogi nie przeciążać dziecka nadmiernymi ciężarami. Jednocześnie nie wykazano związku pomiędzy noszeniem ciężki, a ryzykiem wystąpienia boczego skrzywienia kręgosłupa. Lepiej jednak, gdy dziecko będzie nosiło plecak lub tornister równomiernie obciążający barki.

6. Aktywność ruchowa

Ćwiczenia fizyczne są czynnikiem stymulującym prawidłowy rozwój wszystkich układów i narządów człowieka. Im więcej różnorodnych ćwiczeń tym lepiej. Wg 24-godzinnego systemu przeciwdziałania wadom postawy M. Kutzner-Kozińskiej dzieci powinny zacząć dzień od rozruchu porannego, najlepiej ćwicząc na świeżym powietrzu w towarzystwie rodziców. W szkole obowiązkowo powinny uczestniczyć w lekcjach wychowania fizycznego. Niewłaściwe jest zwalnianie z lekcji wf, gdy nie ma ku temu istotnych przeciwwskazań. Zajęcia pozaszkolne również powinny być tak zaplanowane, aby codziennie dziecko uczestniczyło w jakiejś formie aktywności ruchowej. Mogą to być zajęcia rekreacyjne w postaci spacerów, wycieczek rowerowych, nauki pływania, SKS-ów, itp. Ważne, aby przynajmniej w części tych zajęć uczestniczyli razem z dziećmi rodzice. Zajęcia te, bowiem mają nie tylko za zadanie dostarczyć młodemu organizmowi niezbędnej mu dawki ruchu, ale też wyrobić nawyk aktywnego wypoczynku. Gdy nie wiemy jak ćwiczyć z naszym dzieckiem, o instruktora najlepiej poprosić nauczyciela wychowania fizycznego. Niektóre ćwiczenia mogą być niewskazane. Np: zbyt dużo ćwiczeń wyprostnych i elongacyjnych u dzieci może spowodować pojawienie się wady plecy płaskie. Niewskazane są ćwiczenia, które w jakikolwiek sposób jednostronnie obciążają którąś grupę mięśni. Z form ruchu godnych polecenia, najbardziej wszechstronne oddziaływanie na organizm ma pływanie.

7. Nawyk prawidłowej postawy

Postawa jest pewnym nawykiem, którego można dziecka nauczyć. Najpierw trzeba dziecku uświadomić jak wygląda prawidłowy wzorec postawy i uświadomić mu, co jest błędne w jego sposobie trzymania się. Następnie należy dziecko nauczyć samokontroli i zmobilizować do utrzymywania skorygowanej postawy we wszystkich czynnościach życia codziennego. Stałe postawę naszego dziecka należy obserwować i kontrolować. Gdy coś w jego sposobie trzymania się nas zaniepokoi, niezwłocznie trzeba udać się do lekarza. Im wcześniej wada zostanie wykryta, tym skuteczniejsze będzie leczenie.

Podsumowując, najważniejsze postulaty dotyczące profilaktyki wad postawy u dziecka to:

- zapewnienie mu właściwych warunków nauki, pracy i wypoczynku;
- wyeliminowanie tych czynników, które są szkodliwe dla prawidłowego rozwoju dziecka;
- kształtowanie aktywnej postawy wobec aktywności ruchowej oraz zdrowego trybu życia;
- kształtowanie nawyku prawidłowej postawy;
- stała kontrola postawy dziecka.

Bibliografia

1. Dega W.: „Ortopedia i rehabilitacja” PZWL Warszawa 1983r.
2. Kasperczyk T.: „ Wady postawy ciała diagnostyka i leczenie” Kasper Kraków 1996r.
3. Kutzner- Kozińska M.: „Korekcja wad postawy” AWF Warszawa 1997
4. Niesłuchowski W.: „Kręgosłup klucz do zdrowia twojego dziecka” Biblioteka zdrowego człowieka „COMES” 1995r.
5. Tużinek S.: „Postawa ciała fizjologia, patologia i korekcja” Politechnika Radomska 2003r.
6. Wilczyński J.: „Korekcja wad postawy człowieka” Wydawnictwo Anthropos 2001r.

35: Przemoc domowa wobec dzieci.

Autor: Bogumiła Cyndecka, nauczyciel SP nr 14 w Częstochowie

Niniejszy artykuł ma na celu zwrócić uwagę nauczycieli i wychowawców na nasilające się zjawisko występowania przemocy domowej wobec dzieci. Przytoczone w artykule przykłady różnych form przemocy domowej stosowanych wobec dzieci, mają za zadanie wyczulić i uwrażliwić wychowawców na zjawisko przemocy. Do jednych z najważniejszych zadań szkoły należeć powinno wczesne wykrywanie występowania przypadków przemocy wobec dzieci w rodzinach oraz szybkie reagowanie w zależności od rozpoznanej i ustalonej sytuacji.

Stosowanie kar cielesnych wobec dzieci praktykuje się w wielu rodzinach uznając ten fakt za zupełnie normalny. Krzywdzeniu dzieci sprzyja powszechna akceptacja bicia, które błędnie kojarzone jest z wychowywaniem dyscyplinującym określanym „twardą ręką”. Uważa się, że przemoc w rodzinie to sprawa prywatna i nikt nie powinien się wtrącać do sposobu, w jakim wychowywane jest dziecko. Jest to mylne stwierdzenie, przemoc, bicie i krzywdzenie dzieci jest uważane jako przestępstwo podlegające karze. Traktowanie dzieci jako własności i bezprawne naruszanie ich prawa do szacunku, bezpieczeństwa, do życia i wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy uznawane jest według zapisu kodeksu karnego jako przestępstwo. Kary fizyczne są stosowane wobec dzieci w rodzinach o różnych warunkach społecznych, lecz najczęściej obserwuje się fakt występowania przemocy w rodzinach o niskim statusie społecznym lub z problemem alkoholowym. Z badań przeprowadzonych przez Centrum Badań Opinii Społecznej i opublikowanych w styczniu 1997r. wynikało, iż 60% badanych rodziców stosuje kary fizyczne wobec dzieci, 14% rodziców przyznawało się do tego, że w ciągu ostatniego roku sprawiło „porządne lanie” swojemu dziecku, 33% rodziców bije dzieci poniżej 6 roku życia, 10% rodziców bije swoje dzieci, które ukończyły 16 rok życia. Przemoc wobec dzieci to nie tylko stosowanie kar fizycznych, lecz jest to również przemoc psychiczna, emocjonalna, a także niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka. Przejawem przemocy psychicznej jest stosowanie takich zachowań jak zawstydzanie, poniżanie, groźenie, zastraszanie, zaniedbywanie. Udowodnienie stosowania przemocy psychicznej wobec dziecka jest o wiele trudniejsze, gdyż dzieci niechętnie dzielą się swoimi przeżyciami z innymi. Dziecko żyjące w ciągłym lęku i zagrożeniu pozbawione jest ważnego dla swojego rozwoju poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania. Krzywdzone przez rodziców czuje się niedowartościowane, odrzucone, opuszczone i bezsilne. Psychologiczna presja i życie w ciągłym napięciu są przyczyną wielu chorób psychosomatycznych u dzieci, takich jak moczenie nocne, koszmary nocne, bóle głowy, nerwice. Zauważa się również zmiany w zachowaniu oraz trudności w nauce i kontaktach z rówieśnikami.

II. Rozpoznawanie przemocy wobec dzieci.

Dzieci krzywdzone i maltretowane nie chcą opowiadać o swoich przykrych przeżyciach i doświadczeniach. Obserwując dokładnie dziecko i przyglądając się jego zachowaniu można rozpoznać, że dziecko może być ofiarą przemocy domowej. Dzieci, które doświadczają aktów przemocy mają duże trudności w kontrolowaniu własnych emocji, bywają wybuchowe, płacziwe, stają się agresywne. Cechuje je lękliwość, apatia, niechęć do zabawy, unikanie kontaktów z rówieśnikami, izolują się od grupy.

Rodzaje przemocy domowej:

- Przemoc fizyczna – stosowana wobec dziecka, to inaczej użycie wobec niego siły, której rezultatem są uszkodzenia ciała. Dzieci bite i maltretowane mają na ciele liczne blizny, siniaki, złamania, ślady uderzeń, skaleczeń. Mogą mieć również różne groźne dla życia obrażenia narządów wewnętrznych. Liczne obrażenia cielesne zewnętrzne i wewnętrzne mogą stać się przyczyną kalectwa lub zgonu dziecka.
- Przemoc emocjonalna – najpowszechniej stosowana wobec dzieci i trudna do udowodnienia prowadzi do silnych urazów psychicznych zmian w zachowaniu. Współwystępuje ona z różnymi innymi formami przemocy takich jak przemoc ekonomiczna, przemoc seksualna. Przemoc emocjonalna stosowana wobec dzieci przez dłuższy okres czasu często prowadzi do zaburzenia pozytywnego obrazu własnej osoby i trwałych zaburzeń osobowości. Typowe zachowania towarzyszące przemocy emocjonalnej to odrzucenie dziecka, izolowanie i wyśmiewanie, terroryzowanie, zmuszanie do wysiłku przekraczającego możliwości dziecka, pozbawianie kontaktów z rówieśnikami. Negatywnie wpływają one na rozwój osobowości i zachowanie dziecka.
- Inną formą przemocy domowej jest zaniedbywanie. Zaniedbywanie to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka. Objawami zaniedbywania są niedożywnienie, niska waga, brak opieki medycznej, wyniszczenie organizmu, zaniedbywanie podstawowej higieny ciała i ubioru oraz brak zainteresowania za strony rodziców.
- Jedną z najtrudniejszych do udowodnienia form przemocy wobec dzieci jest wykorzystywanie seksualne. O wykorzystywaniu seksualnym mówimy wtedy, gdy dorośli traktuje dziecko jako obiekt seksualny i posługuje się nim do celu zaspokojenia swoich potrzeb. Zachowanie dziecka, jego sposób zabawy, rysunki, słowa, jakich używa mogą być sygnałem, iż jest ono ofiarą wykorzystywania seksualnego w rodzinie. Objawami przemocy seksualnej są zachowania lękowe, zainteresowanie seksem nieadekwatne do wieku lub często występujący tzw. Regres w rozwoju. Dziecko jako ofiara przemocy seksualnej często izoluje się od otoczenia, czuje się zawstydzone, ma zaburzoną tożsamość, trudniej nawiązuje kontakty. Konsekwencje przemocy doświadczonej w dzieciństwie mają ogromny wpływ na późniejsze życie. Dzieci doświadczające przemocy domowej mają problemy z przystosowaniem się do życia w społeczeństwie, trudności w nauce, często uciekają z domu, wagarują, powtarzają klasy, nadużywają alkoholu, wiążą się z grupami przestępczymi.

Pomoc dzieciom jako szczególnej grupie ofiar przemocy domowej.

Istotną rolę w pomaganiu dzieciom ofiarom przemocy domowej odgrywają osoby, które mają stały, bezpośredni kontakt z dzieckiem i które wzbudzają jego zaufanie. Są to nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy szkolni, lekarz rodzinny, pielęgniarka szkolna, pracownik socjalny, pedagog rodzinny. Mogą oni dyskretnie obserwować stan i zachowanie się dziecka i w razie ujawnienia faktu przemocy wobec niego, podjąć konieczne działania zmierzające do zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i zapobiec dalszym aktom przemocy.

Zjawisko przemocy domowej.

„Przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działania skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobro osobiste powodujące cierpienie i szkody” (Hanna Dorota Sasal – Niebieskie Karty)

Gdzie szukać pomocy – ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska linia” – tel. 0 800 200 02

Rola szkoły w obszarze profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej nad dziećmi powinna sprowadzać się do odpowiedniego reagowania na wszelkie sygnały świadczące o występowaniu przypadków przemocy w rodzinie, podjęcia szybkiej interwencji, czyli udzieleniu pomocy i terapii, mających na celu ograniczenie dalszego rozwoju zjawiska przemocy w danej rodzinie.

Bibliografia:

J. Pspiszyl, Przemoc w rodzinie, Warszawa 1994, WSiP

K. Kołodziej – Socka, M. Lejman, Przemoc wobec dzieci w rodzinie i w szkole, Częstochowa 1998, WSiP

H.D. Sasal, Niebieskie karty – Poradnik do procedury interwencji Policji wobec przemocy w rodzinie, Warszawa 1999, PARPA

J. Melibruda, R. Durda, H.D. Sasal, O przemocy domowej: poradnik dla lekarza pediatry, Warszawa 1998, PARPA

Scenariusz zajęć

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Zajęcia wychowawczo – profilaktyczne dla dzieci w młodszym wieku szkolnym – grupa świetlicowa

Temat zajęć: „Szczęśliwy dom to dom bez przemocy.”

Cel zajęć: zapobieganie zjawisku przemocy domowej, przeciwdziałanie przemocy domowej w rodzinie.

Udzielanie praktycznych wskazówek potrzebnych do skutecznego radzenia sobie z problemami i zdrowiu dziecka;

- umiejętność radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych zagrażających bezpieczeństwu lub zdrowiu dziecka;
- uczenie się rozpoznawania sytuacji świadczących o nadużywaniu przemocy wobec dziecka;
- umiejętności przeciwstawiania się wszystkiemu, co może zrobić dziecku krzywdę;
- poznanie i rozumienie swoich praw, które rodzice powinni szanować i przestrzegać (Konwencja Praw Dziecka);
- umiejętność rozpoznawania i używania swoich uczuć;
- rozpoznawanie osób, którym można powiedzieć w zaufaniu o niebezpieczeństwach i problemach dziecka;

formy pracy – praca grupowa, indywidualna, zespołowa

metody pracy – słowne, zadaniowe, aktywizujące krąg, burza mózgów, rundka, skojarzenia, scenki, niedokończone zdania, czynnościowa – rysunek

pomoce dydaktyczne – ilustracje, kartki papieru, kredki świecowe w 12 kolorach, kartki z napisami

czas trwania zajęć: 60 minut

miejsce zajęć: świetlica szkolna

Przebieg zajęć

1. Zawarcie kontaktu z grupą:

- szanujemy siebie nawzajem;
- czynnie uczestniczymy w zajęciach;
- szczerze wyrażamy swoje uczucia;
- uważnie słuchamy innych.

2. Rundka – określ jednym słowem, z czym kojarzy ci się dom rodzinny.

Dzieci kolejno wypowiadają się na temat domu rodzinnego używając tylko jednego wyrazu, znaczenia:

Np. dom – ciepło, bezpieczeństwo, szczęście, strach, miłość, kochani rodzice, mama, sprzeczki, lęk, tata, obowiązki.

Nauczyciel zapisuje na kartonie wszystkie wyrazy, które wymieniły dzieci.

Podsumowanie przez nauczyciela – szczęśliwy dom to ten gdzie jest.....ciepło, miłość, rodzice, szczęście, bezpieczeństwo.

3. Odczytanie przez nauczyciela fragmentów bajki o Kopciuszku. Dzieci mają odpowiedzieć na zadane przez nauczyciela pytania:

- Kto jest bohaterem znanej bajki dla dzieci, której fragmenty wam przeczytałam?;
- Czy dziewczynka jest szczęśliwa w swojej rodzinie?;
- Jak oceniacie postępowanie macochy wobec dziewczynki?;
- Co czuje Kopciuszek, gdy jest odrzucany i poniżany?;
- Kto pomógł dziewczynce w tej trudnej sytuacji?

Indywidualne wypowiedzi dzieci na zadane przez nauczyciela pytania. Komentarz nauczyciela. Bohaterem bajki jest dziewczynka, którą nazwano Kopciuszkiem. Macocha przeżywała dziewczynkę Kopciuszkiem, nie używała jej prawdziwego imienia. Właściwie nie wiemy jak ona miała na imię. Dziewczynka była bardzo nieszczęśliwa w rodzinie, gdyż macocha i przybrane siostry ją wyśmiewały, poniżały. Dziewczynka była bardzo zaniedbana, Macocha nie kupowała jej pięknych sukien, zmuszała dziewczynkę do ciężkiej pracy ponad siły. Zabraniała wychodzenia z domu. Dziewczynka czuła się osamotniona, nieakceptowana i odrzucona. Często zostawała w domu sama. Towarzystwa dotyczywały jej tylko zwierzęta.

Zajęcia w grupach: kartoniki z nazwami uczuć

1 grupa: nazwijcie uczucia przyjemne, które kojarzą się wam z domem rodzinnym.

Miłość, bezpieczeństwo, szczęście, ciepło, akceptacja.

II grupa: nazwijcie uczucia przykre, które kojarzą wam się z domem, rodzicami.

Lęk, strach, agresja, poniżanie, złość, gniew, smutek, kara.

Odpowiedzcie na moje pytanie :

Jakich uczuć doznawała bohaterka bajki o Kopciusku?

Zabawa: niedokończone zdania

Dzieci uzupełniają zdanie wypowiedziane przez nauczyciela:

Jestem szczęśliwy, gdy.....

Jestem smutny, gdy.....

Czuję się bezpiecznie, kiedy.....

Boję się, gdy.....

Gdy mama krzyczy na mnie, czuję się.....

Gdy rodzice mnie chwala, czuję się.....

Odgrywanie scenek z życia rodziny – podział na grupy:

1. grupa – mama, tata i dziecko (przydział ról)

Rodzice są bardzo niezadowoleni, gdyż dziecko dostaje w szkole złą ocenę.

2. grupa – 2 dzieci odgrywa rolę rodziców, a jedno odgrywa rolę ich dziecka, które przyznało się, że otrzymało złą ocenę, a rodzice próbują ją pocieszyć.

Po zakończeniu każdej scenki, nauczyciel pyta dzieci, które odgrywały rolę dziecka, co odczuwały i jak się czuły w konkretnej przedstawionej sytuacji.

Nauczyciel pyta o odczucia również widzów, którzy byli świadkami odgrywanych scenek.

Burza mózgów:

Dzieci kolejno wymieniają sytuacje kojarzone z domem rodzinnym.

Kiedy czuje się szczęśliwy?

- Mama mnie kocha;
- Mama mnie przytula;
- Tata mnie chwali;
- Rodzice kupują mi zabawki;
- Mogę się bawić z kolegami;
- Mama o mnie dba, daje mi jeść.

Kiedy czuję się nieszczęśliwy?

- Rodzice krzyczą;
- Rodzice mnie karzą i biją;
- Rodzice zmuszają mnie do czegoś, czego nie chcę robić;
- Rodzice mnie nie kochają;
- Nie wolno mi się bawić;
- Jestem głodzony.

Zadanie praktyczne – budujemy szczęśliwy dom – dom bez przemocy.

Dzieci budują dom używając odpowiednich cegiełek wybieranych spośród wykonanych napisów na kartkach papieru. Kartki papieru z napisami: spokój, zabawa, miłość, złość, agresja, ciepło, życzliwość, dobroć, szczęście, płacz, groźba, radość, krzyk, bezpieczeństwo, przymus, kara cielesna, samotność, ból.

Kartoniki z wyrazami: złość, płacz, agresja, groźba, kara, krzyk, przymus, samotność, ból musimy odrzucić. Świadczą one o przemocy, jaką stosują rodzice wobec swoich dzieci.

Zakończenie zajęć.

Nauczyciel rozdaje dzieciom kartki i kredki świecowe i prosi dzieci, aby używając kolorowanych kolorów narysowały swoją rodzinę.

Podsumowanie zajęć:

Przedstawienie w formie rysunkowej (dostosowanej do wieku dzieci) poszczególnych praw przysługujących dzieciom zgodnie z prawami zawartymi w Konwencji Praw Dziecka UNESCO:

- mam prawo do życia;
- mam prawo do opieki;
- mam prawo do odpoczynku i zabawy;
- mam prawo do godności osobistej;
- mam prawo do wyrażania własnych poglądów;
- mam prawo być chronionym przez prawo od przemocy fizycznej i upokarzającego traktowania.

Nauczyciel rozdaje dzieciom obrazki do kolorowania. Jeżeli, ktoś z was czuje się krzywdzony może zwrócić się o pomoc do swojego wychowawcy, nauczyciela, pedagoga szkolnego.

Starsze dzieci, które potrafią pisać, dostają do wypełnienia krótką ankietę „Ludziki”. Rysunki dzieci „Moja rodzina” i ankiety nauczyciel wykorzysta do zdiagnozowania sytuacji w rodzinie dzieci.

36: „Kolorowe przedszkole”

Autor: *Elżbieta Ząbkowska – dyrektor; Przedszkole Gminne nr 2 w Kłobucku*

W przedszkolu, w którym pracuje od 18 lat dużą uwagę przywiązuje się do estetycznego wyglądu i wystroju pomieszczeń przedszkolnych.

Ponieważ placówka nasza nie ma środków finansowych na zakup nowego wyposażenia, sprzętów, „gotowych” elementów dekoracji musimy zadbać o jego estetyczny wygląd we własnym zakresie.

Aby przedszkole było miejscem, w którym przyjemnie będzie przebywać naszym podopiecznym, pracownicy angażują się w nadanie estetycznego wyglądu wszystkim pomieszczeniom, a w szczególności tym, do których dostęp mają dzieci i ich rodzice. W związku z powyższym pomalowaliśmy np. stare, nieestetycznie wyglądające meble na żółto i czerwono, co sprawiło, że w salach jest kolorowej i weselej.

Najważniejszym jednak elementem wystroju przedszkola, zarówno klas jak i szatni, czy holu są własnoręcznie wykonane przez pracowników dekoracje.

Głównymi pomysłodawczyniami i wykonawczyniami dekoracji są nauczycielki. Muszę jednak podkreślić, że personel pomocniczy tj. pomoc do dzieci (w grupie najmłodszej) i woźne oddziałowe chętnie włączają się w ich wykonanie.

Elementy dekoracji pojawiają się wszędzie: na tablicach, w oknach, na firankach, są zawieszane na żyłkach pod sufitem i zmieniają się najczęściej wraz ze zmianą pory roku, czy aktualnym świętem (Mikołaj, Boże Narodzenie, Walentynki, Wielkanoc).

Wszystkie wychowawczynie dbają o dekorację swoich sal zajęć, pozostałe pomieszczenia są przydzielone do dekoracji nauczycielkom w ramach dodatkowych czynności.

Każda sala jest udekorowana inaczej. Nauczycielki pomimo wieloletniego stażu pracy nie popadają w rutynę, lecz realizują coraz to nowe pomysły. Inspirację czerpią najczęściej z fachowych czasopism, czy książek, których wiele znajduje się w bibliotece przedszkolnej. Zdarza się także, że pomysł na dekorację podpatrzony został w innej placówce. Wychowawczynie również dzielą się własnymi pomysłami z innymi. Udostępniają szablony, podsuwają pomysły nauczycielom pracującym w innych placówkach przedszkolnych i szkołach.

Czasami też rodzice proszą o wzór jakiegoś elementu dekoracji, ponieważ dziecko chciałoby, aby w jego domu było tak samo pięknie, jak jest w przedszkolu.

Najwięcej takich próśb jest w okresie Świąt Bożego Narodzenia. Nauczycielki udostępniają rodzicom szablony gwiazdek, Mikołajków, aniołków, pokazują jak zrobić łańcuch.

Ja osobiście bardzo lubię ten okres w przedszkolu, bo wtedy wygląda ono szczególnie pięknie. Oprócz choinek są kolorowe girlandy, wesołe Mikołaje, bajeczne aniołki, gwiazdki, dzwoneczki. Dzięki tym dekoracjom w placówce panuje szczególnie nastroj towarzyszący tym świętom.

Każdego roku w styczniu w naszym przedszkolu odbywa się „Choinka Noworoczna”, na którą zapraszamy rodziców, dziadków, rodzeństwo naszych przedszkolaków. Niejednokrotnie przychodzą także cienie i wujkowie. Wszyscy podziwiają występy przedszkolaków, ale również przygotowaną przez nauczycielki scenografię, która co roku jest inna. Jednego roku, jest to podświetlana szopka betlejemka, drugiego przepiękna Pani Zima w saniach zaprzężonych w renifery, jeszcze innym razem scenaria przedstawiająca zimowy las z jego mieszkańcami.

Zaangażowanie pracowników przedszkola w jego wystrój wiąże się niewątpliwie z poświęceniem wielu godzin w przygotowanie dekoracji, która wykonywana jest najczęściej po godzinach pracy z dziećmi (często w domu).

Trud ten jest jednak wynagradzany, a nauczycielki i inni pracownicy czerpią satysfakcję i motywację do dalszej pracy, kiedy dzieci zachwycają się tym, jak pięknie wygląda ich przedszkole. Rodzice również nie szczędzą swoich pochwał. Często ludzie „z zewnątrz”, którzy są w przedszkolu po raz pierwszy wypowiadają pochlebne opinie na temat jego wystroju.

Dbalność o estetykę i ciekawy wystrój placówki jest bardzo ważnym elementem jej działalności.

Niejednokrotnie jest tak, że przy pierwszym kontakcie dziecka oraz rodzica z przedszkolem wrażenie estetyczne jest jednym z czynników decydujących o wyborze placówki, do której dziecko będzie uczęszczało.

Myślę, że mimo skromnych środków finansowych, którymi dysponują placówki, wykorzystując pomysłowość i zaangażowanie wszystkich pracowników można sprawić, że w przedszkolu będzie ładnie, kolorowo, wesoło, bo chyba tak właśnie powinno wyglądać przedszkole.

37: Historia szkolnictwa elementarnego w Truskolasach

Autor: *Ludmiła Pilecka, nauczyciel historii i języka polskiego, Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach*

W dniu 24 kwietnia 2004 r. w Zespole Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach odbyła się ceremonia nadania sztandaru połączona z II Zjazdem Absolwentów. Wydarzenie to stało się okazją do przybliżenia zgromadzonym gościom historii szkolnictwa w Truskolasach. Niniejszy artykuł przedstawia te informacje w wersji rozszerzonej, poruszając również kwestię szkolnictwa żydowskiego we wsi.

Pierwsze informacje na temat szkoły w Truskolasach, a właściwie jeszcze jej braku pochodzą z 1801 roku, kiedy to proboszcz truskolaski ks. Jan Gimziński na zlecenie pruskich władz szkolnych odpowiedział na ankietę dotyczącą istnienia szkół na podległym mu obszarze. Poinformował on, że na terenie parafii nie ma szkół, wymienił natomiast wszystkie wsie należące do parafii, a będące w częstochowskim okręgu szkolnym. W kolejnej rubryce podał liczbę dzieci, które powinny chodzić do szkoły. Z 31 wymienionych wiosek w wieku szkolnym było 353 chłopców i 231 dziewczynek. Na terenie parafii nie było nauczyciela, nie było też wyznaczonej dla niego pensji. Istniała natomiast w Truskolasach szkoła żydowska. Bliższych informacji na jej temat proboszcz jednak nie podał.

Okres porozbiorowy był w całym kraju czasem rozwoju szkolnictwa elementarnego. Wkrótce więc zjawisko to dotarło również do parafii truskolaskiej. Jako pierwsza na terenie parafii została utworzona szkoła w Pankach (1804 r.). Władze pruskie związały istnienie szkoły z zakładami górniczymi w tej miejscowości. Dwie następne powstały już w czasach Księstwa Warszawskiego (1808 r.) w Truskolasach i w Węglowicach (ówczesnym Kuhlhausen).

Szkoła elementarna w Truskolasach przeznaczona była dla dzieci z Truskolasów, Kawek i Piły. Mieściła się ona w drewnianym budynku i miała jednego nauczyciela. Działało tutaj duże i bogate Towarzystwo Szkolne, jedno z większych w okręgu częstochowskim, do którego pod względem oświatowym szkoła ta przynależała. Władze Księstwa, a później Królestwa Polskiego, dbały o rozwój oświaty w całym kraju, stąd wkrótce sięg szkół nieco się zagęściła, nadal jednak szkoła w Truskolasach była jedną z większych i bogatszych w okręgu. Przechodziła ona zmienne losy, utrzymanie szkoły i zachęcenie dzieci włościańskich do nauki było bowiem zadaniem trudnym i wiele szkół próby jej nie wytrzymało.

We wsi liczne było środowisko żydowskie. Charakteryzowało się ono dużą przedsiębiorczością. Świadczyć o tym może wspomniana, istniejąca już w 1801 roku, szkoła żydowska. W późniejszych latach wprawdzie dzieci żydowskie chodziły do szkoły elementarnej razem z dziećmi katolickimi, stan ten jednak nie zadowalał miejscowych Żydów. W 1832 roku grupa Żydów zwróciła się do Komisji Województwa Kaliskiego z prośbą o pozwolecie na utrzymywanie własnego nauczyciela, który w tej wsi mieszkał i mógłby nauczać dzieci żydowskie. Żydzi skarżyli się, że sołtys zabrania im go zatrudnić. Wspomniany nauczyciel, Lewek Rozen, nie miał żadnego źródła utrzymania i na mocy ówczesnego prawa sołtys zabraniał mu przebywania na terenie wsi. Komisja nakazała Rozenowi, aby udowodnił, iż ma stałe zatrudnienie i tylko pod tym warunkiem pozwoliła na jego dalszy pobyt we wsi i nauczanie dzieci żydowskich. Wynik całej akcji był jednak negatywny i w latach następnych Żydzi nadal uczęszczali do polskiej szkoły.

W drugiej połowie XIX wieku w Królestwie Polskim rozpoczęła się akcja rusyfikacyjna na szeroką skalę. Nauka w truskolaskiej szkole odbywała się zatem w języku rosyjskim. Informacje na temat szkoły w Truskolasach przed wybuchem I wojny światowej nie zachowały się. Z późniejszych źródeł dowiadujemy się tylko, że w 1914 roku truskolaska szkoła miała nadal jednego nauczyciela.

W latach 1914-1917 w Truskolasach przebywał Stanisław Ligoń, późniejszy znany i popularny artysta śląski, działacz społeczny, uczestnik akcji plebiscytowej, a następnie znakomity radiowiec, dyrektor katowickiej rozgłośni Polskiego Radia, poseł na Sejm II Rzeczypospolitej. Przybył on do Truskolasów, aby na zamówienie proboszcza parafii wykonać polichromie w tutejszym kościele. Kiedy wybuchła I wojna światowa, pozostał w Truskolasach i postanowił oddać się pracy społecznej. W domu, w którym mieszkał z rodziną, na tzw. „Janikowej Górze”, założył szkołę, w której uczył wraz z żoną. Wszystkich przedmiotów uczono po polsku. Z finansową pomocą miejscowej inteligencji, a przy czynnym udziale mieszkańców wsi, wybudował „Dom Ludowy” z pomieszczeniami na bibliotekę i z salą teatralną. Zorganizował amatorski zespół teatralny. Wystawiane sztuki przygotowywał jako reżyser, scenograf, a czasem również ich autor. Grywał po kilka ról w jednym przedstawieniu. Działalność ta przysporzyła mu ogromnej popularności. Jego legenda przetrwała w Truskolasach wiele dziesięcioleci.

Dokumenty dotyczące szkoły powszechnej w Truskolasach po I wojnie światowej są wyjątkowo skromne. Wiadomo, że w 1918 roku było już dwóch nauczycieli. Z ilustracji przeprowadzonej w 1922 roku na polecenie Wydziału Powiatowego w Częstochowie wynika, że w Truskolasach były dwie szkoły. Budynek szkoły nr 1 był w złym stanie, a budynek wynajęty pod szkołę nr 2 nie był odpowiedni do tego celu. W tej sytuacji władze powiatowe zaleciły, aby szkołę nr 2 przenieść do budynku po Sądzie Pokoju. Zastanawiająca jest informacja o tym, jakoby większość dzieci nie uczęszczała do szkoły, skąd zatem wzięła się potrzeba utrzymywania dwóch szkół... W roku 1922 szkoła oddała się pod opiekę św. Stanisława Kostki patrona młodzieży. Od tej pory nosiła jego imię i na pięciocyfrowy wypisane było imię patrona. W pięćdziesiąt rocznicę tego wydarzenia odbyło się 13 XI 1927 roku poświęcenie sztandaru szkolnego.

W roku szkolnym 1929/1930 zakończono budowę i oddano do użytku 7-klasowy budynek szkolny, który istnieje do dziś. Dużą rolę w tym przedsięwzięciu miała społeczność wsi. Władze gminne uzależniły rozpoczęcie budowy od zaangażowania ludności. Na zebranie wiejskie przybyli prawie wszyscy mieszkańcy. Chorych poprzywożono na wozach pod pierzynami. W ten sposób wieś pokazała, jak popularna jest wśród tutejszego społeczeństwa idea budowy szkoły. Kolejnym krokiem było zebranie środków własnych na rozpoczęcie budowy. Udział mieszkańców w finansowaniu tego planu był bardzo duży. Starsi mieszkańcy twierdzą, że każda rodzina wpłacała kwotę równą cenie jałówki.

W czasie okupacji hitlerowskiej budynek szkolny zajęli Niemcy. Zajęcia odbywały się sporadycznie. Dzieci zwoływane był jedynie po to, aby dokonać zbioru ziół na potrzeby niemieckiego przemysłu farmaceutycznego. W miarę możliwości uczono je w domu. Tajne nauczanie organizował ówczesny organista pan Marchwiński wraz z żoną. Po wojnie zorganizowano szkołę, która początkowo miała tylko sześć klas. Do siódmej klasy uczniowie musieli uczęszczać do szkoły w Kulejach. W kolejnych latach szkoła rozwijała się. Pełniła ona funkcję szkoły zbiorczej, gdyż uczniowie z sąsiednich, mniejszych miejscowości kontynuowali tutaj naukę.

Pod koniec lat siedemdziesiątych coraz silniejsza stawała się potrzeba rozbudowy szkoły, gdyż wzrastała liczba dzieci. Propagatorem tej idei był ówczesny dyrektor mgr Zdzisław Łosik. W 1979 roku Powstał Komitet Rozbudowy Szkoły i rozpoczęto prace budowlane. Odbywały się one przy dużym udziale rodziców, którzy organizowali także środki finansowe. Dużej pomocy udzielały również władze gminne. Pierwszy etap rozbudowy zakończono w 1987 roku, kiedy to oddano do użytku obiekt dydaktyczny, który mieścił 5 sal lekcyjnych, zespół pracowni technicznych oraz świetlicę z nowoczesnym zapleczem kuchennym.

Równocześnie z rozbudową podjęto prace nad nadaniem szkole imienia. Spośród dwóch propozycji: Bolesława Bieruta i Stanisława Ligonia, Rada Pedagogiczna wybrała tę drugą podejmując stosowną uchwałę 3 marca 1986 roku. Opracowano szczegółowy plan przybliżenia sylwetki Stanisława Ligonia dzieciom i rodzicom. Nawiązano kontakt z katowicką rozgłośnią Polskiego Radia mającą tego samego patrona. Współpraca ta zaowocowała w późniejszym okresie licznymi wyjazdami naszych uczniów do rozgłośni, a także wizytami jej redaktorów w naszej szkole i ciekawymi spotkaniami z młodzieżą. Polskie Radio udzieliło także ogromnej pomocy przy organizacji dwóch Festynów Ligoniowskich, które rozstawiły szkołę, a także zapewniły dochód przeznaczony na dalsze prace. 1 września odbyła się Wojewódzka Inauguracja roku szkolnego 1987/88 połączona z nadaniem szkole imienia Stanisława Ligonia.

Kolejne lata to okres intensywnych prac przypieczętowanych kolejnymi sukcesami. W 1990 roku oddano do użytku kompleks sportowy z dużą salą gimnastyczną i dwiema mniejszymi oraz licznymi pomieszczeniami administracyjnymi. 28 kwietnia odbyła się Wojewódzka Inauguracja Dni Olimpijczyka, na którą przybyli liczni goście. 10 listopada tego samego roku odbyło się uroczyste wręczenie i poświęcenie sztandaru.

Od 1 września 1999, wraz z wejściem w życie reformy szkolnictwa, w szkole naszej funkcjonuje również gimnazjum. Początkowo nie miało ono imienia. Dyrektorką Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Truskolasach, mgr Małgorzata Zatyka i mgr Urszula Lamik, wystąpiły do Rady Gminy o nadanie imienia Stanisława Ligonia Zespołowi Szkół, który miał zacząć istnieć od września 2003 roku. Uchwałą Rady Gminy z 25 lutego 2003 utworzono Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach. Dyrektorem tej placówki została mgr Małgorzata Zatyka, a jej zastępcami ds. gimnazjum i ds. szkoły podstawowej mgr Urszula Lamik i mgr Justyna Strzelczyk. Podjęto wówczas starania o nadanie szkole nowego sztandaru. Został on ufundowany przez państwa Barbarę i Krzysztofa Krawczyków, a następnie podczas uroczystości przekazany przez fundatorów na ręce Wójty Gminy Wręczyca Wielka, Henryka Krawczyka, który odczytał uroczysty akt nadania sztandaru Zespołowi Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach. Jest to zatem trzeci sztandar w historii tej szkoły.

Bibliografia:

- Zbiory archiwalne znajdujące się w:
 - Częstochowskim Archiwum Diecezjalnym
 - Archiwum Państwowym w Częstochowie
 - Archiwum Państwowym w Łodzi
- Kwiecień Celestyn, Stanisław Ligoń, Katowice 1985.
- Lipiec Janusz, Nauczanie w szkołach elementarnych Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego w latach 1807-1830. (Studia nad okręgiem częstochowskim), Częstochowa 1993
- Lipiec Janusz, Warunki gospodarcze szkół elementarnych Królestwa Polskiego (studia nad okręgiem częstochowskim) lata 1815-1863, Częstochowa 1989
- Lipiec Janusz, Szkolnictwo elementarne okręgu częstochowskiego na przełomie XVIII i XIX wieku, „Ziemia Częstochowska” 1970, T. VIII, ss. 75-104.
- Związek Jan ks., Początki szkół elementarnych w parafii Truskolasy, „Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne” 1978, r. 52, ss. 136-169.

38: DNI GRECKIE W NASZEJ SZKOLE

Autor: *Ewa Łosik - nauczyciel bibliotekarz; Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach, Szkoła Podstawowa*

Celem artykułu jest pomoc innym szkołom w organizacji imprez europejskich.

W skład naszej szkoły wchodzi dwie placówki: szkoła podstawowa oraz gimnazjum. Już od kilku lat organizujemy tego typu imprezy, ale pierwszy raz postanowiliśmy zorganizować wspólny „dzień” dla wszystkich klas obu szkół. Nie było to łatwe, gdyż różnica wieku uczniów jest dość duża i trudno tym samym zaciekać dzieci z klas pierwszych i młodzież z gimnazjum.

Dzień Grecki w naszej szkole był podsumowaniem zadań i konkursów, które odbywały się wcześniej. Podzieliłiśmy wszystkich uczniów na 3 kategorie wiekowe:

- uczniowie klas I-III
- uczniowie klas IV-VI
- uczniowie gimnazjum

Konkursy, które odbyły się przed Dniem Greckim:**Klasy I-III – Szkoła Podstawowa**

„Charakterystyczna budowla grecka z plasteliny” – z każdej klasy po dwóch przedstawicieli miało za zadanie zbudować grecką budowlę. 2 osoby pracowały razem, wynikiem był wspólny produkt.

„Grecja w Twoich oczach” – jeden uczeń z każdej klasy rysował „coś” charakterystycznego kojarzącego się z Grecją.

Klasy IV-VI oraz Gimnazjum

[Po 3 uczniów do każdego konkursu z każdego rocznika]

„Plakat prezentujący Grecję” – dowolną techniką uczniowie zachęcali do odwiedzenia Grecji

„Budowla grecka z zastosowaniem różnych materiałów odpadowych” – uczniowie zbierali surowce wtórne, z których później tworzyli niesamowite budowle i przedmioty związane z Grecją.

„Konkurs Niespodzianka” (ulożenie wiersza zachęcającego do odwiedzenia Grecji; uczniowie wcześniej nie zostali poinformowani na czym będzie polegał ten konkurs).

Wszystkie prace zostały wykonane w szkole, dzięki temu nie było problemu z określeniem autora.

Finałem „greckich” zmagani był „Dzień Grecki”.

W tym dniu uczniowie przygotowywali się do konkursów grupowo:

Klasy pierwsze Klasy czwarte Klasy pierwsze

Klasy drugie Klasy piąte Klasy drugie

Klasy trzecie Klasy szóste Klasy trzecie

Wszystkie klasy brały udział w tych samych konkursach. Uczniowie byli powiadomieni o konkursach około 2 miesiące wcześniej, mieli zatem czas na doskonałe przygotowanie się do występów.

Zaproponowaliśmy następujące konkursy:

„Stoisko prezentujące Grecję” – każda klasa (każdy rocznik) miała do dyspozycji stolik i kawałek powierzchni ściany, aby zaprezentować różne przedmioty kojarzące się z Grecją. Stoiska te znajdowały się na sali gimnastycznej, gdzie odbywała się cała impreza.

„Przebranie za sławnego Greka” – przebrany uczeń powinien być zaznajomiony z postacią, którą kreuje.

„Prezentacja zachęcająca do odwiedzenia Grecji” – czas prezentacji został określony – maksymalnie na 5 minut.

„Taniec w rytmach muzyki greckiej” – z każdego rocznika przynajmniej 20 uczniów brała udział w tym konkursie, oczywiście w większości tańcem tym była słynna ZORBA.

„Nauczyciel w roli boga olimpijskiego” – każdy nauczyciel – wychowawca klasy występował w stroju olimpijskich bogów i tym samym zdobywał punkty dla swojej klasy.

Oprócz wyżej wymienionych odbyły się również konkursy sportowe [1 uczennica lub uczeń z każdej klasy]:

- Klasy I-III – „Rzut beretem na odległość”
- Klasy IV-VI – „Żonglowanie dwiema piłeczkami”
- Gimnazjum – „Wspinanie po linie”

Program „Dnia Greckiego” (czas trwania 4 godziny, w tym 1 godzina przygotowań)

- przygotowywanie stoisk i zajmowanie miejsc
- rozpoczęcie Dnia Greckiego; przedstawienie programu oraz wyników konkursów odbywających się w tygodniu poprzedzającym Dzień Grecki

Kolejność konkursów:

- **Prezentacja zachęcająca do odwiedzenia Grecji – klasy I-III**
- **Taniec w rytmach muzyki greckiej – klasy IV-VI**
- **Przebranie za sławnego Greka – Gimnazjum**
- **Rzut beretem na odległość – klasy I-III**
- **Prezentacja zachęcająca do odwiedzenia Grecji – klasy IV-VI**
- **Taniec w rytmach muzyki greckiej – Gimnazjum**
- **Przebranie za sławnego Greka – klasy I-III**
- **Żonglowanie piłeczkami – klasy IV-VI**
- **Prezentacja zachęcająca do odwiedzenia Grecji – Gimnazjum**
- **Taniec w rytmach muzyki greckiej – klasy I-III**
- **Przebranie za sławnego Greka – klasy IV-VI**
- **Wspinanie po linie – Gimnazjum**
- **Konkurs dla nauczycieli**
- **Przerwa, oglądanie stoisk**
- **Ogłoszenie wyników i rozdanie nagród**

Ważną rolę stanowiła również dokumentacja konkursów. Przedstawiam tutaj wzór druku, które były potrzebne jury w trakcie Dni Greckich.

Punktacja była następująca:

I miejsce – 3punkty, II miejsce – 2 punkty, III miejsce – 1 punkt

konkursy/klasy	1	2	3	4	5	6	1 G	2 G	3 G
„Charakterystyczna budowla grecka z plasteliny”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
„Grecja w Twoich oczach”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
„Plakat prezentujący Grecję”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
„Budowla grecka z zastosowaniem różnych materiałów odpadowych”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
„Konkurs Niespodzianka”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
„Stoisko prezentujące Grecję”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
„Przebranie za sławnego Greka”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;

„Prezentacja zachęcająca do odwiedzenia Grecji”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;											
„Taniec w rytmach muzyki greckiej”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;											
„Nauczyciel w roli boga olimpijskiego”	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;											
Rzut beretem na odległość – klasy I-III	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;											
Żonglowanie piłeczkami – klasy IV-VI	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	Wspinanie po linie – Gimnazjum	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;
SUMA PUNKTÓW	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;	%nbsp;											

Inne spostrzeżenia dotyczące Dnia Greckiego:

- Produkty konkursowe stanowiły element dekoracji sali i były oglądane w czasie przerwy podczas imprezy.
- Jury stanowili nauczyciele, którzy nie są wychowawcami w poszczególnych klasach.
- Klasy zdobywały punkty za poszczególne konkursy klasyfikacja generalna w poszczególnych grupach wiekowych. Wszyscy otrzymali dyplomy, a zwycięzcy w poszczególnych kategoriach nagrody.

Mam nadzieję, że mój artykuł zachęci do organizowania tego typu imprez i będzie pomocny w ich realizacji.

39: Odpowiedzialni za wychowanie

Autor: *Barbara Kampczyk – nauczyciel Przedszkola „Pod Dębem” w Koszęcinie,
Maria Grajcar – nauczyciel Przedszkola w Strzebinii*

Artykuł stanowi formę popularyzowania i promowania wśród rodziców czytelnictwa literatury pedagogiczno-psychologicznej. Zawiera informacje oraz opinie autorek na temat książki Bernabe Tierno „Najważniejsze pięć lat życia dziecka”.

Bibliografia:

Bernabe Tierno „Najważniejsze pięć lat życia dziecka”, Wydawnictwo eSPe, Kraków 2003.

Odpowiedzialni za wychowanie

„Nie ma bezużytecznych roślin, ani złych ludzi, są jedynie niedoświadczeni hodowcy”.

Wiktor Hugo

Powyższe słynne zdanie Wiktora Hugo znajdziemy na pierwszych stronach książki Bernabe Tierno „Najważniejsze pięć lat życia dziecka”, która ukazała się w serii „W nurcie pedagogiki i psychologii” Wydawnictwa eSPe, Kraków 2003. Na okładce przeczytamy natomiast słowa: „Noworodek, który tuż po narodzeniu nie posiada wiedzy czy wielu umiejętności, ma się tak rozwinąć, że w wieku pięciu czy sześciu lat potrafi poprawnie mówić, skakać, rozumieć komunikaty, czytać, dodawać, a nawet pisać ... Aby został osiągnięty ten prawdziwy cud natury, jakim jest dziecko w wieku pięciu lat, rodzice muszą je uczyć, codziennie towarzyszyć mu we wzrastaniu i stymulować jego nawyki, aby maksymalnie rozwijać jego uzdolnienia”.

Jako nauczycielki wychowania przedszkolnego prawie codziennie dokładamy swoją małą cząstkę do rozwoju dziecka w tym, tak ważnym dla niego okresie życiowym, że wyżej wspomniany B. Tierno – pedagog i psycholog nazywa go „najważniejszym” okresem. Autor książki nie czyni tego bezpodstawnie. Opiera się na całej współczesnej wiedzy pedagogicznej i psychologicznej. Wielu autorów prac badawczych nad rozwojem człowieka potwierdza, iż deficyty społeczne, uczuciowe, wychowawcze oraz brak stymulujących bodźców, doznane w tym okresie, bardzo trudno zrekompensować, jeśli działania podejmie się zbyt późno. To właśnie we wczesnym dzieciństwie człowiek posiada największy, niewiarygodny potencjał rozwojowy, który można wykorzystać w pełni rozwijając zdolności fizyczne, intelektualne, językowe, psychomotoryczne i społeczne danej osoby lub je zmarnować, ograniczyć, zaprzepaścić. W późniejszym okresie życia człowiek doskonalą i rozwija zdolności i utrwala cechy osobowościowe, których zaczątki zaszczipiono mu w dzieciństwie.

Tymczasem nasza praktyka dydaktyczno-wychowawcza wskazuje na to, jak ciągle niska jest świadomość społeczna prawideł psychologii rozwojowej człowieka wśród rodziców naszych przedszkolaków. Choć od dawna w naszej tradycji ludowej funkcjonuje przysłowie „Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał” to zbyt mało rodziców zdaje sobie sprawę, jak cenna wskazówka wychowawcza zawarta jest w tej „banalnej mądrości”.

„No wie pani, ja mu nigdy nie dawałam kredek ani nożyczek, bo on nie mówił, że chce”; „Bije, kopie ...A wyrośnie z tego!”; „Jak pójdzie do szkoły to się nauczy!” – Oto kilka stereotypowych wypowiedzi, które słyszy nieraz nauczyciel przedszkola, sygnalizując rodzicom problem dziecka. Te wypowiedzi świadczą o tym, że istnieje duża potrzeba popularyzowania wiedzy pedagogiczno-psychologicznej i uświadamiania rodzicom znaczenia wczesnej stymulacji dziecka. Wiedza ta jest potrzebna w różnych środowiskach rodzinnych, nie tylko w tych nazywanych popularnie „niewydolnymi wychowawczo”. Coraz częściej spotykamy się w swej praktyce pedagogicznej z przypadkami, gdy rodzice silnie stymulują rozwój pewnych funkcji intelektualnych, zupełnie lekceważąc inne sfery rozwoju dziecka. I tak na przykład dziecko sześciolatnie potrafi już czytać, posługiwać się komputerem, ma bogaty zasób słownictwa ale jest bardzo niesamodzielne w czynnościach samoobsługowych, zna marki zagranicznych samochodów ale nie zna dni tygodnia, poziom jego rozwoju społeczno-emocjonalnego jest niższy niż przeciętnego rówieśnika. Ta dysharmonia rozwojowa również może być wynikiem braku wiedzy na temat integralnego rozwoju dziecka.

Wspomniana książka B. Tierno stanowi niewielką objętościowo, praktyczną i szczegółową pozycję, w której można odnaleźć uzasadnienie tezy o decydującym znaczeniu w rozwoju pierwszych lat życia dziecka. Zawiera opis kolejnych etapów rozwojowych od zera do pięciu lat, z podziałem na miesiące. Istotnym walorem książki jest zamieszczenie w niej przez autora konkretnych porad dla rodziców i opiekunów co należy robić, a czego należy unikać, aby osiągnąć jak najlepsze rezultaty wychowawcze i stworzyć dziecku możliwość rozwijania swoich zdolności we wszystkich możliwych dziedzinach.

Pragnieniem autora, o czym pisze we wstępie książki, jest zachęcenie rodziców i opiekunów dzieci do wcielenia w życie chociaż niektórych spośród jego rad i sugestii, które proponuje, opierając się na wiedzy pedagogiczno-psychologicznej. Naszym natomiast pragnieniem, autorem artykułu, jest zachęcenie rodziców przedszkolaków i wszystkich młodych rodziców do sięgnięcia po lekturę pedagogiczno-psychologiczną, która pisana jest językiem coraz bardziej dostępnym dla szerokiego grona odbiorców, tak jak polecała przez nas książka „Najważniejsze pięć lat życia dziecka”. Myślmy, że warto to uczynić w poczuciu odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Na koniec pragniemy życzyć wszystkim rodzicom i opiekunom dzieci, by te ostatnie były dla nich prawdziwym darem, w myśli kolejnej „złotej myśli” zaczerpniętej z polecanej przez nas książki. Te słynne cytaty, których więcej znajdziemy na kartach książki, to dodatkowa i ciekawa ozdoba lektury.

*„Stosownie do otrzymanego wychowania,
dzieci stają się dla rodziców*

największym darem bądź najgorszą karą”.

Petit-Senn

40: Międzyszkolny Konkurs „Twórczość dziecka w wierszu ekologicznym” jako forma kształtowania świadomości ekologicznej dzieci

Autor: Urszula Kulaj-nauczyciel przyrody SP nr19 w Częstochowie
Monika Bosiacka- wychowawca świetlicy SP nr19 w Częstochowie

Artykuł ten dotyczy rozbudzania świadomości ekologicznej uczniów poprzez udział w konkursach oraz poprzez kształtowanie ich twórczej postawy.

Edukacja ekologiczna odgrywa ważną rolę we współczesnym świecie. Wybierając określony styl życia,

w konkretny sposób wpływamy na środowisko, w którym mieszkamy często nie zdając sobie sprawy, jak nań oddziałujemy. Niektóre z naszych poczynań mogą mieć wpływ na nieznanym nam ludzi i nawet bardzo odległe miejsca lub przyczynić się do szkód, które będą musiały naprawić następne pokolenia.

Nauczyciele odgrywają decydującą rolę w podnoszeniu świadomości ekologicznej, której ukształtowanie stało się wyzwaniem naszych czasów.

Edukacja ekologiczna jest obecnie ważną częścią wychowania dzieci. Może ona urozmaicić pracę w szkołach

i przyczynić się do osiągnięcia znacznych sukcesów.

Nauczyciel to pedagog twórczy, animator, stwarzający takie sytuacje, w których uczniowie pytając o swój stosunek do świata, otoczenia podejmują działania wyzwalające ich twórcze myślenie, rozwijające ich osobowość.

Z myślą o takim podejściu do edukacji ekologicznej proponujemy uczniom co roku udział w Międzyszkolnym Konkursie „Twórczość dziecka w wierszu ekologicznym”, który odbywa się pod patronatem Zarządu Ligi Ochrony Przyrody.

Wykorzystując piękno poetyckiego słowa pozawala on spojrzeć dzieciom na przyrodę niekonwencjonalnie i w rezultacie podjąć próbę wykreowania człowieka ery ekologicznej.

Towarzyszy mu przesłanie „To nie świat należy do nas. To my należymy do świata. Karmimy się więc jego pięknem. Pięknem wschodów i zachodów. Zielenią łąk i białą śniegu. Zapachem wiosny, lata, jesieni i zimy.

Żyjmy zgodnie z naturą-ekologicznie, naturalnie i normalnie”.

Międzyszkolny Konkurs „Twórczość dziecka w wierszu ekologicznym” zainicjowała dziewięć lat temu była nauczycielka biologii SP nr 19 w Częstochowie Krystyna Zygmun. Obecnie jego organizacją zajmują się Urszula Kulaj, Monika Bosiacka, Jolanta Zasuń.

Celem tego konkursu jest rozwijanie i wzmacnianie świadomości ekologicznej uczniów. Zwrócenie uwagi na humanistyczny aspekt ekologii, a także rozwijanie twórczości literackiej.

Konkurs skierowany jest do uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej. Uczniowie samodzielnie bądź pod kierunkiem nauczyciela piszą wiersze a następnie prezentują je podczas konkursu.

.Jury, w którym zasiadają poloniści, nauczyciele przyrody, przedstawiciele Zarządu LOP oceniają treść wiersza i sposób prezentacji.

Konkurs ten cieszy się dużą popularnością wśród uczniów i nauczycieli. W ósmym etapie tego konkursu, który odbył się w maju 2004 roku wzięli udział uczniowie z czterdziestu szkół Częstochowy i regionu.

Prezentowane wiersze potwierdziły dużą świadomość ekologiczną uczniów i ich wrażliwość na piękno natury.

Uświadomili nam wszystkim, że jeśli chcemy ochronić środowisko musimy podporządkować się pewnym zasadom to znaczy: nie deptać trawników, nie zrywać chronionych roślin, nie śmiecić, sadzić drzewa, używać papieru „z odzysku” itp.

Konkurs ten jest kolejną, barwną liryczno-refleksyjną, wesołą imprezą rozbudzającą w uczniach poczucie odpowiedzialności za losy Ziemi. Umożliwia uczniom zaprezentowanie własnych postaw i przemyśleń na temat szczególnie wszystkim bliski jakim jest ochrona przyrody.

Uważamy, że taka forma pracy z dziećmi jest ciekawa i w efektywny sposób przyczynia się do podnoszenia

świadomości ekologicznej uczniów. Wzbudza zainteresowanie uczniów tematami związanymi ze środowiskiem i zachęca ich do aktywnego i odpowiedzialnego udziału w rozwiązywaniu problemów środowiska.

Oto niektóre z nagrodzonych wierszy prezentowanych podczas ósmej edycji Międzyszkolnego Konkursu

„Twórczość dziecka w wierszu ekologicznym”.

Ziemianie

Autor-Joanna Rys SP nr19 w Częstochowie

I nagroda

Hej Ziemianie.

Halo, to ja Ziemia!

Mam swoje pragnienia,

Zaraz je wam przedstawię.

Spójrzcie na mnie łaskawie.

To ważne, chcę być czysta,

Niech woda źródłana tryska

Orzeźwia cudowne kwiaty.

Niech stoją piękne lasy,

W lasach się chronią ptaki

I zwierząt rodzaj wszelaki.

W morzach ryby i wodne ssaki

A nie okrętów wraki.

Ziemianie, bądźcie mili

Niech każdy z was się schyli

Posprzątaj śmieci ziemnie bo czystą być przyjemnie

Posadźcie nowe drzewa,

W nich ptak dla Was zaśpiewa

A jego śpiew wesoły

Ból głowy niech ukoi.

Pomyślcie też czasami,

Pojeźdźcie rowerami,

Samochodowe spaliny

To chorób są przyczyny.

Wierzę że moje prośby

Spełnicie moi mili,

A wtedy to ja Ziemia

Spełnię Wasze życzenia.

Dam czystą wodę

Powietrze cudne, zdrowe,

I będę Wam służyła

Lat milion

Albo dłużej

Oto las

Autor-Piotr Kalek SP w Lipiu

II nagroda

Proszę państwa, oto las.

Las to jest przyjaciel nasz,

To są płuca dla planety!

Lecz czy dbamy o nie?

Noo...niestety.

Wonne kwiaty, rude grzyby

Mogłyby w nim rosnąć gdyby

ludzie wielcy i ci mali

choć trochę o las dbali.

Gdyby śmieci, złom plastiki

wyrzucali na śmietniki

A nie tam gdzie sarny, dziki

mają swoje legowiska,

Gdzie źródółko spod mchu tryska

a konwale wczesną wiosną
na polanach cicho rosną.
Proszę państwa, oto las.
Jeszcze rośnie jest wśród nas
Ludziom swe otwiera wrota,
czy to piątek, czy sobota.
Wygrzebuje się spod śmieci,
Które zostawiły dzieci,
Które rzucił tam dorosły
Gdzie niedawno fiołki rosły.
Jeszcze w słońce złote wznosi
Ptasie gniazda, liść paproci,
ale już mu trudniej ranek
zacząć śpiewem wśród sasanek
i myśl jedna wciąż go dręczy :
„Czemu tak się muszę męczyć?”
Milczy las, nie umie szlochać
Czy tak trudno go pokochać?

Bibliografia

- 1.K.Baczała,j.Hindson,B.Koźniewska-„Zieloną ścieżką” - WSIP 1996
 - 2.B.Bleja-Sosna -„Ścieżki edukacyjne” BEA-BLEJA s.c.2000
-

41: SCENARIUSZ ZAJĘĆ MIĘDZYPRZEDMIOTOWYCH OPARTY NA LEKCJACH JĘZYKA ANGIELSKIEGO I PRZYRODY

Autor: Justyna Cichoń-Dec – nauczycielka języka angielskiego, Marzena Bęben – nauczycielka przyrody
 SP im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

Publikacja ta przeznaczona jest dla nauczycieli przyrody i języków obcych szkół podstawowych. Autorki przedstawiają w niej propozycję przeprowadzenia zajęć międzyprzedmiotowych (przyroda i język angielski), które pomogą sprawdzić wiedzę przyrodniczą i językową uczniów oraz wykorzystanie jej podczas prac nad przygotowaniem projektu na temat ochrony środowiska pt.: „Looking after the environment”.

Temat zajęć: Praca projektowa: „Looking after the environment”. Jak dbać o środowisko?

Poziom: klasa VI szkoły podstawowej

Długość zajęć: 3* 45 minut (135 minut) dwie godziny języka angielskiego, godzina przyrody

Cel ogólny zajęć: wykonanie projektu plastycznego, w języku angielskim, dotyczącego naszego wpływu na ochronę środowiska, z wykorzystaniem wiadomości z zakresu ochrony środowiska i słownictwa angielskiego, oraz zaprezentowanie go w interesujący sposób.

Cele operacyjne:

Uczniowie:

- rozpoznają dewastacyjną działalność człowieka w środowisku (np.: dzikie wysypiska śmieci, rury ściekowe odprowadzane bezpośrednio do rzeki, dymiące komin fabryczne),

- znają skutki zanieczyszczenia środowiska (efekt cieplarniany, dziura ozonowa, zakwitanie glonów),

- podają przykłady zanieczyszczenia wody, powietrza, gleby,

- umieją korzystać z mapy: „Polska – ochrona przyrody i degradacja środowiska” („Atlas do Przyrody”) w celu pozyskania potrzebnych informacji,

- używają konstrukcji gramatycznej „we should, we shouldn't” i słownictwa angielskiego związanego ze środowiskiem - wprowadzonego na lekcji poprzedniej,

- samodzielnie budują zdania w języku angielskim związane ze środowiskiem i jego ochroną,

- dzielą się pracą, obowiązkami i biorą udział w współzawodnictwie szanując jednocześnie pracę innych,

- uczą się samodzielnego planowania i prezentowania własnej pracy.

Metody i formy pracy: uczniowie korzystają z podręcznika i różnorodnych źródeł informacji na temat środowiska, umieją sporządzić prostą mapę, dzielą się rolami, pracują w grupach 4 osobowych, (osoby o zróżnicowanym poziomie osiągnięć szkolnych), realizują krótki projekt badawczy, sami próbują sobie zaplanować pracę na 135 minut, ponadto pracują metodą ekspresji i impresji, opracowują drzewko decyzyjne – dyskutują i samodzielnie podejmują różne decyzje, wykorzystywana jest także „burza mózgów”.

Dotychczasowy poziom wiedzy uczniów dotyczący tematu: uczniowie znają słownictwo -

- w języku polskim i angielskim - dotyczące środowiska naturalnego, znają zagadnienia dotyczące ochrony środowiska, wiedzą w jaki sposób mogą - na małą skalę - przeciwdziałać zanieczyszczeniu środowiska, co roku uczestniczyli w akcji „Sprzątanie świata” i znają jej założenia.

Wykorzystane materiały, pomoce: podręcznik do języka angielskiego, podręczniki do przyrody, atlas do przyrody, słowniki polsko - angielskie i angielsko-polskie, mapy, opracowania internetowe dotyczące tematu, notatki, zdjęcia, widokówki, brystole, farby, kredki i inne pomocne przedmioty.

Etapy zajęć:

1. Powitanie. Zapisanie tematu zajęć. Krótkie wprowadzenie do tematu. Podanie celu zajęć.

2. Uczniowie dzielą się na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy jest wykonanie - na dużym brystolu - grafu związanego z zanieczyszczeniami środowiska i przeciwdziałaniem dewastacyjnej działalności człowieka:

- I i II grupa zajmuje się tematem: „Zanieczyszczenia wody i przeciwdziałanie temu zjawisku”

- III i IV grupa: „Zanieczyszczenia gleby i przeciwdziałanie temu zjawisku”

Wcześniej uczniowie wraz z nauczycielem omawiają graf dotyczący zanieczyszczenia powietrza.

W podobny sposób uczniowie opracowują przydzielone im zagadnienia (woda, gleba).

3. Przypięcie wykonanych grafów na tablicy (ułatwią one wszystkim uczniom dalszą pracę podczas przygotowywania projektu), wspólna analiza wykonanych propozycji, ewentualne dopisanie, uzupełnienie zagadnień do poszczególnych grafów.

4. Przypomnienie słownictwa dotyczącego środowiska wprowadzonego na poprzedniej lekcji.

Uzupełnianie zdań (ćwiczenie typu „fill in the gaps”). Każdy uczeń otrzymuje kartkę ze zdaniami do uzupełnienia, pracuje indywidualnie. Po wykonaniu ćwiczenia, następuje wspólne sprawdzenie i ewentualna poprawa ćwiczenia.

Instrukcja dla ucznia:

Uzupełnij zdania brakującymi wyrazami, które poznałeś na ostatniej lekcji. Numery podane w nawiasach oznaczają literę wpisanego wyrazu, którą należy wypisać pod spodem, tak aby powstało hasło.

1. The main ___ s ___ for pollution is waste.(1)

2. When you pollute something, you make it dirty or ___ r ___ s for other people or animals. (5)

3. Don't use strong c ___ s for cleaning. (6)

4. Power stations produce e ___ t ___ for homes and shops, schools and factories.(11)

5. Many power stations also produce smoke, toxic gases, mountains of dirty black waste and ___ d r ___ . (3)

6. Travelling by bike is better for our health and doesn't p ___ e the atmosphere.(3)

7. Sometimes toxic chemicals leak into ___ v ___ s polluting the water and killing fish and other animals.(2)

8. It's better to wear man-made fur instead of real fur – in this way we protect ___ a ___ d animals. (2)

9. If we avoid unnecessary food p ___ n __, we don't create rubbish. (9)

The hidden word is: _____

Prawidłowa odpowiedź: (RECYCLING)

5. Wyjaśnienie pojęcia „recycling” w języku polskim. Tworzenie – w parach definicji słowa w języku angielskim. Zapisanie do zeszytów. Dostrzeżenie przez uczniów potrzeby segregacji śmieci i przetwarzania surowców wtórnych. Podanie przykładów rzeczy otrzymanych z surowców wtórnych np. papier toaletowy.

6. Nazwanie surowców w języku angielskim. Przypomnienie konstrukcji „we should, we shouldn't”.

7. Przedstawienie celów pracy projektowej na temat wpływu uczniów na ochronę środowiska. Podział uczniów na grupy 5 osobowe, wyłonienie „leadera” grupy i podział obowiązków. Przypomnienie o efekcie końcowym pracy – projekcie i jego prezentacji na forum klasy – podczas ostatniej godziny lekcyjnej.

8. Praca w grupach. Uczniowie wypełniają „kartę pracy grupy”, na podstawie której łatwo będzie wygęzkować wykonanie przydzielonej części zadania przez poszczególnych członków grupy. Określenie czasu pracy.

9. Praca w grupach. Nauczyciele nadzorują pracę uczniów, sprawdzają karty pracy, pomagają w razie potrzeby, poprawiają ewentualne błędy, doradzają.

10. Praca domowa – po drugiej godzinie lekcyjnej: przygotować się do prezentacji (przedstawiciele grupy) projektu na forum klasy. Prezentacja nastąpi podczas trzeciej godziny lekcyjnej. Wybrane przez grupę osoby zaprezentują projekt swojej grupy.

11. Prezentacja projektów przez poszczególne grupy. Ocena wykonania projektu: poprawność, rzetelność, estetyka i wkład pracy. Ocena prezentacji projektu: ogólne wrażenie, wkład pracy, ocena pod względem poprawności i biegłości językowej, wykorzystanie wprowadzonego słownictwa angielskiego.

Uwagi:

Wszyscy uczniowie zostaną ocenieni.

Przeprowadzony zostanie konkurs na najlepszą pracę spośród klas VI. Uczniowie zostaną nagrodzeni ocenami i ekspozycją prac.

Bibliografia:

1. Podręcznik do języka angielskiego: „Brainwaves 3”, OUP, Kate Wakeman, Danae Kozanoglou, David McKeegan 2001

2. „Recycling” Rosemary Border OUP 2001

3. Podręcznik: „Przyroda dla klasy VI” A. Czerny, K. Mnich, H. Lach Wyd. „Nowa Era” Warszawa 2001

4. „Atlas do Przyrody klasy IV – VI” Wydawnictwo M. Rożak, Warszawa 2001

5. „Przyroda do klasy IV” M. Marko-Worłowska, F. Szlajfer „nowa Era” Warszawa 2003

1

42: Dziedzictwo kulturowe w Regionie Częstochowskim

Autor: *Beata Orlikowska - nauczyciel historii, bibliotekarz w Zespole Szkół Gastronomicznych w Częstochowie*

Mając na celu wprowadzenie uczniów w świat wartości własnego dziedzictwa kulturowego oraz rozwój ich wiedzy o regionie w powiązaniu z dziejami narodowymi jako nauczycielka historii postanowiłam opracować własny program edukacyjny „Dziedzictwo kulturowe w Regionie Częstochowskim”.

Uczniowie dzięki programowi mają możliwość uczestnictwa w życiu wspólnoty lokalnej, mogą dostrzec wpływ kultury regionu na życie jego mieszkańców, poznają wytwory kultury duchowej i materialnej regionu częstochowskiego.

Regionalizm w dobie integracji Polski z Unią Europejską stał się jednym ze sposobów łączenia różnych dziedzin wiedzy oraz kształtowania emocjonalnej więzi z regionem.

Przez tematykę regionalną budzimy wśród uczniów poczucie wspólnoty ze środowiskiem, ludźmi mieszkającymi w danym regionie. Uczniowie zdobywają określony zasób wiedzy o własnym regionie, ugruntowują poczucie tożsamości narodowej poprzez rozwój tożsamości regionalnej, poznają walory i specyfikę regionu.

Wypełniając cele tego programu postanowiłam zastosować różne formy nauczania. Szkoła nie powinna być jedynym miejscem zdobywania wiedzy i umiejętności. Uczeń zwiedzając muzea, oglądając zabytki pogłębia poczucie emocjonalnej więzi z „małą ojczyzną”. Poprzez eksponaty – źródła przeszłości ma możliwość szybkiej zrozumieć proces dziejowy. Bardzo przydatne są tutaj muzea historyczne bądź archeologiczne. Częstochowa jest miastem, które posiada bardzo cenne źródło, które uświadomi wszystkim, iż tam gdzie żyli ludzie tworzyła się historia [P. Unger, Muzea w nauczaniu historii, Warszawa 1988, s. 29.]. Jest nim Rezerwat Archeologiczny, który przedstawia cmentarzysko kultury łużyckiej z grobami szkieletowymi oraz z ciałopalniami. Prezentowana jest tam również wystawa fotograficzna, przedstawiająca Rezerwat Archeologiczny od czasów jego powstania. Na cmentarzysku odkryto również naczynia ceramiczne oraz ozdoby, narzędzia i broń, wykonane z brązu i żelaza, które stanowiły wyposażenie grobów.

Doskonałą formą poznania naszego dziedzictwa kulturowego są też lekcje w muzeach.

W Częstochowie i okolicach muzea obok wystaw stałych i czasowych prowadzą również działalność edukacyjną tj. cykl lekcji muzealnych z zakresu historii, sztuki, etnografii, przyrody. W muzeach można zobaczyć dzieła sztuki, wystawy poświęcone znanym osobowości z różnych dziedzin życia, pamiątki, plakaty, wystawy fotograficzne, zdjęcia oraz obrazy, portrety.

To wszystko pozwoli uczniom poznać wiedzę, którą trudno znaleźć w podręcznikach. Młodzież oprócz suchych faktów poznaje naocznie różne przedmioty [M. Dąbrowska, Szkolne wycieczki historyczne, Warszawa 1975, s. 46.].

W programie nie sposób pominąć kultury ludowej regionu częstochowskiego. Należy sięgnąć do tradycji, zwyczajów i obrzędów w naszym regionie, poznać wpływ kultury ludowej na współczesność.

Postanowiłam też sięgnąć do źródeł wiedzy o naszym regionie, do legend

i wiedzy o Częstochowie, zapoznać młodzież z językiem regionu.

Oddzielne miejsce zajmie historia i tradycja własnej rodziny na tle historii regionu i ojczyzny. Proponuję wyszukanie przez uczniów pamiątek historycznych rodziny, ich prezentacje, wykonanie drzewa genealogicznego

i wywiady z najstarszymi członkami rodziny. Uczniowie uczą się odtwarzać ciekawe wydarzenia w rodzinie na tle wydarzeń w regionie.

Dzięki programowi młodzież pozna główne zabytki w swoim regionie, dowie czym szczyt się jego miasto i region.

Pomocne w dążeniu do realizacji założonych celów będzie zbieranie materiałów, wycieczki, spotkania z ciekawymi ludźmi, wywiady z członkami rodzin, konkursy, wystawy muzealne, zbieranie pamiątek rodzinnych.

Przy realizacji programu własnego wykorzystałam jako formy pracy: konkursy, ankiety, pogadanki, filmy, lekcje otwarte dla nauczycieli i wycieczki.

Młodzież wzbogacona o nowe wartości, będzie mogła promować nasz region na zewnątrz oraz kultywować poznane tradycje i obyczaje i przekazywać je następnym pokoleniom.

Bibliografia:

1. Dąbrowska M., Szkolne wycieczki historyczne, Warszawa 1975

2. Unger P., Muzea w nauczaniu historii, Warszawa 1988

43: Projekt międzyprzedmiotowy: „Polska w Europie” pt.: „...bo to Polska właśnie” - założenia programowe, scenariusz przebiegu projektu dla uczniów klas IV – VI szkoły podstawowej.

Autor: *Marzena Bęben – nauczycielka przyrody, Justyna Cichoń-Dec – nauczycielka języka angielskiego*
Karola Gmyrek – nauczycielka języka polskiego
SP im. Wołyńskiej Brygady Kawalerii w Miedźnie

Publikacja niniejsza adresowana jest do nauczycieli wszystkich przedmiotów pracujących w szkole podstawowej. Projekt ten przeznaczony jest do realizacji na drugim etapie kształcenia (klasy IV – VI). Zamierzeniem autorek projektu jest uświadomienie uczniom istnienia i znaczenia bogatego dziedzictwa kulturowego naszego kraju i jego poszczególnych regionów.

CEL OGÓLNY PROJEKTU :

1. Uświadomienie uczniom istnienia i roli więzi łączących ich z dziedzictwem kulturowym naszego kraju, prowadzące do wszechstronnego poznania regionów geograficznych Polski
2. Popularyzowanie historii, tradycji, zwyczajów i kultury Polski w kontekście wstąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej. Podkreślenie znaczenia zagadnienia tożsamości narodowej.

CELE OPERACYJNE:

Uczeń:

1. Dostrzega piękno i niepowtarzalność różnych miejsc w kraju i wartości dziedzictwa kulturowego regionów Polski;
2. Zna wybrany region kraju z różnych punktów widzenia (społecznego, kulturowego, gospodarczego i przyrodniczego);
3. Poznaje związki tradycji (historii) swojej rodziny z tradycjami, (historią) danej ziemi i „własnymi korzeniami” w powiązaniu ze wspólnotą regionalną, religijną i kulturową;
4. Pokazuje i określa na mapie położenie geograficzne swojego regionu; poprawnie rozmieszcza kolory hipsometryczne na przydzielonym regionie Polski;
5. Wymienia: duże miasta znajdujące się w regionie, bogactwa naturalne danego regionu, Parki Narodowe (lub inne formy ochrony przyrody), nazwy rzek przepływających przez region;
6. Potrafi zastosować wiedzę przyrodniczą w praktyce;
7. Korzysta z atlasu przyrody, rocznika statystycznego, mapy fizycznej, mapy ochrony środowiska oraz z technologii informacyjnej i komputerowej z uwzględnieniem zasobów internetowych;
8. Dokonuje prezentacji własnego regionu i jest przygotowany do popularyzacji kraju i jego regionów za granicą;
9. Dostrzega różnorodność regionów i ich odrębność kulturową.

ZADANIA NAUCZYCIELI:

1. Pomoc uczniom w dokładnym poznaniu kraju, w którym żyją.
2. Zwrócenie uwagi na specyfikę kulturową i tradycje kraju i jego regionów.
3. Rozwijanie wrażliwości estetycznej i wyobraźni uczniów.
4. Wyzwalanie aktywności ucznia poprzez różnego rodzaju działania, kreatywne uczestnictwo ucznia w różnych wydarzeniach kulturowych.
5. Rozwijanie umiejętności korzystania z technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
6. Stwarzanie warunków wszechstronnego rozwoju ucznia, aby mógł znaleźć odpowiedź na pytanie, kim powinien być i jak powinien żyć w zjednoczonej Europie.
7. Pomoc w korzystaniu z różnorodnych źródeł wiedzy o Polsce.
8. Rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur.
9. Krzewienie praw człowieka, poszanowania odmienności, solidarności społecznej, współpracy, przyjaźni i pokoju.

CELE WYCHOWAWCZE:

1. Świadome, czynne uczestnictwo w imprezach szkolnych.
2. Umiejętność oceny zachowań i działań swoich i innych.
3. Rozwijanie wrażliwości estetycznej i wyobraźni uczniów.
4. Wyzwalanie aktywności ucznia poprzez różnego rodzaju działania, kreatywne uczestnictwo ucznia w różnych wydarzeniach kulturowych.
5. Kształtowanie umiejętności pracy w grupie i poszanowania pracy innych oraz prawa do własnego zdania.

METODY I FORMY PRACY:

Praca metodą projektu, praca w grupach, praca w parach, praca indywidualna, prezentacja na forum szkoły, konkurs wiedzy o regionie, praca z mapą, wykonanie pracy plastycznej, korzystanie z różnych źródeł informacji: atlasy, przewodniki, internet, podręczniki, itp.

WYKORZYSTANE MATERIAŁY, POMOCE:

Brystol, przybory plastyczne, atlasy, ilustracje, widokówki, obrazki, podkłady muzyczne, teksty piosenek i tańców regionalnych podręczniki szkolne, informatory, roczniki statystyczne, wywiady z przedstawicielami regionów i inne materiały przygotowane przez uczniów, zależne od inwencji dzieci.

PRZEBIEG PROJEKTU:

L.P.	ETAPY - ZADANIA DO WYKONANIA	TERMIN REALIZACJI	UWAGI
1.	Każda klasa losuje nazwę regionu geograficznego Polski: POMORZE WIELKOPOLSKA WARMIA KUJAWY MAZOWSZE MAŁOPOLSKA DOLNY ŚLĄSK GÓRNY ŚLĄSK LUBELSZCZYZNA	data	 nbsp;nbsp;
2.	Zadanie klasy jest przygotowane (nie dłuższego niż 10 minut) programu artystycznego, którego celem będzie prezentacja wiadomości na temat wylosowanego regionu zawierającego następujące dane: 1. Położenie geograficzne 2. Historia regionu 3. Kultura i sztuka regionu 4. Inne informacje - według inwencji uczniów Celem programu będzie zareklamowanie regionu pod kątem jego atrakcyjności dla turystów z innego regionu oraz z innego kraju	w dniu występu	 nbsp;nbsp;
3.	Każda klasa przygotowuje plakat przedstawiający wylosowany przez nią region. Plakat powinien zawierać: 1. Nazwę regionu 2. Główne miasta 3. Cechy krajobrazowe (wyżyny, niziny, góry, jeziora, rzeki, zjawiska przyrodnicze, cechy fauny i flory itp.) 4. Dane statystyczne (powierzchnia, liczba ludności) D:\Dokumenty\Dokumenty\WOM19992000\Kwartalnik\200412\20041243.txt5. Najważniejsze zabytki 6. Inne ważne informacje wynikające ze specyfiki regionu Format plakatu: duży brystol, technika pracy – dowolna. Plakat prezentuje klasa podczas występu.	Gromadzenie materiałów: oddo wykonanie projektu do:.....	 nbsp;nbsp;
4.	Przewodniczący klas odbierają od organizatorów fragmenty puzzli (mapka regionu), które uczniowie pokolorują pod względem hipsometrycznym i umieszczają na nich nazwę swojego regionu. Puzzle należy zaprezentować w dniu konkursu, na początku występu klasy.	data	 nbsp;nbsp;
5.	Każda z klas wykonuje pracę plastyczną -dowolną techniką - przedstawiającą strój ludowy wylosowanego regionu (damski i męski); format rysunku A4.	data	 nbsp;nbsp;
6.	Każda klasa typuje dwie osoby do konkursu wiedzy o wylosowanym regionie. Konkurs będzie obejmował podstawowe wiadomości o wylosowanym przez daną klasę regionie. Uczniowie losują trzy z pięciu przygotowanych pytań i udzielają na nie odpowiedzi – w dniu przeprowadzenia imprezy (pod tabelą)	przygotowania od:do dnia konkursu	 nbsp;nbsp;
7.	Przygotowane prace, prezentacje, oraz wiedzę uczniów oceniać będzie jury złożone z nauczycieli i pracowników szkoły w skali od 1 –10 lub 1-5 za poszczególne etapy projektu. Zobacz: Karty oceny prac	w dniu imprezy	 nbsp;nbsp;

Pytania do konkursu wiedzy na temat wybranego regionu Polski

I. POMORZE

1. Jakie zwierzęta są charakterystyczne dla tego regionu
2. Do jakiego zlewiska zaliczamy rzeki płynące na Pomorzu
3. Jakie parki narodowe znajdują się na terenie Pomorza
4. Jak powstają jeziora przybrzeżne?

5. Jaką rolę spełniają rośliny porastające wydmy?

II. WIELKOPOLSKA

1. Jakie miasto jest stolicą województwa Wielkopolskiego?
2. Jaka rzeka płynie przez stolicę Wielkopolski?
3. Jak nazywamy park narodowy znajdujący się na terenie Wielkopolski?
4. Podaj nazwę byłej stolicy Polski, która znajduje się na Pojezierzu Wielkopolskim?
5. Wymień trzy rośliny uprawne, charakterystyczne dla Wielkopolski.

III. WARMIA I MAZURY

1. Co wpłynęło na ukształtowanie terenu Pojezierza Mazurskiego?
2. Wymień największe jeziora Mazur
3. Podaj nazwę stolicy województwa Warmińsko- Mazurskiego.
4. Jak głębokie jest jezioro Hańcza? - możesz się pomylić o 10 metrów.
5. Które z jezior mazurskich jest największe lub najgłębsze?

IV. KUJAWY

1. Podaj nazwy przynajmniej dwóch dużych miast znajdujących się na terenie województwa Kujawsko- Pomorskiego .
2. Jak nazywamy wodne połączenie Wisły i Noteci?
3. Jakie miasto słynie z tradycyjnego wypieku pierników?
4. Kim był Mikołaj Kopernik?
5. Czym zasłynął Mikołaj Kopernik? (co udowodnił?)

V. MAZOWSZE

1. Podaj nazwę stolicy województwa Mazowieckiego.
2. Jak legenda związana jest ze stolicą tego województwa?
3. Jak nazywamy park narodowy położony na Nizinie Mazowieckiej?
4. Jaką nazwę nosi zespół pieśni i tańca krzewiący kulturę tego regionu?
5. Podczas której wojny światowej Warszawa została prawie całkowicie zniszczona?

VI. MAŁOPOLSKA

1. Jak nazywamy najstarsze góry w Polsce?
2. Jakie zjawisko przyczyniło się do powstania Jaskini Raj?
3. Podaj nazwę byłej stolicy Polski znajdującej się na terenie województwa Małopolskiego.
4. Jaki park narodowy znajduje się blisko Kielc?
5. Wymień 5 znanych zabytków Krakowa.

VII. DOLNY ŚLĄSK I OPOLSCZYNA

1. Podaj nazwę stolicy województwa Dolnośląskiego?
2. Jaka rzeka płynie przez stolicę województwa Dolnośląskiego?
3. Jak nazywamy największy obszar leśny na terenie Niziny Śląskiej?
4. Jaka impreza kulturalna odbywa się co roku w Opolu?
5. Co to jest „ Panorama Racławicka” ?

VIII. GÓRNY ŚLĄSK

1. Podaj nazwę bogactwa naturalnego Dolnego Śląska.
2. Co kształtuje krajobraz Wyżyny Śląskiej?
3. Jak nazywamy góry, które powstają wokół kopalń?
4. Podaj najbliższą miejsc twojego zamieszkania miejscowość znajdującą się na Górnym Śląsku.
5. Dlaczego Wyżynę Krakowską – Częstochowską nazywamy „krajną białych skał”?

IX. LUBELSCZYNA

1. Podaj nazwy największych miast Lubelszczyzny.
2. Jak powstają wąwozy lessowe?
3. Jakie gleby najczęściej występują na Wyżynie Lubelskiej?
4. Dlaczego Wyżynę Lubelską nazywamy „zagłębieniem cukrowym”?
5. Z czego produkuje się w Polsce cukier?

PYTANIA DODATKOWE:

1. Podaj rok wstąpienia Polski do UE?
2. Ile gwiazdek znajduje się na fladze Unii Europejskiej?
3. Jakie pasma górskie występują na terenie Polski?
4. Podaj nazwy byłych stolic Polski.
5. Co jest symbolem Świąt Bożego Narodzenia?
6. Podaj nazwy pięciu największych miast Polski.
7. Co to są „dożynki”?
8. W jakim dniu zwierzęta mówią ludzkim głosem?
9. Podaj nazwę gminy w której mieszkasz.
10. Jak nazywamy jajka wielkanocne?

Bibliografia:

1. „Atlas do Przyrody” – klasy IV – VI Wydawnictwo Edukacyjne „Wiking” R. Nowacki, J. Sikorski, R. Wers Wrocław 2001
2. „Atlas do Przyrody” – klasy IV – VI Wydawnictwo M. Rożak M. i M. Augustyniak Wydanie I, Gdańsk 2001
3. „Przyroda do klasy V” Wydawnictwo „Nowa Era” J. Ślósarczyk, R. Kozik, F. Szlajfer Warszawa 2000
4. „Rok Polski” R. Hryń – Kuśmierek Wydawnictwo Podsiadlik- Raniowski i Spółka Poznań 2002
5. „Historia” klasy IV – VI Wydawnictwo „Żak” A. Wołosik Warszawa 2000

44: Humanizm i Reformacja

Autor: Urszula Nowakowska, nauczycielka języka polskiego Gimnazjum w Miedźnie

Celem artykułu jest zaprezentowanie różnic i podobieństw w spojrzeniu na sferę sacrum w dwóch głównych prądach myślowych Odrodzenia: reformacji i humanizmie.

Thomas Stearns Eliot powiedział, że „(...) sercem kultury jest religia” (Eliot, 1993 s. 54). Wypada zgodzić się z tym stwierdzeniem. Pragnienie doświadczania sacrum, przeświadczenie o obecności we wszechświecie uświęconego, niepoznawalnego dla rozumu, nie dającego podporządkować się prawom pierwiastka boskiego to trwałe elementy ludzkiej samoświadomości, który powoduje, że zwierzęca część naszej natury zostaje poskromiona i zwycięża w nas człowieczeństwo (Eliade, 1988 s. 12). Uczynienie z religijności, obcowania z sacrum, głównego czynnika człowieczeństwa, może budzić kontrowersje. Zwłaszcza w dobie triumfującego konsumpcjonizmu. Nie raz już jednak wieszczono śmierć sacrum i zwycięstwo profanum (oświecenie, Nietzsche), a praktyka życia społecznego okazała się inna. Współczesność jest jednak tylko pośrednim odnośnikiem opracowania, które nie ocenia „całości budowli a jedynie fragment jej podstaw” – Humanizm i Reformacja.

Szesnaście stulecie rozpoczyna w dziejach myśli ludzkiej okres nowożytny. Nowożytność w tym przypadku wyraża się przede wszystkim diametralną, w porównaniu do średniowiecza zmianą. Zmianą w sposobie myślenia, w spojrzeniu na świat. Człowiek powoli wyzwala się spod władzy przesądu. Swoją wiedzę o świecie zaczyna opierać na sprawdzonych, naukowo udowodnionych twierdzeniach. Widać to bardzo dobrze w geografii – przełom XV i XVI stulecia to okres Wielkich Odkryć Geograficznych. Jednakże rola religii jest nadal bardzo istotna. Nawet przy odkrywaniu nowych łądów. Krzysztof Kolumb dopływając do wybrzeży Ameryki miał świadomość religijnego wymiaru swojej misji. Pisał w listach do przyjaciół, że odkryta przez niego ziemia to „utracony eden”, raj. Wierzył także w eschatologiczny wymiar swojej misji. Koniec świata miał nastąpić około stu lat po odkryciu Ameryki. Dokonane przez niego odkrycie miało być szansą dla ludzi, aby poprawili własne postępowanie przed Sądem ostatecznym. (Cammusso, 1992 s. 12).

Tym, co najbardziej odróżnia jednak wiek szesnasty od „mroków średniowiecza”, jest jego stosunek do człowieka. Do ludzkiego życia i działalności. Średniowiecze najogólniej mówiąc wypracowało swój dorobek intelektualny na negacji otaczającego nas świata, a nawet na negacji wartości samego człowieka. Było to zgodne w znacznej mierze z tym, co stanowiło podstawę ortodoksji katolickiej – wizją świata reprezentowaną przez św. Augustyna. Nie były od niej wolne także różnorodne herezje średniowieczne. Nie tylko te, które sięgały do tradycji gnostycznych, jak Albigenski, lecz również tych, którzy jak Joachim z Fiore zaczęli od św. Augustyna. Negowanie świata nie prowadziło do powszechności w przyjęciu ascezy, jako sposobu życia. Wprost przeciwnie. Poza okresami, w których szalały zarazy ludzie żyli dość swobodnie, nie stosując się zbyt dokładnie do zaleceń Ewangelii, co więcej zepsucie ogarnęło także przedstawicieli kleru.

Wiek szesnasty przywrócił pozytywną wizję świata. Nastąpiło odrodzenie sztuki, nauki. Ponownie odkryto skarby kultury antycznej i na ich podstawie odnowiono łacinę, oczyszczając ją z naleciałości barbarzyńskich. Stało się to w zaciśnięciu bibliotek włoskich, które pełniły wtedy taką rolę jak dzisiejsze laboratoria jądrowe. (Chaunau, 1989, s. 89) Wraz z tym nastąpił także wzrost zainteresowania człowiekiem połączone chęcią zreformowania i odnowienia Kościoła nazywane się humanizmem chrześcijańskim. Oczywiście jest to bardzo uproszczona definicja. Na pewno niepełna, patrząc choćby na wieloznaczność, jaką kryje ten termin. Jednak na potrzeby tego opracowania wydaje się wystarczająca. Do najważniejszych przedstawicieli tego nurtu, obok Erazma z Rotterdamu zaliczają się: Marsilino Ficino, Pico della Mirandola.

We wspomnianym okresie zmienia się także wizja Boga, który z bezlitosnego Sędziego staje się miłosiernym Ojcem. Widać to bardzo dobrze w traktacie „O miłosierdziu boskim” Erazma z Rotterdamu (Domański, 1991). Człowiek staje się wolny. Może wybierać. Pojawia się twierdzenie, że jesteśmy partnerami Boga. Oczywiście nierównymi, bo on ustala wszystkie reguły i to partnerstwo daje nam niejako w darze. Stanowi to ogromną zmianę w patrzeniu na stosunki panujące między Stwórcą a jego dziełem. To odrodzenie zainteresowania człowiekiem połączone chęcią zreformowania i odnowienia Kościoła nazywane się humanizmem chrześcijańskim. Oczywiście jest to bardzo uproszczona definicja. Na pewno niepełna, patrząc choćby na wieloznaczność, jaką kryje ten termin. Jednak na potrzeby tego opracowania wydaje się wystarczająca. Do najważniejszych przedstawicieli tego nurtu, obok Erazma z Rotterdamu zaliczają się: Marsilino Ficino, Pico della Mirandola.

Cóż z kolei oznacza termin Reformacja? Najprościej rzecz ujmując jest to prąd myślowy w kulturze europejskiej, który za cel postawił sobie „wyprzątnięcie z Kościoła części umeblowania, które go zagracało” (Mackenney, 1997 s.14), a który doprowadził do największego rozłamu w chrześcijaństwie. Rozłamu, który na dodatek nie jest zwykłą schizmą, jak ten z 1054 roku, lecz poważną herezją. Za jego początek uznaje się wystąpienie Marcina Lutera z 30 października 1517 roku, kiedy to przybiła on do drzwi katedry w Wittenberdze słynne dziewięćdziesiąt pięć tez. Jest to początek umowy, bowiem prehistoria Wielkiej Reformacji jest bardzo długo. Składają się na nią idee występujące w średniowiecznych sektach plebejskich (beginiki i begardzi), w literaturze mistycznej (np. W pismach Mistrza Eckharta) i w herezjach anty papieskich (np. Wycliffe) (Eliade, 1995, s. 128) Zatem luter nie porusza nowych kwestii. Dostdniej i bardziej bezwzględnie podnosi i realizuje hasła znane już wcześniej. Chodzi tu o następujące tezy:

1. negacja władzy papieża, jego prymatu w chrześcijaństwie;
2. potępienie korupcji i niedouczenia kleru;
3. postulowanie powszechnej dostępności Pisma Świętego;
4. wizji prawdziwego Kościoła jako wspólnoty wybranych, moralnie czystych;
5. przyjęciu augustiańskiej koncepcji predestynacji, która ortodoksja uznała za zbyt skrajną. (Eliade, 1995, s.158)

Dla humanistów szczególnie ten ostatni postulat jest nie do przyjęcia. Nie mogli się pogodzić z wizją Boga – Tyrana, który egoistycznie jednych zbawia a innych przeznaczając na potępienie. Za każdym razem dokonując gwałtu na naturze człowieka nie zwracając uwagi na jego życie. Takie postawienie sprawy rodzi pytanie o suwerenność Boga. Bowiem czy człowiek może zmusić Stwórcę do pewnych decyzji? Czy dobrym życiem zmusi Boga by go zbawił?

Podsumowując można powiedzieć, że humanizm chrześcijański i wielka Reformacja to dwie odmienne interpretacje chrześcijaństwa. Zbieżne w głoszeniu potrzeby reformy, odmienne w określaniu jej zakresu i metody przeprowadzenia. Nade wszystko różnią się wizją Boga i Jego stosunku do ludzi. Ponadto inaczej patrzą na samego człowieka. Podczas gdy Humanisti stawiają go na poczesnym miejscu – przywracając mu wraz z upadkiem antyku wartość Reformatorzy przypominają o marności natury człowieka.

Bibliografia:

1. Cammuso L., Podróż Kolumba 1492-1504, Poznań 1992
2. Chanau P., Czas Reform: historia religii i cywilizacji 1250-1550, Warszawa 1990
3. Domański J., Uwagi o średniowiecznej i renesansowej „pogardzie świata” i „nędzy człowieka”, Warszawa 1991
4. Eliae M., Historia idei religijnych, Warszawa 1988-1995
5. Eliot T. S., Religijność a literatura, „Arkana” nr 15, Kraków 1996
6. Mackenney R., Europa w XVI wieku, Warszawa 1997

45: Schizofazja – definicja, objawy, terapia

Autor: Urszula Nowakowska, nauczycielka języka polskiego Gimnazjum w Miedźnie

Celem artykułu jest przybliżenie problemu schizofazji – czyli zaburzeń mowy osób cierpiących na schizofrenię. Problematyka ta pomaga zrozumieć psychiczne podłoże dysleksji.

Co stanowi o tym, że wypowiedzi dwóch osób z przewlekłą schizofrenią są traktowane zupełnie odmiennie – jedna niezrozumiała, dziwaczna, a druga z kolei dostosowana, „normalna”?

We współczesnej psychiatrii możemy wyróżnić dwa dominujące spojrzenia na te kwestie. Chodzi tu o kliniczny i lingwistyczny wymiar schizofazji, czyli zaburzeń mowy ludzi obarczonych jarzmem schizofrenii. Niektóre polskie opracowania psychiatryczne schorzenie to określają mianem „sataty słownej”, co jednak wydaje się być określeniem mało precyzyjnym, zbyt wieloznacznym.

Pierwszy, kliniczny wymiar, opiera się na schizofazji jako części typowego obrazu schizofrenii; drugi zaś, lingwistyczny, analizuje wypowiedź osoby chorej na schizofrenię porównując ją z normami języka mówionego (Czerniakiewicz, 1998).

Pierwszy z tych podziałów uwzględnia wiedzę o strukturze tekstu i dzieli objawy schizofazji na:

- a. zaburzenia językowe na poziomie tekstu (wypowiedzi), które obejmują:
 - fenomeny (zjawiska) ubytkowe na poziomie tekstu,
 - fenomeny wytwórcze na poziomie tekstu,
 - fenomeny związane z niespójnością tekstu;
- b. zaburzenia językowe na poziomie wypowiedzenia (zdania) – fenomeny syntaktyczne;
- c. zaburzenia językowe na poziomie słowa (morfemu) – fenomeny leksykalne.

Analizując nasilenie wymienionych zjawisk, Czerniakiewicz podaje, iż można zauważyć, że w grupie z wyższym poziomem patologii językowej:

- wszystkie fenomeny osiągały większe nasilenie;
- nasilenie istotnie wyższe osiągały wszystkie zjawiska wskazujące na niespójność wypowiedzi, a więc zbaczanie wypowiedzi, uskokowość, roztargnienie, utrata celu i odnoszenie do siebie – tak więc niespójność wypowiedzi powoduje, że jest odbierana jako dziwaczna i niezrozumiała;
- z pozostałych kategorii schizofazji odnoszących się do poziomu wypowiedzi istotnie wyższy poziom patologii osiągnęły tylko pojedyncze fenomeny: mowa sztuczna (z kategorii fenomenów wytwórczych na poziomie tekstu) i ubóstwo mowy (z kategorii fenomenów ubytkowych na poziomie tekstu);
- natomiast fenomeny syntaktyczne i wszystkie z wyjątkiem echolalii fenomeny leksykalne występowały z istotnie dużym nasileniem;
- wszystkie wymienione wyżej kategorie schizofazji (fenomeny wytwórcze i ubytkowe na poziomie tekstu, fenomeny wskazujące na niespójności wypowiedzi, fenomeny syntaktyczne i leksykalne) osiągnęły w badanej przez Czerniakiewicza grupie wyższy poziom patologii.

Z podanego zestawienia wynika, że największe nasilenie osiągały kategorie fenomenów wskazujących na niespójność wypowiedzi i fenomenów syntaktycznych, tak więc za zjawisko schizofazji odpowiedzialna jest dezorganizacja języka na poziomie wypowiedzi i wypowiedzi (tekstu i zdania).

Zatem istotne dla powstania schizofazji są dwa czynniki: „niespójność wypowiedzi” i jej „rozkojarzenie” – jest to potwierdzeniem dezintegracji wypowiedzi schizofatycznej na jej poziomie tekstowym (wypowiedzi) i zdaniowym (wypowiedzenia).

Jak wypowiedzi schizofatyczne odbierane są z punktu widzenia normy językowej, z perspektywy lingwistycznej? Psychiatri dowodzą, że różnice są podobnie duże jak przy ocenie klinicznej i dotyczą wypowiedzi badanych z wysokim poziomem schizofazji:

- wypowiedzi te nie są a propos, nie są adresowane do rozmówcy, do jego wiedzy o świecie, w tym jego wiedzy językowej; wypowiedzi te są idiolektalne, czyli „prywatne językowo”, dlatego niezrozumiałe dla realnego rozmówcy (odbiorcy),
- ze względu na utratę spójności porcje tekstu są trzykrotnie krótsze, niż w wypowiedziach bez znacznego nasilenia schizofrenii,
- w wypowiedziach badanych z wysokim poziomem schizofazji, występowało znaczące uproszczenie syntaktyczne, wyrażające się: niższą częstością poprawnie zbudowanych zdań, ich prostą budową (przez co niższą częstością zdań złożonych), a w konsekwencji krótszymi wypowiedziami,
- w wypowiedziach schizofatycznych nagromadzenie neologizmów (średnio co setne słowo) istotnie przewyższało frekwencję neologizmów w wypowiedziach osób bez wyraźnych objawów schizofrenii (bliska zeru) (Czerniakiewicz, 1998).

Po zweryfikowaniu kilku prac wielu sław polskiej i światowej psychiatrii można wywnioskować, że ocena kliniczna pokrywa się w wielu punktach z lingwistyczną oceną zjawisk schizofazji. I tak najważniejsze jest to, że globalna ocena schizofazji korelowała na poziomie statystycznym z wszystkimi parametrami lingwistycznymi, co wskazuje, że zarówno niespójność wypowiedzi, jej zubażenie znaczeniowe, a także wysoka frekwencja neologizmów kreują u słuchacza kliniczna impresję wypowiedzi schizofatycznej.

Czerniakiewicz w swej pracy, opierając się na badaniach innych psychiatrów (Andreasen, Grove, Taylor, Peralta) i swych własnych zaproponował czteroczynnikowy model: Czynniki i fenomenów schizofatycznych. Oto on:

Czynnik K1 „niespójność”	Czynnik K2 „rozkojarzenie”	Czynnik K3 „fenomeny dodatkowe”	Czynnik K4 „zubożenie wypowiedzi”
Zbaczanie wypowiedzi	Neologizmy	Natłok mowy	Uboństwo mowy
Nielogiczność	Dźwięczenie	Odnoszenie do siebie	Blokowanie
Uboństwo treści		Drobiazgowość	Echolalia
Uskokowość		Persweracje	
Utrata celu		Roztargnienie	
Przybliżenia słowne		Mowa sztuczna	

Porównanie tych czterech czynników z kategoriami schizofazji wskazuje, że:

- Czynniki K1 obejmuje zjawiska z kategorii „niespójność”, tj. zbaczanie wypowiedzi, uskokowość, utratę celu; zjawisko uboństwo treści, należący do kategorii: fenomeny ubytkowe na poziomie tekstu; wreszcie fenomen leksykalny, jakim są przybliżenia słowne. Jednocześnie można zauważyć, że uboństwo treści jest efektem niespójności wypowiedzi, a przybliżenia słowne (metonimie) są elementem powodującym niespójność wypowiedzi. Zatem czynnik K1 – „niespójność” dokładnie reprezentuje te wszystkie fenomeny językowe, które rozbijają kohezję (spójność) wypowiedzi;
- Czynniki K2 obejmuje zaburzenia z kategorii: fenomeny syntaktyczne (składniowe) – rozkojarzenie i fenomeny leksykalne (wyrazowe) – neologizmy, dźwięczenie – będące z językowego punktu widzenia swoistym neologizmem – paronią; w sumie fenomeny tego czynnika reprezentują rozbieżność na poziomie tworzenia wypowiedzenia (zdania);
- Czynniki K3 zawiera wszystkie trzy zjawiska kategorii fenomeny wytwórcze na poziomie wypowiedzi: natłok mowy, drobiazgowość, mowa sztuczna) wzbogacenie o fenomen leksykalny (persweracje, czyli powtarzanie słów, zdań) i fenomen z kategorii niespójności (odnoszenie do siebie); reasumując czynnik K3 można uznać za reprezentatywny dla wytwórczych (pozytywnych) fenomenów językowych, „wzbogacających” wypowiedź o niepotrzebne, zbędne elementy;
- Czynniki K4 obejmuje dwa objawy kategorii fenomenów ubytkowych na poziomie tekstu (uboństwo mowy, blokowanie), oraz leksykalny element echolalii, który zubaża wypowiedź przez powtarzanie usłyszanych fraz; tak więc czynnik ten jest reprezentowany dla zubożenia wypowiedzi.

Lingwistyczna analiza tekstów, szczególnie ustnych, wymaga zastosowania perspektywy badawczej, która pozwala na uchwycenie struktury wypowiedzi. Niespójność jest definiowana w różnych terminach tj.:

- Rozluźnienie skojarzeń;
- Utrata kontroli wątku;
- Wtrącenia; i inne (podają za Chaikę –1996).

Podsumowując zarówno rozważania lingwistyczne jak i kliniczne na temat specyfiki języka w schizofrenii możemy zauważyć, że o tym czy tekst będzie oceniany jako schizofatyczny decydują dwa zjawiska:

- Niespójność wypowiedzi, bardziej semantyczna (znaczeniowa) niż syntaktyczna (składniowa);
- Zubożenie syntaktyki wypowiedzi.

Niektóre zagadnienia schizofazji

Kępiński, autor wielu interesujących pozycji z psychiatrii, uważa, że mowa chorego na schizofrenię jest zewnętrznym przejawem urojeniowego, dziwaczego myślenia (Kępiński, 1972). Są chorzy, których mowa nie sprzeciwia się regułom języka normatywnego, a odmienna jest tylko treść wypowiedzi, wyrażająca paranoidalny lub magiczny sposób myślenia. Widać wtedy skłonność przydawania słowom i pojęciom szczególnego, symbolicznego znaczenia, często odmiennego od przyjętych konwencji.

Wspomniany autor podaje szereg przykładów mowy schizofatycznej w literaturze, jak choćby: Miron Białoszewski i jego poezje, Strindberg i powieści autobiograficzne tegoż autora, Szekspir i dramaty (np. „Król Lear”), Joyce, gdzie jego dziwaczny język i tok myślenia przypominają rozkojarzenie schizofreniczne. Z tej pracy (Kępiński, 1972) wynika, że rozkojarzenie jest zjawiskiem wybitnie indywidualnym. Często ma się do czynienia z jednostkowym kodem chorego i z utratą społecznego celu mowy. Brak komunikatywności utrudnia porozumiewanie słowne z pacjentem. Chory reaguje na wiele pytań wypowiedziami o zupełnie odległej tematyce.

Język i myślenie nie współpracują ze sobą. Zaburzone porozumiewanie to czynnik, który chorego na schizofrenię odcina od otoczenia. Słownik schizofatyka byłby idealnym rozwiązaniem pisze Klemensiewicz (Klemensiewicz, 1961), ale sam przyznaje, że takie rozwiązanie jest niewykonalne.

Z artykułu w czasopiśmie „Psychiatria Polska” można dowiedzieć się, że we wstępnej analizie badania schizofazji pomija się poza językowe formy porozumiewania się tzn. gesty, mimikę oraz kod językowy – audycyjny, w którym dźwiękom mowy normalnej odpowiadają dźwięki kodu twórczego przez schizofrenika (Masłowski, Mitrawski, 1967). Badanie schizofazji wymaga zajęcia się najpierw nie tyle treścią wypowiedzi, co przede wszystkim formą.

Schizofazja a terapia metaforą

Bardzo interesującą pozycją mówiącą o metodach pracy w psychiatrii jest książka Philipa Barkera „Metafory w psychoterapii”. W pracy z ludźmi cierpiącymi na schizofazję również tę metodę można wykorzystać, pod warunkiem, że choroba nie jest w tak zaawansowanym stopniu, że nie pozwala na rozmowę z pacjentem.

Co to jest metafora? Słownik wyrazów obcych Kopalińskiego definiuje metaforę jako: figurę stylistyczną, w której jeden przynajmniej wyraz uzyskuje inne, obrazowe, ale pokrewne znaczenie (Kopaliński, 1989).

Od najdawniejszych czasów metafora była zasadniczym aspektem ludzkiej komunikacji. Opowiadania i anegdota od dawna używane są do przekazywania specyficznych znaczeń, co sprawia, że tak łatwo posłużyć się nimi w procesie psychoterapii. Metafora może mieć bezpośredni wpływ na podświadomość i postawy słuchacza; opowieści metaforyczne mogą być pożyteczne w nawiązywaniu kontaktu szczególnie z dziećmi; korzyścią jest też to, że pozwalają powiedzieć coś do danej osoby lub o niej, ale niejako w cudzysłowie; metafora może być kanałem do różnego rodzaju komunikatów.

Opowieści, anegdota, aluzje muszą być starannie przygotowane. Metafora powinna pojawić się jakby przypadkiem, zaintrygować, zainteresować, a wtedy rezultaty leczenia mogą być zaskakujące.

Bibliografia:

1. Barker P., Metafora w psychoterapii, Gdańsk 1998
2. Czerniakiewicz A., Językowy wymiar przewlekłej schizofrenii, Lublin 1998
3. Kępiński A., Schizofrenia, Warszawa 1972
4. Kiemensiewicz Z., Jak charakteryzować język osobniczy? W: W kręgu języka literackiego i artystycznego, Warszawa 1961
5. Kopaliński, Słownik wyrazów obcych, Warszawa 1989
6. Masłowski J., Mitrawski J., Niektóre zagadnienia schizofazji. „Psychiatria Polska” 1967, nr 1, s. 103–108
7. Styczek M., Logopedia, Warszawa 1981

46: Rola i znaczenie wycieczki w edukacji wczesnoszkolnej

Autor: mgr Ewa Pinis, mgr Iwona Kasprzak - SP nr.49 w Częstochowie

W metodyce zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej wycieczki uznane są za najatrakcyjniejszą formę nauczania i poznawania. Przez wycieczkę rozumie się celowe i zorganizowane wyjście w naturalne środowisko przyrodnicze lub społeczne. W. Okon podkreśla iż "Wartość wycieczek szkolnych zależy od wprowadzenia uczniów w jej problematykę (...), od koncentracji uwagi i emocji uczestników na obiektach szczególnie godnych poznania, oraz od umiejętności spożytkowania wyników wycieczki szkolnej w dalszej pracy". H. Gutowska zauważa "wycieczka szkolna jest źródłem wrażeń i spostrzeżeń niezbędnych do pracy umysłowej, tworzenia pojęć, rozwijania mowy, może również dostarczać wzorców postępowania". Autorka traktuje wycieczkę jako jedną z najlepszych form stwarzających warunki do przeprowadzenia obserwacji

i zetknięcia się uczniów z rzeczywistością.

Wycieczki odbywane na otwartych przestrzeniach rozwijają fizycznie, hartują, mają więc znaczenie zdrowotne

i rekreacyjne. H. Gutowska pisze "każda wycieczka jeśli ma spełnić swoją rolę powinna być należycie wykorzystana. Spostrzeżenia zdobyte drogą obserwacji- przetworzone, uporządkowane, uogólnione,

a utworzone pojęcia-utrwalone". Dzieci w szkole, zwłaszcza te najmłodsze, nie zawsze zdają sobie sprawę,

że wycieczka jest dla nich pewną formą zajęć, że na wycieczce uczą się zdobywać umiejętności tak potrzebne

i przydatne w życiu. Za pomocą wycieczek niejednokrotnie można przekazać znacznie więcej niż w klasie. Oddziaływania wychowawcze będą wówczas skuteczniejsze, ponieważ nauka będąca przyjemnością jest znacznie łatwiej przyswajalna, a oddziaływania wychowawcze, które gruntownie na przeżyciach dzieci są znacznie skuteczniejsze. Wycieczka jest podstawową formą działalności krajoznawczo-turystycznej. Stanowi ona integralną część procesu dydaktyczno-wychowawczego i powinna być organizowana przez wszystkie szkoły

w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych.

W obecnej zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej, wycieczki spełniają jedną z podstawowych form zajęć pozaszkolnych. Właśnie podczas ich realizacji występuje zintegrowanie, korelacja poszczególnych obszarów edukacji. W zależności od charakteru wycieczki rozwijane są zainteresowania dzieci. Wycieczka jako forma polega na prowadzeniu zajęć poza szkołą. Wycieczka powinna zajmować główne miejsce w realizacji programu, powinna stanowić integralny składnik zajęć edukacyjnych. Dużym walorem wycieczek jest bezpośredni kontakt z przyrodą, a przy okazji ciekawa forma wypoczynku. Wycieczka dostarcza wielu różnorodnych przeżyć, jest źródłem wrażeń i spostrzeżeń niezbędnych do pracy myślowej, tworzenia wyobrażeń i pojęć, rozwijania mowy. Na wycieczce dziecko obserwuje, dokonuje analizy i syntezy, porównuje, klasyfikuje, rozwija i opisuje. Podczas wycieczki uczniowie są bardziej aktywni poznawczo, niż na zajęciach w sali lekcyjnej, zasympulując pytania są dociekliwi.

T. Wróbel zwraca uwagę na następujące zadania dydaktyczno-wychowawcze, które mogą być realizowane podczas wycieczek:

- zetknięcie ucznia z faktami przyrodniczymi w warunkach naturalnych w licznych wzajemnych powiązaniach

w całej różnorodności i bogactwie okazów, w ścisłej łączności z pracą i życiem społecznym

- wyrabianie w uczniu spostrzegawczości i orientacji w otoczeniu, pogłębianie zainteresowań, pobudzenie inicjatywy i samodzielności

- kształtowanie uczuć patriotycznych, pogłębianie uczuć estetycznych, wrażliwości na piękno przyrody

- pogłębianie współzycia i współdziałania wśród uczniów, wyrabianie dyscypliny i kształtowania odpowiednich form zachowania się w złożonych sytuacjach życiowych.

W nauczaniu zintegrowanym wycieczki powinny stanowić punkt wyjścia do realizacji wielu tematów. Każda wycieczka powinna być wykorzystana wszechstronnie. Dzięki wycieczce zmienia się spojrzenie dziecka na otoczenie. Nowe dotąd nieznanne doznania i wrażenia sprzyjają pracy twórczej, rozwijają wyobraźnię, oraz wzbogacają słownictwo. Zwiększa się wrażliwość na piękno. Wycieczka staje się niejednokrotnie impulsem

do rozwoju zainteresowań, a także sprzyja potrzebie dzielenia się swoimi przeżyciami, spostrzeżeniami czy radością. Wyrabia sprawność fizyczną i wytrzymałość, orientację w terenie, daje możliwość nabywania pewnych umiejętności. Wycieczka wywołuje samodzielność, inicjatywę, uczy konsekwencji w pokonywaniu trudności, ujawnia u dzieci wiele różnych cech osobowości, które możliwe są tylko do ujawnienia poza szkołą. Uczniowie na wycieczce uczą się współzycia, współdziałania, planowania, podziału pracy. Kształtuje się odpowiedzialność, dyscyplina, koleżeństwo. W czasie wycieczki kształtują się postawy społeczno-moralne poprzez kontakt ze społeczeństwem, przyrodą oraz wytworami działalności człowieka. Wycieczka kształtuje stosunek do otaczającego świata, ukazuje nam nasze w nim miejsce, wpływ jaki na niego wywieramy oraz jaki wpływ świat wywiera na nas.

Zadania dydaktyczno-wychowawcze może spełnić wycieczka, która jest dobrze przygotowana, odpowiednio

i wielostronnie wykorzystana na zajęciach edukacyjnych. W/g M. Dudzikowej dobrze przygotowana wycieczka powinna przebiegać w trzech etapach.

1 etap. Przygotowanie wycieczki:

- określenie celów wycieczki

- ustalenie miejsca w którym będziemy prowadzić obserwację

- wzbudzenie zainteresowania uczniów tematem i wywołanie motywacji poznawczej

- przygotowanie narzędzi i przyborów

- zwrócenie uwagi na bezpieczeństwo, odpowiednie ubranie, obuwie.

2 etap. Przebieg wycieczki:

- wywołanie nastroju zaciekawienia

- nawiązanie do posiadanej wiedzy na dany temat

- doskonalenie obserwacji kierowanej lub samodzielnej

- łączenie obserwacji z przyswojeniem nowych pojęć.

3 etap. Wykorzystanie materiału zdobytego na wycieczce (po odbyciu wycieczki)

- analiza danych z obserwacji

- wykorzystanie notatek, szkiców, rysunków

- dyskusja

- praca pisemna na podstawie wiadomości zebranych podczas wycieczki

- wykorzystanie tych wiadomości na dalszych zajęciach.

W/g M. Chymuk ze względu na cel wycieczki możemy podzielić następująco:

- wycieczki poznawcze po najbliższej okolicy

- krajoznawcze

- przyrodnicze w naturalnym środowisku

- przyrodnicze w środowisku specjalnym

- obserwowanie zmian w przyrodzie

- poznanie pracy ludzi w różnych zawodach

- wycieczki do konkretnej instytucji

- wycieczki do gospodarstw rolnych

- zapoznanie z kulturą

- zachowanie się na jezdni i skrzyżowaniu ulic

- różne budowle: dom, droga, most, wiadukt, fabryka.

Wycieczki przyrodnicze to wycieczki w naturalne otoczenie, do lasu, nad rzekę, jezioro, staw, pole, łąkę, itp. Celem tych wycieczek jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z przyrodą. Wycieczki przyrodnicze

w środowisku specjalnym to środowiska celowo stworzone przez człowieka np: parki, ogrody, akwaria, skanseny, wszystko co sztuczne podtrzymuje człowieka. Obserwowanie zmian w przyrodzie to klasyczne zmiany meteorologiczne, deszcz, zachmurzenie, śnieg, pory roku, zmiany życia roślin i zwierząt. Wycieczki mające na celu poznanie pracy ludzi w różnych zawodach -to wyjazd do remizy strażackiej, na pocztę, spotkanie

z policjantem, lekarzem, aktorem, bibliotekarzem. Wycieczki o charakterze spotkania z kulturą to wycieczki do muzeów, bibliotek, kina, teatru, zwiedzanie pałaców, dworców, i innych charakterystycznych budowli. Idąc za Marią Jakowicką ze względu na cel, wycieczki można podzielić na następujące rodzaje:

- wycieczka rozpoznawcza

- wycieczka poznawcza

- wycieczka pogłębiająca

- wycieczka porównawcza

- wycieczka podsumowująca.

Żeby określić możliwości środowiska do realizacji programu i organizowania wycieczki należy rozpatrzyć odległość danych obiektów i celów od szkoły. W związku z tym należy przyjąć (za Marią Jakowicką), trzy przedziały:

- blisko szkoły - wyjście i obserwacja obiektu w ciągu 1-2 godzin zajęć wycieczki

- w pobliżu szkoły - gdzie czas trwania wycieczki wynosi około 4 godzin zajęć

- daleko od szkoły - przeznaczenie całego dnia.

W/g M. Radwiłowiczowej wycieczki można również podzielić na czas ich trwania:

- wycieczka obejmująca jedną godzinę zajęć; w czasie takich zajęć około 20-30 minut trwa obserwacja np: kwitnącego drzewa, resztę czasu przeznaczamy na omówienie obserwacji i sporządzenie notatek

- wycieczka trwająca od 2 do 3 godzin, np. do pasieki, parku

- wycieczka całonocna - np. Kraków dawna stolica Polski.

W klasie pierwszej wycieczki trwają stosunkowo krótko, mają na celu poznanie miejscowości rodzinnej,

a w niej życie i pracę ludzi, rzeźbę terenu, zabudowę, drogi, mosty, ruch drogowy, zakłady pracy, instytucje, miejsca pamięci narodowej, pomniki przeszłości, szatę roślinną, zwierzęta w różnych porach roku. W klasie drugiej organizuje się oprócz wyżej wymienionych wycieczki do sadu, ogrodu, gospodarstwa rolnego,

na łąkę. W klasie trzeciej przewiduje się dodatkowo wycieczki do lasu , w pole , nad staw ,na dworzec kolejowy. Można realizować wycieczki szlakiem stolic Polski i wybrać się do Krakowa ,Warszawy lub Gniezna. Współczesna pedagogika wyraźnie podkreśla walory wycieczek i wyznacza im poważną rolę oraz zadania w nowoczesnym wychowaniu i nauczaniu. Konieczność stosowania wycieczki i jej znaczenie , wynika

z przyjętego założenia , że proces poznawania rzeczywistości przebiega na drodze bezpośredniego spostrzegania , poprzez umysłowe przetwarzanie prowadzące do uogólnień , aż do zastosowania i sprawdzenia wiedzy w praktyce. Bez wycieczek szkolnych nauczyciel nie jest w stanie realizować podstawowych celów programu takich jak :

- zapoznanie z różnorodnością świata roślin i zwierząt , warunkami ich życia , budową i rozwojem
- zapoznanie z życiem na wsi i w mieście , z dorobkiem najbliższej okolicy , z przejawami działalności gospodarczej człowieka
- kształtowanie więzi emocjonalnych z przyrodą , wrażliwości na jej piękno
- uczenie właściwego zachowania wobec przyrody i w sytuacjach wymagających kontaktów społecznych .

Aby wycieczka spełniała swoje zadania musi być starannie przygotowana . Polega to na wyraźnym określeniu jej celu , na ustaleniu miejsca , na przygotowaniu narzędzi , przyborów , notatników , toreb na okazy , na wzbudzeniu zainteresowań tematyką wycieczki , motywacji poznawczej uczniów. Każda wycieczka powinna być wielostronnie wykorzystana. Przeżycia , doświadczenia i wiadomości , których dostarczają wycieczki , powinny być uporządkowane i uściśnione tak , aby mogły być w pełni przyswojone i należycie wykorzystane. Jednak należy pamiętać , że dzieci przed wyruszeniem na wycieczkę powinny wiedzieć co mają zobaczyć , usłyszeć , zaobserwować , umieć przeprowadzić obserwacje. Nie wszystko na wycieczce powinno być całkiem nowe

i nieznanne. Jeżeli nieznanych elementów jest zbyt dużo dzieci przemęczone są ilością wrażeń i informacji , wtedy cel wycieczki nie jest w pełni osiągnięty.

Od pierwszych wycieczek szkolnych zależy czy uczeń rozwine się w kierunku człowieka aktywnego , ciekawego życia , szukającego odpowiedzi na tajemnice natury i podziwiającego piękno otaczającego świata.

Bibliografia :

W. Okoń , Podstawy wykształcenia ogólnego , WSIP Warszawa 1976s42.

H. Gutowska, Funkcje wycieczki w poznawaniu środowiska przyrodniczego w klasach I-III

Oświata i Wychowanie nr.6 1982 B-58 B-57

A. Mańkowska , Być w terenie, Dyrektor Szkoły nr 6/7 2002r

Dziennik Urzędowy nr 5 pozycja 30 12,05,1983

M. Radwiłowiczowa, Z. Morawska , Metodyka nauczania początkowego, 1986r WSIP

M. Chymuk , Rola wycieczek w nauczaniu przedmiotu, Środowisko społeczno przyrodnicze, Życie Szkoły 1989r nr9

J. Żywno , Wyruszamy na wycieczkę , Życie Szkoły 2001r nr7.

M. Jakowicka , Poznanie środowiska warunkiem właściwej realizacji przedmiotu , Środowisko społeczno-przyrodnicze Zbiórca Szkoła Gminna 1980r nr.6

47: „ZAPOBIEGANIE WADOM POSTAWY U DZIECI W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM”

Autor: mgr Iwona Kasprzak- nauczyciel nauczania zintegrowanego Szkoła Podstawowa nr 49 w Częstochowie, mgr Ewa Pinis- nauczyciel nauczania zintegrowanego Szkoła Podstawowa nr 49 w Częstochowie.

Tematem niniejszego artykułu są wady postawy u dzieci w młodszym wieku szkolnym oraz porady dla rodziców i nauczycieli. Moment, gdy zaczynają się rozwijać wady postawy

u dzieci jest na początku bardzo trudny do uchwycenia. Utrwalone zaś wymagają długotrwałej rehabilitacji, nie zawsze z najlepszym skutkiem. Dlatego też tak ważne są okresowe badania lekarskie i obserwowanie dziecka, pod kątem jego sylwetki, zaokrąglenia pleców, odstawiania łopatek, lub pochylenia się na jedną stronę.

W życiu człowieka istnieją okresy szczególnej podatności i wrażliwości na bodźce środowiskowe. Do takich niewątpliwie należy okres przyspieszonego wzrostu dziecka tj. 7-8 rok życia i 12-13 rok życia. Na powstawanie wad postawy narażone są szczególnie dzieci o słabych mięśniach, stąd też potrzeba zapewnienia im dużej porcji aktywności ruchowej. Ochrona populacji w tym wieku zastępuje na szczególną uwagę, a jej jakość w znacznym stopniu decyduje o zdrowiu całego społeczeństwa.

Problematyka, której poświęcam dużo uwagi dotyczy wad postawy dzieci w młodszym wieku szkolnym i wspomagających ją metod profilaktycznych. Na rynku księgarskim dostępnych jest wiele materiałów dotyczących tego problemu, ale nie zaobserwowałam w związku z tym zmniejszenia liczby dzieci wymagających podejmowania działań naprawczych. Liczba ta- wg moich obserwacji- z roku na rok jest coraz większa.

Gdzie tkwi problem? To pytanie obejmuje bardzo wiele płaszczyzn.

Wydaje mi się, że pierwszoplanową sprawą jest ustawiczna pedagogizacja rodziców, uczenie dzieci prawidłowych nawyków, oraz konsekwentne egzekwowanie od nich prawidłowej postawy ciała w każdej formie działalności.

Dzieci żyjące w złych warunkach bytowych, źle odżywione- zwłaszcza w okresie szczególnej wrażliwości, zaniedbane, poświęcające zbyt mało czasu na aktywność ruchową, stają się „mniej wartościowymi” osobami dorosłymi. Czynniki negatywne rzutują bowiem na jakość ich życia, stan zdrowia w wieku dojrzałym, ograniczając możliwość wyboru zawodu, uprawiania sportu i t. p. Wynika to z faktu, że nie leczone wady postawy lub zmiany pokrzywne w układzie kostnym, upośledzają sprawność motoryczną człowieka i wpływają na złe funkcjonowanie innych narządów wewnętrznych.

Celem działań edukacji zdrowotnej wg M. Demela w tym zakresie jest nie tyle dbanie o zdrowie dziecka, co nauczenie go dbałości o własne zdrowie.

Uświadomienie mu potrzeby takich działań i wyrabianie prawidłowych nawyków, związanych z ochroną i doskonaleniem zdrowia fizycznego, psychicznego, pobudzanie pozytywnego zainteresowania sprawami zdrowia- poprzez wzbogacanie wiedzy o własnym organizmie i Te ambitne zamierzenia powinny być realizowane w dostosowaniu do okresu rozwojowego dziecka, oraz uwarunkowań środowiskowych.

Naszą rolą, jako pedagogów i rodziców musi być dążenie do zapewnienia opieki nad zdrowiem dziecka nie tylko w działaniach naprawczych, ale i wówczas gdy niec nie zagraża, nie dolega. Dbałość o zdrowie nie wystarczy się nauczyć. Trzeba wytwarzać odpowiednim wychowaniem potrzeby w tym zakresie. Trzeba o nie ustawicznie dbać, bo łatwiej zapobiegać niż leczyć.

Zadaniem wychowawców jest uświadomienie rodzicom konieczności dopilnowania, aby dzieci szczególnie w okresie największego ryzyka miały odpowiednią dietę, możliwie dużo ruchu, a w sytuacji gdy już stwierdzono u nich wadę postawy, żeby regularnie uczestniczyły w zajęciach gimnastyki korekcyjnej. Trzeba mówić o tym, iż rygor systematycznych ćwiczeń mimo, że jest uciążliwy dla całej rodziny to trzeba mu się poddać, wiedząc że warto się losy dziecka i jego przyszłość. Na spotkaniach z rodzicami musimy podawać rzeczowe i jasne informacje dotyczące:

1. Stosowania odpowiedniej diety bogatej w łatwo przyswajalny przez organizm wapń. Jego niedobory powodują, że kości stają się słabsze, bardziej podatne na deformacje. Dzielne zapotrzebowanie zmienia się wraz z wiekiem- i tak dzieci w wieku 4-9 lat potrzebują go 800 mg, a między 10-13 rokiem życia- 1200 mg. Pierwiastka tego dostarczą: mleko i jego przetwory, sery(zwłaszcza żółte), ryby z puszek, rośliny strączkowe, zielone warzywa, ciemne pieczywo, pomarańcze, suszone owoce, orzechy. Nieodzownym elementem do przyswajania wapnia jest witamina D. Organizm otrzymuje ją z pożywieniem, ale potrafi ją też wytwarzać pod wpływem słońca. A oto przykładowa zawartość wapnia w niektórych produktach: szklanka mleka- 300 mg, puszka sardynek- 300 mg, 2 plasterki żółtego sera- 320 mg, jogurt- 150g- 255 mg, 2 kromki ciemnego chleba- 27.6 mg, pomarańcza- 36 mg. 2. Dostosowania wysokości krzesła i biurka do wzrostu dziecka- siedząc na krześle powinno opierać obie stopy na podłodze, a łokcie na biurku. Stopy mogą też być podparte na specjalnej podpórce pod odpowiednim kątem.
3. Utrzymywanie prawidłowej postawy podczas czytania- właściwe podparcie pleców, zachowanie odległości od książki, unikanie pozycji leżącej.
4. Unikania noszenia zbyt dużych ciężarów, a jeśli już to ma miejsce, to ciężar musi być rozłożony równomiernie na obie strony ciała lub na plecach.
5. Dostosowania tornistra do wzrostu dziecka. Dodatkowo tornister musi mieć anatomiczne wzmocnienia od strony pleców, szerokie ramiączka z regulacją po obu stronach.
6. Kontrolowania, co dziecko przenosi w tornistrze, czy jego nadmierna waga nie wynika z obecności rzeczy zbędnych. Najlepiej, gdy większość przyborów dodatkowych dziecko może zostawić w klasie. Istotna jest też waga pustego tornistra, na co rodzice powinni zwracać uwagę przy zakupie.
7. Przestrzegania prawidłowej postawy dziecka w każdej sytuacji, aż do wytworzenia nawyku samoistnego dbania o nią.
8. Zapewnienia dziecku możliwości aktywnego wypoczynku- na powstawanie wad postawy narażone są przede wszystkim dzieci o słabych mięśniach. Stąd też tak ważna jest aktywność ruchowa. Najbardziej zbawienne działanie przynosi pływanie, dzięki któremu najlepiej i najbardziej harmonijnie rozwija się i wzmacnia układ kostny, mięśniowy, koordynacja ruchowa, układ oddechowy.

Moment pojawienia się wady postawy łatwo przeoczyć, stąd tak ważne są regularne wizyty u lekarza i obserwacja własnego dziecka np. podczas zabiegów higienicznych.

Wady i zaburzenia wykrywane dopiero podczas zapisów dziecka do szkoły są trudne do usunięcia, ze względu na utrwaloną ich formę, oraz krótki okres na ich wyleczenie do czasu rozpoczęcia nauki. Fakt wchodzenia przez dziecko w wiek szkolny z „bagażem chorobowym” wymaga tworzenia specjalnych warunków nauczania i leczenia, jest też dla dziecka dodatkowym obciążeniem w związku koniecznością uczęszczania na zajęcia rehabilitacyjne.

Odpowiednio rozplanowany dzień ma dla dziecka z wadą postawy bardzo duże znaczenie.

W całodziennym rozkładzie zajęć musi być czas nie tylko na zajęcia szkolne, pozaszkolne, odrabianie lekcji- wymagające pozycji siedzącej- nie tylko na posiłek, ale i na zabawę

i systematyczne leczenie. Dziecko powinno leżeć przez 1.5-2 h w ciągu dnia, niezależnie od wypoczynku nocnego. Nie wolno mu jednak odbierać dzieciństwa i naturalnej bez troski.

Dlatego czas leżenia w ciągu dnia można wykorzystać na słuchanie bajek, muzyki, oglądanie telewizji, czy zabawę w tej pozycji. A oto najważniejsze punkty programu dnia dla dziecka z wadą postawy:

1. wstaje o 15 minut wcześniej w celu wykonania kilku ćwiczeń z zestawu,
2. toaleta poranna- najlepiej całego ciała i wycieranie szorstkim ręcznikiem oburącz- „masowanie pleców”, trzymając ręcznik za plecami naprzemiennie w płaszczyźnie poziomej i skośnej,
3. w czasie posiłku siedzi przy stole w poprawnej pozycji,
4. drogę do szkoły odbywa z płaskim tornistrem na plecach, którego paski zostały wyregulowane do potrzeby dziecka,
5. na zajęciach siedzi w ławce dostosowanej do wzrostu, pamiętając o częstym opieraniu pleców o oparcie krzesła,
6. w trakcie przerw korzysta z ruchu w formie zabawy- w miarę możliwości na powietrzu, również podczas lekcji ma możliwość zmiany pozycji ciała, w ramach ćwiczeń śródlekcyjnych- np. ćwiczenia rozciągające.
7. Po powrocie do domu leży około 0.5 h na plecach na gładkim, równym posłaniu. Po obiedzie bawi się, spaceruje. Odrabia lekcje przestrzegając utrzymania prawidłowej pozycji ciała. Co 0.5 h robi kilka głębokich oddechów w pozycji leżącej i kilka ruchów wyprostnych np. unoszenie rąk wysoko w górę w pozycji stojącej. Wykonuje zalecony zestaw ćwiczeń najlepiej z udziałem rodziców- jako wspólna zabawa- lub pod ich nadzorem. Dba o poprawność wykonania.
8. Spożywa lekkostrawny posiłek przed snem.
9. Toaleta wieczorna- tak samo jak poranna.
10. Śpi na równym nie uginającym się posłaniu z niewielką poduszką pod głową lub specjalną poduszką ortopedyczną, w dobrze przewietrzonym pokoju.

Wszystkim działaniom powinno przyswiecać motto uświadamiające wagę problemu, oraz fakt, że na wiele rzeczy mamy wpływ i od nas samych zależy w dużej mierze jakość naszego życia i pokoleń, które przyjdą po nas. „ZDROWIE, TO NIE DAR NIEBIOS DANY RAZ NA ZAWSZE”.

BIBLIOGRAFIA:

J. Bogdanowicz: Właściwości rozwojowe wieku dziecięcego, Warszawa 1976; A. Jaczewski, Z. Korczak Rozwój i zdrowie ucznia Warszawa 1985; T. Kasperczyk Wady Postawy Ciała diagnostyka i leczenie Kraków 2004 ; J. Kolodziej K. Kolodziej Postawa Ciała, jej wady i korekcja WOFOSZE 2004 ; S. Owczarek Wady Postawy- pływanie i ćwiczenia w wodzie WSIP 1999; M. Demel: Pedagogika zdrowia, Warszawa 1980; M. Kus: Dziecko z wadą postawy, Warszawa 1987; H. Spionek: Zaburzenia rozwoju uczniów, a niepowodzenia szkolne, Warszawa 1980